DYARYUSZ

SEYMU *CORONATIONIS*

Opiſanie Aktu ſamey Koronacyi, tudzież oddanego od Mieſt nazaiutrz Hołdu, y Solennizacyi innych dni przed Seymem, iako też y ſamego Seymu po nim naſtępuiącego Coronationis *nazwanego z wydrukowanemi w Nim ſwoim prrządkiem wſzyſtkiemi* Mowami Nayiaśnieyſzego KROLA JMCi STANISŁAWA AUGUSTA, *Kazaniem Imć Xiędza Kraſickiego Opata Wąchockiego pod czas Koronacyi oraz z zdaniami y Mowami Senatorow Miniſtrow Posłow w czaſie Seymu, y Mieſzczan w dzien oddania Hołdu, naoſtatek y Ceremoniałem odprawioney Xcia Imć Kurlandskiego Inweſtytury, w ſobie zawieraiący, przez dni y Seſſye*

ZEBRANY.

Roku Pańſkiego 1764.

w WARSZAWIE
w Drukarni J. K. MCi y Rzeczypoſpolitey SOC. JESU.

O P I S A N I E
AKTU SAMEY KORONACYI
NAYIASNIEYSZEGO KROLA IMCi STANISŁAWA AUGUSTA,

Tudzież oddanego od Miast nazaiutrz Hołdu, y Solennizacyi innych dni przed Seymem, iako też y samego Seymu po nim następuiącego *Coronationis* nazwanego. Naostatek y Ceremonialu odprawioney Xięcia Imći Kurlandskiego Inwestytury.

PRzed opisaniem samey Koronacyi, wiedzieć wprzod należy, że na dni kilka od Zwierzchności Duchowney na Drzwiach Kościelnych, a zaś *ex parte* J. W. Imći Pana Ogińskiego Marszałka W. X. Litt: (: mieysce na ten czas Marszałka W. K. zastępuiącego :) w Pokoiach Krolewskich Dzień 25 *9bris*, dniem Koronacyi, y że weń o godzinie osmey zrana Funkcya zaczynać się ma, został obwieszczony. Przed ktorym Dnia 22. *Ejusdem* to iest we Czwartek na Appartamentach u Jego Krolewskiey Mości w wieczor po godzinie siodmey zgromadzeni *tam Status Senatorij quam Equestris* Goście Damy y Kawalerowie ciągnęli losy, kto z kim y ktore na przyszłey kollacyią poniedziałkowey, nazaiutrz po Koronacyi w Salach Zamkowych u Nayiaśnieyszego Pana miał posiadać mieysce? Dzień zaś 23. *alias* Piątek, Nayiaśnieyszy Pan na przygotowanie się do Sakramentow Spowiedzi y Kommunij na dzień iutrzeyszy to iest Sobotni obrocił. A w Sobotę nazaiutrz *correspondendo* zwyczayney dewocyi Krolow Koronowanych w Krakowie ktorzy w Wigilią Koronacyi bywali na Skałce, poiachał do Kościoła Swiętego Krzyża na Krakowskie Przedmieście *in assistentia* bardzo wielu Panow Duchownych y Swieckich, y tam *satisfaciendo* do Swiętego Stanisława nabożeństwu od Nayiaśnieyszych Krolow dotąd zachowanemu (: ktorego Swiętego Obraz był w ten czas w Ołtarzu :) spowiadał się y Ciało Pańskie przyiął, oraz Jałmużny kazał rozdawać.

W Niedzielę zaś *immediatè* nastepuiącą iako w dzień 25. Listopada, na ktory Xiąże Imć Prymas Władysław Łubieński wcześnie przed tym Ichmość XX. Biskupow *utriusq; Ritûs Latini & Graeci*, żeby *cum numerosa assistentia* Prałatow y Kanonikow, tudzież Opatow *etiam* Klasztornych, na Akt Koronacyi dla wspanialszey tego Aktu ozdoby do Warszawy ziechali się, zaprosił; Ceremonie Koronacyi Nayiaśnieyszego Pana w następuiącym zaczęły się y odprawiały się porządku.

A naypzod o godzinie osmey zrana zgromadzili się do Kościoła Swiętego Jana Ichmość XX. Biskupi *tam Ritûs Latini quam Graeci* z całym Duchowieństwem, oraz Magistrat Starey Warszawy z Ławicą y Gminem; Senatorowie zaś, Urzędnicy Koronni y Ziemscy na tęż godzinę do Zamku na Pokoie Krolewskie ziechali się. A Xiąże Imc Prymas lubo

według dawnych zwyczaiow ſam Oſobiście *Proceſſionaliter* po Nayiaśnieyſzego Krola iść był powinien, z okazyi iednak słabości zdrowia został ſię w Kościele z ſwoią Duchowną aſſyſtencyą, y ubrawſzy ſię do Mſzy *Pontificaliter*, czekał przy Ołtarzu na przybycie Krolewſkie. Na mieyſcu ktorego Imć Xiądz Wacław Sierakowſki Arcy-Biſkup Lwowſki z Proceſſyą wielkiemi drzwiami z Kościoła wyſzedł. Przed ktorym ſzło naypierwey Miaſto, za nim Krzyż Kościelny z Duchowieńſtwem w Komże przybranym, nie maiącym *Stallum* w tey Kollegiacie albo w Katedrach; Kapituła Warſzawſka w Kapach Kanonicznych, ktorą Krzyż Kapitulny poprzedzał; za niemi Kanonicy, Prałaci, Kościołow Katedralnych, Opaci według każdego godności; Potym Ichmość XX. Biſkupi *Pontificaliter* ubrani *tam Latini quam Græci Ritûs*, a naoſtatku wſpomniony Arcy-Biſkup Lwowſki, za ktorym dla uniknienia ściſku Officyer z Ludzmi do tego kommenderowanemi Marſz zamykał. Taż Proceſſya Swiętoiańſką ulicą przez Moſt na niey nowo umyślnie na to na bruku ułożony, y ſuknem czerwonym wybity,, Bramą Zegarową na Dziedziniec udała ſię, y tam *ſuo ordine* zaſtanowiwſzy ſię, za daniem ſobie znaku przez Magiſtra Ceremonii Dworſkich Imći P. Macieia Szymanowſkiego Staroſtę Wyſzogrodzkiego, Biſkupi tylko z Arcy-Biſkupem Lwowſkim ſchodami koło Izby Poſelſkiey na Pokoie Krolewſkie udali ſię, gdzie w Pokoiu przed Kaplicą od Marſzałkow Imći Pana Ogińſkiego Wielkiego, y Xięcia Sanguſzka Nadwornego Litewſkich, (: w nieprzytomności Koronnych :) y od Urzędnikow Koronnych y W. X. Litt. przyięci byli; nieodwłocznie oraz naſamprzod Ciż Ichmość Marſzałkowie do Krolewſkiego Pokoiu (: gdzie Baldachim ſtoi :) wprowadzili, y z niemi do Tronu Krolewſkigo, zbliżyły ſię, a za niemi Ichmość Senatorowie przyſtępowali. Ichmość zaś Urzędnicy Koronni y Litewſcy przy Stołku Krolewſkim po obudwoch ſtronach ſtanęli. Nikt zaś więcey nad tych do tegoż Pokoiu nie wſzedł, czego Podkomorzowie Nadworni Krolewſcy na to deſtynowani doglądali. Na ten czas Nayiaśnieyſzy Krol tam pod Baldachimem ſtoiący za zbliżeniem ſię Imći Xiędza Arcy-Biſkupa Lwowſkiego był od Niego w Mowie Jego Imieniem całego Narodu Polſkiego y Litewſkiego do obrządkow Koronacyi zapraſzany, y oświadczywſzy ſam w krotkich słowach całemu Narodowi wdzięczność uſiadł pod Tronem na krześle, a nie daleko Tronu był Stoł *cum Pontificalibus* do ſtroiu Nayiaśnieyſzego P. W tymże Pokoiu audyencyonalnym na drugim Stole leżały, Berło, Korona, y Jabłko, każde na ſwoim akſamitnym Wezgłowiu złożone, oraz dwa Miecze gołe. Trzeci zaś Miecz *Szczerba* nazwany z paſkami, y pochwami y Paludament Krolewſki do Kościoła Swiętego Jana były odeſłane do Wielkiego Ołtarza. Chorągwie także dwie iedna z iedney druga z drugiey ſtrony przy Tronie nie daleko na bokach znaydowały ſię. Przy tym Stoliku gdzie wſpomnione leżały *Inſignia* ſtał Imć Xiądz Czerny Kuſztoſz Koronny, a oddawſzy *Inſignia* wyznaczonym do tego Senatorom, iako to Xciu Imći Jabłonowſkiemu Poznańſkiemu, Wielopolſkiemu Sendomirſkiemu, Woiewodom y Maſſalſkiemu Kaſztelanowi Wileńſkiemu, ſam mieyſce przyzwoite ſobie między

Prałatami

Prałatami zabrał. *Pontificalia* dla Nayiaśnieyſzego Pana były: *Sandalia*, *Hyrotheca*, *Alba*, Pas, *Tunicella* Lamowa biała y Kapa takaż, Order z Łańcuchem na Tacy złożony, na drugiey Tacy Czapka Krolewſka. Nayiaśnieyſzy Pan miał na Szyi Krawat z ſprzączką, pod Albą Kamizelkę, to ieſt Suknią ſpodnią białą ſłużącą do Paludamentu, w ktorey rękawy do ſamego łokcia były obſzernieyſze, że ich można było łatwo poſunąć za łokcie, gdy do namaſzczenia potym przyſzło. W tyle ta Suknia także na guziki od Szyi była zapięta, że ią łacnie można było rozłożyć, gdy do namaſzczenia Łopatek przyſzło. Przy tym zaś Stole gdzie złożony był Stroy dla Nayiaśnieyſzego Krola Kapelan Imć Xiądz Kraſicki Opat Wąchocki w Rokiecie y Mantolecie *Sandalia* podał Dyrektorowi ceremonij Imći Panu Szymanowſkiemu Staroście Wyſzogrodzkiemu, a ten Imći Panu Ogińſkiemu Marſzałkowi W. Litt. ktory ię na nogi Krolewſkie kładł, potym Kapelan Albę Dalmatykę Kapę Biſkupią do ubierania Nayiaśnieyſzego Pana temuż podał, a ten z pomocą ſtoiących Biſkupow Nayiaśnieyſzego Pana ubierał. Tenże *Magiſter Ceremoniarum* Swiecki podał Marſzałkowi Wielkiemu Tacę z Orderem przygotowaną, ktory Nayiaśnieyſzemu Panu prezentował, a J. K. Mość z pomocą Imći Pana Poniatowſkiego Podkomorzego Koronnego na ſiebie włożył. Podobnież tenże *Magiſter Ceremoniarum* drugą Tacę z Czapką Krolewſką podał Xięciu Sanguſzkowi Marſzałkowi Nadwornemu Littewſkiemu, a ten ią Nayiaśnieyſzemu Panu prezentował. A takowym ſpoſobem ubranego Nayiaśnieyſzego Pana Imć Xiądz Arcy-Biſkup Lwowſki wziął pod rękę z krzesła, y w tym maiąc podane ſobie kropidło od Kapelana, pokropił święconą wodą J. K. Mć y następuiącą Modlitwę głośno mowić zaczął. ,, *Deus humilium inſtitutor, qui Nos Sancti Spiritûs illuſtratione conſolaris, prætende ſuper Hunc Famulum*
,, *Tuum STANISLAUM AUGUSTUM gratiam Tuam, ut per Eum, tu-*
,, *um in nobis adeſſe ſentiamus adventum.*

Potym wraz nieodwłocznie *Magiſter Ceremoniarum* Swiecki, dał znak czekaiącey na dole Proceſſyi, żeby początek Jey tym porządkiem, iak przyſzedł z Dziedzińca na Swięto Jańſką Ulicę wychodził, do ktorey po zakończoney w Pokoiu Modlitwie, tym ſpoſobem łączył ſię tak, że za Duchowieńſtwem y Prałatami z Dziedzieńca wychodzącemi, Posłowie na Seym znayduiący ſię przy tym akcie naſtępowali, za Niemi zaś Ichmość Panowie Senatorowie Swieccy z Miniſtrami, za ktoremi ſzli Biſkupi Pontificaliter ubrani. Za temi zaś Ichmość Panowie Mniſzek Koronny y Kraſicki Litewſki, Chorążowie Nadworni, w nieprzytomności Chorążych Wielkich z chorągwiami ſzli nie roſpuſzczonemi, za niemi Xiąże Imć Lubomirſki, Koronny y Imć Pan Ogińſki Litewſki, Miecznikowie, z dobytemi Mieczami, ktorzy gdyby Chorążowie Wielcy *in Perſonis* znaydowali ſię, tedyby Ich Miecznikowie *præcedere* powinni przez cały Trakt Ceremonij, a za niemi trzech wyżey ſpomnionych Senatorow naypierwſzych po iednemu z każdey Prowincyi w iedney zawſze linij idąc Inſignia Krolewſkie, Koronę, Berło, y Jabłko ponieśli na wezgłowiach. Po ktorych naſtę-

(a2)

powali

powali Marſzałkowie z laſkami ſpuſzczonemi a za niemi Nayiaśnieyſzy Pan między Imcią Xiądzem Arcy-Biſkupem Lwowſkim y pierwſzym po Nim *in Ordine* Biſkupem to ieſt Kaietanem Sołtykiem Xięciem Biſkupem Krakowſkim, nad ktorym Baldachim przez czterech Imciow Panow Kaſztelanow mnieyſzych *in Ordine* naypierwſzych na ten czas znayduiących ſię był nieſiony. Za Nayiaśnieyſzym zaś Krolem wſzyſcy Urzędnicy Koronni y Litewſcy, Adjutant generalny, Podkomorzowie Krolewſcy, Dworzanie do ſłużby na ten dzień naznaczeni poſzli, za ktoremi dla uniknienia ściſku kommenderowani Zołnierze pomaſzerowali aż do drzwi Kościelnych S. Jana. Początek zaś wchodzącey Proceſſyi tak ſię ſadowił. Magiſtrat, Ławnicy y Gminni na Kościele w mieyſcu ſobie wyznaczonym, Duchowni y Prałaci za Wielkim Ołtarzem na wybudowanym *Amphiteatrum* mieſzczeni byli; znayduiący ſię Poſłowie na Seym y Urzędnicy Ziemſcy w ławkach na to wybudowanych, y Im wyznaczonych na Kościele; Ichmość zaś Senatorowie Swieccy wzieli mieyſca w ławkach ſobie na *Amphiteatrum* przygotowanych; a Ichmość XX. Biſkupi poſzli *ad Faldiſtoria alias* na Taborety Biſkupie przy Wielkim Ołtarzu z obu ſtron *præparata*. Nioſący zaś *Inſignia*, ſiedzącemu Xięciu Imći Prymaſowi na Naywyżſzym Graduſie Ołtarza w ſamym środku, oddawali po iednemu, ktore Xiąże Imć na Ołtarzu złożył. Chorążowie zaś przez cały czas z Chorągwiami ſtali po rogach Ołtarza, a Senatorowie ktorzy *Inſignia* nieśli poſzli na ſwoie mieyſce. Skoro tylko Nayiaśnieyſzy Krol wſzedł do Kościoła, Baldachim XX. Wikaryuſzowie odebrali y w Kaplicy złożyli, a Ichmość Panowie Kaſztelanowie z drugiemi ſię Senatorami złączyli. Gdy zaś Nayiaśnieyſzy Krol ku wielkiemu zbliżał ſię Ołtarzowi, wſzyſcy Urzędnicy Koronni y Litewſcy za Krolem idący do Tronu Krolewſkiego przyſtąpili, y tam przy Krześle przez cały czas tey ceremonij zoſtali z Krolem Imćią, y przy Nim ſzli tylko Marſzałkowie Podkomorzowie Koronni y Litewſcy Adjutant generalny, y Podkomorzych Krolewſkich dwoch.

Krol Imć przyſzedłſzy przed ſam ołtarz, nie wſtępuiąc na graduſy, między dwiema Biſkupami Czapkę zdiąwſzy, ktorą Jednemu z Podkomorzych Wielkich oddał, Głowę Xięciu Prymaſowi ſkłonił, zaś Imć Xiądz Arcy-Biſkup Lwowſki ktory Nayiaśnieyſzego Krola prowadził Infułę zdiąwſzy mowił do Prymaſa: ,, Nayprzewielebnieyſzy Oycze żąda ,, Matka Naſza Kościoł S. abyście tego obranego Krola pobłogosławić ,, y poświęcić raczyli. ,, Xiąże Imći Prymas pytał ſię: ,, Uzna- ,, iecież Go bydź przygotowanym do tego S. Obrządku? ,, Tenże Biſkup co ſię pytał odpowiedział: ,, Uznaiemy y nie wątpiemy, nie mniey Ko- ,, ściołowi Bożemu y Rządom Kroleſtwa tego bydź użytecznym. ,, Na co Xiąże Imć mowił: ,, Bogu dzięki ,, Potym Krol Imć odebrawſzy Czapkę, na krył Głowę, y ſiadł na Taborecie bogatym na tymże mieyſcu przed Xięciem Imćią Prymaſem, y dway Biſkupi aſſyſtuiący ſiedli twarzami ku ſobie przy Krolu także z głowami nakrytemi. W tym Xiąże Imć Prymas ſiedząc to Krolowi czynił napomnienie. ,, *Cum hodie*

,, *per manus Noſtras Optime Princeps, qui Chriſti Salvatoris Noſtri vice* ,, *in hac re fungimur quamvis indigni, Sacram Unctionem, & Regni In-* ,, *ſignia ſis ſuſcepturus, bene eſt, ut Te prius de onere, ad quod deſtinaris,* ,, *aliquantulum moneamus. Regiam hodie ſuſcipis dignitatem, & regen-* ,, *di fideles populos Tibi commiſſos curam ſumis, præclarum ſane inter* ,, *mortales locum, ſed diſcriminis, laboris, atque anxietatis plenum; Ve-* ,, *rum ſi conſideraveris, quod omnis poteſtas a Domino Deo eſt, per quem* ,, *regnant Reges, & Legum Conditores juſta decernunt, quodque de grege* ,, *Tibi commiſſo ipſi Deo rationem ſis redditurus; primum pietatem ſer-* ,, *vabis, Dominum Deum tuum tota mente, ac puro corde coles* ,, *Chriſtianam Religionem, ac fidem Catholicam, quam ab incunabulis* ,, *profeſſus es, ad finem uſque inviolatam retinebis, eamque contra omnes* ,, *adverſantes pro viribus defendes, Eccleſiarum Prælatis ac reliquis Sacer-* ,, *cerdotibus condignam reverentiam exhibebis, Eccleſiaſticam libertatem* ,, *non conculcabis, juſtitiam ſine qua nulla Societas diu conſiſtere poteſt, er-* ,, *ga omnes inconcuſſè adminiſtrabis, bonis præmia, noxiis debitas pæ-* ,, *nas, imponendo, Viduas, pupillos, pauperes ac debiles ab omni oppreſ-* ,, *ſione defendes, omnibus Te advenientibus benignum, manſuetum atque* ,, *affabilem pro Regia dignitate præbebis, & ita Se geres, ut non ad tuam,* ,, *ſed ad totius populi utilitatem regnare præmiumque benefactorum tuo-* ,, *rum non in terris ſed in Cœlo expectare videaris, quod ipſe Tibi præſta-* ,, *re dignetur, qui vivit & regnat Deus in ſæcula ſæculorum Amen.*

Po tey ſkończoney adhortacyi, tenze Xiąże Imć *Prymas* pytał ſię Krola: ,, Nayiaśnieyſzy Panie chceſz Wiarę S. od Przodkow ,, Kościoła Katolickiego podaną zachować, y przy ſprawiedliwości ſto- ,, iąc przyſtoynie ſię obchodzić? *Krol* Imć odpowiedział: ,, chcę ,, *Item Prymas:* ,, Nayiaśnieyſzy Panie chceſz Kroleſtwo od Pana Boga ,, Tobie polecone według ſprawiedliwości trzymać rządzić y bronić? ,, *Krol odpo:* ,, chcę, ,, y za Miłego Pana Boga pomocą, y za radą wier- ,, nych ſwych tak ſię we wſzyſtkim wiernie zachować obiecuię iako będę ,, mogł naylepiey. ,, A odpowiedaiąc Krol pomienione słowa *chcę*, ſkłania zawſze głowę. Po tych pytaniach wſtali wſzyſcy y Xiąże Imć Prymas mowił Modlitwę. ,, *Omnipotens Sempiterne Deus Cœle-* ,, *ſtium ac Terreſtrium moderator qui Famulum tuum ad Regni faſtigium* ,, *dignitatemque dignatus es provehere, concede quæſumus ut à cunctis ad-* ,, *verſitatibus liberatus, & Eccleſiæ dono muniatur, & ad æternæ pacis* ,, *gaudium Te donante pervenire mereatur. Per Chriſtum Dominum Noſtrum* ,, *Amen.* ,, Po ſkonczoney Modlitwie Nayiaśnieyſzy Krol z aſſyſtuiącemi Biſkupami zbliżył ſię do ſiedzącego Xięcia Imći Prymaſa, głowę odkrył, y Xięciu Imći Radziwiłłowi Podkomorzemu Litewſkiemu oddał na Tacę Czapkę, a potym klęknął na wezgłowiu przed Prymaſem y naſtępuiącą mowił przyſięgę. ,, *Ego STANISLAUS AUGUSTUS Rex* ,, *Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samo-* ,, *gitiæ, Kijoviæ, Volhyniæ Podoliæ, Podlachiæ, Livoniæ, Smolenſciæ,*

,, *Severiæ, Czerniechoviæque, per omnes Regni Ordines Utriusque Gentis,*
,, *tam Poloniæ quam Lithwaniæ, cæterarumque Provinciarum Regno*
,, *Poloniæ Magnoque Ducatui Lithvaniæ annexarum & incorporatarum,*
,, *communi consensu libere Electus, Spondeo ac Sancte Juro DEO Omni-*
,, *potenti, ad hæc Sancta JESU Christi Evangelia: Quod omnia Jura, Li-*
,, *bertates, Immunitates, Privilegia publica & privata, Juri communi U-*
,, *triusque Gentis & Libertatibus non contraria, Ecclesiasticas & Secu-*
,, *lares Ecclesiis Catholicis Romanis, Principibus, Baronibus, Nobilibus*
,, *Civibus, Incolis & quibuslibet Personis cujuscunque Status & condi-*
,, *tionis existentibus, per Divos Prædecessores Meos Reges, & quoscunque*
,, *Principes Regni Poloniæ & Magni Ducatûs Lithvaniæ præsertim ve-*
,, *ro Casimirum Antiquum, Ludovicum* Loiz *nuncupatum, Vladislaum I.*
,, *Jagiellonem dictum Fratremque Ejus Vitoldum Magni Ducatus Lit-*
,, *thvaniæ Ducem, Vladislaum II. Jagiellonis Filium, Casimirum III. Ja-*
,, *giellonidem, Joannem Albertum, Alexandrum, Sigismundum I, Sigismun-*
,, *dum II. Augustum, Henricum, Stephanum, Sigismundum III. Vladisla-*
,, *um IV. Joannem Casimirum, Michaelem, Joannem III. Augustum II.*
,, *& Augustum III. Reges Pol: & Mag: Duc: Lith: juste & legitime datas, quæ*
,, *congruunt cum Pactis Conventis, a Nobismet juratis, tum Pacta Con-*
,, *venta per Ordines Regni & Mag: Duc: Lith: Mihi tradita, manutenebo, obser-*
,, *vabo, custodiam, & adimplebo in omnibus Conditionibus, Articulis &*
,, *Punctis, in eisdem expessis. Pacem quoque & tranquillitatem inter*
,, *Dissidentes de Religione Christiana tuebor & manutenebo, nec ullo modo*
,, *vel Jurisdictione Nostra vel Officiorum Nostrorum & Statuum quorum-*
,, *vis Authoritate quemquam affici opprimique causa Religionis permittam,*
,, *nec ipse afficiam vel opprimam, ac Ea quæ in Electione Nostra Varsa-*
,, *viensi constituta sunt, & quæ in Conventione Coronationis constituen-*
,, *tur, manutenebo, iisque satisfaciam. Omnia illicite à Regno Ma-*
,, *gno Duc: Lith. & Dominiis Eorundem quocunque modo alienata, vel*
,, *Bellô, vel quovis alio modô distracta, ad proprietatem ejusdem Regni Po-*
,, *loniæ & Mag: Duc: Lith. pro posse ad mentem Pactorum Conventorum*
,, *aggregabo; Terminosque Regni & Magni Duc: Lith. non minuam sed de-*
,, *fendam & potius favente DEO dilatare curabo, Justitiam omnibus*
,, *Incolis Regni, juxta Jura publica in omnibus Dominiis constitutam*
,, *absque omnibus dilationibus & prorogationibus administrabo, nullo e-*
,, *tiam Sanguinis Nostri respectu habito. In dispensatione quoque Distribu-*
,, *tivæ Justitiæ non Me alligabo solummodo ad effectum & propensionem*
,, *naturalem Sanguinis, sed ipsam bene meritorum rationem præ Oculis*
,, *& Corde habebo in disponendis occurrentibus Officiis & Beneficiis Rei-*
,, *publicæ, Etsi (: quod absit :) in aliquo Juramentum Meum hocce viola-*
,, *vero, tunc in eo casu ad mentem Constitutionis* 1609. *Incolæ Regni, &*
,, *Mag: Duc. Lith: á fide & obedientia Nobis præstanda dispensantur.*

A podczas tey Przysięgi wszyscy stali, sam tylko Xiąże Imć Prymas siedział maiąc na łonie Ewangelią. Po przysiędze Krol kładł

ręce obiedwie na Ewangelij mowiąc: *Sic me Deus adjuvet & hæc Sancta Dei Evangelia.* Krol ieszcze klęczał, a Xiąże Prymas powstawszy z wszystkiemi Biskupami mowił następuiącą Modlitwę: ,, *Omni-*
,, *potens Sempiterne DEUS Creator omnium Imperator Angelorum, Rex*
,, *Regum, Dominus Dominantium, qui Abraham fidelem servum Tuum de*
,, *hostibus triumphare fecisti, Moysi & Josue Populo Tuo Prælatis victo-*
,, *riam multiplicem tribuisti, humilemque David puerum Tuum Regni*
,, *fastigio sublimasti, & Salomonem Sapientiæ pacisque ineffabili munere*
,, *ditasti, respice quæsumus Domine ad preces humilitatis nostræ, & su-*
,, *per hunc Famulum Tuum STANISLAUM AUGUSTUM, quem supplici*
,, *ci devotione veneramur, & in Regem eligimus, benedictionum Tuarum*
,, *dona multiplica, Eumque dexteræ potentiæ Tuæ semper hic & ubique*
,, *circumda, quatenus prædicti Abrahæ fidelitate, Moysis mansuetudine fre-*
,, *tus, Josue fortitudine fultus, David humilitate exaltatus, Salomonis*
,, *Sapientia decoratus, Tibi in omnibus complaceat, & per tramitem ju-*
,, *stitiæ inoffensô gressu semper incedat, Tuæ quoque Protectionis galea*
,, *munitus, & scuto insuperabili jugiter protectus, armisque cælestibus*
,, *circumdatus, optabilem de hostibus Crucis Christi victoriam fideliter*
,, *obtineat, & triumphum feliciter capiat, terroremque suæ potentiæ*
,, *illis inferat, & pacem sibi militantibus lætanter reportet, per Christum*
,, *Dominum nostrum, qui virtute Crucis tartara destruxit; regnoque Dia-*
,, *boli superato ad Cælos Victor ascendit, in quo potestas omnis, Regnique*
,, *consistit victoria, qui est gloria humilium & vita salusque populorum,*
,, *Qui tecum vivit & regnat, Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.*

Tę Modlitwę iako y wszystkie inne potym przez całą Funkcyą wszyscy Biskupi *submissa voce* z swoich Pontifikałow mowili. Po ktorey Modlitwie Xiąże Prymas z Biskupami na swoich mieyscach zostaiącemi klękali przy swoich Faldistorzach, głowę y ręce oparłszy na nich, a Krol Imć zszedłszy z gradusa, wezgłowia położone maiąc, na Oblicze Krzyżem padł; Tym czasem *Chorus* Litanie o Wszystkich Swietych śpiewał, a gdy przyszedł do tych słow: *Et Omnibus fidelibus requiem donare digneris*, y odpowiedziano: *Te rogamus audi nos;* wstał sam Xiąże Imć Prymas, wziął Pastorał y obrocił się do Krola, a Biskupi inni wzniozłszy tylko głowy klęcząc, Prymas wyniosłym głosem, Biskupi cicho, wszyscy błogosławiąc mowili: *Ut hunc Electum in Regem coronandum bene ✝ dicere digneris.* ℟. *Te rogamus audi nos. Ut hunc Regem Coronandum conservare digneris* ℟. *Te rogamus audi.* Wrocił się Xiąże Imći Prymas do uklęknienia iak pierwey przy Faldystorżu, a potym po skończonych Litaniach, gdy Krol ieszcze y Biskupi (: iako wyżey :) zostali zdiąwszy iednak Infuły, Xiąże Prymas wstał y mowił *Pater noster.* Po odpowiedzi *Sed libera nos a malo,* obrocił się do Krola y mowił Wiersze z Modlitwami następuiącemi: ℣. *Salvum fac Servum tuum Domine.* ℟. *Deus meus sperantem in Te.* ℣. *Esto Ei Domine Turris fortitudinis.* ℟. *A facie inimici.* ℣. *Nihil proficiat Inimicus in Eo.* ℟. *Et filius iniquitatis non apponat nocere ei* ℣. *Domine Exaudi Orationem meam* ℟. *Et*

,, clamor meus ad Te veniat. ℣. Dominus Vobiscum. ℟. Et cum Spi-
,, ritu Tuo. OREMUS Prætende Domine huic Famulo Tuo dexte-
,, ram Cœlestis auxilii, ut Te toto corde perquirat & quæ digne postulat
,, consequi mereatur. Actiones Nostras quæsumus Domine aspirando præ-
,, veni, & adjuvando prosequere, ut cuncta nostra oratio & operatio, a Te
,, semper incipiat, & per Te cœpta finiatur. ℟. Amen.

Co y Biskupi iako się namieniło czynili. Po teyże zaś Modli-
twie Nayiaśnieyszy Krol podniosł się y na tymże mieyscu przed Ołtarzem
stanął, a Xiąże Imć Prymas obruciwszy się ku mieyscu Ołtarza, gdzie
Paludament Krolewski był położony benedykował go mowiąc. ,, DE-
,, US Rex Regum, & Dominus Dominantium, per quem Reges regnant,
,, & legum conditores justa decernunt, dignare propitius bene ✝ dicere hoc
,, Regale Ornamentum & præsta, ut Famulus tuus Rex noster STA-
,, NISLAUS AUGUSTUS, qui illud portaturus est, ornamento bonorum
,, morum, & Sanctarum actionum in conspectu tuo fulgeat, & post tem-
,, temporalem vitam æternam gloriam, quæ tempus non habet, finem sine
,, fine possideat. Per Dominum nostrum. Amen.

Siadł potym Xiąże Imć Prymas, infułę kładł, a Nayiaśniey-
szy Krol przez tych, ktorzy Go ubierali *ex Pontificialibus* był rozbie-
rany, Łancuch zaś z Orderem zdeymuiąc na Tacę złożył iednemu z Po-
komorzych Wielkich, zostawszy tylko w swoiey Sukni przed Xięciem
Imćią Prymasem na wezgłowiu ukląknął, ktoremu Xiąże Imć Prymas *in
forma* Krzyża, Oley Swięty na Głowę lał mowiąc. Ungo Te in
,, Regem ex Oleo Sanctificato, in Nomine PATRIS & FILII, & SPIRI-
,, TUS Sancti. Amen. ℣. Pax Tecum ℟. Et cum spiritu tuo. ,, DEUS
,, Dei Filius JESUS Christus Dominus Noster, qui a Patre Oleo exulta-
,, tionis unctus est præ participibus suis, ipse per præsentem Sacræ Un-
,, ctionis infusionem Spiritûs Paracleti super Caput Tuum Bene ✝ dictio-
,, nem infundat, eandemque usque ad interiora Cordis Tui penetrare faciat
,, quatenus hoc visibili, & tractabili Oleo, dona invisibilia percipere & tem-
,, porali regno justis moderationibus peracto æternaliter cum eo regnare
,, merearis. Qui solus sine Peccato Rex Regum vivit & gloriatur cum
,, Deo Patre in unitate Spiritûs Sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum.
,, ℟. Amen.

Za tym Biskupi wstawali z Infułami, zbliżali się do Krola, *pierwsi*
z nich rękę prawą y barki do namaszczenia przysposobiali, Xiąże *Prymas*
Palec wielki u ręki prawey w Oleiu Swiętym umoczywszy, nim nayprzod
rękę Krolewską począwszy od zgięcia Ręki przy pięści, aż do zgięcia Ło-
kcia wzdłuż ciągnąć palcem, y potym poprzek, to iest *in forma* Krzyża
namaszczał mowiąc. ,, Ungantur Manus istæ de Oleo Sanctifi-
,, cato, unde uncti fuerunt Reges & Prophetæ, & sic unxit Samuel David
,, in Regem, ut sis benedictus & constitutus Rex in Regno isto super Popu-
,, lum istum, quem Dominus DEUS dedit Tibi ad regendum, & gubernan-
,, dum; quod ipse præstare dignetur. Qui cum Patre & Spiritu Sancto vi-
,, vit & Regnat in sæcula sæculorum. Amen. ℣. Dominus vobiscum.

℟. Et cum

,, ℟. Et cum Spiritu Tuo. Prospice Omnipotens DEUS serenis ob-
,, tutibus hunc gloriosum Regem STANISLAUM AUGUSTUM, & sicut
,, benedixisti Abraham, Isaac, & Jacob, sic illum largis benedictionibus
,, Spiritualis gratiæ cum omni plenitudine Tuæ Potentiæ irrigare, atque
,, profundere dignare, tribue Ei de rore Cœli, & pinguetudine terræ abun-
,, dantiam frumenti vini, & olei, & omnium frugum opulentiam, ex Lar-
,, gitate Divini muneris longa per tempora, ut eo regnante sit sanitas
,, corporum in Patria, & pax inviolata in Regno, & dignitas gloriosa re-
,, galis Palatii maximo splendore Regiæ potestatis omnium oculis ful-
,, geat, luce clarissima clarescat, atque splendore, quasi splendidissima ful-
,, gura, maximo perfusus lumine videatur. Amen. ,, Potym za-
raz barki, to iest między ramionami niżey karku podobnie namaszczał
mowiąc. ,, Ungo Te in Regem ex Oleô Sanctificato, Spiritûs S.
,, gratia humilitatis nostræ Officio in Te copiosa descendat, ut sicut mani-
,, bus nostris indignis oleo materiali pinguescis exterius ablutus, ita ejus
,, invisibili ungvimine delibutus impingvari merearis interius, ejus quo-
,, que perfectissima Spirituali Unctione superimbutus, & illicita declina-
,, re totamente discas, seu valeas, & utilia animæ Tuæ jugiter cogitare,
,, optare, atque operari queas auxiliante Domino JESU Christo, qui
,, vivit & regnat cum DEO Patre, in unitate Spiritûs S. Deus per o-
,, mnia sæcula sæculorum. Amen. ,,

Tę zaś skończywszy Modlitwę Xiąże Imć Prymas, palce ob-
cierał chlebem według zwyczaiu, toż samo czynili Krolowi Ichmość
Biskupi na częściach namaszczonych y przybierali rękę y barki iak były;
Potym Xięciu Imći Prymasowi *Assistentes* Jego podali z Ołtarza płaszcz
Krolewski według dawnego Ceremoniarza, ktory Xiąże Imć wkładaiąc na
Nayiaśnieyszego Pana, tę mowił Modlitwę. ,, Accipe pal-
,, lium quatuor initiis formatum, per quod intelligas quatuor mundi par-
,, tes Divinæ potestati esse subjectas, nec quemquam posse feliciter rege-
,, re in terris, nisi sibi potestas fuerit collata de cœlis, A gdy
Płaszcz Nayiaśnieyszy Krol wziął na siebie trzymaiący na Tacy Order do
wzięcia na szyię podał Mu, powstawszy oraz przy schyleniu głowy Pry-
masowi, szedł do swego *Genuflexorium* na rogu Ołtarza po stronie Ewan-
gelij przygotowanego. Xiąże Prymas schodził na zwyczayne
mieysce zaczynaiących Mszą Swiętą, y tę zaczynał, przydaiąc w niey kol-
lektę *pro Rege Coronando*. ,, Quæsumus Omnipotens DEUS, ut
,, Famulus Tuus STANISLAUS AUGUSTUS Rex noster qui Tua mise-
,, ratione suscepit Regni gubernacula, virtutum etiam omnium percipiat
,, incrementa, quibus decenter ornatus, & vitiorum monstra devitare & ad
,, Te, qui via, veritas, & vita es, gloriosus valeat pervenire. Per Do-
,, minum Nostrum JESUM Christum Filium Tuum, qui tecum vivit & re-
,, gnat in unitate spiritûs Sancti Deus per omnia sæcula sæculorum
,, ℟. Amen.

Agdy przyszło do *Alleluia*, wziął Xiąże Imć Prymas Infułę y
Pastorał, y obrociwszy się do mieysca Ołtarza gdzie Miecze złożone,

miecz Krolewſki benedykował mowiąc. ,, Exaudi quæſumus
,, prces Noſtras, ut hunc Enſem, quo hic Famulus Tuus STANISLAUS
,, AUGUSTUS accingi deſiderat, Majeſtatis Tuæ clementiâ bene†dicere, &
,, ſancti†ficare digneris, quatenus defenſio atque protectio poſſit Eccleſiarum
,, eſſe, Viduarum, Orphanorum, omniumque Deo ſervientium, contra ſævi-
,, tiam Paganorum terror, & fortitudo. Per Chriſtum Dominum no-
,, ſtrum. Amen. ,, Po ktorey benedykcyi ſiadł Xiąże Imć Prymas
na ſwoim mieyſcu, a Nayiaśnieyſzy Krol przyſzedł z Marſzałkami Podko-
morzemi, Miecznikami przed Niego, y klęknął na Wezgłowiu, Xiąże
Imć Prymas wziął Miecz Krolewſki podany ſobie z Ołtarza goly, y po-
dał w ręce Nayiaśnieyſzemu Krolowi, mowiąc. ,, Accipe gladium
,, de Altari ſumptum per manus Noſtras licet indignas, vice tamen, & au-
,, thoritate Sanctorum Apoſtolorum conſecratas Tibi regaliter conceſſum,
,, noſtræque bene†dictionis Officio in defenſionem S. Dei Eccleſiæ divinitus
,, ordinatum, & memor eſto, ejus de quo Pſalmiſta prophetavit dicens: Ac-
,, cingere gladio Tuo ſuper femur Tuum potentiſſime, & in hoc per eundem
,, vim exerceas æquitatis, molem iniquitatis potenter deſtruas, & S. Dei
,, Eccleſiam, ejuſque fideles propugnes, ac protegas nec minus ſub fide falſos
,, quam Chriſtiani nominis hoſtes execreris, ac diſpergas; viduas & pupil-
,, los clementer adjuves, ac defendas, deſolata reſtaures, reſtaurata conſer-
,, ves, ulciſcaris injuſta, confirmes benediſpoſita, quatenus hæc agendo, vir-
,, tutum triumpho glorioſus, juſtitiæque Cultor egregius, cum Salvatore
,, mundi ſine fine regnare merearis, qui cum DEO Patre & Spiritu S. vivit,
,, & regnat Deus. Per Omnia ſæcula ſæculorum. ℞. Amen. Po-
tym Nayiaśnieyſzy Krol oddał Miecz Miecznikowi Koronnemu, on go
w pochwy włożył, y podał Prymaſowi, a Prymas przypaſał do boku
Krolewſkiego z pomocą Miecznikow Kor: y Litewſkiego mowiąc. ,, Ac-
,, cingere gladio Tuo ſuper femur Tuum potentiſſime, & attende, quod San-
,, cti non in gladio, ſed per fidem vicerunt Regna. ,, Nayiaśniey-
ſzy Krol wſtał, wſtąpił na gradus Ołtarza, obrocił ſię ku ludziom, dobył
Miecza y nim po trzykroć na Krzyż machał, a obtarſzy go o ſwoie ramie
lewe do pochew nazad ſchował, y obrociwſzy ſię ku Xięciu Imći Pryma-
ſowi przez Pierwſzego z aſſyſtuiących Biſkupow dwa z Ołtarza miał ſobie
podane miecze, z ktorych ieden Miecznikowi Koronnemu, a drugi Litewſkie-
mu oddał. Klęknął potym Nayiaśnieyſzy Krol przed Prymaſem,
ktoremu Chorążowie Chorągwie podali, naprzod Koronny, potym Litew-
ſki, a te Xiąże Imć Prymas roſpuściwſzy, Krolowi Imći do ręku oddał;
Krol zaś powſtawſzy, nazad oddał iednę po drugiey Chorążym, ktorzy
z temiż Chorągwiami przy Miecznikach ſtali.

W tym wziął Xiąże Imć Prymas z Ołtarza Koronę, y włożył ią
na Głowę klęczącemu Nayiaśnieyſzemu Krolowi z dotykaniem ſię dwoch
przytomnych Biſkupow mowiąc nínieyſze Słowa. ,, Accipe Coro-
nam Regni, quæ licet ab indignis, Epiſcoporum tamen manibus capiti Tuo
imponitur. In Nomine Patris, † & Filii † & Spiritûs † Sancti, Amen
quam, ſanctitatis gloriam, & honorem fortitudinis ſignificare intelligas, &
per-

,, per hanc Te participem Miniſterii Noſtri non ignores, ita, ut ſicut nos in-
,, interioribus Paſtores, Rectoreſque animarum intelligimur, ita & Tu in ex-
,, terioribus verus Dei Cultor, Strenuuſque contra omnes adverſitates Eccle-
,, ſiæ Chriſti defenſor aſſiſtas, Regnique Tibi à Deo dati, & per Officium No-
,, ſtræ benedictionis in vice Apoſtolorum, & omnium Sanctorum Regimini
,, Tuo commiſſi, utilis Executor, proficuuſque Regnator ſemper appareas, ut
,, & inter glorioſos Athletas virtututum gemmis ornatus, & præmio ſem-
,, piternæ felicitatis Coronatus, cum Redemptore ac Salvatore Noſtro JE-
,, SU Chriſto, cujus Nomen vicemque geſtare crederis, ſine fine glorieris.
,, Qui vivit & imperat Deus, cum Patre & Spiritu Sancto in ſæcula ſæcu-
,, lorum. ℞. Amen. ,,

Potym oddał Berło w rękę prawą; Iabłko w lewą, podane ſobie
z Ołtarzaa na wezgłowiach, mowiąc ,, Accipe Virgam virtutis ac
,, veritatis, quâ intelligas te obnoxium mulcere pios, terrere reprobos,
,, errantes viam docere, lapſis manum porrigere, diſperdere ſuperbos, &
,, relevare humiles, ut aperiat Tibi oſtium Dominus Noſter JESUS Chri-
,, ſtus, qui de ſemetipſo ait: Ego ſum Oſtium, per me ſi quis introi-
,, erit ſalvabitur; qui eſt Clavis David, & Sceptrum Domûs Iſrael, qui
,, aperit, & nemo claudit, claudit & nemo aperit, Tibique ſit Ductor,
,, qui educit vinctum de domo carceris, ſedentem, & in umbra mortis,
,, & in omnibus ſequi merearis eum de quo David Propheta cecinit: Se-
,, des Tua Deus in ſæculum ſæculi, virga directionis, virga Regni Tui, &
,, immitando ipſum, diligas juſtitiam, & odio habeas iniquitatem, quia
,, propterea unxit Te Deus, Deus Tuus, ad exemplum illius, quem ante
,, ſæcula unxerat oleo exultationis præ participibus ſuis, Jeſum Chriſtum
,, Dominum noſtrum, qui cum eo vivit & regnat Deus in omnia ſæcula
,, ſæculorum ℞. Amen. ,,

Nayiaśnieyſzy Krol za tym podnioſł ſię; podobnież y Xiąże
Imć Prymas z mieyſca ſię ruſzył, biorąc Nayiaśnieyſzego Krola pod rękę,
a z drugiey ſtrony Imć Xiądz Arcy-Biſkup Lwowſki, y z Nim do Tronu
Krolewſkiego zbliżyli ſię tym ſpoſobem: Nayprzod Chorążowie z rozwi-
nionemi Chorągwiami, ktorzy przyſzedłſzy do Tronu na pierwſzym Graduſie
ſtali; za Niemi Miecznikowie Koronny y Litewſki z dobytemi Mieczami na
drugim graduſie wſtrzymali ſię, za ktoremi Marſzałkowie z ſpuſzczonemi
Laſkami na oſtatni Gradus wſtąpili, za Niemi zaś Xiąże Imć Prymas z Ar-
cy-Biſkupem Lwowſkim wprowadzili Nayiaśnieyſzego Krola na Tron, y
Xiąże Imć Prymas ſadzał Go na krześle mowiąc. ,, Sede & reti-
,, ne âmodo locum Tibi â Deo delegatum per Authoritatem Omnipotentis
,, Dei, & per præſentem traditionem Noſtram, omnium ſcilicet Epiſco-
,, porum, cæterorumque Dei Servorum. & quanto Clerum Sacris altari-
,, bus propinquiorem aſpicis, tanto ei potentiorem in locis congruis hono-
,, rem impendere memineris, quatenus mediator DEI & hominum, Te me-
,, diatorem Cleri, & plebis in hoc Regni ſolio confirmet; & in Regno æ-
(c2) terno

,, *terno secum regnare faciat Jesus Christus Dominus noster, Rex Re-*
,, *gum, & Dominus Dominantium, qui cum Patre & Spiritu S. vivit*
,, *& regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.* ,, Potym Xiąże Prymas obroconą twarzą ku Ołtarzowi obok Krola stoiąc na prawey ręce, zdiąwszy Infułę, Zaczął: *Te Deum Laudamus*, y przez ten cały Hymn tamże stał z głową odkrytą, po ktorym przespiewanym spiewał wiersze następuiące z Modlitwami, ℣. *Firmetur Manus Tua, & exaltetur*
,, *dextera tua.* ℟. *Justitia & Judicium præparatio Sedis Tuæ.* ℣. *Domi-*
,, *ne exaudi Orationem meam.* ℟. *Et clamor meus ad Te veniat* ℣. *Do-*
,, *minus Vobiscum.* ℟. *Et cum Spiritu Tuo. OREMUS. Deus ine-*
,, *narrabilis Auctor mundi, Conditor generis humani, Confirmator Regni,*
,, *qui ex utero fidelis Amici Tui Patriarchæ Nostri Abrahæ prælegisti Re-*
,, *gem sæculis profuturum, Tu præsentem insignem Regem hunc cum exer-*
,, *citu suo, per intercessionem Beatæ MARIÆ semper Virginis, & Omni-*
,, *um Sanctorum uberi Bene† dictione locupleta, & in solium Regni fir-*
,, *ma stabilitate connecte, visita eum sicut visitasti Moysen in rubo, Josue*
,, *in prælio, Gedeonem in agro, Samuelem in Templo & illa Eum syderea*
,, *Bene† nedictione, ac Sapientiæ Tuæ rore perfunde, quam Beatus David*
,, *in Psalterio, & Salomon Filius ejus Te remunerante percepit de Cælo.*
,, *Sis ei contra acies inimicorum lorica, in adversis galea, in prosperis*
,, *sapientia in protectione Clypeus sempiternus; Et præsta, ut*
,, *gentes Ei teneant fidem, Proceres sui habeant pacem, diligant*
,, *charitatem, abstineant se a cupiditate, loquantur justitiam, cu-*
,, *stodiant veritatem, & ita populus iste sub Ejus imperio pullulet coa-*
,, *litus benedictione æternitatis, ut semper tripudiantes maneant in pace, ac*
,, *victores, quod ipse præstare dignetur. Qui Tecum vivit & regnat in u-*
,, *nitate Spiritûs S. DEUS per omnia sæcula sæculorum.* ℟. *Amen.*

Po tych Modliwach w głos Xiąże Imć Prymas mowił po trzykroć *VIVAT KROL!* Lud odpowiedział: *VIVAT KROL!* Marszałkowie Laski podnosili, z Armat nad Wisłą ognia dawali, y we dzwony po wszystkich Kościołach dzwonili.

Po skończonym ostatnim okrzyku Xiąże Imć Prymas wrocił się do Ołtarza z Arcy-Biskupem Lwowskim, ktory z Nim do Tronu assystował, y w Mszy S. daley postępował, a Marszałkowie Laski spuścili, J. K. Mości zaś *genuflexorium* do klęczenia przynieśli, Gdy się Ewangelia skończyła, Xiążę Imć Biskup Krakowski przyniosł J. K. Mći Ewangelią do pocałowania, zaś wyżey wspomniony Imć Xiądz Ignacy Krasicki Opat Wąchocki odebrawszy od Xiążęcia Imći Prymasa Benedykcyą, wstąpił na Ambonę y Kazanie przez Niego w następuiących było powiedziane słowach:

,, *Tulit ergo Samuel cornu Olei. & unxit David in medio*
,, *Fratrum ejus.*
,, Wziął Samuel naczynie Oleiu, y namaścił Dawida, w pośrodku
,, Braci iego. z Xiąg Krol: 1. Roz: 16. wier. 13.

,, NAYIASNIEYSZY PANIE

,, W Tym czasie kiedy Naywyższy Kapłan y Rządca dotąd Ludu tego,
,, W. K. Mć na dostoyność Krolewską namaszcza, to co niegdyś o

Samuelu

Samuelu y Dawidzie powiedzano, ia właściwym dzisieyszego obrząku opisaniem nazwać mogę. *Tulit ergo Samuel Cornu Olei & unxit David in medio Fratrum Ejus* Ten to wprawdzie Samuel Nayiaśnieyszy Panie, ktory przed Bogiem W. K. Mść y całym Narodem, o swoim rządzie w czasie Bezkrolewia, to co niegdyś tamten o Sęstwie w Izraelu bespiecznie powiedzieć może: *Loquimini de me coram Domino & coram Christo ejus, si quempiam calumniatus sum, si oppressi aliquem, si de manu cujusque munus accepi.* Powiedzcie o mnie przed Bogiem, y przed Pomazańcem Iego, ieślim kogo spotwarzył, ieślim kogo ucisnął, albo ieślim wziął dar z czyiey ręki? Ten mowię, W. K. Mość wiekiem, przymiotami, doskonałością prawdziwego Dawida, Krolestwu temu za Rządcę y Pana poświęca, w pośrzod tych, ktorych niegdyś Nayiaśnieyszy Panie byłeś Bratem, teraz Oycem zostaiesz. Głos Naywyższych Kapłanow, naypierwszych Mężow Narodu y wszystkich Państwa Stanow, głos ten dzielny y prawodawczy, wielbi Opatrzność Nayywższego, ktorey dobroci y miłosierdzia był instrumentem, gdy Ciebie okrzykiem swoim wyniosł; Kościoł Swięty w obrządkach swoich, pełność błogosławieństw na Ciebie Prawowiernego Krola zlewa; Słowo Boże wyższe nad wszystkie względy pochwał się swoich nie wzbrania; ieżeli albowiem gromiące prawdy, Wysokim u świata przepowiada, wielbić cnotę każdego czasu każe. Tak słodką powinność kiedy mi dnia dzisieyszego pełnić przychodzi do dziękczynienia nayprzod Panu BPGU zachęcać was powinienem, wyznawaymy przed Panem y przed wszystkiemi Narody, chwalmy Imie Iego, albowiem uczynił z nami miłosierdzie swoie. Niedał upaść Ludowi swemu y staliśmy się pocieszeni. W tey radości abym was utwierdził, y razem właściwe obrządkowi dzisieyszemu prawdy opowiedział, pozwolciesz niech wam z tey czci y okazałości ktorą Kościoł Boży Krolowi od was obranemu wyrządza, wywiodę do iakiey wszyscy względem Niego obowiązani iesteście *Ad M. D. G.*,

Uszanowanie iako iest wyznaniem podległości lub zadziwienia; tak rownie zwierzchności iako y doskonałościom należy. Stopnie Przełożeństwa wymiarem uszanowania są, ztąd te ktore się Monarchom czyni, iako z przyczyn wielu pochodzi, tak w rodzaiu swoim nader doskonałe bydź powinno.

Choćbyśmy wielorakich świadectw Pisma Swiętego niemieli, powszechne Narodow zdanie nazywa Krolow Namiestnikami Boskiemi, y Obrazami Iego na ziemi; im większa Godność reprezentowanego, tym znamienitsza powaga reprezentuiącego bydź musi. Rządzić, oddawać sprawiedliwośc, nadgradzać, karać, czynić szczęśliwych, Boskie własności Krolom powierzone są; ieżeli zatym prawa nasze Posły Monarchow czcić każą, dla tego ze ich Iminiem rzeczy sprawuią, Osoby Monarsze z ktorych ta cześć spływa, większych nierownie względow godne są.

Gdybyśmy się zastanawiali na istności rzeczy, niebyłoby tako-

wey między ludźmi rożnicy, ktoraby iednych zniżeniem wynoſiła drugich. Iednego Stworcy dzieła, iednego rodzaiu Stworzenia, iednych Rodzicow dzieci, iedney ziemi dziedzice, ile prerogatyw tyle tytułow do nie podległości mieć zdaiemy ſię. Wzgląd ſzczęścia naſzego kazał Nam porządku ſzukać, ten bez udzielenia władzy bydź niemogł; władza wyciągała poſłuſzeńſtwa, za poſłuſzeńſtwem ſzło poddanie ſię Zwierzchności, ktora aby tym dzielniey uymowała ſerca poddanych okazałości powierzchowne pobudki do uſzanowania wynalezione ſą. I w prawdzie tak natura porządku z Zwierzchnością, Zwierzchność z czcią y uſzanowaniem po wſzyſtkie wieki złączone były, iż czyli w czaſach Patryarchow krew właſną rządzących, czyli Prawodawcow uſtanawiaiących, pierwſze obywatelſkie Towarzyſtwa, Zwycięzcow mocą wznoſzących Monarchie, Sędziow y Przełożonych, Krolow Dziedzicznych lub obranych ani przeciwnego przykładu, ani wzmianki do tego podobney znaleść można, y owſzem z doſkonalącym ſię coraz rządem, uſzanowanie rządzących mocy y powiękſzenia nabierało.

Niechay kto chce te ſprawiedliwe y powinne ſpoſoby czczenia, podłą y niegodną myślącego ſtworzenia ſprawą nazywa; widok ſzczęścia naſzego nigdy nam tak świątobliwego obyczaiu zmnieyſzyć dopiero znieść niepozwoli. Religii obowiązki oddać Ceſarzowi co Ceſarza; ſzanować tych ktorych ſię należy, każdey władzy ludzkiey dla Boga poddawac ſię każące, do tego zmierzaią. Stan opłakany nierządu, uſprawiedliwiaiący gwałty, zatwardzaiący ſerca, kaziący obyczayność, doſtateczną ludziom będzie odrazą od takowey zwierzęcey ſwobody.

W podległości z iſtoty ſwoiey niemiłey to ſię dziać zwykło, iż im znamienitſza Oſoba rozkazuie, tym znośnieyſze poſłuſzeńſtwo ieſt; cel Narodow w nadawaniu Rządcom powagi był, aby ulżyć ciężaru poddańſtwa, ktory choćby naylekſzy, dość że obowiązki przepiſuie, w oczach miłości właſney iarzmem ieſt. Ztąd poſzły znaki ozdobne, Tytuły wſpaniałe, obrządki pełne czci y okazałości uniżenia ſię do ſamey adoracyi, iako z ſtarych dzieiow y z Piſma Bożego zaſiągnąć możem. To wſzyſtko za nadgrodę pieczołowitości Krolom powinney gdybyśmy wziąść chcieli; Urząd ten pełen prac y trudow, ten Urząd ktory iednego w odpowiedzi wſzyſtkim ſtawią, y ofiarą publiczną bydź każe, godzienby był tey od nas nadgrody, ieśli ſię tylko nadgrodą nazwać może.

Charakter oſobliwy ktory przez obrządek namaſzczenia, za wezwaniem Imienia Boſkiego zlewa ſię na Oſobę Monarchow, pobudką nam do ich uſzanowania bydź powinien. Przezeń dzielność nowa, znamienite dary, Duch Boży w ſercu y umyśle Pomazańcow Bożych oſiada: *Directus eſt Spiritus Domini a die illa in David;* moc le Naywyżſzego uzbraia y otacza *Eggreſſus eſt DEUS ante te eo quod unctus ſis.* Staią ſię na koniec rzeczą świętą, y oſobliwym ſpoſobem

właſnością

właſnością Bożą, tak dalece: iż ilekroć Piſmo Krolow wſpomina, po większey części że ſą Boſkiemi dodaie. *Unctus Domini Chriſtus ejus.*

Nie bez przyczyny zatym w Ich poświęceniu obrządkow Kościoł Boży zazywa. Wſzyſtkie przez moc niewidomą działaią, y ſą piętnami tego, co gdy zmyſłom w iſtocie podpadać niemoże, powierzchownością oczom okazane ieſt.

Nie potrzeba mi ſię rozwodzić z tłumaczeniem zakrytych w obrządku dziſieyſzym taiemnic; do wyboru ſłuchaczow mowię; dość mi ieſzcze wſpomnieć oſtatnią nie mniey dzielną przyczynę do tak ſprawiedliwego ze wſzech miar Monarchy uſzanowania.

Bydź obieranym od wſzyſtkich, wybranym z wielu, na taki ſtopień, ktory im wyżſzy tym chciwiey pożądany, im dzielnieyſzy tym obficiey dogadza, im okazalſzy tym oſobliwiey zdobi, to wſzyſtko w obraney Oſobie doſkonałość y nader wyborne przymioty znaczy. Ten ieſt los cnoty Nayiaśnieyſzy Panie iż choć nieſzczęśliwa y uciemiężona zazdrością, ſzanowana zawżdy bydź muſi; dziś kiedy na Tronie ſpoczęła, ſzczęśliwym związkiem łącząc doſkonałość z przełożeńſtwem, gdy winnego Ci uſzanowania przymnaża, na pociechę wſzyſtkim dobrym do Ciebie te Boſkie Słowa ſtoſować każe. *Dilexiſti juſtitiam & odiſti iniquitatem, propterea unxit Te Dominus DEUS Tuus.* Kochałeś ſprawiedliwość, nienawidziłeś nieprawość y dla tego namaścił Cię Pan y Bog Twoy.

Nie żebym powątpiwał o wierności y uſzanowaniu Narodu Polſkiego ſławnego zawżdy kochaniem Panow ſwoich, ale żebym tym mocnieyw tak chwalebney Cnocie potwierdził, potym wſzyſtkim com namienił, pozwolcie niech mi ſię was ſłowy Piotra Swiętego upomnieć godzi *Regem Honorificate:* Krola ſzanuycie: Nie na powierzchownym ułożeniu, pochlebſtwie y ślepey wſzyſtkiego approbacyi, podłych duſz wynalazkach uſzanowanie Monarchow zawiſło. Radą, prawdą, y obroną Krola ſzanować należy; ſzanować w Nnim Boga y Iego w Bogu; ſzanować ſercem wiernym, umyſłem niewzruſzonym, kochaniem Synowſkim, iednością myśli y woli, te ſą prawdziwego uſzanowania przymioty a powinności naſze, Wiarą, Prawem, zwyczaiem po wſzyſtkie wieki ztwierdzone y przykazane.

Nayiaśnieyſzy Panie! winſzować W. K. MCi wywyżſzenia, Możności, doſtatkow, mocy powagi nie ieſt to znać wſpaniały umyſł y prawe Serce Twoie. Do Monarchy Mędrca; do Męża wedle Serca Bożego; Imieniem Kościoła y Oyczyzny; z mieyſca prawdzie poświęconego gdy mowię, tegoć winſzować powinienem:Ześ ſię ſtał Namięſtnikiem Boſkim y będzieſz na wzor Opatrzności Iego wſzyſtkich uſzczęśliwiał:Ześ ſię ſtał Oycem powſzechnym: y prawem miłości rządzić nas będzieſz:Ześ ſię ſtał Opiekunem Poddanych, a mocny nad ſłabym przewodzić uſtanie;Ześ ſię ſtał dłużnikiem Ludu twego y karą nieprawości, nadgrodą Cnoty wypłaciſz

(d2) ſię,

ſię: Ześ ſię nakoniec ſtał wſzyſtko wſzyſtkim, y rzeczą ſamą Krolo wać będzieſz.

Takich Monarchow w pełności miłoſierdzia Twoiego użyczaſz Narodom BOZE! Ubłogoſławieni darem Twoim proſiemy Cię: dopełniay dzieła Twego. Dodaway mu Ducha rady, Męſtwa, dzielności, ſprawiedliwości, aby lud Twoy ſpokoynie y ſzczęśliwie według Praw Twoich rządzić mogł. Oddal od nas to wſzyſtko cokolwiek prawe poſłuſzeńſtwo niſzczyć y kazić może, nieſworność, pychę, zyſk własny, zazdrość podłą, nienawiść wzaiemną. Niech my pod cieniem opieki Iego, On na łonie nas wiernych poddanych ſwoich ſzczęśliwy y długoletni ſpoczywa poty, poki Go po oſtateczną do Twoich przybytkow niewezwieſz nadgrodę Amen.

Po ıkończonym Kazaniu oraz po *Offertorium* niżeli przyſzło *ad Lavabo*, ſiadł Xiążę Imć Prymas na zwykłym mieyſcu, Infułę włożył, Nayiaśnieyſzy Pan zſtąpił z Tronu, y z poprzedzaiącemi Chorążemi, za niemi Miecznikami potym Marſzałkami z podnieſionemi Laſkami, złożywſzy z głowy Koronę, Berło y Iabłko, w Ręce tych, ktorzy ie przynieśli (ktorzy przy Sronie zoſtali) poſzedł do Ołtarza y odebrawſzy podany ſobie na Tacy Chleb, Xciu Imci Prymaſowi klęknąwſzy dał na Ofiarę, podobnież odebrawſzy Baryłkę z winem podaną, Iemuż prezentował. Po tey Ofierze Nayiaśnieyſzy Krol tymże porządklem iak przyſzedł, do Tronu ſwego powrocił ſię, na ktorym Koronę tylko na Głowę wziął, y teyze nie zdeymował aż do podnieſienia Nayświętſzey Hoſtyi, ktorą w ręce do tego naznaczonego Senatora oddał. Gdy zaś na Mſzy Swiętey przyſzło *ad Pax tecum*, pierwſzy z Biſkupow Pacy. kał Krolowi do pocałowania zanioſł. Po Kommunii Prymaſa Krol Koronę na Gło wę włożył, tym czaſem Xiąże Imć Prymas *gratiarum actionem* uczynił. Wziął na Rokietę Mucet. co y inni Biſkupi uczynili. *Magiſtri Ceremoniarum* wychodzenie Proceſſyi z Kościoła dyſponować poczęli, tą drogą ktorą Krol był prowadzony; Marſzałek zas Wielki po trzykroć wołał: *Wiwat Krol!* Lud podobnież odpowiedzał, a w tym armaty y Dzwony ſłyſzeć ſię daly.

Ruſzyli ſię z mieysc ſwoich Biſkupi y Prymas ku Krolowi, Krol z Tronu w Koronie, wziąwſzy Berło y Iabłko w ręce, ku nim ſchodził, y tym porządkiem z Proceſſyą z Kościoła wychodził, iako nią był prowadzony (oprocz Duchowieńſtwa, ktore w Kościele pozoſtało] a tylko *Nobilitas* Urzędnicy Koronni y Litewſcy Senatorowie Biſkupi na Pokoie, z Krolem pośli, za ktorym Paludament to, ieſt Płaſzcz długi Krolewſki Imć Pan Kazimierz Poniatowſki Koronny, y Xiąże Staniſław Radziwił Litewſki Podkomorzowie Wielcy pierwſzy po prawey drugi po lewey ręce idąc unoſili. Nad wychogzącym zaś Krolem Imcią z Kościoła XX. Wikaryuſzowie Baldachim Ichmciom Panom Kaſztelanom do nieſienia oddali. A gdy w audyencyonalnym Pokoiu I. K. MC ſtanął, złożywſzy Berło y Iabłko, do powinſzowania y pocałowania Ręki

Krolewſkiey *Aſſiſtentes* przyſtąpili. A po Nich Inć Xiądz Nuncyuſz, Ichmć Panowie Roſſyiſki y Pruſki Poſłowie Wielcy, tudzież Rezydenci Angielſki, Duńſki, Pruſki y Kurlandſki, także ſwoie powinſzowania I. K. MCi złożyli. Potym Nayiaśnieyſzy Pan trzy Ordery Orła Białego konferował, to ieſt Xciu Imci Repninowi Poſłowi Extraordynaryinemu, y Miniſtrowi Pełnomocnemu Roſſyiſkiemu, Xciu Imci Adamowi Czartoryſkiemu Generałowi Podolſkiemu, Imci Xiędzu Michałowi Poniatowſkiemu Kanonikowi katedralnemu Krakowſkiemu Bratu ſwemu, Po ktorym Orderow rozdaniu gdy IKM. do ſwego Apparamentu odſzedł, Ichmć Panowie Senatorowie y wſzyſcy *adſtantes* do Pokoiow przygotowanych na Obiad Ceremonialny I. K. Mości udali ſię, y tam przybycia Krolewſkiego oczekiwali.

Notandum, Że dla uniknienia w Kościele zbyteczney ciżby, ſzczegulnie tylko za Biletami byli puſzczani, o ktore y wiele każdy potrzebuiący, *in Scripto* dopraſzał ſię u Imć Pana Karaſia Marſzałka Dworu I. K. MCi na dni kilka przed naſtąpioną Koronacyą; proſtego zaś gminu y Ludzi w Liberyi. *etiam* za Biletami niepuſzczano. Do uſadowienia każdego w mieyſcach ſwoich wyznaczonych tak H. PP. Poſłom y Kawalerom Cudzoziemſkim, iako też Damom, Ichmciom Panom Senatorom Urzędnikom, Rycerſtwu, y Duchowieńſtwu, Miaſtu y innym, Czterech Podkomorzych y czterech Dworzanow było wyſadzonych, ktorzy o godzinie oſmey zrana już ſię w Kościele znaydowali. Aże dla wymoſzczenia Ulicy od Zamku aż do ſamego Kościoła S., Iana Karetom wiazd był zabroniony, więc gankami przez Zamek do Kościoła udawali ſię y w Bramie od Pałacu pod Blachą wyſiadali przed ſchodami, y ſzli mimo Senatorſkiey Izby. Karety zaś odſyłali przez Dziedziniec koło Dziekanii przez Rynek, aż za Nowomieyſką Bramę, czego deſtynowani od I. W. Imć Pana Marſzałka W. L. Ludzie na koniach doglądali. Ci zaś przyieżdżaiący wcześnie zieżdżali ſię, bo gdy Proceſſya w Zamku była, nikogo już niepuſzczano. Od ſchodow Zamkowych aż do Kościoła Swiętego Iana we dwa rządy warty ſtały. podobnież y w Kościele aż do graduſow do wyżſzego Choru prowadzących, oraz przy wſzyſtkich drzwiach y przeyściach Kościelnych

Po odprawioney wyż opiſanym ſpoſobem w Kościele S. Iana Koronacyi, tudzież powroceniu ſię Nayiaśnieyſzego Pana na Zamek, gdy iuż Stoły były zaſtawione, Imć Pan Antoni Ponińſkj Kuchmiſtrz Koronny przyſzedłſzy do Appartamentu Krola Imci: że iuż ſtoły były zaſtawione, oznaymił. Wyſzedł zatym Nayiaśnieyſzy Pan z ſwego Appartamentu w Paludamencie y wſzyſtkim Stroiu iak był ubrany, bez Korony na Głowie, Iabłka y Berła w Ręku niemaiąc, ktoremu zaraz Ichmć Panowie Marſzałkowie z Laſkami, tudzież Senatorowie y Urzędnicy Koronni, a mianowicie Ichmć Podkomorzowie Wielcy, Koronny y Litewſki, unoſząc za Nim Paluda-

ment, aſſyſtowali do Sali; gdzie ſam tylko zaſiadł do iednego Stołu na Tronie czterema graduſami wywyżſzonym pod Baldachimem poſtawionego, y tam Obiaduiącemu Urzędnicy Koronni y Litewſcy uſługowali, iako to Imć Pan Kuchmiſtrz Koronny ieść Krolowi nioſących z Laſką do Stołu zaprowadzał, y na Stole Krolewſkim Pułmiſki uſtawiał; Ichmć Panowie Auguſt Mołzyńſki Stolnik Koronny y Ludwik Oſkierka Cześnik Litewſki potrawy na Talerze kładli, y Nayiaśnieyſzemu Panu podawali, oraz zaſtępuiąc nieprzytomnych Krayczych powinność, pieczyſte rozbierali, kraiali, y Krolowi Imci prezentowali; Zaś Jmć Pan Czacki Podczaſzy Koronny napoie podawał, y iako On każdego likworu ktorego Krol potrzebował ſam wprzod kielich wypiiał, tak y Ichmć wyżey wſpomnieni Urzędnicy ſami zawſze naprzod każde potrawy koſztowali. W teyże Sali dwa inne Stoły były u iednego z ktorych [patrząc od Tronu Krolewſkiego] po prawey ſtronie będącego ſiedzieli Ichmć Xięża Arcybiſkup Lwowſki (bo Prymas w ten czas dla ſłabości zdrowia nieznaydował ſię) y Biſkupi tudzież Woiewodowie; u drugiego zaś po lewey ſtronie Ichmć Panowie Miniſtrowie y Kaſztelanowie Więkſi. Trwał ten Obiad godzin kilka przy Muzyce y ſpiewaniu koncertow, pod czas ktorego kiedy Nayiaśnieyſzy Pan *Proſperitatis publicæ* pił kielich, dwanaście razy z armat wyſtrzelono, potym poſzedł kielich począwſzy od Arcybiſkupa Lwowſkiego, w koley aż do Woiewody Czerniechowſkiego. Po nim zaś oddany był do drugiego Stołu po lewey ſtronie, y tam począwſzy od Imci Pana Ogińſkiego Marſzałka Wielkiego Litewſkiego obſzedł rząd aż do Imci Pana Kaſztelana Inflantſkiego. Każdy z tych IchMciow pił zdrowie Krolewſkie powſtaiąc, y natychmiaſt za dawanemi znakami przez Imci Pana Fryderyka Brühla Generała Artyleryi Koronney, tuż zaraz na graduſach przy Stole Krolewſkim z innemi Krolowi Imci aſſyſtuiącemi znayduiącego ſię, po trzy razy z armat wyſtrzelano.

W tenże ſam czas w drugiey Sali był Stoł Imci Pana Poniatowſkiego Podkomorzego Koronnego *in forma Literæ* S. na 80 Oſob u ktorego ſiedzieli Ichmć Panowie Kaſztelanowie mnieyſi y Urzędnicy Koronni y Litewſcy, ktorzy do uſługi Stołowey u Krola nienależeli. W trzeciey zaś Sali był Stoł Imć Pana Karaſia Nadwornego Dworu I. K. MCi Marſzałka na Oſob 80, gdzie także Urzędnicy Ziemſcy y inne Dyſtyngwowane znaydowały ſię Oſoby. U ktorych to wſzyſtkich Stołow. Ktore to ſtoły wſzyſtkie niemniey wybornie iak wſpaniale zaſtawione były.

Gdy zaś I. K. Mość ſkończył Obiad y wſtał od Stołu, tak zaraz y Ichmć wſzyſcy Senatorowie & *Miniſtri* tudzież Urzędnicy przy Krolu Imci ſtanęli, y z taką Go ceremonią, iako Mu do Stołu aſſyſtowali, do Appartamentu, zkąd wyſzedł na Obiad, odprowadzili.

Potym gdy ſię wrocił do Apparamentu, zdiął ſuknie do Ceremonii Koronacyi należące, y około godziny oſmey wnocy w zwyczaynych ſukniach konno w wielkiey Panow Aſſyſtencyi wyiechał, y po Mieście iako też po Przedmieściach wſpaniałe wſzędzie Illuminowanych przeieżdżał ſię, na ktorych tumult także przypatruiących ſię Ludzi wſzędzie widzieć ſię dał, z okrzykiem nieprzerwanie trwaiącym *Vivat Krol.*

Dnia 26 Xbris Hołd od Miaſt Nayiaśnieyſzy Pan naſtępuiącym odebrał ſpoſobem.

Około godziny dzieſiątey z mieyſca wyznaczonego, to ieſt: z Dziedzińca Pałacu Saſkiego, Imć Pan Dulfus, y z dwiema Adiutantami Starey Warſzawy wſzyſtkim Kompaniom Kupieckim, oraz y wſzyſtkim Cechom marſz zacząć kazał. Według tedy ułożonego między ſobą porządku, maſzeruiąc przez Krakowſkie Przedmieście y Zamek, (gdzie z Senatorami y Miniſtrami przypatruiąc ſię z okien tey paradzie I. K. MC) wſzyſtkie Chorągwie na Dziedzińcu Zamkowym, Salutacyą Mu oddawać Honor miały, ciągnąc ztamtąd pomiędzy uſzykowaną Gwardyą przez Bramę Zamkową, na ulicę S. Iana.

Porządek Chorągwi Cechowych y Kompanii Kupieckich, wynoſzących Ludzi 3800 był takowy. I. Chorągiew Piwowarow Niemcow, reprezentuiąca Indzinierow, Kolor zielony z ponſowym. Za niemi Polſka Cgorągiew Piwowarſka pod uniformą z dobytemi pałaſzami. II. Chorągiew Rybakow w Mundurze popielatym z czerwonym. III. Chorągiew Rzeznikow w Mundurze kafowym z ponſowym. IV. Chorągiew Stolarzow w mundurze niebieſkim z karmazynowym. V. Chorągiew Stalmachow, Sluſarzow, y Kowalow w Mundurze granatowym z karabinami. VI. Chorągiew Rymarzow po Granatyerſku, mundur zielony z ponſowym. VII. Chorągiew Rękawicznikow reprezentuiąca Strzelcow, w mundurze zielonym ſzamerowanym złotem z karabinami. VIII. Chorągiew Złotnikow, y Zegarmiſtrzow reprezentuiących Infanteryą. Mundur granatowy z białym, ſzamerowany złotem. IX. Chorągiew Kuśnierzow reprezentuiąca Huſſaryą Polſką, Kontuſze niebieſkie, żupany y czapki palie wyſokie z ſiwym barankiem, przyodziani z ramion Lampartami. X. Chorągiew Polſkich Krawcow y Szmuklerzow. Kontuſze popielate, z ſznurkiem śrebrnym, żupany karmazynowe. XI. Chorągiew Krawcow Niemieckich. Suknie zwierzchne zielone, kamzolki ponſowe ſzamerowane złotem. XII. Chorągiew Szewcow Polſkich, ſuknie zielone ze złotem. Takaż Chorągiew Szewcow Niemieckich. XIII. Chorągiew Miecznikow w żupanach ponſowych, reprezentuiąca Kiryśnikow w zbroiach y ſzyſzakach. XIV. Kompania Kupiecka Polſka, żupany niebieſkie grodeturowe, kontuſze palie z takimiż wyłogami z ſznurkiem śrebrnym, czapki palie z czarnemi barankami, bóty czerwone, w rękach dzirydy. XV. Kompa-

nia Kupcow po Niemiecku. Mundur granatowy y palie z galonkami śrebrnemi, Kapeluſzem z ſtroſim piorem białym, patrontaſy palie ze śrebrem, oſtrogi śrebrne, ſztandar axamitny haftowany śrebrem. XVI. Trzy Kompanie Kupieckie w Szwaycarſkim ſtroiu. U pierwſzey, Chorągiew biała śrebrem ſzemerowana z Herbem I, K. MCi; nad Syreną Herbem Miaſta. U drugiey Chorągiew niebieſka z takiemiż ozdobami. U trzeciey Chorągiew palie z podobnemiż ornamentami. Stroy zaś tych trzech Kompaniy był taki: Przyłbice axamitne niebieſkie ſzamerowane śrebrem z piorami ſtroſiemi białemi wyſoko wynieſionemi y po za głowę ſpuſzczonemi. Włoſy wtyle wſtąszką związane y w loki rozpuſzczone. Wkoło ſzyi kryzy wielkie muślinowe z Hiſzpańſka. Kamizelki niebieſkie ſukienne śrebrem ſzamerowane. Płaſzcze palie także śrebrem ſzamerowane, ſpodnie palie, pończochy białe iedwabne, ciżmy czarne z czerwonemi korkami, w rękach halabardy z kutaſami niebieſkiemi śrebrem przerabianemi. U Officierow zaś Kamizelki niebieſkie axamitne śrebrem ſzemerowane, płaſzcze pallie frandzlami śrebrnemi ſzamerowane, na pierſiach zaś ſłońce hawtowane złotem z cyfrą Imienia Krolewſkiego na axamicie ponſowym y z Inkrypcyą *Pro Fide, Rege, & Lege.* Kompanie te prowadził Imć Pan Teper. Wſzyſtkie zaś te Chorągwie Cechowe, y Kompanie Kupieckie wparadowały do Miaſta przez Ulicę Swiętego Iana między dzieſiątą y iedynaſtą godziną; to ieſt: kiedy iuż Senatorowie, y Miniſtrowie, Urzędnicy, y Rycerſtwo tak Korony Polſkiey, iako y Wielkiego Xięſtwa Litewſkiego zgromadziło ſię było na pokoie I. K. MCi. Cała ulica S. Iana wymoſzczona y ſuknem zaſłana, obſtawiona była z obodwoch ſtron we dwa gleyty wzwyż pomięnionemi Chorągwiami aż do ſamego rynku: reſzta zaś Cechow lokowały ſię ze trzech ſtron około ratuſza. Wſzedłſzy zaś w rynek po między Arkady, przed pierwszemi ſzrankami ſtanęła w paradzie Kawalerya Kupiecka Niemiecka. Głębiey przed drugiemi ſzrankami uſzykowały ſię na przeciw Ratuſza trzy Kompanie Kupieckie Szwaycarow wzwyż opiſanych. A w Bramie Tryumfalney głębiey, przy weyściu do Ratuſza, ſtanęła Chorągiew Kupiecka Polſka. Daley w inſzych Bramach Ratuſznych trzymali wartę Starościńſcy Zołnierze y Pacholcy mieyſcy. Gwardya zaś piesza Koronna po wſzyſtkich Arkadach dekoracyi od ulicy S. Iana aż do końca wokoło Tronu, iako też przy weyściu za pierwſze y za drugie ſzranki, gdzie Senat miał zaſiadać, ſtraż trzymała, dla wſtrzymania naciſku wielkiego. Kapela Szwaycarſka, Trąby, Kotły, Waltorny. z baluſtrad Ratuſznych zabrzmiały. Przy Tronie z oboiey ſtrony rzęſiſto ſtała Leyb Gwardya Koronna I. K. Mci.

Gdy tak wſzyſcy w porządku ſwoim uſzykowani ſtanęli; wſzyſtek Magiſtrat w czarne axamitne ſuknie, y w płaſzcze grodeturowe czarne obſerne poważnie uſtroiony ruſzył ſię do Zamku tym ſpoſobem: Nayprzod 40 ludzi Kompanii Szwaycarſkiey, za niemi

Magiſtrat Nowey Warſzawy *cum Ordinibus*, potym Starey Warſzawy *cum Ordinibus*, z po między ktorych ſześciu z Magiſtratu nieśli Baldachim, a czterech Ławnikow ſznury z kutaſami złotemi trzymali, Baldachim ten bogaty, galonami, frandzlami y gałkami na wierzcha z ſtruſiemi piorami wſpaniale przyozdobiony był. Za temi dwudzieſtu podobnych Szwaycarow marſz zamykali. Stanąwſzy na Dziedzińcu Zamkowym pomieniona parada, wybranych z pomiędzy Magiſtratu ośmiu na Pokoię ſię I. K. MCi udali, y o audyencyą przez I. W. Imci P. Podkomor: Koron: upraſzali: ktorą pozyſkawſzy, I. Pan Andrychiewicz Imieniem Miaſta zapraszał I. K. Mość do odebrania hołdu y przyſięgi, w naſtępuiące ſłowa.

„ Po długim lat przeciągu, doczekaliśmy ſię dnia tego, ktory
„ między nayſzczęśliwſzemi u nas będzie policzony. Nayiaśnieyſzy Krolu, Panie a Panie Naſz Miłościwy. Coż może bydź dla te-
„ go Miaſta z większą pomyślnością, y z więkſzym honorem, ia-
„ ko widzieć w nim tę ur czyſtość, na ktorą ſię cała Europa teraz
„ zapatruie. Szacowaliśmy wielce ten zaſzczyt Miaſta naſzego, że
„ w nim Monarchow ſwoich życzliwe, a wolne ſerca obieraią: te-
„ raz nowy mu honor przybywa, gdy obranego Pana miłośc ſwo-
„ bodna Narodu u nas koronuie. To zaś nadewſzyſtko pomnaża
„ naſze ſzczęście, że ſię pod Tego Pana rządy doſtaiemy, ktory w
„ miłey Oyczyźnie początek drogiego wziął życia, a pierwiaſtki ie-
„ go u nas przepędził. Inni o wielkiey Twoiey doſkonałości Nay-
„ iaśnieyſzy Panie, od drugich tylko maią upewnienie; my zaś tym
„ ſię ſzczycić możemy, żeśmy ſię ſami tym Cnotom wyſokim, y
„ tey mądrości głębokiey przypatrzyli, ktora iako Cię Naygo-
„ dnieyſzym tey Korony uczyniła, tak dla nas pewną czyni na-
„ dzieię, że pod Twoim Panowaniem y honor y ſzczęście Narodu
„ Naſzego będzie pomnożone. Przeto pod ſtopy Twe Pańſkie ſchy-
„ laiąc głowy naſze, tę pokorną Supplikę zanoſiemy, abyś raczył
„ Nayiaśnieyſzy a Miłościwy Nasz Panie przyiąć hołd y przyſięgę
„ wierności naſzey, ktorą tym chętniey wykonać pragniemy, im u-
„ ſilniey Twego nad nami Panowania życzyliśmy. Nie wątpiemy,
„ iż zechceſz to wierne y życzliwe Tobie Miaſto zaſzczycać Pań-
„ ſką Protekcyą, ktore wychowaniem y Cnotami Twoiemi dawno
„ zaſzczyciłeś. My zaś to przyrzekamy, iż wierność niepoſlako-
„ wana. a ochocze poſłuſzeńſtwo, y ſerca y wszyſtkie początki na-
„ ſze będzie kierowało. „

I. K. Mć raczył ſam Mowcy łaſkawie odpowiedzieć. Po ſkończoney zaś tey audyency I. K. Mć w liczney aſſyſtencyi ruſzył ſię z Zamku tym naſtępuiącym ſpoſobem: Nayprzod ſzli ciż 60 Szwaycarow, ktorzy ſię potym na wyznaczonym ſobie mieyſcu z drugiemi złączyli; za niemi Magiſtrat *cum Ordinibus Civitatenſibus*, zoſtawiwszy przy ſchodach Zamkowych wybranych do nieſienia Baldachinu; za Magiſtratem ſzedł Stan Rycerſki. Senat *cum Miniſterio* tak

Korony Polskiey, iako y W. Xięstwa Litewskiego; potym szli Ichmć Panowie Chorążowie z Chorągwiami, Miecznikowie Koronni y Litewscy z Mieczami, y trzey Senatorowie, Ciż sami ktorzy pod czas Koronacyi byli, niosący na wezgłowiach axamitnych *Insignia* Krolewskie, co wszystko było przygotowane w Pokoiu andyencyonalnym; Paludament zaś, y Miecz ktory I, K. Mość miał przypasać do boku, y Order z Łancuchem były wprzod zaniesione do Ratusza: potym Ichmć Panowie Marszałkowie z Laskami podniesionemi szli *immediatè* przed I. K. Mcią, ktory szedł pod Baldachimem niesionym od wzwyż wyznaconych z Magistratu. Za Nayiaśnieyszym Krolem szli Ichmć Panowie Urzędnicy Koronni y W. Xięstwa Litewskiego, tudzież Generali, Adiutantow dwoch, y Podkomorzowie I. K. Mci do służby wyznaczeni. Dla wstrzymania zaś ciżby, za temiż szło 30 ludzi Gwardyi Koronney z Officerami swemi. A tym czasem zaczęto bić z Armat.

Gdy I. K. Mość iuż ku Bramie Tryumfalney wystawioney pod Ratuszem zbliżał się, Imć Pan Franciszek Witof Prezydent Miasta Starey Warszawy witał Go Imieniem Miasta przy assystencyi Magistratu, y oddał Mu na wezgłowiu axamitnym klucze złote od Miasta y od Ratusza, ktore I. K. Mć oddał I. W. Imci Panu Podkomorzemu Koronnemu, On zaś Imci Panu Podkomorzemu I. K. MCi. Powitanie zaś przez Imć Pana Witofa było takowe.

„ Nayiaśnieyszy Krolu a Panie NaszMiłościwy, Mia-
„ sto Warszawa tak wszystkich swych Obywatelow, iako y wszy-
„ stkich Krolestwa Miast wierność reprezentuiąca, z naypokorniey-
„ szą Maiestatu adoracyą poddaństwo, posłuszeństwo, y miłość swo-
„ ie dzisiay W. K. MCi P. N. Miłościwemu poświęca, kiedy klucze
„ te w Pańskie Iego Ręce z nayniższym oddaie respektem. Iako
„ zaś rezydencya Krolow naywiększym iest zaszczycona honorem
„ y szczęściem, że Nayiaśnieyszego, Nayukochańszego, całego Kro-
„ lestwa y swego Pana w swoich obeymuie murach, y Iego obe-
„ cnością zawsze się bydź ubłogosławioną czuie, tak tey szczęśli-
„ wości kresu niezakładaiąc w oczach Twoich Nayiaśnieyszy Pa-
„ nie, Magistrat Iey prezentuiący się, wierności swoiey, y ludu Twe-
„ go powinney Maiestatowi Twemu, życzy sobie poprzysiężenia
„ oddać hołd, do ktorego dopuszczenia iak naypokorniey doprasza
„ się. Sciele się pod stopy Twoie lud Twoy wierny, Oycowskiey
„ Krolewskiey opiece y obronie bespieczeństwo zycia, fortun, y
„ domow swoich polecaiący; a osobliwie utrzymanie Praw y przy-
„ wileiow Miastu Temu y im służących z naypokornieyszą Maie-
„ statu suppliką, abyś Nayiaśnieyszy Panie dobro Miasta tego kon-
„ serwować y łaskawie pomnażać raczył. Z obowiązkiem dozgon-
„ nych modłow naszych do Nawyższego BOGA za długoletnie,
„ spokoyne y napomyślnieysze W. K. Mci Pana Naszego Miłości-
„ wego Panowanie. „

Po

Po skończoney tey mowie sam Nayiaśnieyszy Pan z oświadczeniem wszelkiey Krolewskiey łaski Miastu temu dobrotliwie odpowiedzieć raczył. Potym Senatorowie Chorążowie z Chorągwiami, Miecznikowie z Mieczami, Senatorowie z Insygniami, y Marszałkowie z Laskami podniesionemi przed Nayiaśnieyszym Krolem poszli na gorę do Ratuszowey Izby: za Nayiaśnieyszym Krolem zaś Urzędnicy Koronni tamże udali się; gdzie I. K. Mość od Imć Pana Dulfusa przyięty, wziął na się stroy Krolewski, to iest: Paludament, ktory Mu I. W. Imć Pan Marszałek W. Litewski podał, potym Miecz przypasał, y Order z łancuchem ktory leżał na Tacy srebrney wziął na się. Senatorowie zaś, ktorzy *Insignia* I. K. MCi trzymali oneż Mu podali; to iest: Koronę, Berło, y Iabłko.

W ten tedy stroy przybrawszy się I. K. Mość z poprzedzaiącym Senatem, Chorążami, Miecznikami, Marszałkami y Ministrami zszedł na doł pod Baldachim zkąd prosto tymże porządkiem poszedł na Tron, ktory był w Rynku wystawiony; Podkomorzowie zaś Koronny y Litewski rogi Paludamentu Krolewskiego unosili; gdy zaś do gradusow przyszedł, Baldachim za Arkadę odniesiono.

Tron na pięciu gradusach wyniesiony był na łokci 12. z adamaszku karmazynowego, szamerowany galonem złotym, w kształt pawilonu otwartego, szeroki od dołu według obszerności rozłożystych gradusow, a zwężony u gury Baldachimem w żałemowanie gzymsowe ślicznym kształtem uformowanym, rzęsisto galonami obitym, zwieszonemi w essy frandzlami, y kutasami złotemi adornowanym; z wielkiemi na wierzchu gałkami z strosiemi pioràmi; a na froncie z kompartymentem złotym, pomienione gzymsowanie obeymuiącym, [na ktorym to kompartymencie Krolewskie Imie w cyfrę wyrażone było] Obadwa Tronu boki wspierali się dwiema pilastrami, wieńcami laurowemi otoczonemi, tło wszędzie białe, a wszystkie prominencye wyzłacane były, z kapitelow zaś Orły pawilon Tronu dziubami wstrzymywały. Krzesło pod Tronem suto złocone było obite materyą bogatą francuzką, na dnie karmazynowym, nadto hawtowane złotem. Od Tronu aż do szranek wymoszczenie było obite suknem czerwonym, ławkami podwoynemi w Amphiteatrum kontynuowanemi przednim suknem obitemi, dla Senatu y Stanu Rycerskiego. Tak iż ponieważ cały plac od końca ulicy Swiętego Iana, aż do końca Rynku procz Bramy tryumfalney wystawioney wzdłuż Ratusza z Portykami, cały mowię plac adornowany był w Salą ogrodową obszerną, na trzy części podzieloną, Tronem się tak wspaniałym kończącą, rownie to wszystko Maiestatu pełną y przedziwnie oka miłą perspektwę czyniło; zwłaszcza gdy wszystkie iey części tu Gwardyą pieszą, tam Leibgwardyą, indziey Kompaniami Kupieckiemi tak rożnie y tak pysznie stroynemi; dopieroż gdy stanem Rycerskim, Ministrami, y Senatorami nayważsza część pomienioney Sali napełniona była; a nadto wszystko,

gdy

gdy I. K. Mość na Tronie zaſiadł: Miniſterium powſtało, y ku Tronu zbliżyło ſię, zkąd I. Wielmożny Imć Pan Marszałek W. Litew: Magiſtratowi Starey Warszawy dal głos.

Na ten czas zbliżyło ſię trzech z Magiſtratu ſtoiącego *ex principalibus* na mieysce ſobie wyznaczone, z ktorych Imć Pan Dulfus witał I. K. Mość w naſtępuiące ſłowa.

„ Gdyby można Nayiaśnieyszy Miłościwy Nasz Krolu y Pa-
„ nie, nie z machinby nakosztownieyszych ozdob, ale z ſamych
„ ſerc tak Magiſtratu, iako y ludu Miaſta tego, przybytek y Tron
„ Nayiaśnieyszemu W. K. Mci Maieſtatowi wyſtawić, za lampy
„ y trymfalne ognie goreiących ſerc, tu ſami uroczyſtość przyo-
„ zdobić dziſieyszą; na ten czas raczyłbyś W. K. Mość Pan Nasz
„ Miłościwy obaczyć, z iak niepoiętą miłością Krola, Pana, y Oy-
„ ca ludu na tym witamy y adoruiemy mieyscu. Miaſto to ktore
„ od Nayiaśnieyszych Anteceſſorow W. K. Mci [z ktorey drogiey
„ Krwi płyniesz] na rezydencyą wybrane y poświęcone Krolew-
„ ſką, ieżeli iuż było zaſzczycone tak wielkiemi łaſkami, dobrocią, y
„ protekcyą Iego Pańſką, y Wielkiego Domu Iego; dopieroż cze-
„ goż ſię ſpodziewać niema pod Berłem w rękach, Tego Pana zło-
„ żonym, nad ktorego litościwszego, miłoſiernieyſzego, ubogich lu-
„ dzi Protektora y Obrońcy, mądrości, ſprawiedliwości, łaſkawości
„ pełnego, Kroleſtwo całe życzyć ſobie niemogło ani lepſzego w
„ Narodziey w całey nieupatrzyłoby Europie. Niechayże Krol Kro-
„ low, Pan zaſtępow wiecznie pochwalony będzie, że nam dał na
„ mieyscu ſwoim taki adorować Maieſtát, ktory gdy do niſkiego
„ ſtanu naszego łaſkawie raczył ſię zbliżyć, pokazuie w ſobie iaw-
„ ney Boſkiey Opatrzności y dobroci przymiot, że y nas niższych
„ poddanych ſwoich, w ſwoiey raczy konserwować Krolewſkiey y Oy-
„ cowſkiey pieczy. Weyźrzyiże raczey Nayiaśnieyszy Miłościwy
„ Panie, [gdy na to Miaſto łaſkawym poglądasz okiem] w umyſły, w
„ ſerca wiernych Twych Poddanych pałaiących ku Maieſtatowi
„ Twemu miłością y wdzięcznością. w nich prawdziwiey, niżeli w
„ Ratusznych raczysz wyczytać murach, iako Ci Miłościwy Panie
„ nad Piaſtow, Boleſławow, Kazimierzow, Władyſławow, Zygmun-
„ tow, Stefanow, ſławnieyszego, ſzczęśliwszego, pomyślnieyszego,
„ dłuższego nad innych ſzczerze y gorąco Panowania życzemy. „

Na tę mowę I. O. Xiążę Imć Kanclerz W. X. Litewſki Imieniem Nayiaśnieyſzego Pana tak odpowiedział.

W tych wſzyſtkościach ktore Panuiącemu władaniu I. K. MCi P. N. M. ſą oddane y polecone, zna y poczuwa doſkonale Pan Mądry, Pan rozważaiący, Pan ſzczęśliwienia właſne w ſzczęśliwościach ludu zakładaiący, że Miaſt kwitnienia, rządem, porządkiem, y populacyą tak handlowną, iako y rzemieślniczą ſą to źrodła, ſą to ſtrumienia wielorakich zyſkow, iako też kraiowego bogactwa, y w nim pieniężności. Więc wam cni y wierni Obywatele tey Krolow rezydencyalney Stołeczności bez wątpliwą wiarą y nieza-

wodną

wodną ufnością bydź powinno, że wſzelakość Dobra waſzego, y dla was pożytecznego ulepſzenia ieſt w mocnych ceniach, będzie w iſtnych czynnościach, wielkomyślnych Imperacyi I. K. Mci Pana Naſzego Miłościwego. Składaiąc dziś powinne homagialne oświadczenia Supremo Domino *I. K. M. P. N. M. bierzecie wraz na ſiebie nayściśleyſze obowiązki wierności całowey Panu waſzemu, karności chętney w wypełnianiu Iego rozkazow, ufności ſzczerey w Oycowſkiey Iego nad wami, y dla was opiece z tą nawet pewnością, że I. K. Mość P. N. M. temu Miaſtu w ktorym było doſkonałonym Iego edukowanie, w ktorym nayczęściey przemieſzkiwał, w ktorym naywięcey odbywać będzie Krolowania ſwoiego działania, ſzczegulniey ieſzcze oświadczać będzie protekcye y Dobrodzieyſtwa. Odbywaycieſz tedy powinne umyſłow. ſerc, wierności, y poſłuſzeńſtwa waſzego zaprzyſiężenia.*

Poſtąpili tedy nayprzod Delegowani od Miaſta Krakowa, za niemi ImćP Prezydent, a potym cały Magiſtrat *cum ordinibus*, Miaſta Warſzawy tudzież Im PP. Ignacy Kuhowſki, Franc: Hebdmann. Adam Iaſieńſki Miaſta Poznania Prezydent Radca y Syndyk; iako też Deputowani od Miaſta Wilna, aż ku gradusom Tronu Nayiaśniey: Pana; á tam z całym Magiſtratem przyklękneli, y każdy z nich podnieśli dwa palce do gory do wypełnienia przyſięgi. Tym czaſem dano znak we dzwon na Ratuszu, za ktorym cała milicya mieyſka y poſpolitwo zarownie przyklęknąwszy, y palce do gory wzniąźſzy, wszyscy wz..iem wypełniali przyſięgę, ktorą im I. O. Xiążę Imć Kanclerz dyktował przy powſtaniu całego Senatu odkrywszy głowy. w te ſłowa.

Rota Przyſięgi.

„ Nos Proconſules, & Conſules, Ordines, totaque Communi-
„ Civitatis S. R. M. Aantiquæ & Novæ Varſaviæ juramus Deo O-
„ mnipotenti in Trinitate Uni, & Sereniſſimo STANISLAO AU-
„ GUSTO Regi Poloniarum Domino Noſtro Clementiſſimo, quod
„ Nos fidelitatem & obedientiam Sereniſſimo Regi conſtanter ſer-
„ vaturi, nec ab eadem unquam receſſuri, Juraque, Immunitates &
„ Privilegia, à Sereniſſimis Regibus Poloniæ Civitati Antiquæ Var-
„ ſaviæ, clementer conceſſa ac omnimodam in judicandis cauſis
„ juſtitiam obſervaturi ſumus, ita nos DEUS adjuvet.

Tym czaſem z Armat powtornie bito. Po wypełnioney zaś przyſiędze Xiążę Imć Kanclerz rzekł do Magiſtratu.

„ Do Rąk Panuiących oddane Miaſta klucze wracać Wam ra-
„ czy I. K. Mość Pan Naſz Miłościwy z tym, y na to powierzeniem,
„ aby Bramy Walze były zawſze otwarte do wchodow zyſkow, po-
„ żytkow beſpieczeńſtw y wygod publicznych, a wſzyſtkim ſzko-
„ dliwościom były zawſze wſtrętnie zawarte. „

Zatym I. W. Imć Pan Marſzałek W. Podał I. K. MCi klucze na wezgłowiu, a te I. K. Mość I. Panu Prezydentowi oddać raczył.

Potym wybrani *ad Equitatum Auratum* wezwani byli przez Xiążęcia Imci Kanclerza, w te ſłowa: *Naywyżſzą łaſkawością I. K. MCi P. N. M. wydeſtynowani do Rycerſtwa dla Paſſowania Ręką Pańſką przyſtąpcie.* „

Na ten czas dwoch Senatorow każdy z wezgłowiem do Tronu

 Krolew-

Krolewſkiego zbliżyli ſię, na ktorych Naziaśnieyſzy Pan złożył Berło y Iabłko; dobył z pochew przy boku Miecza, y powſtawſzy, z Tronu ſwego, nim na cztery świata ſtrony machaiąc Iuryzdykcyą zagaił: potym gdy uſiadł na ſwym mieyſcu, (co podobnież y Senat uczynił) I. W. Im Pan Marſzałek Wielki przywoływał do Tronu Krolewſkiego deſtynowanych do paſſowania, każdego po przezwiſku. Ieden tedy po drugim przyſtępował, uklękaiąc na naywyzſzym graduſie Tronu, z ktorych każdego z oſobna I. K. Mść przez oba ramiona mieczem paſſował, czyniąc go *Equitem Auratum.* Potym każdy z nich ucałowawſzy Paludament Krolewſki, na ſwoie mieyſce, zawſze twarzą obrocony do Maieſtatu, wracał ſię.

Equites Aurati z Magiſtratu Krakowſkiego. II. PP. Baltazar Hintzeg. Ian Kozłowſki, Iozef Feiſtenmantel. Maciey Bayer.

Equites Aurati z Magiſtratu Warſzawſkiego. II. PP. Franciſzek Witof, Prezydent Miaſta Starey Warſzawy. Michał Sakres, Paweł Andrychiewicz. Ian Dulfus. Antoni Fryſe. Kazimierz Czępińſki.

Po odprawioney tey Ceremonii wezwani byli wſzyſcy wzaiem przez Xiążęcia Imci Kanclerza, do pocałowania Ręki I. K. Mci w następuiące ſłowa. „ A teraz przyſtępuycie do ucałowania „ tey Ręki Pańſkiey ktorey władaniem Waſze noworodne dziać ſię „ będą, tak dalece ſzczęśliwości, że *quam invenit egenam, relinquet o-* „ *pulentam, decoribus ſplendidiorem.* „

Co gdy ſię ſtało, Nayiaśnieyſzy Pan, włożył miecz w pochwy, odebrał Berło y Iabłko, zſzedł z Tronu: dla ktorego Magiſtrat przynioſł Baldachim, pod ktorym poſzedł znowu na Ratusz, a rozebrawſzy ſię z Krolewſkiego Ornamentu, (przy nieuſtannym przez całą ceremonią od ruſzenia ſię z Zamku, y pod czas powrotu, z armat biciu, przy odgłoſie trąb y kotłow, y Szwaycarow przewyborney muzyki, y nieuſtannych okrzykach, niezmierną radością y ukontentowaniem napełnionego a prawie niezliczonego Ludu) powracał ſię do Zamku, z tąż ſamą paradą. iako był przyſzedł, to ieſt: poprzedzali nayprzod 60 Szwaycarow Kompanii Kupieckiey, za niemi cały Magiſtrat, potym *Ordo Equeſtris,* y Urzędnicy, dopieroż Senat, Chorążowie z Chorągwiami, Miecznikowie z Mieczami, Marſzałkowie z podnieſionemi Laſkami; za temi I. K. Mość pod Baldachimem; a za nim Urzędnicy Koronni y W. X. Litewſkiego, na końcu Kommenda Gwardyi Konney że 30 ludzi złożona, dla wſtrzymania ludzi y tłoku. Na Zamku przed wſchodami na Pokoie prowadzącemi zatrzymał ſię Magiſtrat y z Bałdachimem, ktoremu I. K. Mość raczył dobrotliwie oświadczyć ukontentowanie ſwoie, za gorliwość ku Maieſtatowi Iego, oſobliwie w przyłożeniu ſtarania do ozdob wſpaniałości Aktu odprawionego. Wſzedłſzy Nayiaśnieyſzy Pan do Audyencyonalnego Pokoiu, Ichmć Panowie Chorążowie y Miecznikowie, Chorągwie y Miecze złożyli; a Magiſtrat

z paradą ſwoią do Ratuſza powrocił, Cechy, Chorągwie y Kompanie Kupieckie do odmaſzerowauia od Szefow ſwoich Ordynans odebrawſzy, tymże porządkiem wyparadowały; tak dalece że Akt ten przeciągnął ſię aż do godziny trzeciey po południu; A Nayiaśnieyſzy Pan do Xcia Imci Prymaſa wyiechał na obiad,

Tegoż dnia o godzinie oſmey wieczor po Mieście y Przedmieściach takoważ iak wcora illuminacya, a na Pokoiach Zamkowych był *Bal wielki,* na ktorym Damy w Robach, Kawalerowie zaś w Sukniech bogatych *en gala* ubrani znaydowali ſię y tancowali. Po tańcach była Kollacya u dwoch Stołow, u ktorych, kto z kim y ktore miał poſiadać mieyſce, [iak ſię wyżey namieniło] Dnia 22. 9bris to ieſt w przeſzły Czwartek na Pokoiach ciąkneli bilety. Według tychze Biletow, te u pierwſzego Stołu porządkiem naſtępuiącego Regeſtru ſiedziały Oſoby.

I. NAYIAŚNIEYSZY PAN Sam. II. Piotr Biron Syn Nayſtarſzy Xcia Kurlandſkiego z Xiężną Repninową Poſłową Wielką Roſſyiſką. III. Imć Pan Burżyńſki Kaſztelan Smoleńſki z Xiężną Sułkowſką Łowczyną Litewſką. IV. Imć X. Maſſalſki Biſkup Wileńſki z Xiężną Lubomirſką Strażnikową W: Kor:. V. Imć Pan Maſſalſki Kaſztelan Wileńki z Imć Panią Moſzczeńſką Kaſztelanową Inowrocławſką. VI. Imć X. Sierakowſki Arcybiſkup Lwowſki z Imć Panią Ciechanowiecką Starościną Opeſką. VII. Imć Pan Czarnecki Kaſztelan Bracławſki z Imć Panią Poniatowſką Podkomorzyną Koronną. VIII. Imć X. Oſtrowſki Biſkup Kuiawſki z Imć Panią Hülzenową Kaſztelanową Inflantſką. IX. Imć Pan Podoſki Woiewoda Płocki z Imć Panią Platerową Woiedwodziną Mściſławſką. X. Imć Pan Weſſel Podſkarbi Wielki Koronny z Imć Panią Poniatowſką Woyſk Auſtryackich Generałową. XI. Xiąże Repnin Poſeł Wielki Roſſyiſki z Xiężną Czartoryſką Ziem Podolſkich Generałową. XII. Xiąże de Schonaich Poſeł Wielki Pruſki z Imć Panią Grafową Keyzerlingową. XIII. Imć Pan Lipſki Kaſztelan Łęczycki z Imć Panią Ogińſką Marſzałkową W. Litewſką. VIV. Imć Pan Czapſki Kaſztelan Chełmińſki z Imć Panią Zamoyſką Woiewodziną Lubelſką Wdową. XV. Imć Pan Gozdzki Woiewoda Podlaſki z Imć Panią Dąbſką Starościną Inowrocławſką. XVI. Imć Pan Granowſki Woiewoda Rawſki, z Imć Panią Mniſzchową Podkomorzyną Litewſką Wdową. XVII. Imć Pan Sołtyk Kaſztelan Warſzawſki z Imć Panią Ronikierową Woyſk I. K. Mci Generałową. XVIII. Xiąże Szanguſzko Marſzałek Nadworny Litewſki z Imć Panią Duninową Starościną Zatorſką. XIX. Imć Pan Sołtyk Kaſztelan Sendomirſki z Imc Panią Brzoſtowſką Koniuſzyną Litewſką. XX. Xiąże Czartoryſki Woiewoda Ruſki z Xiężną Lubomirſką Chorążyną Koronną Wdową. XXI. Imć Pan Ogińſki Marſzałek Wielki Litewſki z Imć Panią Koſſowſką Woyſk Koronnych Generałową. XXII. Imć Pan Zbiiewſki Kaſztelan Kaliſki z Imć Panią Potocką Generałową Artylleryi Litewſkiey.

XXIII. Xiążę Iabłonowſki Woiewoda Poznańſki z Imć Panią Moſtowſką Woiewodziną Pomorſką. XXIV. Imć Pan Oſſoliński Woiewoda Wołyńſki z Xiężną Sanguſzkową Marſzałkową Wielką Litewſką. XXV. Imć X, Załuſki Biſkup Kiiowſki z Imć Panią Wielopolſką Woiewodziną Sendomirſką. XXVI. Imć Pan Ogińſki Kaſztelan Trocki z Imć Panią Humiecką Miecznikową Koronną Wdową XXVII. Imć Pan Dąbſki Kaſztelan Brzeſki Kuiawſki z Imć Panią Ordynatową Zamoyſką, XXVIII. Imć Pan Mielzyńſki Kaſztelan Poznańſki z Imć Panią Sołłohubową Woiewodziną Witebſką. XXIX. Imć Pan Sapieha Woiewoda Połocki z Imć Panią Oſſolińſką Woiewodziną Wołyńſką. XXX. Imć Xiądz Wołłowicz Biſkup Łucki z Imć Panią Zamoyſką Staroſciną Lubelſką. XXXI. Imć Pan Wielopolſki Woiewoda Sendomirſki z Imć Panią Maſſalſką Podczaſzyną Litewſką. XXXII. Imć Pan Moſtowſki Woiewoda Pomorſki z Imć Panią Hülzenową Woiewodziną Mińſką. XXXIII. Imć Pan Hülzen Kaſztelan Inflantſki z Imć Panią Ponińſką Kuchchmiſtrzową Koronną. XXXIV. Imć Pan Sołtyk Woiewoda Łęczycki z Imć Panią Sapieżyną Wdziną Połocką. XXXV. Im P. Morſki Kaſztelan Przemyſki z Imć Panią Dembowſką Staroſciną Będzińſką. XXXVI. Imć Pan Moſzczeńſki Kaſztelan Inowrocławſki z Xiężną Iabłonowſką Woiewodziną Poznańſką. XXXVII. Imć Pan Ledochowſki Kaſztelan Wołyńſki z Xiężną Czartoryſką Kanclerzyną Wielką Litewſką. XXXVIII. Imć Pan Czapſki Woiewoda Malborſki z Imć Panią Le Fort Baronową. XXXIX. Im P. Sta: Chłapowſki Kaſztelan Miedzyrzecki z Im P: Grafową d' Unruk. XL. Im P. Iaklińſki Kaſztelan Oświecſinſki z Imć Panią Brüchlową Generałową Artylleryi Koronney. XLI. Kaietan Sołtyk Biſkup Krakowſki Xiążę Siewierſki, z Imć Panią Dzierzbicką Chorążyną Brzezińſką. XLII. Xiążę Czartoryſki Kanclerz Wielki Litewſki z Imc Panią Morſztynową Staroscimą Skotnicką. XLIII. Imć X. Wodzińſki z Imć Panią Borchową Podkomorzyną Inflantſką. XLIV. Imć Pan Szembek Woiewoda Inflantſki z Xiężną Imcią Radziwiłłową Podkomorzyną Litewſką. XLV. Imć Pan Starzyńſki Kaſztelan Gnieżnieńſki Im P. de Meden Rezydentową Kurlandſką. XLVI Imć Pan Dąbſki Woiewoda Sieradzki z Imć Panią Godzką Woiewodziną Podlaſką. XLVII. Imć Pan Plater Woiewoda Mściſławſki z Imć Panią Wielopolſką Koniuſzyną Koronną. XLVIII. Imc Pan Fleming Podſkarbi Wielki Litewſki z Imć Panią Załuſką Staroſciną Chęcińſką. XLIX. Xiążę Czartoryſki Biſkup Poznańſki z Xiężną Ieymcią Sułkowſką. L. Imć Pan Sapieha Woiewoda Smoleńſki Imć Panią Slizeń Podkomorzyną Słonimſką. LI. Imć Pan Cetner Woiewoda Bełzki z Xżną Lubomirſką Wdziną Lubel: LII. Im P. Suffczyńſki Kaſztel: Czerſki z Im Panią Sapieżyną Wdzicową Mściſławſką Wdową. LIII Imć Pan Brzoſtowſki Kaſztelan Połocki z Xiężną Czartoryſką Woiewodziną Ruſką. LIV. Imć Pan Rzewuſki Woiewoda Podolſki z Imć Panią Czarneką Kaſztelanową Bracławſką. LV. Imć Pan Twardowſki Woiewoda Kaliſki z Imć Panią Czapſką Staroſciną Knyſzyńſką. LVI. Imc Pan Sługocki Kaſztelan Lubelſki z Imć Panią Laſocką Staroſciną Goſtyńſką. LVII. Imć X. Baier Biſkup Chełmińſki z Imć Panią Dembowſką Staroſciną Płocką. LVIII. Imć Pan Zamoyſki Woiewoda Inowrocławſki z Imć Panią Bielińſką Woiewodziną Chełmińſką Wdową. LIX. Imć Xiądz Szeptycki Biſkup Płocki z Imć Panią Ogińſką Piſarzową Polną Litewſką. LX. Imć Pan Mączyńſki Kaſztelan Sieradzki z Imć Panią Grabowſką Kaſztelanową Gdańſką. LXI. Imć X. Nunciuſz Papieſki z Imć Panią Branicką Kaſztelanową Krakowſką Hetmanową Wielką Koronną.

U drugiego zaś Stołu w drugiey Sali następuiące ſiedziały Oſoby. I. Imć Pan Potocki Generał Artyleryi Litewſkiey z Imć Panną Czapſką Staroscianką Knyſzyńſką Starſzą. II. Imć Pan Wielopolſki Chorąży Koronny z Imć Panną Godzką Woiewodzanką Podlaſką. III. Imć Pan Nowoſielſki Kaſztelan Ciechanowſki z Imć Panną Kuczyńſką Podſtolanką Drohicką. IV. Imć Pan Benoit Rezydent Pruſki z Im Panną Pfeyler Baronowną. V. Xże Dołgoruki Generał Woyſk Roſſyiſkich z Im Panną Małachowſką Kanclerzanką Kor: VI, Imć Pan *de Conflans Marquis* z Xczką Sanguſzkowną Marſzałkowną W. Lit. młodſzą. VII. Im P. Wielopolſki Sta Lanckoron: z Xżniczką Sułkowſką. VIII. Im P. Koſſowſki Podſk: Nad: Kor: z Im Panną Rzewuſką Wdzanką Podol; IX. Im X. Kierſki Sekr: Kor: z Im Pną Borchowną Podkomorzanką Inflant;. X. Graf Apraxin Generał Woyſk Roſſyiſkich z Im Panią Szydłowſką Chor: Zakrocz: XI. Im P. Roſtworowſki Kaſztel: Zakroczym: z Im Panną Urbańſką Padczaſz: Zydaczew: XII. Xże Radziwił Podkom: Litew: z Im Panną Grabowſką Kaſztel: Gdańſk: XIII. Xże Czetwertyn: z Im Panną Oſſolińſką Wdzanką Wołyń: XIV. Im P. *de St* Saphoryn Rezydent Duńſki z Im P. Pulkownikową *de Budenbrok*. XV, Im P. Wrougton Rezyd: Angiel: z Im Panną Potocką Gener: Artyl- Kor: XVI. I P. Walicki Kaſztel: Sochacz: z Im Panną Wielopolſką Chor: Kor: XVII. Xze Czartoryſki Gener: Podol: z Im Panną Moſzczeńſką Kaſz: Inowrocł: XVIII. Graff Keyſerling z Xczką Sułkowſką, XIX. Im P. Baron *d' Aſch* Rezyd: Roſſyi: z Xczką Szanguſzkowną. Marſzałkowną W. Lit: Starszą. XX. Im P. Bielińſki Sta Czerſki z Im Panną Szydłowſką Chor: Warſzaw: XXI. Graff Reus z Im Panną Oſkierczanką Staroscianką Miadzielſką. XXII. Im P. Gaiewſki Kaſztel: Nakiel: z Im P. Czapſką Staroscianką Knyſzyńſką młodſzą. XXIII. Xże Alexander Sułkowſki Gener: Leutnant z Xciem Dołgoruki Pułkownikiem Roſſyiſk: XXIV. Im: P. Oſſolińſki Sta Sendomirſki z Xcięm Galliczynem. XXV. Graf Brühlk Czeſznik z Im P. de Meden Rezydentem Kurland: XXVI. Im Pan Moſzyńſki Stolnik Kor: z Im P. Poniatowſkim Gener: Woyſk Auſtr: XXVII. Xże Franc: Sułkowſki z Im P. Małachowſkim Staroſtą Oſtrołęckim. XXVIII. Im P. Brühl Gener: Artyl: Kor: z Xciem Lubomirſkim Straż: Koronnym XXIX. Im P. Kraſińſki Oboź: Kor: z Im Panem Czackim Podcza: Kor: XXX. Xże Lubomirſki Mie-

cznik Kor: z Im Xdzem Poniatowſkim Kanon: Krakow: XXXI Im P. Wielopolſki Koniuſzy Kor: z Im P. Pocieiem Srażnikiem W L. XXXII. Xżę Lubomirſki Gener: Leutnant W dzic Krak: z Im P. Małachowſkim Stą Piotrkowſkim. XXXIII. Graf Keyzerling Podk: I. K. M. z Im P. Ogińſkim Piſarzem Pol: Lit: XXXIV. Im P. Keyzerling Kancl: Kurland: z Im P: Koſſowſkim Gener: Woyſk Kor: XXXV. Xżę Auguſt Sułkowſki z Im P. Małachowſkim Stą Sandeckim. XXXVI. Audytor Xdza Nuncyuſza Papiezkiego z Xciem Senguſzkiem Stą Czerkaſkim. XXXVII. I. Xdz Czerny Kuſtosz Koron; z Im P. Branickim Stą Halickim. XXXVIII. Xżę Czartoryſki Łowczyc Kor: z Im P. Podoſkim Podk: Dobrz: XXXIX. Im P. Ponińſki Kuchm: Kor; z Im P. Oſkierką Cześ: Lit: XIL. Potocki Sta Leżań: z Imć P. Ogińſkim Miecz: Lit: XLI. Im P. Koſſowſki Sta Sterad: z Im P. Bielińſkim Stą Oſieckim.

Po ſkończoney Kollacyi po godzinie dziewiątey Maſki Mieyſkie za Biletami były wpuſzczane ktore na kilka dni przedtym Im P. Marſzałek Karaś rozdawał. Dla tych Maſek y dla innych Gości Stoły oſobne przez całą noc nieprzeſtannie były zaſtawiane y Bal ten trwał aż do godziny oſmey zrana. we Wtorek.

W tenże Wtorek to ieſt dnia 27 *Novembris* zrana o godzinie dziewiątey wſzyſtkie pomienione Chorągwie y Kompanie z ſwoiemi Kapelami wzdłuż Krakowſkiego Przedmieścia od Zamku aż do Kościoła S. Krzyża uſzykowane ſtaneły, gdy I. K. Mość konno przy aſſtencyi Senatorow Miniſtrow y Urzędnikow *utriuſq; Gentis* na podziękowanie Panu BOGU przez *Te DEUM laudamus* udał ſię był do pomienionego Kościoła, a tym czaſem I. W. Im Pan Weſſel Podſkarb W. Kor. przez całe toż Przedmieście Krakowſkie aż do Pomienionego Kościoła S. Krzyża y na powrot aż do Zamku Pieniądze na ten Akt umyślnie bite rozrucał. Na iedney ſtronie była Korona, z Inſkrypcyą wkoło: HANC JUSSIT FORTUNA MERERI. A na drugiey STANISLAUS AUGUSTUS D. G. REX POLONIÆ M. D. L. ELECTUS UNANIMI GENTIS VOTO VII SEPTEMB: CORONATUS XXV NOVEMB: ANNO MDCCLXIV. VARSAVIAE. Po ſkończonym Nabożeńſtwie Nayiaś: PAN w teyże ſamey Aſſyſtencyi powrocił do Zamku, zkąd o godzinie oſmey wieczor w kompanii Naydyſtyngwewańſzych Oſob, Dam, y Kawalerow tak z Korony, y W. X. Lit: iako też y Cudzoziemſkich Miniſtrow y innych na Illuminacyą (:ktora przez trzy nocy po całym Mieście, po wſzyſtkich Przedmieściach y ulicach trwała (:na dekoracyach na Akt Hołdu wyſtawionych na dzień trzeci po Koronacyi wygotowaną przybył, y koło niey ſię przechodził. Te zaś dekoracye w Rynku y Ulicy S. Iana takowym były zrobione porządkiem.

Wzdłuz Rynku między Ratuſzem y Kamienicami, ciągniącemi do Ulicy S. Iana, Ogrod w Arkady ozdobione Feſtonami rozłożyſtą reprezentuiący Salą, wydany był; do ktorego weyście cięgiem od Bramy Zamkowey, przez Ulice S. Iana adornowane było. Tron wzwyż opi-

ſany

ſany kończył wſzyſtkiey dekoracyi perſpektywę. W boku pomienionego ogroda wyſtawiona Brama w Arkadę otwartą pod Ratuſzem Mieyſkim, przyozdobiona na wierzchu Archiwolty Herbami Korony Polſkiey, W. X. Lit. y Familii Krolewſkiey, ze znakami wkoło zwycięzkiemi, Po obydwoch ſtronach teyże Arkady, widzieć Kolumny Koryntſkie, parami rozſadzone Pilaſtrami w poł wydanemi. Przed temiż Kolumnami ſtoią dwa Geniuſze na poſtumentach. Ieden po prawey ſtronie reprezentuiący Matematykę: drugi po lewey Architekturę znacząc, że za Panowania teraźnieyſzego Monarchy Nauki zakwitną. Nad Geniuſzem Matematyki taki napis: *Rex ſapiens? Cives! quod mente manuq; valetis Edite! certa parat præmia Rex Sapiens.* A nad Architekturą naſtępuiące wierſze: *Auguſti pulchris Ornetur Regia muris!*

Lignea vulcano pabula ſubtrahite.

Nad tym wſzyſtkim Piramida na ſwoim poſtumencie, a w środku iey Portret I. K. Mci, ktory Sława trzyma, przez co światu daie wiedzieć, że taki Krol dla dobra powſzechnego nieśmiertelnyby bydż powinien. Tenże Geniuſz trzyma w ręku Karteluſz z napiſem.

Lucem ſparge Tuæ, Rex bone, Patriæ! Inſtar veris enim vultus ubi tuus,
Affulſit, populo gratior it dies, Et ſoles melius nitent.

Inny, Geniuſz trzymaiący nad Portretem laurowy Wieniec, pokazuie wſzyſtkim, że wſzelkie dzieła I. K. Mci godne ſą uwieńczenia Na ſzczycie zaś Piramidy Orzeł biały, Orderem Polſkim ozdobiony. Na tle poſtumentu pomienioney Piramidy wypiſane naſtępuiące wierſze. *Eſto immortalis! vel ſaltem vive tot annos, Quot Tua depoſcit gloria & Imperii.*

A niżey ieſzcze ten napis:

Janum Quirini claudet, & ordinem Rectum & vaganti fræna licentiæ
Imponet; expelletq; culpas. Et veteres revocabit artes.

Po obydwoch ſtronach wſpomnioney Piramidi cztery cnoty: to ieſt, na prawey ſtronie Miłość, y Pokoy, ktore Krolowi podaią Znaki doſtoieńſtwa Krolewſkiego: iako to, Koronę y Berło na wezgłowiu z axamitu karmażynowego, Miłość zaś y Pokoy znaczą, że taki Monarcha, iak ten, będzie kochać ſwoy lud, y ſtarać ſię zawſze o wewnętrzny pokoy. Pod temi Geniuſzami naſtępuiące wierſze. *O Carum Patriæ Patrem! cui Regia Sceptra!*

Pax & amor populi, cui Diadema ferunt.

Po lewey ſtronie inne dwie Cnoty, Męſtwo, y Sprawiedliwość, podaią Krolowi Iabłko złote, y Miecz. Męſtwo y Sprawiedliwość znaczy: że dobra rzecz ieſt, aby każdy Krol był Mężny: teraźnieyſzy zaś będzie umiał zażyć ſwoich ſił przy nienaruſzoney ſprawiedliwości. Nad Znakami Krolewſkiemi taki Napis. *Principe ſub iuſto, forti ſub Principe, ſpes eſt:*

Omnia quippe fortis tuta domiq; fore.

Z obydwoch ſtron zdobią Bramę Tryumfalną ganki, przybrane tak nad Archiwoltą iako też nad Pilaſtrami w Herby wſzyſtkich Woiewodztw. Nad Baluſtradą tychże gankow, w ſamym ſrzodku Piramidy z cyframi Imienia Krolewſkiego, ktore otaczaią Laury. Na wierzchołku Piramid Korony, a na dole naczynia obfitość znaczące, ktorey ſię ſpodziewać mamy za Panowania teraźnieyſzego Monarchy. Pod Piramidą, ktora ieſt po prawey ſtronie, taki napis.

Pax

Pax nivea nube ſuper redux *Felices populos viſit*
Quam cornu ſequitur divite copia *Et ſpargit bona fauſtitas*
Et fruges & opes.

Pod Piramidą zaś, ktora ieſt po lewey ſtronie, wierſze naſtępuiące.

Se cingunt Comites, & Themis & Fides Terra, ut ſitq; marijus cuivis ſuum
Nec leges ſine moribus.

Procz trzey wieczornego illuminowania, po wſzyſtkich Kamienicach, w całym mieście. a oſobliwie w Rynku, wſzędzie od lamp oliwnych, lub świec iarzęcych w oknach: procz podobnego z po wſzyſtkich Przedmieściach, po wſzyſtkich ulicach, Kamienicach, Dworach, y Domach, (ktore to illuminowanie oſobliwie po wſzyſtkich Pałacach przewſpaniale y przewyborne widzieć było:) dnia trzeciego po Koronacyi, to ieſt 27 Liſtopada naſtąpiła illuminacya wſzyſtkich wzwyż opiſanych dekoracyi w ten ſpoſob: Zacząwſzy od Bramy Zamkowey, wciąż przez Ulicę S. Iana, nie tylko drzewa, wchodni przeciąg reprezentuiące do Sali Ogrodowey, w Rynku, ale y Piramidy, nieprzerwanym pomiędzy niemi przeciągiem illuminowane były. W Rynku zaś wſzyſtkie Arkady y niſkie ſzpalery łączące ie, y feſtony ich, podwoynemi rzędami, y w każdey Arkadzie girydony w rozmaitość figur formowane, rzeſiſtym światłem w rożne kolory adaptowanym, ciągiem aż do ſamego Tronu illuminowane były. Tenże luſtr, lampy roznych kolorow, y świece iarzące na pilaſtrach Tron wſpieraiących, iako y na Orłach nad niemi, nader miły widok ſprawowały. Zamiaſt krzeſła pod Tronem, Krolewſkie Imie w cyfre wyrobione z Koroną na wierzchu świetności Tronowi przydawało. Brama Tryumfalna tak, iak rozłożyſta była, cała ze wſzyſtkiemi ornamentami ſwoiemi, wſpaniale nad Archiwoltę wynioſionemi illuminowana, zarownie wſpaniałey przez piękne podobnież w kolory adaptowane, y rzęſiſte światło ozdoby mieyſcu przydawała. W Arkadzie teyże Bramy ſtał girydon, pomarańczowe reprezentuiący z fruktami y liściami drzewo, przyzwoitym do tego ogniow kolorem przybrane, z napiſem *Quot folia, tot Annos.* Ze wſzyſtkich czterech ſtron Archiwolta ſklepow murowanych w kwadrat Ratuſz otaczaiących, lampami wielkiemi, kſztałtnym y wſpaniałym faſonem z blachy wyrabianemi, a kitayką czerwoną wewnątrz wykładanemi, z girydonellami pomiędzy też lampy rozſtawionemi adornowana, rzeſiſtemi innemi procz tego lampami w kilka rzędowych obydwoch iaśniała. Ratuſz wewnątrz, y wſzyſtkie okna w nim, iarzącemi świecami illuminowany był, przy nieuſtaiącey na wſzelkich dętych inſtrumenmentach nad Bramą Tryumfalną muzyce, y wołaniu uſtawicznym *Vivat Krol.*

We Szrodę to ieſt Dnia 28. *Novembris* wieczor Krol Imć gratis dał Redutę wſzyſtkim Maſkom *decenter* przybranym na mieyſcu zwyczaynym, gdzie ſię Reduty odprawiały y ſamże w aſſyſtencyi Naydyſtyngwowańſzych Oſob przytomnością ſwoią ią przyozdobił.

W Czwartek, Piątek, Sobotę y w Niedziele Poſłom od Woiewodztw, Ziem y Powiatow oſobnym od Seymowych Poſłow, na uczynienie powinney J. K. Mci rekognicyi Deputowanym, Nayiaśnieyszy Pan audyencye dawał.

W Poniedziałek zaś to ieſt dnia 2. Xbris Seym *Coronationis* nazwany zaczął ſię, ktorego opiſanie przez Seſſye zebrane w takowym naſtępuią porządku.

SESSYA

SESSYA PIERWSZA
Die 3. Xbris.

W Dzień dziſieyſzy zaczynaiącego ſię Seymu *Coronationis* nazwanego około godziny dziewiątey zrana Xiąże Imć Prymas, tudzież inni Ichmość Senatorowie, Miniſtrowie, y wſzyſcy Polſkich y Litewſkiey Prowincyi Poſłowie ziechali ſię na Zamek, gdzie Nayiaśnieyſzy Pan wyſzedłſzy z ſwoich Pokoiow do zgromadzonych wyż wſpomnionych Ichmciow, iako też innych na ten czas przytomnych Oboyga Narodow Urzędnikow, poſzedł *in aſſiſtentia* tychże do Kościoła Kollegiaty Warſzawſkiey gankami, y tam ſtanąwſzy w Loży ſwoiey ſłuchał Mſzy Swiętey *de Spiritu Sancto* przez Imci Xiędza Załuſkiego Biſkupa Kijowſkiego ſpiewaney, oraz y Kazania przez Imći Xiędza Siemińſkiego Kanonika Warſzawſkiego *ex Themate:* ,, *Benefaciat vobis Deus &* ,, *det vobis cor omnibus ut colatis eum & faciatis ejus voluntatem corde magno & animo Volenti Mach.* 2. *Cap:* 1. ,, y z założonych naſtępuiących trzech części Propozycyi ,, I. Im większa waſza Panowie ku ,, Wierże będzie gorliwość, tym gruntownieyſze Rady waſze będą, ,, gdyż BOG Im pobłogoſławi II. Im ściśleyſze Serc Waſzych Panowie ,, z Sercem Nayiaśnieyſzego Pana miłością Dobra Poſpolitego tchnącym, ,, naſtąpi ziednoczenie ſię, tym pomyślnieyſze Rady Wáſze poydą, gdyż ,, Nayiaśnieyſzy Pan uſilnie wam dopomoc zechce. III. Im ſtatecznieyſza Waſza Panowie w wzaiemney zgodzie będzie iednomyślność, ,, tym niezawodnieyſzy Rad naſtąpi ſkutek, gdyż Wam nic na przeſzkodzie nie będzie ,, mianego.

Po ktorych ſkończonych nabożeńſtwa zwyczaynego obrzadkach, ruſzył ſię J. K. Mość na powrot z Kościoła do Zamku, y idąc do ſwoich Pokoiow wezwawſzy do ſiebie Ichmciow Panow Poſłow Krakowſkich y Poznańſkich wſzczętą między Niemi kweſtyą reſpektem alternaty głoſow, ażeby ta obierania na pierwſzym dniu Seymowego Marſzałka nie trudniła, ſwoią perſwazyą uſpokoił y ułatwił w tym porządku: ażeby Woiewodztwo Krakowſkie naypierwey na Marſzałka wotować zaczynało. Potym przyſzedłſzy do Izby Senatorſkiey zaſiadł na Tronie, y odebrawſzy uczynioną w zwykłym Nayiaśnieyſzemu Majeſtatowi ſwemu poſzanowaniu należytą od Imći Pana Soſnowſkiego Przeſzłego Seymu Elekcyi Marſzałka w krotkich ſłowach rekognicyą, pozwolił temuż ucałowania Ręki ſwoiey, y natychmiaſt tenże Imć Pan Soſnowſki Marſzałek y Poſeł Woiewodztwa Brzeſkiego Litewſkiego poſzedł z Kollegami ſwemi do Izby Poſelſkiey; zkąd ſkoro *ad mentem* Konſtytucyi Seymu *Convocationis* Roku teraźnieyſzego o porządku Seymowania napiſaney, wyłączył zdołu wſzyſtkich Arbitrow; przymowił ſię zaraz Imć Pan Krajewſki Inſtygator Koronny Poſeł Woiewodztwa Płockiego, y czytaiąc tęż Konſtytu-

A cyą

cyą dla zupełnieyszego iey wykonania, o uprzątnienie mieysc gornych czyli gankow ztychże Arbitrow doprasżał się. A tak gdy Imć Pan Marszałek y inni niemal wszyscy o to *urgebant* Posłowie, Ichmość *Arbitri* ażdo iednego ustąpili. Zasiadł więc pomieniony Imć Pan Marszałek Sosnowski na swoy taboret y Pokłoniwszy się wszystkim swoim Kollegom, Seym teraźnieyszy w takowe zagaił słowa:

,, Przedwieczna w rozrządzeniu podsłonecznych rzeczy, mylić się y mylić nie mogąca mądrość, tę w przyrodzeniu Ludzkim wypiątnowała y w plemieniu skłonność: iż Człowiek do społeczności stworzony, samotnością zraża się, tęskni bez Towarzystwa, zgoła roskoszy nie tylko Cywilnego ale y pospolitego życia czuć y kosztować inaczey nieumie, tylko w uiednoczoney z innemi Ludzmi społności.

,, Z tego to natury powodu, pierwiastkowego wieku Ludzie, naypierwey na Familie, Pokolenia, y powinowactwa dzieląc się, pewne składali zgromadzenia; w dalszym czasu postępie poznawaiąc: iż te drobne związki w szczupłych ogrodzone opłotkach, trwałego w sobie, z siebie mieć nie mogły bespieczeństwa, uznali niezbędną potrzebę ulpolenia się im gromadnieyszego, im rządnieyszego, tym warownieyszego dla siebie, y tak w rozliczne potym Narody, Krolestwa, y Rzeczypospolite spaiali się y wzrastali.

,, Nie iest, tu moim celem y zapędem: ażebym pierwsze od kolebki wywodził początki Naszego Krolestwa Polskiego, przez iakie stopnie, węzły y ogniwa do tey w iakiey zostaie przyszło ogromności; pełne tych są wywodow dzieiopisowe Xięgi, każdemu Obywatelowi iakby powszechne powietrze, ktorym żyiemy y tchniemy znaiome.

,, Jaki kształt rządzenia Rzeczypospolitey naszey przybrali Naddziadowie Nasi? iaki dotąd sprawuiemy? wyobrażacie istotnie J. OO J. WW. WWMWM. Panowie te tu wspaniałe koło okrążaiący, Mężowie Wielcy, wyborne grona. zkład czyli treść pozostałych tysiącami w Domu Braci, zawieraiący.

,, Wydaie się iawnie, iaśnieie świetnie, w oczach każdego z WMM. Panow, wysoka mądrość, rozważna gorliwość, o iak naygruntownieysze Oyczyzny dobro usiłuiąca.

,, Waszych to Anielskich prawie rozumow przemysł. Waszey doskonałości wymiar, okazuie się w rozlicznych Seymu Konwokacyinego ustawach, w ktorych spaczoną sprawiedliwość wyprostowaliście y w przybrane do miary karby wprawiliście, zatknięte publicznych dochodow kanały otworzyliście, rozwiązłą niektorych obywatelow zuchwałość poskromiliście, spokoyność y bespieczeństwo naymilsze w Obywatelstwie Dobro obwarowaliście, a co iest dla Nas nayradośnieyszym, y sławę Oyczystego Narodu daleko roznoszącym, iest to: że nie szukaiąc obcych Xiążąt, z pośrodka rodowitych Ziemian, do Berła panuiącego przeznaczyliście Kandydata; a dalszemi postępuiąc głębokiey rostropności krokami na Seymie Elekcyinym z osierociałego do roskosznego Oyczyznę przywracaiąc Stanu, gdybyśmy z pomię- dzy

dzy Krolow Europeyskie Trony osiadaiących szukali, żądańszego podług myślnieyszego nie znaleźlibyśmy Krola, iako z pośrodka Siebie, nie losem przypadkowym, ale naywyśmienitszym cnot y przymiotow wyborem obranego Nayiaśnieyszego STANISŁAWA AUGUSTA słodko Nam panuiącego, rozkoszną wonią Jabłka Krolewskiego, wszystek Nasz Narod niezmiernie raduiącego, y aże do lubości tą słodyczą Nas napawaiącego, ktorego na dniu onegdayszym Uroczyste Oleiem Swiętym namaszczenie, czyliż nie iest taiemnicą niewidzialnych Ducha Swiętego darow, wpływaiących w serca nasze, czcią y uszanowaniem ku Pomazańcowi Bożemu, Wiarą y Miłością ku Krolowi y Panu, ku Oyczyźnie żarliwością goreią e. Te Swięte y świętne na widok wystawione, w ktore wpatrywaliśmy się obrządki y znaki, czyliżto nie są zapalone pochodnie obradom Naszym przyświecaiące? Nazwisko same nawet Koronacyinego Seymu, czyliż Nas nie upomina? że wszystkie umysłu Naszego mocy, natężać mamy na Ukoronowanie wypracowanych przez dwa Rzeczypospolitey Stany w czasie bezkrolewia robot naszych, zupełnością teraz trzech Stanow pod ukoronowaną już Głową udoskonalić się maiącey na dopełnienie żądanych losow Oyczyzny Naszey.

,, Ta powszechna Matka wszakże w wnętrznościach swoich Nas porodziła, ta na łonie swoim Nas wychowała; przeto Macierzyńskim Jey Dobrodzieystwom, Synowską wdzięczność y naydokładnieysze wyrządzać posługi winniśmy. Nie masz tu między Nami ktoryby o tey nie był przekonanym prawdzie, nie masz ktoryby nie chciał uiszczać y nie uiszczał powinności Obywatela koniecznie użyteeznym Oyczyźnie bydź maiącego.

,, Rozwiodłem się w tey mierze podobno mniey bacznie, y mniey ogłednie na czas radzeniu y czynieniu poświęcony rozmową, moią od serca do ust w padaiącą, ale w chodząc sam w siebie strofowałbym się sprawiedliwie, gdybym to co mowię, mowił w umyśle zachęcenia WW MM. Panow do czynności każdemu właśnych; bo czyliż bydź może sprawą mnie przyzwoitą tych zachęcać? ktorzy lepiey odemnie czuiecie, y wskroś przenikacie potrzeby Dobra powszechnego, Sami wzorem y pobudką dla mnie y dla innych staiecie się; ale mowię do WMWM. Panow, ktorych z przepisow Prawa wyraźnego przy podniesieniu starey Laski, witać z szczegulnym y iak naydostoynieyszym każdego uszanowaniem przynależy Mi, ku nim myśl iak nayżywszą y głos moy wymierzam, z affektu z podgłębi serdecznych chęci wydobywaiącego się, dziękuiąc iak nayuniżeniey za powierzony mi ten to znakomity w Narodzie zaszczyt. nieudolnościom nawet moim tę korzyść udzielaiący; że nosząc w ręku moich Seymu Elekcyinego Laskę z istoty swoiey wspaniałą, tego to wspaniałego objektu mogłem się stać, czyli okrywać hę cieniem od oryginalnego światła pochodzącym. Ale w czymem się nie dawno postrzegał, ażebym w tymże samym nie wykroczył y nie podpadł w występek zbyt przeciągłego, należytego nawet WMWM

A2 Panom

,, Panom wyznania nigdy dosyć słowy wytłumaczyć y wywnętrzyć
,, Obowiązkowy wdzięczności moich nie mogącego, przystępuię co ry.
,, chley do ustąpienia z tego urzędowego mieysca zdolnieyszemu da
,, Bog po Mnie Następcy, ktorego WMWM Panowie mianować raczycie,,

A po skończoney tey mowie y dawnym głosie *in ordine* wotowania
na nowego Seymu *Coronationis* Marszałka Woiewodztwu Krakowskiemu,
zabrał głos Imć Pan Małachowski Starosta Sandecki Poseł pierwszy Kra-
kowski y na Imći Pana Małachowskiego Starostę Piotrkowskiego Posła
Sieradzkiego dał votum swoie. Kontynuowały się potym wszystkie przez
Woiewodztwa y Powiaty głosy iednostaynie do Marszałkowskiey Funkcyi
pomienionego Imći Pana Małachowskiego Posła Sieradzkiego zapraszа-
iące. Na ktorego gdy z kolei przyszło mowić, votum swoie na Imći Pa-
na Kossowskiego Generała Woysk Koronnych Posła Brzeskiego Kujawskie-
go *de tenore sequenti* wyraził.

,, Gdy w przypadłym mi wedle kolei Woiewodztwa moiego
,, głosie, nominrwać przychodzi do piastuństwa Laski Dyrektorskiey *ex*
,, *alternata* Prowincyi Naszey, na pierwszey mi iest myśli celu y pa-
,, mięci znakomitość wszystkich wybranych tu Mężow y do tey dostoy-
,, ności zgodność. Ze iednak Prawa wyrazy żądze moie zacieśnia-
,, ią y iednego tylko zapraszać wynęglaią, znayduiąc w skrytości zda-
,, nia moiego walczący wzgląd y poważanie wszystkich do tey przyro-
,, dzonych dostoyności, z obowiązkami dawno zabranych wdzięczno-
,, ści Imći Pana Kossowskiego Generała Woysk Roronnych Posła Brze-
,, skiego Kujawskiego poważam się tymże zapraszaniem uiszczać się w mia-
,, nowanych obowiązkach y łączyć moie żądze z publiczną satysfakcyą.
,, Ale gdy zamyślam wypłacać się w zabranych dawniey obowiązkach,
,, nową zasłuchuię wdzięczności y rekognicyi należytość powołuiącym
,, Mnie do tego dostoieństwa poprzedniczym głosom, ktore gdy mię
,, mieszczą w kompucie tey prerogatywy ambientow, niech mi oraz gruu-
,, tuią te w ich sercu siedliska ktorych pomocą y radami nikczemność
,, moia upoważnioną y zdatnieyszą do tego bydźby mogła ciężaru. ,,

A tak gdy ogolnie od wszystkich do obięcia Laski teuże Imć Pan
Małachowski Poseł Sieradzki był obligowany; wyż wyrażony Imć Pan
Sosnowski przeszłego Seymu Elekcyi Marszałek zabrał głos w następuią-
ce słowa.

,, Szczęśliwszym y pewnieyszym nad wieszczbi duchem zga-
,, dywałem, tę pożądaną iedność, ten wyśmienity WMWM Panow wy-
,, bor, złożony w Osobie J. W. Imći Pana Starosty Piotrkowskiego
,, Woiewodztwa Sieradzkiego Posła, wszystkich ust iednym głosem
,, wezwanego do piastowania teyto Marszałkowskiey Laski, ktorey z ła-
,, ski affektow y rozkazow WMWM Panow miałem honor doczesnym
,, bydź Gospodarzem, to też urzędowanie moie, ile na dniu dzisieyszym
,, iednogodzinne, folguiąc właśnie nieudolnościom moim niewiele na
,, mnie wkłada obowiązkow; Tyle mam do czynienia, ile ma kończący
,, dzierżawę Gospodarz: że z niey ustąpić powinien. Jeżelibym zaś

z powie-

,, z powierzonego mi Włodarstwa miał ścisły zdawać rachunek, zapewne-
,, bym zawinił, y wielebym pozostał na karbach, ale na usprawiedli-
,, nie się moie, chętnie, dobrowolnie, przyznaię się do mnogich niedosta-
,, tkow mocy, y w obliczności tak wielkich Ludzi wyznaię; a to wyzna-
,, nię niech będzie zawstydzeniem moim, zawstydzenie karą. Tego mi
,, iednak zdarzonego szczęśliwie zaszczytu nie odeymie naysurowsza spra-
,, wiedliwość; że ten znakomity Urząd, lubo nieznalazł wygodnego y
,, sobie rownego we mnie mieszkania, przecież że iakoby przechodnią
,, dotrwałem dla niego gospodą. Y to ku zaszczytowi moiemu zostaie
,, przy mnie: że J. O. Xcia Imci Generała Ziem Podolskich świetnością
,, Imienia cnot y przymiotow doskonałością ubogaconego stałem się
,, Urzędowym następcą: że po mnie następuie wysoce uprzymiotowany
,, Sukcessor. Tamtego ślady y przykłady były mi nauką y przewodni-
,, ctwem, tego doskonałość y znakomitość, będzie moich przywar y u-
,, sterkow nadstawą y poprawą, *Et quem preterij, & quem secutus, habe-*
,, *bo decori*.

,, Oddaię Ci zatym J. W, M. Panie Sieradzki tę Prześwietnego
,, Stanu Rycerskiego Laskę, a sam od steru biorę się do wiosła spolnie
,, ze wszystkiemi WMWM Panami w teyto Oyczystey Fortuny żegludze,
,, wszystką możnością moią pracować chętny y powinny. ,,

Oddał Laskę przerzeczonemu Imci Panu Małachowskiemu,
Posłowi Sieradzkiemu, y rotę mu przysięgi *in Volumine Legum* prze-
pisaną zadyktował. A tenże Imć Pan Małachowski klęcząc *in facie*
Stanu Rycerskiego *ad imaginem Crucifixi JESU CHRISTI* wypełni-
wszy przysięgę, podniosł Laskę, y za nią w następuiącym słow ułoże-
niu podziękował, y oraz do ogłoszenia o odebraniu teyże Laski przed
Nayiaśnieyszym Panem y Senatem, na końcu mowy Swoiey z wszyst-
kich trzec Prowincyi po trzech Posłow delegował.

,, Niech swą siłą wymowę na zgodne dziekczynienia te usta,
,, ktorym dobrodzieystw wyświadczonych przyskąpszy wymiar bydź
,, zdolnemi do dostateczney wynurzania wdzięcznośct dozwala: Niech
,, raczey wyborne krasomostwa tam swoię rozszerzaią możność, gdzie
,, się obowiązki winney wdzięczności kończą na wyborze usty wyrażo-
,, nych dziękow. Ale tam gdzie mnogość doznanych Łask odbiera u-
,, słom moc wyrownywać wdzięczność dobrociom zgodną, tam mo-
,, wię gdzie szacunek zabranych obowiązkow niewygasłą zasadza nale-
,, żytość, bardziey tylko usta rozwiązywać przychodzi na dowod ży-
,, wey serca czułości, ktore dodaiąc żywiołu wszystkim możnościom
,, ludzkim natęża y usta do tych choć niedostarczaiących expressyi.
,, Ten zaiste iest ninieyszy obowiązkow moich Stan, ktory przez wzmo-
,, żoną łaskawych WMWM Panow Braci y Dobrodzieiow dla mnie
,, czynności w ustach moich wymowę zawsze szczupłą dziś cale tłumiąc,
,, serce zgodnieyszym na dzięki sadząc, w nieumknioną oddawać wam
,, nakazuie ofiarę. Jeżeli ważność Dobrodzieystwa powiększa stopniow
,, winności, dziś mi dostoyność łaskawemi WMWM Panow Braci y Do-

B bro-

brodzieiow oddana affektami, niewątpliwie wkłada na mnie nieogra-
,, niczone obowiązki. Dozwalacie mi WWMM Panowie tę obeymować
,, Laskę, ktora pod Zygmuntem Augustem zatwierdziła influencyą Stanu
,, Naszego Rycerskiego, w uczesnictwie władności Praw stanowienia,
,, ktora pod Zygmuntem trzecim w osobie niegdyś Krzysztofa Wiesio-
,, łowskiego obiąwszy raz pierwszy powagę autoryzowania podpisem u-
,, staw Koronnych, nosi w swym zaszczycie wyobrażenie dzielności Na-
,, rodowych. Tacto Latorość swobod naszych naydostoynieyszym za-
,, wsze podawana pieczom w Roku nam dopływaiącym w ręku wielkiey
,, Krwi Jagiellońskiey Wielkiego Potomka szacowne Oyczyźnie wyda-
,, wszy żyżność bydź wzgodnieyszą poruczona straż, iako pod dyre-
,, kcyą Imći Pana Brzeskiego Litewskiego, ktorego staranna y dzielna
,, czynność z Prowincyi w Prowincyą się przenosząc, wdzięczną mu sła-
,, wę, nie tylko w dziś żyiących zadziedzicza sercach, ale y poźniey-
,, szym co raz wnieśmiertelność dzieiow przenosić się nakazu-
,, ie wiekom, ważność Dostoieństwa tego ochocze lubo do
,, usług publicznych tworzyć każe iednak jako temu niedołężne cięża-
,, rowi ramiona, gdyby mnie nie pocieszał pomocny ku wypełnieniu
,, Urzędowey tey należytości zastęp wielkich y nader poważanych
,, WMWMPanow Braci y Dobrodzieiow zdań y rozkazow ktore formu-
,, iąc użyteczne Oyczyźnie ustawy, dozwolą mi sławy tey y korzyści:
,, że posłuszeństwo ich rozkazom prawidłem moich będzie krokow.
,, Y gdyby nakoniec miłość Oyczystych zyskow nader wielką nam nie
,, była do myśli Obywatelskich pomnożenia ponętą, samo wielkiego
,, Nam wspomnienie na Tronie naszym, Boskim darem osadzonego Pa-
,, na nayżywszą bydź powinno pobudką, abyśmy iako wierni temu Nay-
,, łaskawszemu Monarsze Poddani, Oycowskim Jego przyłączaiąc się
,, staraniom, usilności dokładali ku przywroceniu odłogiem wiekow
,, zabraney nam Narodowey sławy: a gdyby Nam wszechmocna wła-
,, dność dozwoliła zaszczepić gruntowność Seymowania w przeniesieniu
,, w inną Prowincyą Laski na exekucyą Práwa świeżo potwierdzonego;
,, nie tylko przepis starodawnych zwyczaiow y Praw, ale samo Prawo wy-
,, rytew nayzacnieyszey Xiędze, Prawo istności kochania ulubionego Nam
,, Pana w sercach umieszczone Narodowych nakazuie o tych pociesznych
,, Seymu naszego zaczątkach Majestatowi Jego donieść Pańskiemu; Niech
,, Jego pociechy Ludu karmiące się serce uczesnictwem puclicznych za-
,, sila się iak nayrychley zyskow, niech te pierwiastki pieczołowitych Jego
,, troskow niosą tę korzyść: że miłościwe Jego kroki w dziennym ubło-
,, gosławiaiąc darow zlewkiem Pan Niebios y Ziemie pozwolił Nam w
,, zażądaney dzisieyszą kończyć Sessyą harmonij, do ktorego to ogłosze-
,, nia z Prowincyi Wielkopolskiey Ichmość Panow Raczyńskiego Posła
,, Poznańskiego, Lasockiego Starostę y Posła Gostyńskiego, Przeben-
,, dowskiego Chorążego y Posła Pomorskiego; z Prowincyi Małey Pol-
,, ski Ichmość P. Ożarowskiego Posła Krakowskiego Miera Posła Bełzkiego
,, Mycielskiego Posła Czerniechowskiego; z Prowincyi Xięstwa Litt: Ichmość

Panow

,, Panow Chodkiewicza Posła Wileńskiego Łopacińskiego Posła Smoleń-
,, skiego, Orzeska Posła Pińskiego upraszam.,,

Ciż zaś dopiero od Imć Pana Małachowskiego nowego Marszałka wyznaczeni delegowani ruszywszy się z mieysc swoich, poszli do Izby Senatorskiey, gdzie stanąwszy przy Krzesłach Ministrowskich, y Nayiaśnieyszemu Panu powinne w ukłonach swoich uczyniwszy poszanowanie, naypierwszy z Nich Imć Pan Raczyński Poseł Poznański za udzeleniem Laski przez Xięcia Imci Sanguszka Marszałka Nadwornego Litewskiego y danym sobie głosem, o obranym zgodnie w Izbie Poselskiey teraźnieyszego Seymu nowym Marszałku *de tenore sequenti* oznaymił:

,, Jawnym iest doświadczeniem iak mile społeczniona z miło-
,, ścią Oyczyzny rządow y panowania dostoyność, podanemu pod wła-
,, dzę wydaie skutki Ludowi, Poznać mowię: iak wielka przezornych
,, Narodow szczęśliwość, gdzie w Krolu wybranym ustaw Boskich y
,, Ludzkich obowiązki, Prawo umacnia natury. Jest w prawdzie wspania-
,, łego zasileniem umysłu cnota, iest niemniey znakomitych czynow peł-
,, nienie obowiązku zaszczytem, ale tego natężona w dokonaniu usilność
,, przystępna Tronom ludzkiego przyrodzenia kruszyć częstokroć usi-
,, łuie słabość, gdzie względna własney Oyczyźnie wdzięczność przy-
,, iemnych wrodzonego przywiązania powabow, rownym z należytością
,, nie dzieli wymiarem. Nie iest to Nayiaśnieyszy Krolu Panie moy Mi-
,, łościwy mowienia moiego przedsięwzięciem, abym z pomyślnego na
,, Tron osierociały tey Rzeczypospolitey W. K. M. P. M. M. wstępu po-
,, wszechney szczęśliwości znaczne ogłaszał dowody, nie iest moią chę-
,, cią dzieło z początkowego panowania wznakomitość świetną, szczu-
,, płym słow oświecać wywodem, bo wielkość względnych Oyczyźnie
,, usług nie płonną Narodowi uwrożyła nadzieię: że ten Oycowskiego
,, godnym pokazał się zaszczytu, kto Synowskie z uszanowaniem przy
,, Praw y posłuszeństwa zachowaniu wykonał obrządki. Dowodzi
,, dzień dzisieyszy Radzie Narodowey wyznaczony, iak pieczołowite
,, W. K. Mći P. M. M. starunki od Tronu nie prożną iaśnieiącego chwałą,
,, ale chciwym pomnożenia szczęśliwości Kraiu tchnącego żądaniem,
,, znakomitą zysku przynoszą obfitość, kiedy gruntuiąca Rząd Państwa
,, iednomyślność w początkach obrad Seymowych użyta, pożyteczną
,, w pociągu dalszym wroży Oyczyźnie Pomyślność. Sporządził Stan
,, Rycerski Prawu dopełnienie, wykonał potrzebnym Radzie Oyczy-
,, stey przyspieszeniem powszechne Narodu całego żądanie, kiedy nie
,, rozdzielnym losow przymierzonych zbiorem zacnemu z Imienia, go-
,, dnemu z zasług, znakomitemu z datności Imći Panu Małachowskiemu
,, Staroście Piotrkowskiemu Woiewodztwa Sieradzkiego Posłowi iedno-
,, myślnie powierzył. Włożony na mnie tak pomyślnego doniesie-
,, nia od Izby Poselskiey obowiązek, iawnym iest uweselenia Stanu
,, Rycerskiego przeświadczeniem: że długim czasow bezradnych prze.
,, ciągiem, moc y powaga Stanu tego w ważności ustteć zaczynaiąca,
,, zaszczytu właściwego cieszyć się będzie odzyskaniem. Nie małą

wspo-

,, wſpomnienie ſamo wyciſka żalu przyczynę: żetyloletnim bez rady
,, w trzech ſtanach tylko moc ſwoią gruntuiący Kray nachylony nierzą-
,, dem, w przypadkowych dwoch ſtanow czynnością zaſłoniony potrze-
,, bach, rownemu w ſtanowiącey władzy ſprawiał poniżenie Stanowi
,, tym większą przerażonemu tchliwością, im więcey od ſpołecznych
,, Oyczyźnie oddalonemu uſług, miłego zawſze Krolow panuiących wi.
,, dzenia nieprzyiazna żądaniu tamowała przeciwność. Odradza ſię
,, obumarła niejako; ſława Narodu Polſkiego pomyślnym W. K. Mći P.
,, M. M. na Tron oſierociały wſtępem, z miłych łaſkawego Panowania
,, ſkutkow nadzieią zaſilona Oyczyzna, poniżonego nierządem pewna po-
,, wrocenia zaſzczytu, światłem przezorney w ſtarunkach roſtropności
,, uciemnioną odzyſka iaſność, a tak pożądanego ſzczęścia y pomyślno-
,, ści dopełnienia, że czas y okoliczność od rady grunt ſławy Narodow
,, wſtrzymuiącey zaſięgać nakazuie, Stan Rycerſki, y z obowiązku uſłu-
,, gi Oyczyźnie, y z żądania nayprędſzego Twarzy Pańſkiey widzenia,
,, złączenia Izby Poſelſkiey uſilność ſwoię przezemnie oświadcza, ła-
,, ſkawego do pocałowania dobrotliwey W. K. Mći P. M. M. ręki tęſkli-
,, wy przyſtępu. ,,

Po ktorey ſkończoney Imći Pana Raczyńſkiego mowie, Xiąże Imć Kanclerz W. Litt: za poprzedzonym uderzeniem Laſki przez Xięcia Imći Marſzałka Nadwornego Litewſkiego, oznaymuiąc ukontentowanie J. K. Mći z obranego Stanu Rycerſkiego Marſzałka, y żądane Iego oczekiwanie złączenia ſię tegoż ſtanu z Senatem, oraz wdzięczne ſerce temuż Imći Panu Raczyńſkiemu y Jego Kollegom z Nim delegowanym, w krotkich ſłowach odpowiedział, y do pozwoloney łaſkawie pocałowania ręki Krolewſkiey zbliżyć ſię zaproſił. Przyſtąpił więc tenże Imć Pan Raczyńſki z Kollegami ſwemi do Tronu, y ucałowawſzy Rękę Nayiaśnieyſzego Pana, poſzli na powrot do Izby Poſelſkiey. A tam iak tylko Imć Pan Marſzałek Małachowſki Imieniem całey Izby aby delegacyi Ich w kole Rycerſkim była uczyniona relacya, obligował; natychmiaſt zabrał głos pomieniony Imć Pana Raczyńſki, y rezolucyą wyż wyrażoną iaką odebrał od Tronu przez uſta Xięcia Imći Kanclerza Wielkiego Litewſkiego, opowiedział. A przeto Imć Pan Marſzałek Małachowſki *in Ordine:* że na dniu iutrzeyſzym od Senatu Stan Rycerſki do złączenia ſię z Nim zapraſzany będzie, ſolwował Seſſyą na dzień naſtępuiący na godzinę dziewiątą z rana.

W Izbie zaś Senatorſkiey po odeyściu Stanu Rycerſkiego Delegatow Xiąże Imć Kanclerz zabrał głos od Tronu, y dla zapraſzania Stanu Rycerſkiego na dniu jutrzeyſzym do złączenia ſię z Senatem z Prowincyi Wielkiey Polſkiey Xięcia Jabłonowſkiego Woiewodę Poznańſkiego, z Prowincyi Małey Polſki Imći Pana Oſſolińſkiego Woiewodę Wołyńſkiego, a z Prowincyi Xięſtwa Litewſkiego Imći Pana Ogińſkiego Kaſztelana Trockiego wyznaczył, y Seſſya ſolwowana na dzień jutrzeyſzy na godzinę dziewiątą z rana.

S E S S Y A D R U G A

Die 4ta Xbris.

PRzed zaczęciem dziſieyſzey Seſſyi, audyencye były dawane Delegowanym z Seymikow niektorych Woiewodztw, u J. K. Mći przed ktorym Imć Pan Ogińſki Piſarz Polny Litewſki, po konferowaney ſobie Woiewodztwa Wileńſkiego Godności, przyſiągł na toż Woiewodztwo. W tymże ſamym porankowym czaſie, cokolwiek znaydowało ſię w Warſzawie z Imienia Ichmość Panow Potockich lub zkolligowanych z Niemi, żądali u Nayiaśnieyſzego Pana audyencyi, na ktorey proſili o klemencyą dla Ichmość Panow Brühlow, aby przy dopuſzczeniu przez pozwolony Indygenat do kleynotu Szlachectwa Polſkiego, byli konſerwowani przynaymniey po części przy łaſkach od S. P, Auguſta III. ſobie nadanych, a mianowicie przy Generalſtwie Artylleryi Koronney. Odpowiedział Nayiaśnieyſzy Pan: że nic przykrzeyſzego nie znaiąc nad potrzebę czaſem nie odbitą martwienia, nic nie widzi pożądańſzego dla ſiebie iak łaſkami pocieſzać. Z tego powodu y względu dla Familii Ichmość Panow Potockich, obiecał: że nie tylko nie będzie ſię przeciwił, ale chętnie do ſkłonionych Stanow Rzeczypoſpolitey y ſwoie przyłączy dozwolenie, gdy ſobie u Nich Ichmść Panowie Fryderyk y Karol Brühlowie uproſzą do Indygenatu rekommendacyą. Co do Urzędu Generalſtwa Artylleryi Koronney wyraził to Nayiaśnieyſzy Pan: że nie taiąc ſię z tym: iż obiecał był ten Urząd Imći Panu Branickiemu Staroście Halickiemu, iako ze wſzech miar nader ſobie zdawna, a teraz oſobliwie *in Interregno* zaſłużonemu, y męſtwem y woienną umieiętnością rownie w Polſzcze y za Granicą ſłynącemu. Ale tenże Imć Pan Staroſta Halicki z wſpaniałego użalenia nad naydolegliwſzą tego Urzędu ſtratą Imći Pana Brühla, lubo ſobie zdawna nie chętnego, ale teraz uſilnie y rzewliwie u Niego o tę kompaſſyą nad honorem ſwoim dopraſzaiącego ſię, ſam dobrowolnie nie tylko wrocił J, K. Mości obowiązane ſobie ſłowo, nie tylko ſam za Imćią Panem Brühlem inſtancyował, ale nawet ofiarowane ſobie od Nayiaśnieyſzego Pana Cześnikoſtwo Koronne y ſtaroſtwo Lipnickie, z reſpektem przyiąć ſię exkuzował, z tey racyi: że nie chciał innym zamyſłom ſzczodrobliwym Nayiaśnieyſzego Pana dla tychże Ichmćiow Panow Brühlow albo z Kolligowaney z Niemi Familij Ichmść Panow Potockich bydź przeszkodą. Ten rzadkiey generozyi przykład iako zdobiący wiek, Narod, y Panowanie ſwoie, J. K. Mći wyſoko y należycie ceniąc, tymże Ichmość Panom Potockim proſzącym, a potym dziękuiącym Brühlom kazał dziękować Imći Panu Branickiemu Staroście Halickiemu, iako temu, ktory przez dane ſłowo Krolewſkie iuż był Panem tego Urzędu.

Poſzli po tym wſzyſcy Ichmość zgromadzeni na ten czas na Pokoiach Poſłowie do Izby Poſelſkiey gdzie Imć Pan Marſzałek Małachowſki w teſłowa zagaił ſeſſyą:

,, Ta ieſt właſna odbieraiącego moc, iſtność, powinność aby
,, używaiąc tey władności ukazywał bardziey wyżſzą, bo nadawniczey
,, władności możność, niżeli użyczoną ſobie ſzczycić ſię pragnął. Po-

,, wierzona mi dostoyność nie tylko Wszechmocnemi nakłania na obo-
,, wiązki Nadawcom wdzięczne filnościami, ale y owszem tłumiąc a
,, bardziey niszcząc wszelką moią możność, mnie zgoła całego bydź
,, tylko waszym przynagla. Y w tychto miarach usty niegdyś Mikoła-
,, ia Sienickiego Poprzednika mego toż obeymuiącego dostoieństwo
,, wymowione za moie przyimą właściwe słowa. Raczcie zasilać ra-
,, dami tę dostoyność, ktora przykładem Xiężyca ile od słońca zabie-
,, rze promienia tyleż go wydaie. Umieszczony na tym stopniu pra-
,, gnąłbym iść torem znakomitych tegoż tu mieysca czasowych Possesso-
,, row, lecz że wyrownać tymże trudnieyszą dla mnie być przeczuwam
,, rzeczą, tudzież że w liczbie iuż stu dwudziestu kilku rozmaite Nie-
,, bieskich Błogosławieństw zlewki prac tychże dozwoliło korzystać sku-
,, tki; mniemam żenie zbłądzę, gdy powodem ustaw moie formować
,, będę kroki. A że przepis prawa po Elekcyi Marszałka rugi uspo-
,, kaiać dozwala, a przekazana iest baczność około dwoch Processow
,, mianowicie na Ichmościach Xięciu Imći Radziwille Ordynacie Kleckim,
,, Pińskim, y Panu Tyszkiewiczu Wołkowyskim Posłach; przeto do-
,, wodząc iako oddalenie Ichmościow Arbitrow, oddalać Ich nie po-
,, winno od mocy dościgania prawnego, po Ichmościow Obijcientow
,, dla informacyi czyli mam postać Imći Pana Sekretarza, czyli nie? o-
,, czekuię WMWM Panow zdania. ,,

A na takowe Pytanie gdy niektorzy Ichmość Panowie y przy-
byli w tymże samym czasie *Obijcientes* odpowiedzieli, że od pomienio-
nych Ichmościow Pińskiego y Wołkowyskiego Posłow, byli *pro obiectio-
nibus suis* uspokoieni y więcey objekcyi swoich popierać nie chcieli; *re-
assumpsit* więc tenże Imć Pan Marszałek Poselski swoy dyskurs w nastę-
puiące słowa.

,, Wątpić nie należy że y Przyiacielskie zagodzenie Processow
,, kiedy uważanych, y głos ważności na czas wstrzymaiących iest zu-
,, pełną Prawu satysfakcyą. Niesie nam przeto tę korzyść: że w czu-
,, łey y dozorney Praw obserwancyi y daley postępować będziem; Nie
,, tylko zaś *Lex scripta*, ale y Prawa ludzkości swoy mieć powinny
,, wigor y poszanowanie. Miałem honor na solwowaniu wczorayszym
,, Sessyi, oświadczyć nadzieię niebawney tu od Prześwietnego Senatu
,, do społecznego z Niemi obcowania w zapraszaniu Delegacyi. Y ta
,, gdy iuż nastąpiła, śmiem do ukazania tey radosney Nam wiadomo-
,, ści y zgodnego tychże delegowanych przyięcia upraszać z Prowincyi
,, Wielkiey Polskiey Ichmć Pana Garczyńskiego Posła Kaliskiego, Ra-
,, doszewskiego Posła Sieradzkiego, Czapskiego Posła Pomorskiego;
,, z Prowincyi Małey Polski Ichmość Panow Kotkowskiego Krakowskiego,
,, Mniszka Przemyskiego, Węglińskiego Chełmskiego Posłow; z Prowin-
,, cyi Xięstwa Litewskiego Ichmość Panow Prozora Kowieńskiego, Bu-
,, chowieckiego Brzeskiego Litewskiego; Borcha Inflantskiego Posłow. ,,

A tak gdy ciż wyznaczeni z Prowincyi Dalegaci ruszywszy się
z mieysc swoich poszli *obviam* delegowanym z Senatu Senatorom (: kto-

tzyto Senatorowie w ten czas iuż za przytomności w Izbie Senatorskiey
Nayiaśnieyszego Pana na Tronie, z teyże Izby do Izby Poselskiey prze-
chodzili :) y onych idących w puł drogi przyiąwszy do Koła Rycerskiego
wprowadzili; pomieniony Imć Pan Małachowski Marszałek Poselski da-
wszy Im mieysce do siedzenia między Ichmość Panami Krakowskiemi
Posłami, y *alloquendo* w przod Stan Rycerski iakoby z niego wyrozu-
miewał: że przybycie Ichm Panow Delegatow z Senatu miłe mu iest, u-
praszał potym tychże Ichmościow Senatorow: ażeby swoie raczyli mieć
głosy.

Zabrał więc głos Xiąże Iobłonowski Woiewoda Poznański, y
w swoim dyskursie wolności y Stanu Rycerskiego okazuiąc znakomitość,
przywiodł oraz zaszczyty w Oyczyźnie Dziada y Oyca Imći Pana Mała-
chowskiego Marszałka Seymowego, *Pierwszego* z zawartego Traktatu
Karłowickiego, *Drugiego* z administrowanego rostropnie Urzędu Kancler-
stwa Koronnego; na ostatek samego Imći Pana Marszałka Seymowego
zacne wymieniaiąc zasługi y przymioty, upraszał imieniem Senatu: ażeby
Stan Rycerski łączyć się co prędzey raczył z Senatem, a przez to żąda-
iące Oycowskie J. K. Mći tegoż złączenia zechciał, ukontentować serce.

Mowił po Nim Imć Pan Ogiński Kasztelan Trocki, y włożony
na siebie wypełniaiąc obowiązek, witał nayprzod Stan Rycerski, a potym
powinszowawszy tak zacnego Obranego Marszałka, wzywał tenże Stan
Rycerski do łączenia się z Senatem, do Krola y Pana tego, ktory Palcem
wyrokow Boskich na Tron wskazany, przybycia Iego oczekiwał do
siebie.

Co gdy Imć Pan Ossoliński Woiewoda Wołyński w swoim po-
dobnie wyraził dyskurse; przeto Imć Pan Marszałek Małachowski re-
kognicyą czyniąc pomienionym Delegowanym Senatorom, y przyśpiesze-
nie Stanu Rycerskiego do łączenia się z Senatem obiecuiąc w takowe od-
powiedział słowa:

,, Ktoż Oyczyźnie naszey, kto dziś Nam Polakom, zaprze
,, Imienia y cnot prawdziwie Anielskich? kto nam w u omnościach lubo
,, wychowanym nie przypisze iednak zdatności w ludziach rzadkiey?
,, Ktoryż to Kray, ktoren to Lud, upieszczone w swych sądach maiąc oz-
,, doby iedynactwo, pomyślał przynaymniey innym dozwolić do uży-
,, cia? Rzadki ten dzielności przykład Senat w tym delegowaniu uka-
,, zuie, gdy Braterskiey wylewkiem miłości do wiekami oczekiwanego,
,, w ulubieniach swych zaszczyconego zaprasza społeczeństwa, zawzywa
,, Nas do Towarzyszenia w zaszczycie w patrywania się w Tego, ktory pro-
,, mieniami własnych przymiotow, dodaiąc lustru samemuż Majestatowi
,, udziela czerpać teyto wspaniałości. Należały y zawsze były powin-
,, nemi od Stanu naszego Rycerskiego czci y poważania Prześwietnego
,, Senatu wydatki, wydawała się tyle kroć wzaiemna między Stanami u-
,, mawiana harmonia, nigdy zaś prawie okazalszą bydź niemogła, iako
,, w nnieyszym Nas do połączenia się zapraszaniu. Jeżeli mieysca od-
,, daleńsze, ieżeli dzielące Nas ściany nie wybiiały z myśli czułych

,, wam przywiązania względow, tym radownieyſzym ſpoſobem ſpie-
,, ſzyć będziem do naſycenia ſię miłym tym przymierzem, ktore za-
,, gruntowane na wzaiemnym ſię ulubieniu iuż wieńce nie wątpliwych
,, narządza ſkutkow . Nie tylko zaś dowodzi nie wygaſłą Prześwie-
,, tnego Senatu ku nam przychylność, ſpoſob ten nas do miłego ſpołe-
,, czeńſtwa zapraſzaiący, lecz y wybranie tak ſzacowney dzielnośći y
,, zaſzczytow Mężow, ktorzy nie tylko w ſwych ożywiaią Oſobach
,, śmiertelnym podane cieniom ſwych przodkow zaſzczyty ale y wła-
,, ſnym zarobkiem w teytu Izbie tylokrotnemi pracamj wkorzenioną ſo-
,, bie ſławy pełną korzyść wcelnieyſze przenioſłſzy ſiedliſko w przy-
,, boczność zaſadzili Majeſtatu. W tych to Mężow przenieſieniu ſię *ad*
,, *faſces Principi proximas* czuł Stan naſz Rycerſki uſzczerbione grono
,, ſwych zaſzczytow y wſpaniałości. Wracać ſię dziś też wſzyſtkie zda-
,, ią, gdy znowu Ci Mężowie, ktorych ſzanowane tu były zdania po-
,, dnoſzą ſwe głoſy, a głoſy Nas raduiące gdy nas zachęcaią do tego Obli-
,, cza, ktore wſzyſtkim weſołość płodząc Stan naſz oglądać iak nayry-
,, chley żąda, przeto upewniać Nam tylko przychodzi że nigdy za-
,, żądańſzym nie tchnął Stan Naſz Rycerſki pragnieniem, iako do tego
,, dążyć wſpołeczeńſtwa, ktore wcielaiąc wſzyſtkie w iedną całocalność
,, członki, da to iawnie ukazać: że w tym to ziednoczeniu kwitnąć bę-
,, dzie Majeſtatu wſpaniałość, Senatu powaga, dzielniſtwo Stanu Na-
,, ſzego. Upewniaycie więc J. WW. Bracia Naſi Starſi a zawſze Nam
,, mili tę Panu nie zbitą prawdę: że ſpieſzy z ochoczym do Tronu hoł-
,, dem ten, ktory Go iednoſtaynemi oſadziwſzy na Tronie głoſami, ſwe-
,, mi zaſtępować będzie pierſiami. Raczcie opowiedzieć ſwym wſpoł
,, Radnikom: że tęſkniczym naleganiem przyſpieſzać będziem kroki
,, ku iak nayrychleyſzemu z Wami obcowaniu. ,,

Poſzli potym na powrot ciż Ichmość Panowie Senatorowie do Izby Senatorſkiey y tam ſwoiey delegacyi uczyniii relacyą. A Imć Pan Marſzałek Małachowſki *exquirendo ſenſum* Stanu Rycerſkiego, czyliby *intuitu* rekommendacyi do łaſk J. K. Mći według dawnych zwyczaiow y Praw miał rozdawać przez Woiewodztwa Ziemie y Powiaty głoſy? gdy o toż rozdawanie głoſow był od Izby Poſelſkiey obligowany, dał więc naypierwey głos Woiewodztwu Krakowſkiemu, po ktorym wſzyſtkie inne Woiewodztwa rożne rożnych Ichmościow Patryotow Nayiaśnieyſzemu Panu rekommendowały, ktorych to rekymmendowanych *ſeries* naſtępuie takowa:

Imć Pan Zamoyſki Woiewoda Inowrocławſki do wakuiącey Pieczęci Wielkiey Koronney. Imć Xiądz Młodzieiowſki Kanclerz Xięcia Imći Prymaſa do wakuiącey Pieczęci mnieyſzey Koronney. ImćPan Przezdziecki Referendarz Litewſki do wakuiącey Pieczęci mnieyſzey Litewſkiey. Imć Pan Bieliński Marſzałek W. Koronny aby mu przywrocona była właſna Jego Urzedowi Juryzdykcya, Imć Pan Małachowſki Seymu teraźnieyſzego Marſzałkek do wakuiącey Referendaryi Koronney. Imć Pan Karaś Cześnik Liwſki do Generalſtwa Poczt Rzeczypoſpolitey. Do łaſk zaś Pańſkich *in genere* Ichmość Panow Brzoſtowſki Koniuſzy generalny

ralney Xięſtwa Litewſkiego, Maſſalſki Wielki y Sapieha Polny Hetmani Litewſcy. Rzewuſki Woiewoda Krakowſki Hetman Polny Koronny, Jabłonowſki Poznański, Granowſki Rawſki, Plater Mściſławſki, Moſtowſki Pomorſki Woiewodowie, Mielżyński Poznański, Ogiński Trocki, Sołtyk Sendomirſki, Moſzczeński Inowrocławſki, Brzoſtowſki Połocki, Jakliński Oświecimſki, Romer Zawichoſtſki, Walicki Sochaczewſki, Ciezkowſki Liwſki Kaſztelanowie, Fleming Podſkarbi W. Litewſki, Kuropatnicki Kaſztelanic Bełſki, Pociejowie Strażnik y Oboźny Wielcy, Soſnowſki; Tyzenhauz Piſarzowie, Oſkierka Cześnik Litewſcy; Xiąże Lubomirſki Podſtoli Koronny, Familie Ichmościow Panow Pacow, Pieniążkow, y Strumiłow, Łętowſki, Podkomorzy, Łowczy, Miecznik, y Dembiński Podczaſzy, Krakowſcy, Ożarowſki Oboźnic Koronny, Horain Wileńſki, Dziedoſzycki Halicki, Szczawiński Goſtyński, Borch Inflantſki Podkomorzowie; Dunin Zatorſki, Męciński Wieluński, Branicki Halicki Łuſzczewſki Sochaczewſki, Oſkierka Miadziolſki, Xiąże Radziwiłł Rzeczycki, Tyſzkiewicz Strzałkowſki, Opaliński Bolesławſki, Popiel Tuczapſki; Mrozowicki Stęgwilſki, Przebendowſki Mirachowſki Staroſtowie, Raczyński Marſzałek Konfederacki Woiewodztw Wielkopolſkich, Narbut Marſzałek Lidzki, Wieſiołowſki Marſzałek ſądow Kapturowych Oſtrzeſzowſkich, Xiąże Czartoryſki Generał Ziem Podolſkich, Łuſzczewſki Sędzia Ziemſki Sochaczewſki, Przyiemſki Staroſta Łomżeński, Wołłowicz Marſzałek Słonimſki, Odachowſki, Soroka, Kaczanowſki Woyſki y Poſeł Wołkowyſki, Konſyliarz Konfederacyi generalney Litewſkiey, Skorzewſki Podſtoli Oſtrzeſzowſki, Ronikier Gnneral Woyſk J. K. Mći Dobiecki Poſeł z Korony Inflantſki, Morzkowſki Piſarz Wieluński, Łopot, Kuczyński Stolnik Mielnicki, Hrabia Staniſławſki Dyrektor Poczt Pruſkich, Hołyński Podſtaroſta Mściſławſki, Pozoſtali liczni Potomkowie zmarłego Imći Pana Głogowſkiego Dobr Bieńca Poſſeſſora, Ukolſki, Poniński, Eperyaſzy Dombrowſki Chorąży Wołkowyſki, Strawieńſki Poſeł Lidzki, Marcinkiewicz, Ichmość Xięża Łopaciński Biſkup Zmudzki, Kierſki Sekretarz Koronny Giedroyć Szuffragan Wileńſki Załuſkowſki Scholaſtyk Chełmiński, Familia Ichmość Panow Jeleńſkich.

A kiedy takowe od Stanu Rycerſkiego ſkończyły ſię rekommendacye, zabrał głos Iegomość Pan Małachowſki Marſzałek, y po uczynionym krotkim zachęceniu ſpieſzenia do Izby Senatorſkiey, wymieniał w koley iedno po drugim Woiewodztwo, a Poſłowie tychże Woiewodztw, iedni za drugiemi porządkiem wychodzili y do Izby Senatorſkiey wchodzili, dokąd też y Imć Pan Marſzałek Małachowſki na oſtatku przyſzedłſzy ſtanął z Stanem Rycerſkim przy Krzesłach Miniſtrowſkich *ex oppoſito* Tronu Krolewſkiego, y pokłoniwſzy ſię Nayiaśnieyſzemu Panu, za uderzeniem Laſki przez Xięcia Imći Sanguſzka Marſzałka Nadwornego Litewſkiego zabrał głos w te słowa:

,, Stan Rycerſki, ten ktory w dniu wczorayſzym uſty ſwych
,, Delegowanych należytą ſwemu Monarſze upewniał rekognicyą,
,, dziś w zupełnym Mężow dzielność Woiewodztw, Ziem, y Powiatow
,, maiących orſzaku ſława przed obliczem twoim Nayiaśnieyſzy Krolu, a

nieumieiąc dzielić wkorzenionego ku łubemu niegdyś wſpoł Ziomkowi przywiązania, od przyzwoitego Panuiącym reſpektu, ſkłada pod Tron Twoy dwa oraz przybytki, miłości y uſzanowania.

,, Stawa Panie Miłościwy ten to Stan, za prerogatywami ktorego, dzielnie y walecznie tylekroć walczyłeś, niżeli Cię Naywyżſza Opatrzność z dobrego nader Oyczyzny Syna w iſtność Naylepſzego przybrała Oyca. Stawaią te trzy tu zgromadzone a dokładność formuiące Stanu Prowincye, ktore wſzyſtkie na przemian w Oſobie dziś Berłem władaiącey to w Poſelſkich, to Sędziowſkich zaſiadaniach noſiły zaſzczyt, ſtarannego Pracownika.

,, Jeżelić Narod cały w ſzczycącey dziś Majeſtat Polſki Oſobie chlubość ſwego Swiatu głoſi Ziemiaństwa, tym znakomitſza Stanowi Rycerſkiemu chluby przyczyna: że ten Tronu zaſzczyt, ta Majeſtatu okazałość, ta celna Narodow radość gruntuie ſię na wybranym y ulubionym wſtanie naſzym.

,, Muſiałby zaiſte Stan Naſz Rycerſki w nieprzeſtannych zatapiać ſię troſkach, gdyby tracąc w Oſobie W. K. Mći P. N. M. ulubionego Nam wſpoł Ziomka, nie nabywał zaraz miłey Synoſtwa kondycyi, y nie był pewnym tey wielkiey prawdy: że W. K. Mość słodkim ſwoim Panowaniem daieſz Narodom poznać, iako ſzczęśliwość powierzonego wrządy ludu ieſt pociechą Tronu.

,, Nachylamy ochoczym ſkłanianiem karki naſze, ktore ſama niewoli łagodność, wprzęgamy ſię wte wierności jarzmo, ktore przez przykład ubiegania ſię y ſtateczności w potomnych wiekować będzie dzielach, słowem mowiąc, Narod ten, ktory brzydzi ſię Imieniem Niewolnika, w ſwobodną ſercu Pańſkiemu podaie ſię niewolą, y pragnie tą ukazać rożnicę, iako chętne y radowne poſłuſzeńſtwo celić ſię powinno od tego Poddańſtwa, ktore nie przymiotom ale krwi hołduie panuiącey.

,, Niech te Narody ſwych Monarchow zaſzczyty gruntuią na baiecznych zaſadach procedencyi z linij pierwiaſtkowych Swiata Monarchow, ktorych na tym ſię kończy ſzczęśliwość. W Oſobie zaś y Przymiotach W. K. Mći P. N. M. nie tylko adoruiemy ulubioną Nam Jagiellońſką krew, lecz oraz doznałem iako wſpaniałość Duſzy przydawać może celności zacney Krwi a czuła y przezorna Monarchy ſtaranność ſwym przykładem wierny Panu Lud do Oyczyſtych zagrzewać ratunkow.

,, Izalić ſerca naſze w buyną nader opływać nie maią radość, gdy w Majeſtacie Naſzym, każdy bądz to rodak bądź, mieſzkalnością ſamą zaſzczycony Kraju Obywatel, przyznaie przywrocone Nam Wieki ſprawiedliwych Kazimierzow, pobożnych Ludwikow, przezornych Stefanow, ukochanych Zygmuntow, rzeczywiściey mowiąc, udzielaną w częściach wiekom niektorym ſzczęśliwość w zupełnym zebraną teraz gronie; wyznaią bowiem Narody Naſze w Oſobie W. K. Mći P. N. M. w przymiotowych zdatnościach prawego Krola, w ukochaniu Narodow Łaſkawego Oyca, w uznawaniu ſwoich oczekiwanego Nam Pana, ktorego na tym gdy witamy teraz Auguſtow ſiedliſku, dorownywamy niewątpliwie tey radości, ktorą napełnieni byli oczekiwaiący Zbawiciela Patryarchowie.

,, A gdy ci ſerca Naſze na nie zwiędłą poruczamy ofiarę, dozwol Wielki Monarcho, tę ucałować rękę, ktora zwykła bydź wſkazicielſką Łaſki y Serca Tronow. ,,

Y natychmiaſt wſzyſcy Posłowie *per Turnum* Woiewodztw przyſtępuiąc do Tronu, rękę Nayiaśnieyſzego Pana ucałowali, a potym za uderzeniem Laſki przez Xcia Imći Sanguſzka Marſzałka, zabrał głos Xiążę Imć Prymas y ſwoy Dyſkurs *de tenore ſequenti* powiedział.

,, Czyny Naywyżſzey Opatrzności, iak ſą przezorne, doſkonałe, y pożądane, tak dla Dobra Stanow Kroleſtwa tego ſą przedziwne y widocznie cudowne.

,, Wyznać to muſiemy, bo wielorako doznaliśmy na zeſzłym tak ſzczęśliwie y tak ſpokoynie bezkrolewiu, a tym bardziey w teraźnieyſzym zapatrywaniu ſię na Tron Panuiącego.

,, Przeto Miłościwy Panie nie W. K. Mći Korony Polſkiey, ale Narodowi całemu Krola y Oyca w Oſobie Jego tak łaſkawego, Mądrego, y przymiotami przyzwoitemi ozdobionego, Imieniem całego Senatu z gruntu Serca winſzuię.

Miałby każdy z Nas Nayiaśnieyſzy Krolu obſzerne pole wyznania, iak Bogu dziękuiemy: że to Oyczyſte berło w ręku W. K. Mći złożył, y nadzieię zakwitnienia na nowe obumarłey Sławy Polſkiey słodkim y ſprawiedliwym Panowaniem Jego ożywia, ale przez wzgląd na wymiar krotki czaſu Seymu tego, w milczeniu y ſerdecznym ukontentowaniu powinne radości y uſzanowania oświadczenie, wſzyſcy w ſercach zachowuią; Ja tylko z tego co uwadze nad okolicznościami podpada, cokolwiek z powinnym Majeſtatu uczczeniem dotykam.

,, Oſiadłeś Nayiaśnieyſzy Panie Tron Piaſtow y Jagiełłow, wſkrzeſiłeś, Sławę y Honor Korony w Rycerſkim Stanie zaſzczyconey, zaſzczepiłeś w tych wolnych Narodach iednomyślność, na Elekcyach całe niezwyczayną, y owſzem ſpoiłeś ſerca wſzyſtkich w iedno, uwieńczyłeś miłością żądania Stanow Rzeczypoſpolitey; A zaſz y potrafiſz iako nayſwobodnieyſzą w tey miłey Oyczyźnie ugruntować iedność, ſpokoyność y harmonią. Początki obiętych rządow W. K. Mći iak ſą każdemu miłe, y radością napełnione, tak można mowić, że ſą abſolutney wymuſzone; Czemu? bo W. K. Mość taiemnicami nabytey mądrości zniewalaſz ſerca ludu wolnego, y każdy lgnie do ſerca Monarchy.

,, Y toć to ieſt dzieło Opatrzności w rządach Krolow, ſercem nie muſem Lud wolny władnących, ta ieſt Naywyżſzey Mądrości maxyma, ten Sekret, y taka wola dla Rządow y Monarchow, aby w Sercach Ludu a ile wolnego miłością Panowanie zdobili, y ſercami ziemianow kierowali. Władza takowa ieſt Naymędrſza, ſkutkom Praw nay-

,, przyiemnieyſza, ale y nayzdolnieyſza do ufundowania w Kraiu poſłu-
,, ſzeńſtwa; bo umieć ſkorzyſtać, w ſercach wolnych, ieſt to naypzyzwo-
,, itſzy powab w ſercu władnącego wolnością.
,, Ręka Boſka wzniosła W. K. Mość na ten Tron, a zaſz przedwieczna
,, Mądrość w moc tey władzą wleie rząd iednoſtayney miłości, Dobro-
,, ci, y w przeciwnościach cierpliwości, żąda tego Wiara Swięta, żąda
,, Kościoł, pragnie Oyczyzna, pragnie Lud cały oboyga Narodow,
,, Zachowuieſz Miłościwy Panie, y gruntownie maſz wlane w ſercu y pa-
,, mię i Prawa tey Oyczyzny. Duch W. K. Mći wypielengnowany ieſt
,, wzu pełney wiadomości ſwobod y wolności Oboyga Narodow, y wie-
,, my że cały żyie w upragnieniu zachowania uſtaw Króleſtwa, a zatym
,, naſza pewna nadzieia wykwitnie w owoc, że na wzor Panuiącego
,, wſzyſcy zakoſztuiemy y zaſłodziemy ſobie wierność, w powinno-
,, ściach świątobliwość, w przyſięgach Wiarę Bogu, Krolowi, y Oyczy-
,, źnie. To prawda: żeś Nayiaśnieyſzy Naſz Krolu wolność Oyczyzny
,, mniey wolną znalazł, bo w wielu odmian iſtocie znacznie nadwerę-
,, żoną, bo obcych zaſmakowała umyſłow, bo w nicowaniu Praw, y
,, ſwobod przyzwyczaiona, bo więcey politykę iak ſzczerość Staropol-
,, ſką ſzacuią; ale pod Panowaniem miłości y praw całości W. K. Mći
,, iſtotnym, wſzyſtkie takowe przymioty znikną y zniſzczeią, a Oyczy-
,, zna w Synach ſwoich wznieſie ſławę, Emulacya przywroci honor
,, cnocie Staropolſkiey, y na gruntownych weſprze ſię wolności Ko-
,, lumnach.

,, Niechayże Miłościwy Panie te ſzczepy miłości y całości
,, Praw w ſercu W. K. Mći biorą moc y wigor, niech rozkrzewiaią ſię y
,, wykwitną na Prowincye Oboyga Narodow; Rządź Nam Nayiaśnieyſzy
,, Naſz Krolu, naſycony owocow Jey ſłodyczą; Rządź nabytemi od nay-
,, wyżſzey Mądrości taiemnicami ſobie ſamemu dla władzy tego Króleſtwa
,, powierzonemi; władniy tym ſercem od Boga y od Ludzi wſławionym y
,, wywyżſzonym, bo to ſamo ſerce w darach niewidomych żyie y cale
,, między złym y dobrym rozezna.

,, Jako zaś Miłościwy Panie nie tylko życzyć W. K. Mći po-
,, żądanego Panowania, ale ſpoſobami możności każdego pozwolonemi,
,, powinniśmy przykładać ſię do niego, tak do ſtraży Praw, ktore W.
,, K. Mść ściśle zachować uſiłuieſz iako do niezawodnego wykonywa-
,, nia wyrokow W. K. Mći z prawdziwego do Maieſtatu Pańſkiego przy-
,, wiązania, za Koronnych Kanclerzow Imći Pana Woiewodę Inowro-
,, cławſkiego, Męża Imieniem, Cnotą, zaſługami w tey Oyczyźnie wiel-
,, ce doznanego, y znakomitego, tudzież Imći Xiędza Młodzieiew-
,, ſkiego Gnieznieńſkiego y wraz moiego Kanclerza, do ſpraw pu-
,, blicznych Prałata cale dzielnego y zdolnego. Ten ſam będzie zawſze
,, żywym świadkiem czynności pierſzeńſtwa mego w zeſzłym bezkrole-
,, wiu, ktore Ja iuż ſkładam u Tronu W. K. Mći, do Xieſtwa zaś Li-
,, tewſkiego Imći Pana Przezdzieckiego Referendarza W. X. Litewſkie-

go godnego

,, go godnego y do tey funkcyi talentami przyozdobionego iak nayni-
,, żey imieniem Senatu zalecam. Jak zaś wſzyſcy mocną nadzieię
,, mamy: że to wſtawienie ſię Naſze do Łaſki W. K. Mći ieſt ſprawie-
,, dliwe y W. K. Mość na wyborze ſwoim zawiedzionym nie będzieſz,
,, Tak ia ſzczegulniey do przeſtrzegania całości Prerogatyw Duchownych
,, alernaty Pieczęci między Duchownym y Swieckim Miniſtrami na
,, przyſzły czas przez Konſtytucyą nayniżey dopraſzam ſię.

,, Ze Seymu tego zabawy do Oſnowy przeſzłych w bezkrole-
,, wiu należą; Propozycyi do Nas przytomney rądy od Tronu W. K.
,, Mći wraz y do Stanu Rycerſkiego ſpodziewaiąc ſię, do tych ieżeli bę-
,, dzię potrzebne przymowienie ſię zatrzymuie, a teraz wznoſzę Oczy, rę-
,, ce y ſerce do Boga Zaſtępow, aby Nam W. K. Mość w niezamierzo-
,, ne czaſy y lata zachował w iak naypomyślnieyſzey czerſtwości zdro-
,, wia utrzymywał, w miłości Ludu wolnego a władzy ſwoiey powie-
,, rzonego zmacniał, w ubeſpieczeniu ſwobod, wolności, y ſławy Narodu
,, poſilał, aby świeżo zaſzczepione drzewka uſtaw, Praw, y Obycza-
,, iow iako naypilniey rozkrzewione wydać z ſiebie mogły iako nayſłod-
,, ſze naymilſze, y nayprzyiemnieyſze dla Oyczyzny owoce, iedności mi-
,, łości y ſtałości.

,, Naywyżſza Opatrzność raczyła pobłogosławić zeſzłe bez-
,, krolewie, ziednała ſerca, y duchy w iednomyślności, y żądania całego Lu-
,, du uwieńczyć raczyła wywyżſzeniem na Tron W. K. Mći. Niechayże
,, taż Przedwieczna Opatrzność władnąca ſercami Krolow, ſercem W.
,, K. Mći tak rządzi y tak kieruie, iak ſama władnie Swiatem y ludzmi,
,, abyś nam W. K. Mść wiewkiem mądrości y miłości rządził, y Pano-
,, wał w poźne czaſy y Lata.,,

Przyſtąpił potym Xiąże Imść Prymas do pocałowania ręki Kro-
lewſkiey, a wraz za uderzeniem Laſki przez Xięcia Imći Marſzałka San-
guſzka, zabrał głos Imć Pan Małachowſki Stanu Rycerſkiego Marſzałek,
y namieniwſzy w krotkich słowach: iż zna Stan Rycerſki przyczyny, kto-
re wzniecił w Przodkach Jego myśl uſtanowienia Prawa zalecania zaſłu-
żonych w Oyczyźnie Mężow, podziękował nayprzod za oddanie Woie-
wodztwa Wileńſkiego, a potym *seriem* wyż w tey Seſſyi inkludowaną
przeczytawſzy przez Stan Rycerſki rekommendowanych, do objęcia wa-
kuiących Pieczęci *specifice* Ichmościow Panow Zamoyſkiego Woiewodę
Inowrocławſkiego do Wielkiey, Imci Xiędza Młodzieiewſkiego do mnicy-
ſzey Koronnych, a Imć Pana Przezdzieckiego Referendarza Litewſkiego
do mnieyſzey Litewſkiey, z wyraźnego żądania Stanu Rycerſkiego Nay-
iaśnieyſzemu Panu rekommendował.

Uderzył zatym Laſką Xiąże Imć Sanguſzko Marſzałek Na-
dworny Litewſki, y o maiącym mowić Nayiaśnieyſzym Panie, Stany Rze-
czypoſpolitey obwieścił. Zaś J. K. Mość Dyſkurs ſwoy w naſtępuiące
słowa powiedziawſzy:

,, W ziednoczonych zupełną czynnością Stanach Rzeczypoſpo-
,, litey pierwſzy raz Krolewſkie zaſiadaiąc mieyſce, lepiey podobno na-
,, leżytey przezacnemu Narodowi okazać wdzieczności niemogę, iako

wypeł-

,, wypełniaiąc naycelnieyſzą Krolowania y właściwą powinność; a to ieſt:
,, gdy łącząc z dobroczynnością ſprawiedliwość, pilnym przeyrzeniem
,, wybierać mi przychodzi zgodne Oſoby, ktoremibym te oſadził urzędy
,, na ktorych ſprawowaniu publiczney naybardziey należy ſzczęśliwośći.

,, Tylu Godnych Ludzi otoczony gminem, trudność tako-
,, wego wyboru prawie doznawałbym nie przebytą, gdyby odgłos
,, publiczny, głos ludu, w ktorym zwyczaynie y Boſki upatrywać mę-
,, drcy nakazuią, niemianował iuż dawno tych, ktorych ſklonny moy
,, umyſł do tego powołuie,

,, Wakuią w Koronie y w Litwie trzy mieyſca Pieczętarſkie,
,, ieden pozoſtał K.. clerz W. W. X. Litt:; Prawda: zegdyby funduiąca
,, Orygmane ſwe Prawa przeyrzeć mogła y obiecywać ſobie Oyczyzna na-
,, ſza takiego zawſze Kanclerza, iednegoby pewnie tylko mieć chciała;
,, *Qui tot & tanta negotia ſolus* dokładnie y ſzczęśliwie wykonywać
,, codziennie zwykł, y potrafia. Lecz gdy tenże tak wielki Miniſter
,, wielebną przyſzłym wiekom przykładnością chciał pokazać w oczach
,, naſzych na oſtatnim *Convocationis* Seymie przez dobrowolne wła-
,, ſney ukrocenie powagi: iż ſądził beſpiecznieyſzą ſtraż ſprawiedliwości,
,, a przeto ſzczęśliwości publiczney, kiedy w iedney dotychczas a ſwo-
,, iey zoſtaiącą ręce, też kilku odtąd powierzyć ſam radził Rzeczypo-
,, ſpolicie; Tym bardziey gdzie wyraźnie rozkazuie Prawo, ſłuchać go
,, potrzeba; Trzeba Rzeczypoſpolicie! trzeba Krolowi Kanclerzow.

,, Powſtawaycie Mężowie Cnotliwi, Oświeceni, pracowici;
,, Wy! ktorzy temu ciężarowi rowne w Sobie poczuwacie ſiły, przybli-
,, żaycie ſię do Tronu Ci, ktorzy Oyczyznę y Krola doſyć kochacie, aby-
,, ście Krolowi zawſze prawdę mowili.

,, Tron, te to ieſt mieyſce wynioſłe, y dla tego ſtraſzne, ktore
,, kiedy Pan Bog do ſiebie naybardziey chciał przybliżyć, nayſurowſze
,, też ſobie windykuie roztrząſanie nayſkrytſzych poſtępkow y myśli
,, tych, ktorych nań oſadza.

,, Wy przyſzli Kanclerze! dzielić poniekąd tę władzę będzie-
,, cie Krolewſką, ktora przez Was do powſzechności Narodu ſpływać
,, powinna. Krol berłem włada, y losy za ſobą wiedzie Oyczyzny,
,, ale wam Kanclerzom kazała Oyczyzna nieść przed Krolem iaśne y
,, niewygaſłe Prawa światło; te w nayglębſzych polityki pieczarach, te
,, w naymylnieyſzych dworowania manowcach, zkazowką, y przewo-
,, dnikiem bydź powinno.

,, A gdy doświadczenie ieſt naylepſzym zdolności dowodem,
,, Ciebie wzywam do Boku Swego, Mości Panie Zamoyſki Woiewodo
,, Inowrocławſki. Byłeś przykładnym y powſzechnie chwalonym Try-
,, bunału Koronnego Marſzałkiem; Byłeś odważnym y bez podchlebſtwa
,, głośno mowiącym w oczach Majeſtatu y Narodu Senatorem; Byłeś
,, nieprzeſtannie Krolowi wiernym, y lubo goraco żarliwym, iednak za-
,, wſze roſtropnym obywatelem. Bądz czym byłeś nieodmiennie, a bę-
,, dą, ſpodziewam ſię, mylić ſię często Potomkowie naſi, niewiedząc pod

Imieniem

,, Imieniem wielkiego Kanclerza Zamoyſkiego, czy o Janie, czy o Jędrze-
,, iu mowa?

,, Bliſko ſiebie tu widzę wyprobowanego podobnąż Marſzał-
,, koſtwa Trybunału Litewſkiego Funkcyą Referendarza W. X. Litt;
,, Doznałem w nim tyle kroć rzadką naytrudnieyſzych umyſłow tempe-
,, rowania umieiętność, kiedy przez łągodne apracowite podawanie ſię
,, niby ſamym nawet błędom zaciętey uporczywości, *tandem* iednak
,, w też ścieſzki prawdy y powinności umiał wprowadzać. Zażyi te-
,, raznieyſzy Mći Panie Podkanclerzy Wielkiego Xięſtwa Litewſkiego
,, ſzacownego talentu na pomoc Mnie Krolowi, na zwyciężenie tych zbyt
,, pierzchliwych umyſłow, ktorzy cokolwiek widzą odmiennego, za-
,, wſze, y niebeſpiecznym nie rozważnie dorazu oſądzą.

,, Od ſzczęśliwie y chwalebnie rządzącego, bydź często y nay-
,, więcey zażytym, to ſamo ieſt wielką pochwałą. Miła y nie ſkazitel-
,, na Interregnowey adminiſtracyi Xiążęcia Imći Prymaſa pamiątka, y
,, Twoie przyſzłym Dzieiopiſom poda Imie, Mości Xiężę Młodziejew-
,, ſki, ktorego Ja zato naybardziey dziś Podkanclerzym Koronnym na-
,, zywam: że Cię Xiążę Imć Przymas ſkutecznym użył, y doznał ſta-
,, rań y zamyſłow ſwoich pomocnikiem.

,, Przyſtępuycieſz iuż teraz Godni Miniſtrowie do wykona-
,, nia przyſięgi, ktora Wam da prawo do pracy, nie do ſpoczynku, ale
,, do pracy, ktorey Celem ieſt Dobro Oyczyzny, ktorey nadgrodą bę-
,, dzie ſława; a do tey ſławy kto wam drogę otwiera, w wdzięcznym za-
,, wſze zachowywaycie Sercu.,,

Oddał Imći Panu Zamoyſkiemu Woiewodzie Inowrocławſkie-
mu Pieczęć Wielką, Imći Xiędzu Młodziejowſkiemu Kanclerzowi Gnie-
żnieńſkiemu Pieczęć mnieyſzą Koronne, a Imći Panu Przezdzieckiemu
Pieczeć mnieyſzą Litewſką. A tak Ciż pomienieni Ichmość z rąk J. K.
Mći też odebrali Pieczęci, y przyſięgę za dyktowaniem Roty przez
Xięcia Imći Czartoryſkiego Kanclerza Wielkiego Litewſkiego klęcząc
ad Imaginem Crucifixi JESU CHRISTI w przytomności Nayiaśnieyſze-
go Pana y wſzyſtkich Stanow Rzeczypoſpolitey wypełnili, oraz potym
ſwoich Miniſtrowſkich Urzędow Krzesła oſiedli, pierwſzy z nich Imć
Pan Zamoyſki w te ſłowa podziękował.

,, Nayiaśnieyſzy Krolu Panie Moy Miłościwy. Zważaiąc Kan-
,, clerſkiego Urzędu ciężar y obowiązki, nie ambicyą uwiedzionym, lub
,, prywatnego zyſku ſzukaiącym, lecz publicznego Dobra, y własney ſpo-
,, koyności upragnionym umyſłem bardziey uniknąć iako ſzukać, bar-
,, dziey odmowić, iako przyiąć tę Godność przynależy. Bo ieżeli
,, ſamych Monarchow kondycya dla uſzczęśliwienia każdego Państwa
,, Panuiących obowięzuie Krolow, do znaiomości, zkąd ich pochodzi
,, władza, dokąd ſprawiedliwie rościągać ſię może, y że z niey czaſu
,, ſwego odpowiedź czeka. Coż mowić dopiero o namieśniczym tey
,, władzy Urzędzie, na ktorym ufność y całość tak Majeſtatu iako też
,, wolnego zawiſła Narodu.

Znaſz

,, Znaſz dobrze Nayiaśnieyſzy Krolu, zkąd Twoia pochodzi-
,, władza, y iakim końcem ieſt powierzona Tobie, nie innym umyſłem
,, konferuieſz Pieczęć, tylko żebyś w tym Urzędzie wſzelką dla Siebie
,, znalazł pomoc. Ten ktory przez wyroki przedwieczne Ciebie oſa-
,, dził na Tronie, dał ci oraz przymioty, ktore y wielkich czynią
,, Krolow, y Ich uſzczęśliwiaią Państwa. Wkładaſz na mnie część
,, znaczną obowiązkow ſwoich, od ktorych dyſpenſowania nie maſz
,, władzy. Wkładaſz na mnie część znaczną ciężaru ſwego, do kto-
,, rego dzwigania Twoiey dzielności, y ſił udzielenia nie maſz mocy.
,, Znaſz dobrze Nayiaśnieyſzy Krolu Władzy Twoiey Obo-
,, wiązki y granice, też ſame Urzędowi Kanclerſkiemu wyznaczaſz.
,, Czyniſz mię Strożem prawa tego, ktorego ſam Naypierwſzym Prote-
,, ktorem ieſteś. Ze zaś nie od ſtanowienia Praw dobrych, lecz ich
,, Exekucyi, zawiſło każdego uſzczęśliwienie Państwa, żądaſz bez ża-
,, dney excepcyi, by wſzelkie Urzędy, Stany, y Kondycye przy ſwoich
,, prerogatywach w właſnych zoſtawały obrembach. Daieſz wiekopomny
,, ſam z Siebie przykład, gdy tą intencyą mnie konferuieſz Pieczęć:
,, żebym ſprawiedliwości drogą poſtępował Sobie, wpośrzod Krolew-
,, ſkiey władzy, a prerogatywą wolności.
,, Urodzony w ſtanie Rycerſkim Nayiaśnieyſzy Krolu dałeś
,, dowody prerogatywy wolnego Narodu, kiedyś ſam rozważał z wſzel-
,, kim reſpektem dzieła y poſtępki, nie tylko Miniſtrow, lecz y Mo-
,, narchow właſnych. Wychowany w wierze Katolickiey daieſz poznać,
,, że bynaymniey nie wątpiſz: że z Ktorego z przedwiecznych wyrokow:
,, objąłeś Kroleſtwa tego rządy, przed Tymże Nas wſzyſtkich odpo-
,, wiedź czeka. Jakby niedość było na tym dla namieśniczey wła-
,, dzy Twoiey, przydaieſz ieſzcze, że y przed Tobą ſamym uſprawie-
,, dliwiać ſię należy.
,, Do kanclerſkiego Urzędu, trzeba zdolności, trzeba rezolucyi, trze-
,, ba y wſpaniałego umyſłu, ale co mowię, mylę ſię na zdaniu moim Nay-
,, iaśnieyſzy Krolu; znoſiſz potrzebę zdolności, gdy ſam wſzyſtkiego co by-
,, ło, maſz zupełną przytomność, co ieſt, maſz doſkonałą znaiomość, cobydź
,, może, to kombinuiąc przeſzłe z teraźnieyſzemi cyrkumſtancye y ewenta,
,, iuż przenikaſz, iuż dochodziſz, iuż zapobiegaſz wcale. Znoſiſz potrze-
,, bę rezolucyi, gdy znaſz y reſpektuieſz Prawo, kochaſz, y przyſtęp
,, ſamey daieſz prawdzie, ſam ſprawiedliwy, y przy ſprawiedliwości ob-
,, ſtaieſz. A iako nieznayduieſz ſławy, tylko, w ſławie Narodu, nie
,, uznaieſz ſzczęścia tylko w uſzczęśliwieniu Państwa; takteż też ſame
,, każdemu przykładem y ſłowy inſpiruieſz Sentymenta.
,, Niedość na tym w wolnym Narodzie do tego Urzędu dla
,, konwikcyi myśleć dobrze, trzeba ieſzcze y wymowić dla
,, perſwazyi, ale y tu Nayiaśnieyſzy Krolu, ta miłość Oyczyzny, ta mi-
,, łość Sławy Narodu, ktora ſprawuie: że myśliſz dobrze, decyduieſz
,, ſprawiedliwie, ochotny w nieuſtanney pracy, pamiętny zaſług, zapo-
minaſz

,, minaſz urazy, taż ſama miłość, czyni Ciebie y wymownym. Mow
,, Zawſze do Ludu Twoiego Panie, a zkonwinkuieſz zdania Iego, bo ſam
,, pierwſzy w ſobie racyą zkonwinkowany ieſteś. Mow zawſze do Ludu
,, Twoiego Panie, a zapaliſz ſerca Jego Miłością Oyczyzny, bo ſam pier-
,, wſzy tym ogniem zapalony ieſteś. Mow y do Mnie, a znaydzieſz
,, poſłuſznego zawſze, bo w poſłuſzeństwie Tobie, ieſt poſłuſzeństwo
,, Prawu, ieſt poſłuſzeństwo Bogu.
Staię ſię iuż teraz poſłuſznym rozkazom twoim Nayiaśnieyſzy
,, Krolu, gdy przyimuię Pieczęć, lub wiem dobrze że ſzczera ochota
,, y życzliwe chęci nie ſą wyſtarczaiące Urzędowi temu. Pozwol Nay-
,, iaśnieyſzy Krolu, żebym mogł upraſzać Prześwietnego Senatu, y Stanu
,, Rycerſkiego, by Mnie raczyli bydź zawſze doſkonałością rad ſwo-
,, ich pomocą. Pozwol mowię Nayiaśnieyſzy Krolu: żebym mogł Cie-
,, bie Samego ſupplikować, iako piaſtuiący Doſtoieństwa Twoiego po-
,, wagę, iako piaſtuiący Wolnego Narodu prerogatywę, iako nakoniec rąk
,, Twoich dzieło, byś mnie tą ręką ktorą na tym oſadzaſz mieyſcu, ra-
,, czył y potym dyrygować łaſkawie, a teraz tęż ſamę ucałować po-
,, zwolił. ,,
,, A w takowym wyrażeniu ſkończywſzy mowę ſwoią przyſtą-
pił do Tronu Tenże Imć Pan Zamoyſki w aſyſtencyi Senatorow y Mini-
ſtrow, y rękę Krolewſką ucałował, ktoremu zaraz wſzyſcy inni Ichmość
Senatorowie y Miniſtrowie powinſzowania Godności Kanclerſkiey poka-
zywali znaki, y do Krzesła Jemu należytego Onego odprowadzili.
Zabrał potym głos Imść Xiądz Młodzieiewſki Podkanclerzy Ko-
ronny, y zakonferowaną Pieczęć *de tenore ſequenti* podziękował
,, Przy codziennych Naywyżſzemu Nieba y Ziemie Rządcy
,, dziękczynieniach za danie nam w Oſobie W. K. Mći tak dobrego y
,, łaſkawego Pana, mam za powinność wielbić y nieuſtanie wyſtawiać
,, otaczaiące Majeſtat Pański ſwietne cnoty zblaſku ſwoiego w całey zalecone
,, Europie, w panuiących zawſze pożądana W. K. Mći iakby przyrodzone, cho-
,, ciaż tylko pochodzeniu z Krwie Krolewſkiey wychowaniu na łonie mą-
,, drości, y ſamemu ſtaraniu o nabycie ich z nieoſzczędnym wydatkiem zdro-
,, wia y fortuny winne. Z tym wſzyſtkim mowić dziś nie umiem,
,, gdy myśl zaſtanawiam nad ſamym ſobą, y to biorę na uwagę: że W.
,, K. Mość Pan Miłościwy na Urząd poſpolicie uſtami Krolewſkiemi
,, nazwany, dobrotliwie wybrać mie raczyłeś.
,, Przenoſi albowiem całą zdolność moią ten wielki dla nay-
,, większych Ludzi honor, ktorym W. K. Mć Pan Miłościwy iuz nie po-
,, przedzaiące zaſługi moie nadgradzaſz, ale Boſkim nieiako przymio-
,, tem przeglądaiąc ſamę ſzczerą chęć moią niedać ſię nikomu przewyż-
,, ſzyć w wierności powinney dla Ciebie Pana Moiego y prawdziwey mi-
,, łości ku Oyczyznie nadgradzaſz ią choynie.
A do tego gdy wſzyſcy widziemy publicznie, y prywatnie wyznaiemy
,, nieporownaną W. K. Mości Pana Miłościwego mądrość, wſzyſtkich Kraſo-

,, mowcow w wyłuſzczeniu ſwoich, w dotknięciu cudzych myśli przewyżſzaiącą łatwość, możeſz bydź wymowną w obecności tak wielką doſkonałością oświeconego Maieſtatu nieudolność moia? Wyznam więc iedynie: że namieſtnicza Stworcy wſzech rzeczy W. K. Mći władza mnie na tym ſtawiaiąca ſtopniu Wielkość Duſzy Jego Pańſkiey wſzyſtkiemi wyrokami zadumienie w Ludziach ſprawuiącey iawnie zaleca.

,, A iako w początku Panowania iuż W. K. Mość Pan Miłościwy doſtatecznie na nieśmiertelną zarobiłeś ſławę, y naylepſzy z naypożądańſzych Krolow obſzerną Dzieiopiſom do zanieſienia wiekopomności Duchem Bożym kierowanych ſpraw podaieſz materyą, tak namnie łaſką teraźnieyſzą zaſzczycony pokazuieſz przykład, dobrą nadzieię czyniący: że powſzechny Oyciec na wſzyſtkich iednym patrząc okiem dla wſzyſtkich łaſkawe gotuieſz względy.

,, Jeſteś W. K. Mość Pan Miłościwy oſobliwie też co do Oſoby moiey naśladowcą tego, ktory zwykł ſłabych Ludzi do wielkich dzieł zażywać, gdy ufaiących ſwoiey cnocie y zgodności pomiiaiąc, mnie do ſpraw publicznych zawołać chciałeś.

,, Naśladuy W. K. Mość Pan Miłościwy Tegoż y w tym (: iako nayuniżeniey ſupplikuię :) żebyś miałkość rozumu moiego powagą ſwoią zaſłaniał; a trudne tak wielkiemu urzędowi wydołanie, ile pod Tobą Miłościwy Panie wſzyſtkie przymioty naymędrſzych Monarchow w ſobie zamykaiącym częſtemi rozkazami doſkonalił, ieżeli zawiedzionym być na wyborze Twoim niechceſz, a mnie tego zaſzczytu bronić nie będzieſz żebym wyznawał: iż zmocniony łaſkawością Pańſką uſługom Jego wydoſtarczać mogę.

,, Składam iuż przed Tronem W. K. Mći Pana Miłościwego naypokornieyſze z ſerca obowiązanego pochodzące dzięki wdzięczność dozgonną w tym zakładaiąc: żebym po Bogu Tobie Miłościwy Panie y Kochaney Oyczyźnie według poprzyſiężenia y powołania moiego wiernie ſłużył.

,, Nayiaśnieyſzy Panie ieżeli to nie będzie z ubliżeniem Twoiemu y tey Swiątnice Majeſtatowi, wynurzę tu należyty odemnie przed całym Swiatem J. O. Xciu Imć Prymaſowi ſerdeczne y nayniżſze podziękowanie: że przy Błogosławieńſtwie ſowitym Opatrzności Boſkiey ſwoim ſzczerym intencyom y pracom dla Dobra Narodu w przeſzłym bezkrolewiu y mnie pomyślności ztąd wynikaiących ſtarał ſię widzieć uczeſtnikiem przez uſilne zalecenie do Waſzey Krolewſkiey Mości łaſki y dobroci, y niezliczonych przychylności daiąc mi dotąd dowody, do dziſieyſzego ſzczęścia doprowadzić mnie raczył.

,, Wpraſzam ſię oraz w Łaſkę y affekt Przeświętnych Stanow Rzeczypoſpolitey tak w ogulności iako w ſzczegulności wſzyſtkim zaſługiwać ſię na nię przyrzekaiąc. Tym czaſem do zrzodła dobroczynności do początku ſzczęścia moiego, to ieſt do ucałowania Ręki Pańſkiey z głęboką pokorą ſpieſzę. ,,

Po ſkończoney ktorey mowie, w takoweyże ceremonii iak Imć

Pan Zamoyſki Kanclerz W. Koronny do tronu przyſtąpiwſzy ucałował Rękę Krolewſką, y znaki powinſzowania od aſſyſtuiących mu odebrał Senatorow.

Po nim zaś Imć Pan Przezdziecki Podkanclerzy Litewſki *in ſequentem verborum ſeriem* Nayiaśnieyſzemu Panu uczynił podziękowanie.

,, Nayiaśnieyſzy Krolu Panie Moy Miłościwy. Poznawać y ſzacować Dobrodzieyſtwa, czuć ie y do winnego zapalać ſię dziękczynienia, ſą to dzieła, iedno rozumu, drugie ſerca, w iſtotney między ſobą roznicy, całość przyrodzonego wdzięczności Prawa ſkładaiące.

,, Podnoſiſz we mnie Nayiaśnieyſzy Krolu, te obydwie Duſzy znaiącey, rownie y czuiącey władze, mocą Łaſki, ktorą mnie do Urzędu Pieczęci W. X. Litt. podwyżſzaſz. Wielbić ią y dziękować za nią wieku raczey moiego, niżeli teraźnieyſzego mowienia bydź powinno zabawą, zwłaſzcza gdy Godność Daru, w właſney iſtocie znaczną; powiękſza ſzacunek daiącego wyſokości.

,, W tym ią poięciu, rozum do Wielbienia wyſtawuie, a rozkoſz ſławienia Ciebie wyżſza nad roſkoſz odbierania Twoich Dobrodzieyſtw, z ſerca do uſt przenoſi ſłowa.

,, Już to nie ſą Nayiaśnieyſzy Panie! owe wnętrzne życzenia, owe nadzieie troſkliwe, owe miłe przeczuwania, ktoremi znane nam dobrze wyſokie przymioty Twoie, y żyiącą w Tobie, a wiekami od Narodu ukochaną Krew Jagiellońſką w ſkrytych myślach do Tronu wynoſiliśmy. Już to ſą wypełnione żądze, wyſłuchane przez Naywyżſzą Opatrzność taiemne ſerc Naſzych głoſy. Jeſteś iuż naſzym Krolem, y uſprawiedliwiaſz początkami doſkonałego rządu, wczeſne, ktoreś wzbudzał, Narodu chęci, utwierdzaſz powzięte publiczney ſzczęśliwości nadzieie, a z tąd możeſz iuż ſmakować ſłodycz ſprawiedliwych pochwał od wiernych Poddanych, ktorych dawniey ſkromność Twoia, przyimować nie chciała od rownych. Widzieliśmy w Tobie te początkowe wielkich cnot zakłady, ktore ciaſnym ieſzcze rowności, ściśnione obrębem, dawały nam poznać umyſł, rownie y Naywyżſzemu Stanowi doſtarczyć mogący, y w niżſzym przydatnie mieſzczący ſię. Zabawy Cię powſzednie y ſpołeczeńſtwo codzienne iakim byłeś, przypadki trudne y dzieła publiczne, iakim miałeś bydź, ukazowały. Widzieliśmy, myśl zawſze użytecznemi robotami zabawioną, Rozum wſzelkie trudności rozwiązuiący, a w początkach dzieł, koniec ich przenikaiący, Roſtropność, nayciemnieyſzę okoliczności oświecaiącą, Męſtwo duſzy, w przedſewzięciach chwalebnych nie przełamane: Serce, Serce mowię, nie ſobie żyiące, dla wſpoł Braci zawſze otwarte, nad nędzą cnotliwych Ziomkow boleiące, na wzmiankę wyſtępkow wzdrygaiące ſię. Te to Serce Nayiaśnieyſzy Panie, ktorego wſzyſtkie ſkłonności ſamey tylko roſtropności ożywione duchem, dobrych opacznym tłumaczem uprzedzić do ſiebie niedopuſzcza, złym uymuie fałſzywey w wyſtępkach ufności, pierwſzym otwiera Łaſki, drugim do nich przez cnotę pokazuie przyſtęp, tak dalece: że każdy cnotliwy, prac

,, ſwoich nadzieie, nie na podchlebney podłości, ktora częſtokroć, pali
,, prożności Samowładcow, lecz na gruncie własnego w dobrym poczu-
,, wania ſię zaſadzać y ubeſpieczać może. Z tegoć to, iuż nam obficiey
,, płynącego ſtrumienia, czerpamy dobrodzieyſtwa, a nie mamyż uwień-
,, czać zrzodła? te ſą przymioty złączonego z rozumem ſerca, ktore dziś
,, w obſzernieyſzey rozwiiaiące ſię przeſtrzeni, wſzyſtkie części rządu o-
,, beymuią y uſzczęśliwiaią, ktore na wielu rozdzielone, wielkich Two-
,, ich na tym Tronie zaſzczycały Przodkow, Miłość dla Narodu Jagieł-
,, ły, Roſtropność Zygmunta pierwſzego, Męſtwo Stefana, hoyność Wła-
,, dyſława Czwartego, a te wſzyſtkie w iedną Duſzę wlane, iednego Cię
,, Nayiaśnieyſzy Panie do wſzyſtkich w ogulności Oyczyſtych zabaw,
,, wſzyſtkiego do każdey w ſzczegulności przywięzuiąc, nie rozkazem
,, lecz przykładem do pełnienia powinności, Namieſtnikow Twoich przy-
,, wodzą. Uwaga tych przyrodzonych y nabytych darow Twoich, po-
,, większa we mnie ſzacunek Łaſki, ktorą mię doſięgaſz, mieſzcząc w licz-
,, bie tych, ktorych maſz woli, y wyſokich zdań ſwoich tłumaczow,
,, ktorych uſta ſą naczyniem ſłodkich Twoich dla Poddanych wyrokow,
,, przez ktorych wylewaſz dobrodzieyſtwa, oświadczaſz Łaſki, rozdzie-
,, laſz ſprawiedliwość, daieſz nadgrody, chwaliſz zaſługi, ganiſz wyſtępki,
,, ſzafunki Urzędow przyświadczaſz.

,, Rozważaiąc te Wielorakie powinności obawiałbym ſię we-
,, nątrz ſił własnych weyrzawſzy, żeby wybor Twoy, iakiego ze mnie
,, nie potrzebował uſprawiedliwienia, żeby cień iaki nie padł, na to ro-
,, ſtropności światło, ktorym udziały dobrodzieyſtw Twoich oświecaſz
,, proch iaki na tę ſzalę, ktorą zdolności z ciężarem, zaſługi ważyſz
,, z nadgrodą, gdybym nie wiedział, że taż Twoia, przezorna dobro-
,, czynność, ktora iedną ręką rozdaie Łaſki, drugą pomaga ſiłom, dźwi-
,, ga niezdolność y zaſtania ſłabości. A iako namieſtnicze Naywyżſzey
,, władzy Twoiey Urzędy, ſą to (:iż użyię podobieństwa:) ſtrumyki
,, zrzodłom, z ktorych wynikaią, płynność ſwoią winne, promienie z o-
,, gnia, z ktorego ſię rozſypuią, światłość ſwoią ciągniące tak ſpodziewam
,, ſię: że dzielność twoia w całościach rządu, moc y życie wſzyſtkim
,, Jego częściom wylewaiąca, podniesie we mnie ſiły, do dźwigania u-
,, dzielnego z nich ciężaru, a nieſpoſobność wykonania, pokryie ſię wy-
,, konywania gorliwością.

,, Słodkie uſt Twoich Nayiaśnieyſzy Panie wyrażenia, nie ia-
,, kim ieſtem, ale iakim bydź powinienem, nauczaią; ſłyſzę w nich doſko-
,, nale, powinności moiey ułożenia, a do nich myśl, uſta y ſerce ſpoſobić,
,, za pierwſzy ſtarań moich przyimuię obowiązek. Jeſt y to ſkutkiem
,, Twoiey Nayiaśnieyſzy Panie, roſtropnością kierowaney łaſki: że mie-
,, ſzcząc mie w trudnym Urzędzie, mieściſz w takim, w ktorym poprze-
,, dzaiące Xięcia Imći Kanclerza W. W. X. Litt. kroki, biegłością wia-
,, domości w ſprawach Narodu, nieſkazitelnością ſerca. przezornością
,, ułożenia, wiarą w zachowaniu taiemnic Stanu, trwałością w przedſię-
,, wzięciach, pracowitością w czynieniu, ufnością w ſpoł Obywatelow za-
lećonego

,, lećonego w Oyczyźnie Miniſtra, błądzić mnie, y z prawdziwey zbi-
,, ſię drogi nie dozwolą: wyſokie Jego, y pożyteczne Dobru publiczne-
,, mu myśli y czyny, w tey w iakiey Mnie dalekość Urzędu ſtawiła
,, odległości, były mi dotąd światłem do poięcia, a teraz będą do na-
,, śladowania.

,, A tak Miłościwy Panie, złączonemi dobroci y mądrości
,, twoiey własnościami, przybieraiąc mnie do Urzędu Pieczęci, czyniſz
,, tym pewnieyſzym drogi im bliżſzym przewodnika. Łaſki, ktore
,, doſięgaią twardego y mniey czuiącego ſerca, śladu w nim wdzięczno-
,, ści nie zoſtawuią, ale do uſt odbite z prożnym słow wdziękiem giną
,, na powietrzu. Łaſki ktore rozum wyſokość ich poymuiący czuiące-
,, mu wlewa ſercu, głęboko wpoione, wſzyſtkie iego napełniaią y o-
,, beymuią części. Czytay zatym Nayiaśnieyſzy Panie, w czuiącym y
,, otwartym ſercu wiecznie zapiſany wdzięczności charakter, a co
,, bardziey ſzacuieſz, wyryte głęboko, powinności Urzędu przepiſy,
,, ktore z gorliwością pod wielkim Twoim wykonywać pragnąc pano-
,, waniem, kończę Pliniuſza wyznaniem, do Trajana Rzymſkiego Ceſa-
,, rza: *Vereor, an gratus, ingratuſve videar, prout ut non dixi ſatis.* ,,

Y do pocałowania ręki J. K. Mći w podobnym porządku iak
przed Nim, Jchmość Kanclerz, y Podkanclerzy Koronni, przyſtąpił, o-
raz pokazane *eo Nomine* od Senatorow odebrał życzliwości wyra-
żenia.

Po zakończonych wyż wyrażonych Jchmość Kanclerza y Pod-
kanclerzych podziękowaniach, Xże Imć Sanguſzko Marſzałek Nadworny
Litewſki uderzywſzy Laſką obwieścił Stany, o naſtąpić maiącym od
Tronu przez Imći Pana Zamoyſkiego Kanclerza W. Koronnego głoſie, a
na tychmiaſt tenże Imść Pan Kanclerz Zamoyſki w naſtępuiące słowa Dy-
ſkurs ſwoy powiedział:

,, Jego Krolewſka Mość Pan Moy Miłościwy, lubo ſobie nie ma
,, czytanych Paktow Konwentow z wyczaiem extraordynaryinych Seymow
,, dla krotkości czaſu, przecież ma ie zawſze przytomne w ſercu y
,, umyśle ſwoim. Czyni nayprzod Nayiaśnieyſzy Pan dyſtynkcyą obo-
,, wiązkow ſwoich. Są iedne ſzczegulnie dependuiące od Jego woli, iako
,, to Łaſk Pańſkich ſzafunek, a do uſzczęśliwienia całego Państwa
,, znaczną maiące influencyą, za te upewnia przez delikatność ſumnienia
,, y honoru ſwego, że zaſłużeni tylko odbierać będą, a zaſłużonym Pa-
,, nu bydź nie można nie będąc oraz zasłużonym w Oyczyźnie. Są inne
,, obowiązki rownie obowiązuiące Krolow, obowiązuiące Senat *cum Mi-*
,, *niſterio*, obowiązuiące Stan Rycerſki. Rozdzielona albowiem władza Sta-
,, nowiąca na trzy Stany Rzeczypoſpolitey, ściąga oraz ſy podział obo-
,, wiązkow na Siebie. Zna y czuie Nayiaśnieyſzy Pan, że winien
,, Państwu ſwemu ubeſpieczenie wewnętrzne y zewnętrzne Krajow do
,, Rzeczypoſpolitey należących. Spodziewa ſię że Senat z Miniſtrami
,, y Stan Rycerſki zna y czuie: że toż ſamo winien Oyczyźnie własney.

,, Ubeſpieczenie Pokoiu w Kraiu potrzebuie regularney, a przy.

,, zwoitey, obmyślenia Woyſku zapłaty, by zaś płaca w woyſku y inne
,, expenſa Rzeczypoſpolitey bez przykrości bydź mogły dla Obywatelow,
,, należy obmyślić ſpoſoby: żeby Państwa naſze, co raz do lepſzego przy-
,, chodziły Stanu w Ekonomii publiczney.

,, Potrzebuie ieſzcze ubeſpieczenie Pokoju uſtanowienia ſpra-
,, wiedliwości, ażeby nietylko forma ſądow, y ſubſellia ułożone były, ale
,, też oboiętne Prawa obiaśnione, ktorych nie doſtaie ułożone, wſzyſt-
,, kich zaś generalnie exekucya oboſtrzona była. Ale na coż ſię przy-
,, dadzą Prawa? ieżeli Obyczaie naſze tymże ſprzeciwiać ſię będą. Na-
,, leży Stanom Rzeczypoſpolitey przyzwoitą opatrzyć Młodzieży Szla-
,, checkiey edukacyą, nie tylko do nauk w czaſie woyny y pokoiu, po-
,, trzebnych, ale też w wſzelkich okolicznościach do wſpaniałości umy-
,, ſłu, bez ktorego wolność w ſłowach tylko a nie w iſtocie ſamey.

,, Bynaymniey nie wątpi J. K. Mość P. M. M. że w formuią-
,, cych Stany Rzeczypoſpolitey w każdym wſzczegulności znaydzie zna-
,, iomość Intereſſow, y czułość ſytuacyi Oyczyzny ſwoiey. A iako
,, wſzelkie Państwa czyli do upadku czyli do powſtania maią ſwoie ſto-
,, pnie, iako rzecz ieſt Boſka tylko a nie ludzka, co z wiekiem wypadło
,, z obrębow własnych, w momencie przywrocić, tak też życzy zgroma-
,, dzonym Stanom Rzeczypoſpolitey przyzwoitey do rżądow użyć
,, z cierpliwością moderacyi. Intereſſa iedne czaſu potrzebuią czaſowi
,, zoſtawić; drugie zwłoki nie cierpią nieodwłocznie decydować. Z ſwo-
,, iey ſtrony Nayiaśnieyſzy Pan wſzelkiego ſtarania obiecuie dać do-
,, wody, maiąc tylko w ſercu y w umyśle uſzczęśliwienie Państwa wſze-
,, chmocnością Naywyżſzego Boga, a wolną wolnego Narodu Elekcyą
,, powierzonego Sobie. ,,

A takowy ſkończywſzy ſwoy dyſkurs pomieniony Imć Pan Zamoyſki Kanclerz W. K. do układania Seymu teraźnieyſzego Konſtytucyi z *Senatu* Imći Xiędza Oſtrowſkiego Biſkupa Kujawſkiego, tudzież Ichmość Panow Twardowſkiego Kaliſkiego, Cetnera Bełſkiego y Sołłohuba Witebſkiego Woiewodow wyznaczył. Zaś Imć Pan Małachowſki Marſzałek z *Stanu Rycerskiego* z Prowincyi *Wielkiey Polski* Ichmość Panow Koſſowſkiego Generała Regimentu Łanowego, Brzeſkiego Kujawſkiego, Krajewſkiego Inſtygatora Koronnego Płockiego Poſłow; z Prowincyi *Małey Polski* Xcia Imći Lubomirſkiego Strażnika W. K. Poſła Sendomirſkiego, y Imci Pana Dziedoſzyckiego Podkomorzego y Poſła Halickiego; a z Prowincyi *Wielkiego Xięſtwa Litewskiego* Ichmość Panow Tyzenhauza y Soſnowſkiego Piſarzow Litewſkich, Grodzińſkiego, y Brzeſkiego Litt: Poſłow, do układania tychże teraźnieyſzych Konſtytucyi wymienił. A natychmiaſt Imć Pan Zamoyſki Kanclerz W. K. *reaſſumendo* ſwoy dyſkurs *in ordine* wyſłuchania tychże Delegowanych, do układania Konſtytucyi Senatorow y Poſłow przyſięgi, Solwował od Tronu Seſſyą na dzień iutrzeyſzy na godzinę dzieſiątą z rana.

SESSYA TRZECIA
Die 5. Xbris.

ZA przybyciem Nayiaśnieyſzego Pana do Izby Senatorſkiey Imć Pan Małachowſki Marſzałek Stanu Rycerſkiego w naſtępuiące ſłowa zagaił Seſſyą:

,, Widziemy Krolu Nayiaśnieyſzy Panie Nam Miłościwy, ia-
,, ko pragnież pierwiaſtkowym zaraz Łaſk ſwych wylewem, by proźby
,, do Twego zanieſione Majeſtatu w niezmienione przemieniały ſię ra-
,, czey dzięki; wydatek dnia wczorayſzego rannieyſzy Krzeſła Woie-
,, wodztwa Wileńſkiego poprzedzał proźby Stanu Naſzego, iuż wie-
,, czorny uſpokoił żądze Naſze tak dalace: iż te nam przychodzi ſobie
,, kłaść nadzieie: że czyli ranny Twoich Dobroci wymiar czyli pozniey-
,, ſzy, rownie dogadza publicznym żądzom, zgoła całodzienne Twe łaſk
,, ſzafunki Krolu Nayiaśnieyſzy Narodowym poświęcone użytkom, kto-
,, re niegdyś zazdrości pokuſą płodziły Obywatelom nienawiść, pod
,, Twoim Panowaniem wzmnażać tylko będą ochocze do publicznych u-
,, ſług Serca. Naſyca ſię Stan Rycerſki tą nie płonną nadzieią; że
,, wzorem tych wylewow głębokie pod Twoy Maieſtat zalety rozda-
,, wniczym wſzyſtkie umiarkować raczyſz chlebem, cały nakoniec Stan
,, Rycerſki Twym ſię chlubiący y raduiący na Tron wynieſieniem bę-
,, dzie w tey pamięci, ktora *& magnis Victoribus perennat gloriam donis.*
,, Y czyliż obywatelſkie radować ſię gorney nie maią przyczyny ſerca,
,, gdy ten Tron puł wiecznym czaſu przebiegiem niemowlęce zdawał ſię
,, mieć uſta, teraz nietylko, że miłe ſy łagodne wydawa nam ſłow
,, brzmienie, lecz nie zwyczaiem dawnieyſzych nam Monarchow, ktorzy
,, *in furore vultûs*, niegdyś z Tronu Maieſtatyczne otwierali uſta, lecz
,, przykładem prawdziwie pierwſzym w opływie dobroci miodopłynney
,, zażywaſz wymowy, dowodziſz że pragnieſz, by Strożowie Praw nie-
,, lękliwym ale ſzczerym ku Oyczyźnie ſercem prawdę temu mowili Pa-
,, nu, ktory z nią ſię wychowawſzy niewątpliwie do zgonu ią ſobie u-
,, pieści. Mamy przeto nadzieię: że ta w kraiu naſzym pod Twoim łaſka-
,, wym Panowaniem gorować będzie prawda, ktora nie w myśli
,, innym uwiedzioney kolorem lub pozorem, lecz prawda wiſtności rze-
,, telna, nie żadną upłodzona paſſyą, ale prawda ku pożytkowi Narodo-
,, wemu, ku pomnożeniu ſławy y rozrządzenia Krajowego torem Tro-
,, nu w ſercach ogolnie panować będzie Narodowych. Nie tylko zaś
,, Nayłaſkawſzy Panie ſprawiedliwym wymiarem rozdane Pieczęci ſła-
,, wę Twoię pomnażaią, ale y wyznanie wielkich dzielności y Duſzy
,, wſpaniałości na wſzyſtkie pozoſtałego prace Pieczętarza Xcia Imći
,, Kanclerza Litt. ktorego trudy, prace, y koſzty nie tylko wieczyſtey za-
,, ſadzaią mu chwały y ſławy koloſs, ale ſama duſzy wſpaniałość, gardząca
,, na Seymie Konwokacyinym zgodnie ofiarowaną przez Stany nie tak

,, nadgrodę, iako bardziey znak tych to wielkich czynow, wystawia mu
,, w wiekopomne Następcom do naśladowania podane wizerunki w ser-
,, cach lokalną pochwałę, ktora aby utwierdzona była nową Stanow iuż
,, trzech uchwałą, niesie iak naygoręt sze do Twego Tronu prozby Stan
,, Rycerski, maiący uthwioną pamięć, iako dzielnie sam prawie za prero-
,, gatywami Stanu tego, w stecz woli na ten czas panuiącey obstawał. Mie-
,, ści na koniec Prowincya W. X. Litt: swe do Tronu proźby: abyś raczył
,, Krolu zawsze sprawiedliwy wakuiące Urzędy w teyże Prowincyi nie Ele-
,, kcyine do czasu przypadaiących Seymikow Ziemskich dla tym po-
,, żądańszego między Obywatelami umiarkowania w swym Pańskim za-
,, chować sercu. W noszą tudzież Woiewodztwa y Ziemie do Twego
,, supplikę Tronu aby prerogatywa Jurysdykcyi Marszałkowskiey Ko-
,, ronney pod Twoią przywrocona bydź mogła powagą. ,,

A po tym skończonym zagaieniu, wyznaczeni na dniu wczorayszym, do układania Konstytucyi, Senatorowie y Posłowie, *super fidelitatem* Stanom, *Rothi in Legibus descripta* wykonali przysięgę.

Zabrał expost głos Imć Pan Wessel Podskarbi W. K. y wyznaiąc powinne, Wszechmocności Boskiey, za wyniesienie na Tron Nayiaśnieyszego Pana dzięki, oznaymił: że Konstytucya Seymu *Convocationis*, przez agituiącą się Kommissyą Ekonomiczną (: ktora rządy Skarbu Koronnego obięła:) iest dopełniona; y że taż Kommissya *ad mentem* teyże Konstytucyi kalkulacyą, y desideria wynalezionych szrodkow y porządku, powiększenia dochodow publicznych, iak iest gotowa produkować, tak upraszał aby też kalkulacyą, Proiekt *desideriorum* Stany Rzeczypospoliey przeczytać pozwoliły.

Czytał zatym za rekwizycyą tychże Stanow Imć Pan Mikorski Pisarz Kommissyi Skarbowey Ekonomiczney, pomienioną Kalkulacyą, po ktorey skończoney, czytał znowu Imć Pan Mierzeiewski Regent teyże Kommissyi, Proiekt porownanie wszędzie iednakowe miar y wag tudzież Ordynacyą sądzenia spraw teyże Kommissyi, przytym obostrzenie wybierania ceł (: iako o tym *scorsive* napisane teraźnieyszey Seymu Konstytucyi *elucidabit* Prawo :) opisuiący.

Odezwał się po Nim Imć Pan Marszałek Małachowki, y iako z właściwości Seymu teraźnieyszego, należy ukoronowanego iuż ogłosić Pana, tak ażeby Denuncyacya *Regis coronati*, Stanom przeczytana była, doprasżał się. O co gdy wszyscy Senatorowie y Posłowie dopominali się; wyszedł przeto pośrzodek koła Rady Imć Pan Zawisza Łowczy Łęczycki, teraźnieyszy Stanu Rycerskiego Seymowy Sekretarz, y też Denuncyacyą, iaka a parte w Konstytucyi teraźnieyszego Seymu wydrukowana będzie słowo w słowo przeczytał.

Zabrał potym głos Imć Xiądz Załuski Biskup Kijowski, y uczyniwszy Komplement powitania Nayiaśnieyszego Pana na Tronie Imieniem Duchowieństwa y Woiewodztw Kijowskiego y Czerniechowskiego, uważał w Nayiaśnieyszym Panie przymioty pobożności, sprawiedliwości, hoyności, y pracowitości, a z tych właściwych Krolowi talentow, zasila-

iąc cały Narod nadzieią pomyślnych dla Rzeczypospolitey sukcessow, prosił nakoniec: ażeby Biblioteki Jego Imienia w Warszawie będącey, utrzymanie na dalsze czasy, *pro publico usu*, z dochodow, wynalezionych na to od Rzeczypospolitey, opatrzone było.

Imć Pan Karniewski Poseł Ziemi Rożańskiey, wnosząc prozby do Stanow Rzeczypospolitey za Imćią Panem Bielińskim Marszałkiem W. Koronnym, Proiekt *restitutionis* tegoż Imci Pana Bielińskiego do Jurysdykcyi Marszałkostwa podał do czytania, a tengdy Imć Pan Sekretarz Seymowy przeczytał, y oraz na podpisanie tego trzy razy od Stanow pytanych nastąpiło zezwolenie; Ichmość wyż do układania Konstytucyi wyznaczeni y zaprzysiężeni Senatorowie y Posłowie, z Imcią Panem Marszałkiem Seymowym tenże Proiekt podpisali.

Dany był potym głos Imći Panu Chodkiewiczowi Posłowi Wileńskiemu, ktory podziękowawszy Nayiaśnieyszemu Panu za oddanie Pieczęci zgodnym y zasłużonym w Oyczyźnie Osobom, Imć Pana Horaina Podkomorzego Wileńskiego do łask Pańskich rekomendował.

Odezwał się po nim Imć Pan Sarnacki Poseł Powiatu Pruskiego y uczyniwszy od Ziem Pruskich Nayiaśnieyszemu Panu rekognicyą, wymieniaiąc słowa Przywileiow tak Krzyzackiego, iako y *Accessionis* za Krola Kazimierza, Ziemie Pruskie od placenia cła ocalaiące, aby Przywileie *in toto* zachowane były, przymowienie się *eo nomine circa regressum* do Izby Poselskiey, sobie rezerwował; a tym czasem *in fundamento*: że *unius oppositio valere* powinna, na Proiekt wyż przeczytany, respektem cła generalnego, deklarował się nie pozwalać.

Zaś Imć Pan Stecki, Poseł Wołyński wnosząc prozby za Imćią Panem Woiewodą Krakowskim, życzenia długoletniego Panowania Nayiaśnieyszemu Panu, imieniem Woiewodztwa złożył Wołyńskiego.

A Imć Pan Rogaliński Starosta Nakielski Poseł Kaliski, wyznawaiąc ustawiczne starunki Nayiaśnieyszego Pana około dobra publicznego, y dziękuiąc za nie, upraszał, aby pod Nayiaśnieyszego Pana powagą alternata Woiewodztwa Krakowskiego z Woiewodztwem Poznańskim była obwarowana. Imć Pan Jabłonowiki Kasztelan Wiślicki Nayiaśnieyszemu Panu powinszował Koronacyi. Zaś Imć Pan Czapski Poseł Powiatu Tczewskiego po złożeniu Nayiaśnieyszemu Panu rekognicyi, o ucalenie Praw Pruskich doprasżał się.

A Imć Pan Łętowski Poseł Krakowski Imći Panu Rogalińskiemu odpowiedział: Iż w ten czas Woiewodztwo Poznańskie mogłoby kombinacyi respektem alternaty pretendować, kiedyby pokazało: że w prerogatywach iest z Woiewodztwem Krakowskim porownane. Zaś Imć Pan Horain Poseł Wileński Imći Pana Massalskiego Hetmana Wielkiego W. X. Litt: Nayiaśnieyszemu Panu rekommendował. Zabrał głos potym Imć Pan Lniski Poseł Powiatu Człuchowskiego, y o manutenencyą Praw, y swobod Ziem Pruskich doprasżaiąc się perswadował: iż ustanowienie cła generalnego, *ex ratione* kondycyi w Bidgoskich Traktatach

y innych konwencyach, na ten czas z Xiążęty Pruſkiemi zawartych wyrażonych, bydź nie powinno. A ieżeliby też cło uſtanowione w Pruſiech było, toby zaraz y krol Pruſki *pro rei ſui* pod Gwidzynem mogł inne kazać wybierać, ktoreby bardziey Obywatelow Koronnych uciążało.

A kiedy Imć Pan Sarnacki Poſeł Powiatu Puckiego, niemal po każdym ſkończonym z wyż wyrażonych Posłow głoſie, oppozycyą ſwoią ponawiał; Odezwał ſię Xże Imć Lubomirſki Poſeł Sendomirſki, y oświadczaiąc ſię: że nie tak iak umieſzczony w Komiſſyi Skarbowey Kommiſarz, ale iako Poſeł Woiewodztwa Sendomirſkiego milczące otwierał uſta, na wnieſienie Ichmość Panow Posłow Ziem Pruſkich, rezolucye Kommiſſarſkie oddalaiące odpowiedział: że *lex jubet non diſputat*, a przeto iako *ex mente* nakazow Seymu Konwokacyi, *ante omnia* po złączeniu Stanow, kalkulacya y inne Dyſpozycye Skarbowe ſwoią odbierać powinny determinacyą, upraſzał za tym, ażeby *exequendo* toż *ſancitum* Konwokacyi, reſpektem proiektow Skarbowych zaraz decydować. A Imć Pan Karczewſki Poſeł Liwſki przymawiaiąc ſię, na oppozycye Ichmość Panow Posłow Pruſkich. tamuiące obrady wyraził: że takowe niepozwalania nie zdaią ſię *ire ad libertatem*, ale racey *præcipitare eandem* w tym czaſie, kiedy *ex Sancito* Prawa nie o regreſſie mowić, ale o intereſſach ſkarbowych decydować należy.

Nayiaśnieyſzy Pan, uważaiąc Xcia Imći Lubomirſkiego Posła Sendomirſkiego głos y zdanie, aby ſię doſyć Prawu ſtało, iako ieſt naypierwſzym Stróżem praw uſtanowionych, tak żądał ażeby Proiekta od Kommiſſyi Skarbowey podane, te ktore mogły bydź wygotowane, naypierwey decydowane były.

Zabrał potym głos Imć Pan Małachowſki Stanu Rycerſkiego Marſzałek, y wyznaiąc publicznie: iż to co w zagaieniu dziſieyſzey Seſſyi namienił: że J. K. Mość twierdzę Panowania ſwego, na gruntownym Praw zakłada obſerwowaniu, teraz tegoż Nayiaśnieyſzego Pana w ziſzczeniu rzeczywiſtym wyrażonego namienienia doświadcza, kiedy to co z prawa *incumbit* o intereſſach Skarbowych czynić, tenże Nayiaśnieyſzy Pan raczył zalecić. Przeto oświadczaiąc nieodwłocznie czytanie namienionych Skarbowych Proiektow, obiecał ſię pomieniony Imć Pan Marſzałek, po przeczytaniu każdego z nich z osobna, Stanow Rzeczypoſpolitey pytać ſię? ieżeliby miał bydź podpiſany?

Czytał więc naypierwey Imć Pan Sekretarz Seymowy Proiekt porownania miar y wag wſzędzie po Woiewodztwach Koronnych iednakowego, przez Komiſſyą ſkarbową ułożony, a Imć Pan Marſzałek Małachowſki pytał ſię zaraz Stanow, czyliby na podpiſanie tegoż Proiektu była zgoda? Między wielu innemi o podpiſanie tegoż Proiektu domagaiącemi ſię Imć Pan Gorſki Poſeł powiatu Kiſzporſkiego, głos przymowienia ſię do tey materyi uproſiwſzy ſobie dopominał ſię: ażeby w Ziemiach Pruſkich woiewodztw, dogladanie miar, według Praw tymże Ziemiom, ſłużących, dawnym zwyczaiem obſerwowane było, *nihilominus* też porownanie miar y wag według wſpomnionego Proiektu *in toto* przyimuiąc ktorego żą-

go żądaniu Imć Pan Marſzałek Stanu Rycerſkiego zadoſyć czyniąc, klauzulę zgadzaiącą ſię, tak do praw Pruſkich, iako też y do oſobnych Woiewodztwa Wołyńſkiego, przydał do tegoż Projektu, ktorą *publice* przeczytawſzy pytał ſię znowu Stanow, czyliby tenże Projekt wolno było podpiſać? a gdy wſzyſcy w ogulności po trzy razy, odpowiedzieli *zgoda*; Wyż wyrażeni wyznaczeni do układania Konſtytucyi Senatorowie y Posłowie wraz z Imćią Panem Marſzałkiem Seymowym tenże projekt podpiſali, a natychmiaſt od Tronu przez Imći Pana Kanclerza W. K. *obſtante Feſtivitate* nazaiutrz S. Mikołaia na Piątek na godzinę dzieſiątą zrana Seſſya ſolwowana.

SESSYA CZWARTA
Die 7. Xbris.

JMć Pan Małachowſki Stanu Rycerſkiego Marſzałek od naſtępuiących słow zagaił Seſſyą:

,, Ma niewątpliwie Oyczyzna Naſza zaco nieprzeſtannie wznosić ſerca
,, ku wſzechmocnemu Rządcy, ieſt dziś żyiącym do zazdrości
,, pokuſą Sąſiedzkim Krainom, będzie naſtępnym po nas Potomkom nie
,, uchybną do odwoływania przyczyną: że wyczytuiemy w Oſobie W. K.
,, Mći Pana Naſzego Miłościwego nie tylko zbior przymiotow niegdyś w
,, Majeſtatach dozieranych, ale bardziey tego Pana ktory nie idzie
,, przykładem dawnieyſzych świata Panownikow, ale pierwſzym w Mo-
,, narchach wykładem wyſtawiaſz rzeczywiſty z dzielności, y Duſzy
,, wſpaniałości wſzyſtkim do naśladowania lubo podany, atoli w wypeł-
,, nieniu nader ciężki wizerunek. Niechby ci na wychwałach Rzymſkich
,, Potentatow bez ſenne niegdyś trwaiący noce Dzieiopiſy z podziemnych
,, powſtali rumowin, a publicznym wyznaliby ogłoſem: że w on czas
,, rzadkie było czaſu traconego, przez Monarchę opłakiwanie, muſieliby
,, choć Pogańſkie do sfornego prawdy wynurzenia ſtoſować uſta: że
,, to ieſt Oblicze ktore *neminem triſtem ſinit abire*. Byłaby im konie-
,, czna ta do oświadczenia przyczyna: że ta duſzy wſpaniałość ktora poko-
,, nanym uchylaiąc cienie zemſty Przeciwnikom Monarchow w poczet liczyć
,, kazała Miłościwych Bogow dziś w naſzym ſwe zaſłużyła zamieſzkanie.
,, Wſzyſtkie nakoniec bądź wſchodowych, bądź zachodnich wyſta-
,, wiaiące Kraiowładcow piora, tępym zaiſte bez oſtrzem kończyłyby
,, pracowite ſwe mozoły na wyznaniu. *Narrent poſteri quanta noſtrum*
,, *patebant ſæcula Auguſtum*. Y ktoryż z wpatruiących ſię w ten Maje-
,, ſtat Polakow zadumionym lubo, przywiązanym iednak nie przychy-
,, li ſię ſercem ku przekonywaniu tych to Oycowſkich myśli, kto nad
,, drogim a już nie co utraconym nie zaboli czaſem? ktoż nie przyzna:
,, że iako na dniu onegdayſzym Seſſya za ſolwowana była w kontynu-
,, owaniu rezolucyi w ſprawach Ekonomicznych, tak w tey materyi gdy

,, już dwa ſą uſpokoione Proiekta y podpiſane idąc porządkiem, ktory
,, ieſt Duſzą wſzyſtkiego dzieła, należy nam dalſze czytać ku roztrzą-
,, ſaniu Proiekta. Wyznawam Ja: że pozoſtały głoſy zamowione u
,, Laſki, poczuwam ſię do należytości onych dawania, że iednak y te po
,, przeczytanym ktorym Proiekcie mogą bydź dane, tak w tey mierze
,, śmiem ſię pytać czyliby nie można oddane mi do Laſki czytać
,, Proiekta *in cauſis hiſce Economicis?* Co żeby pożądanym mogło iść
,, torem Proiekt Aryngi naypierwey *in exordio* Konſtytucyi Seymu te-
,, raźnieyſzego *Coronationis* bydź powinney Imći Panu Sekretarzowi
,, Zawieſzy do przeczytania podaie. ,,

Po ktorey to ſkończoney Imć Pana Marſzałka mowie y po prze-
czytaniu pomienionego Aryngi Proiektu, gdy pytane Stany po trzy razy
iednomyślnie, nań zgodzili ſię, przerzeczony Imć Pan Marſzałek Małachow-
ſki z wyż wyrażonemi wyznaczonemi do układania Konſtytucyi Sena-
torami y Posłami tenże proiekt podpiſał.

Dany potym był od tegoż Imći Pana Marſzałka pomienionemu
Sekretarzowi Seymowemu drugi Proiekt, to ieſt *approbationis Actorum In-
terregni*, iako to *Sancitorum* Seymu *Convocationis*, *Electionis*, oraz *Acto-
rum & Decretorum* Konfederacyi, tudzież Kapturow, y Ich prawu nie
ſprzeciwiaiących ſię Dekretow, do przeczytania; ktory ſkoro przez tegoż
Imći Pana Sekretarza słowo w słowo iak napiſany; Stanom Rzeczypoſpo-
litey był deklarowany, przerzeczony Imć Pan Marſzałek pytał ſię: czy-
by tenże Proiekt miał bydź podpiſany? Ale kiedy niektorzy Ichmość a
mianowicie Xiąże Imć Sołtyk Biſkup Krakowſki o głos upraſzał, ude-
rzył więc Laſką Imć Pan Bieliński Marſzałek W. K. przez onegdayſzą
Konſtytucyą do prerogatyw urzędu ſwego przywrocony y dał głos wſpo-
mnionemu Xciu Biſkupowi Krakowſkiemu *de tenore ſequenti* mowiącemu.

,, Nayiaśnieyſzy Krolu Panie moy Miłościwy. Pierwſzy głos
,, na uczczenie Maieſtatu W. K. Mci P. M. M. zabieraiąc, mam za cel nay-
,, iſtotnieyſzy, naygłębſze uſzanowanie Tronu Jego luſtrem Naywyżſzych
,, przymiotow napełniaiącego. Nayſprawiedliwſzy natury inſtynkt,
,, ażeby rządy Narodow naydoſkonalſzey cnocie, y naycnotliwſzey do-
,, ſkonałości powierzane były, ieſt dowodem tak rzetelnego wypełnie-
,, nia kiedy oczami naſzemi oglądamy na wyſokości Maieſtatu tego, na
,, ktorym W. K. Mość naywyżſza doſkonałość oſadziła, ażebyś pierwſzym
,, był w Narodzie władaniem y godnością. Z mędrcow ſtarożytności
,, nayuczeńſzy Plato, nayſzczęśliwſze na owczas imaginował ſobie Pań-
,, ſtwa, *ſi aut Philoſophi eſſent Reges, aut Reges philoſopharentur.* Tak
,, ieſt, Nayiaśnieyſzy Panie, z wielkości przymiotow Twoich Krolew-
,, ſkich bierzemy miarę nadzieię uſzczęśliwienia naſzego, bo Opatrzność
,, nieſkończona, nigdy nic prożno nie czyniąca daiąc Cię Swiatu z prze-
,, znaczeniem do panowania, y ozdobionego taką wielością darow ſa-
,, dzaiąc na Tronie, wyznaczyła za cel rozporządzenia ſwego, chwałę,
,, y ſzczęście Narodu Polſkiego, iako niegdyś udzielaiąc Salomonowi ob-
,, fitey mądrości, tymże ſamym udzieleniem do naywyżſzego wyniosła

ſtopnia

,, ſtopnia, blaſk, ſławę, bogactwa y uſzczęśliwienie Kraiow mądremu
,, Jego iedynowładztwu oddanych. Też ſą nadzieie, te ufania całey
,, Oyczyzny za mocny fundament wielkość Duſzy y przymiotow W. K.
,, Mci maiące: że gdy proporcyonalnie do tych Namieſtnictwem Wſze-
,, chmocności nad nami władać zaczynaſz, utrzymaſz iako z Krolow
,, prawowierny w naylepſzym ſtanie nayświętſzą Religią, na ktorey wſzy-
,, kich Kroleſtw gruntuie ſię trwałość, iako ſię Przodkowie W. K. Mći
,, w tylu Kardynalnych wyexplikowali prawach; utrzymaſz Kościoła y
,, Duchownych ſwobody, ktorych zaſzczycać Protekcyą za powinność
,, y ozdobę Majeſtatow nayſławnieyſi Swiata oſądzili Monarchowie, u-
,, trzymaſz w iak naypięknieyſzey porze Rzeczypoſpolitey wolności y
,, Narodowe Przywileie, dla ktorych Krolewſkie W. K. Mći Doſtoień-
,, ſtwo nad Trony Swiata całego ieſt ſławnieyſze, bo wolney Nacyi
,, panuiące.

,, Przy tych zaś powſzechnych nadzieiach partykularne moie ſą
,, życzenia, ażeby Krol Krolow, y Pan Panuiących drogie W. K. Mći
,, zdrowie y iak naydłuższe lata czerſtwe y nienaruſzone zachowywał;
,, Rządy zaś Jego tak ſzczęśliwe, tak chwalebne, tak ſłodkie ſprawował:
,, żeby W. K. Mość ſławą dzieł y władania ſwego, przy nierozdziel-
,, nym Tytule Oyca y Obrońcy powſzechnego, Monarchow naywięcey
,, uwielbiaiącym w nieśmiertelnione naylepſzych Krolow przewyżſzył
,, czyny y wſzyſtkie ſromne napełnił wieki. Pretendowana alter-
,, nata od Prześwietney Prowincyi Wieko Polſkiey nie ma zaſobą wyra-
,, żonego Prawa tylko do czynienia kweſtyi y nadciągnienia podobień-
,, ſtwo, ktore lubo y na przeſzłych niektorych Seymach uczynione były,
,, iednak reprezentacyami zawſze u..wione zoſtały przy pierſzeńſtwie
,, od wiekow zachowanym Prowincyi Małopolſkiey Woiewodztwa Kra-
,, kowſkiego. Czego iako y na teraźnieyſzy. wolnym Seymie dały dowod
,, *juſtitiâ & æquanimitate* diſtyngwuiące ſię zawſ.. Prześwietne Woiewodz-
,, twa Wielkopolſkie, tak ſpodziewam ſię iż na przyſz.. czaſy nie zechcą wię-
,, cey tą kweſtyą zatrudniać Obrad Rzeczypoſpolitey: Alternata bowiem
,, między Woiewodami Krakowſkim y Poznańſkim nie ..oże y nie po-
,, winna ſzkodzić Prowincyi y Pierſzeńſtwu w Senacie Biſku.. y Kaſzte-
,, lana Krakowſkiego. *Pro tutiori* iednak, aby na potym w.. ..y kwe-
,, ſtye wzniecane nie były, dopraſzam ſię W. K. Mći P. N. M. y Sta-
,, now Rzeczypoſpolitey, aby toż pierſzeńſtwo Woiewodztwa Krako..
,, ſkiego nową Konſtytucyą utwierdzone zoſtało, iako też y alternata co
,, do Seymow, ktorą gdy *gaudet* Prowincya Wielkopolſka y Prowincya
,, W. X. Litt: nic ſprawiedliwſzego, iako żeby y Prowincya Małopolſka
,, trzecią Kadencyą Seymow zaſzczycona była, iako w iednym że Krole-
,, ſtwie w rowności Praw, ſwobod, y ciężarow zoſtaiąca. Akademie
,, Krakowſka y Zamoyſka tylo dawnemi Prawami, w ktoych ſię nie ..
,, wodzę, abym czaſu nie zabierał, y oſtatnią Seymu *Convocationis* Kon-
,, ſtytucyą ugruntowane, aby żadney od nikogo prepedycyi nie miały,

I gdy

gdy iednak y po ostatniey Konstytucyi Ichmość XX. Jezuici (*aliunde Viri docti & ad instruendam Juventutem habiles*:) rożnemi skryptami *& exertitio functionum* samym Akademiom *competentium impugnant*, y dawne y świeże Prawo, więc *ad tollenda quævis dubia* upraszam W. K. Mći P. N. M. y Stanow Rzeczypospolitey, aby na taraźnieyszym Seymie stanęła Konstytucya wyraźnie *usum aut potius abusum prærogativarum Universitatum*, wznieconey Akademij Lwowskiey *cassando & denegando*. Miasto Krakow Stolica Monarchow Polskich, y do Koronacyi onychże tylo dawnemi Prawami wyznaczone, w rożnych swoich dolegliwościach miało honor podać supplikę, do W. K. Mći P. N. M. y do Stanow Rzeczypospolitey y wydrukowane *desideria sua*, ktore y Ja iak nayusilniey rekommenduię.

,, Wspomniawszy Pierszeństwo Woiewodztwa Krakowskiego, Prerogatywy *Universitatum*, prozby Miasta Krakowa, przepomni~ mi nie należy Kolegi pierwszego w Woiewodztwie moim y w Oyczyźnie Senatora Swieckiego Imći Pana Kasztelana Krakowskiego H~mana W. K. a ile w świeżey maiąc pamięci wypadłą na dniu Onegdayszym decyzyą W. K. Mći P. N. M. y Stanow Rzeczypospolitey dla wielkiego y pełnego zasług Ministra Imći Pana Marszałka W. K w przywroconey mu Jurysdykcyi Marszałkowskiey. Teyże sprawiedliwości y wspaniałości Serca W. K. Mći y Stanow Rzeczypospolitey wzywam z wszelką uniżonością, y dla Imći Pana Kasztela~ Krakowskiego Hetmana W. K. w krotkich słowach, bo za nim y urzędem Jego mowią obszernie dawne Prawa, zacność urodzenia zaszczyt bliskiego z W. K. Mćią spokrewnienia, wierność nieskazitelna ku Monarchom y Oyczyźnie y wielość zasług Jego. Niech~ więc po zupełnym iuż Rzeczypospolitey uspokoieniu, po u~ntowanym iuż przez wolną Elekcyą y Koronacyą Panowaniu W. K. Mći, przy ukontentowaniu y uszczęśliwieniu Nas wszystkich Krolestwa W. K. Mći P. N. M. Panowania y ten godny Senator y Minister do rownego z nami przypuszczony będzie uszczęśliwienia y ukontentowania, przez przywrocenie mu władzy Hetmańskiey nad Woyskiem, ktorego Urzędu Prerogatywy iak są wielce dystyngwowane przez dawne Prawa, tak przez też same, y surową przysięgę *abusus* tey władzy mocno obostrzone. A przeto możesz W. K. Mość y stany Rzeczypospolitey *utrumq; sanare*. Niechay władza Hetmanow przy prerogatywach swoich w dawnym Praw obrębie zostaie, a na wychodzących z Obrębow obostrzenia y przysięgi, niechay będzie nową Konstytucyą wynaleziona y ustanowiona niezawodna y nieodwłoczna rygorow exekucya. W rozdanych Pieczęciach Koronnych y Litewskich, okazałeś W. K. Mość widocznie *justiam distributivam*, konferowawszy oneż godnym z Imion, cnot, y zasług Osobom. Do teyże sprawiedliwości udaie się przychylaiąc się do zdania Xiążecia Imći Prymasa, upraszaiąc o potwierdzenie na tym Seymie dawnych Praw o alternacie między Duchownym y Swieckim Pieczętarzem do wielkiey Pieczęci. O podobneż dopraszam się

potwier-

potwierdzenie nową Konstytucyą dawnych praw y zwyczaiow, aby *in futurum* Koronacye Nayiaśnieyszych Krolow w Krakowie odprawione były, ile będzie czas przy długim W. K. Mći według życzenia Narodu pożyciu do wyreparowania Zamku Krakowskiego.

,, Nie wchodzę y nie szerzę się w przyczynach, ktore mieli Przodkowie nasi stanowić Prawa, aby świec podczas Obrad nie zażywać, owszem bardziey tego iestem zdania, aby dla krotkości czasu y potrzeby zażywać y tego oświecenia, bo co można w iednym dniu zrobić dla Dobra Publicznego, na coż na dwa lub na trzy dni rozkładać y dla innych materyi czas skracać. Gdy iednak znayduią się *in volumine Legum* Konstytucye mianowicie 1678. *fol.* 547. *Tit:* o Seymach deklaracya, tudzież Konstytucya 1690. *fol:* 763. *Tit:* obiaśnienie Konstytucyi dawnieyszych o porządku Seymowania zabraniaiące w cale świec. Ostatnia zaś Seymu *Convocationis* Konstytucya, lubo pozwala użycia świec, ale *limitate*, bo tylko do Elekcyi Marszałka, więc aby my wolni byli od skrupułu sprawiedliwego, ktory mamy w obowiązku zachowania dawnych Praw, poki te innym prawem odmienione lub opisane nie będą, zdaie mi się, abyśmy *aute omnia* w tey materyi Prawo postanowili *ut simus tuti in Conscientia*.

,, Wyszła deklaracya aby *Pacta Conventa* na tym Seymie iako extraordynaryinym czytane nie były. Nie dopominam się czytania onychże kiedy ie w świeżey mamy pamięci, bo dopiero od trzech miesięcy przez Nayiaśnieyszego Pana poprzysiężone, y te nieomylney iestem ufności: że nam *sacrosancte* dotrzymane będą, gdy iednak *in hisce Pactis Conventis* Nayiaśnieyszego Pana czytam, iż na każdym Seymie czytane bydź powinny y *in præsentia omnium Ordinum*; więc *non excluduntur* Seymy Extra ordynaryine, owszem *complectuntur*, przez wyrażenie na każdym Seymie, toć y ordynaryinym y Extraordynaryinym. Czynię więc prekustodycyą aby na przyszłych Seymach *etiam* extraordynaryinych czytane były.

,, Jak będą Proiekta podane do approbacyi rożnych fundacyi, zachowuię sobie przymowienie się do niektorych w moiey Dyecezyi. Teraz tylko potrzebną wielce Krajowi Funkcyą Szkoły rzemieślniczey w Opolu Ichmść XX. *Scholarum Piarum* do approbacyi W. K. Mci y Stanow Rzepltey z usilną prozbą oddaie. Do zupełnego kraiu uszczęśliwienia pod słodkim W. K. Mći P. N. M. Panowaniem, ieszcze *restat unicum sed porro necessarium*, Ewakuacya Krolestwa z Woysk Zagranicznych, ktora aby iak nayprędzey nastąpiła, racz Miłościwy powagą swoią y usilną interpozycyą u Nayiaśnieyszey Imperatorowey Rossyiskiey, tę ulgę dla Krolestwa swego skutecznie efficere. Dystyngwował się zawsze narod Nasz z zazdrością dla innych, wiernością, przywiązaniem, y uszanowaniem dla Monarchow swoich. Jestem pewien: iż y teraźnieyszy wiek w podobney zostaie gorliwości y rekognicyi dla S. P. Wielkiego Krola Nayiaśnieyszego Augusta III. Winna więc pamięć dla Krola swego, powinna rekognicya za Jego słodkie, łaskawe

y spo-

,, y ſpokoyne trzydzieſtoletnie Panowanie, obowiązana wdzięczność za
,, łaſki y Dobrodzieyſtwa tego Pana, z ktoremi Każdy Obywatel Krole-
,, ſtwa tego przez tak długi przeciąg panowania zaſzczycić ſię może,
,, a przeto upraſzam o ułożenie na tym Seymie ſprowadzenie Ciał
,, z Saxonij do Krakowa *ad ſepulchrum Patrum & Regum Noſtrorum* Ciał
,, S. P. Nayiaśnieyſzego Krola Imći Auguſta III. y Nayiaśnieyſzey Krolowey
,, Małżonki Jego, z rozporządzeniem wſpaniałego y przyzwoitego go-
,, dności tych wielkich Monarchow pogrzebu, z wyznaczeniem oraz z Se-
,, natu & *ex equeſtri Ordine* do przyięcia na Granicy tychże Ciał, y od-
,, prowadzenia do Krakowa. Do ktorey to uſługi przez wdzięczność każ-
,, dego zdobiącą *ex Senatorio Spirituali Ordine* ſam ſiebie chętnie ofiaruię.
,, Ta moia dla zmarłego Pana pamięć, wdzięczność, y rekognicya, ſup-
,, plikuię, aby była miarą, z ktorey W. K. Mość brać będzieſz utwier-
,, dzenie moiey dla ſiebie nieſkazitelney wierności reſpektuiącego przy-
,, wiązania y ſzczerego życzenia ſzczęśliwego y iak naydłużſzego nad na-
,, mi Panowania. ,,

Zabrał potym głos Imć Pan Sołtyk Woiewoda Łęczycki, y podobnie zacząwſzy od uſzanowania Nayiaśnieyſzego Pana, reſpektem pieczęci oddanych, y przywrocenia władzy Imći Panu Hetmanowi W. K. w rownym ſenſie iak Xiąże Imć Biſkup Krakowſki dyſkurs ſwoy wyraził. A Imć Pan Bukowſki Poſeł Ruſki złożywſzy w ktotkich ſłowach J. K. Mći należytą rekognicyą, perſwadował, aby żadnych innych nie wſzczynać Materyi, ponieważ Konſtytucya Seymu *Convocationis* naypierwey Intereſſa ſkarbowe uſpokaiać nakazała, o co Imć Pan Dobiecki Poſeł z Korony Inflantſki z wielu innemi Poſłami podobnie dopominał ſię.

Zaś Imć Pan Tyzenhauz Poſeł Grodzieńſki po oświadczonym Nayiaśnieyſzemu Panu od ſiebie y Powiatu ſwego uſzanowaniu, na wnieſienie Xięcia Imći Biſkupa Krakowſkiego reſpektem alternaty odpowiedział: iż iako Prowincya Wielko Polſka y Prowincya Litewſka rownością prerogatyw z prowincyą Małopolſką ieſt zaſzczycona, tak przez wagę teyże rowności alternaty głoſow w Izbie Poſelſkiey dopominał ſię; a przeto ażeby taż alternata głoſow razem z alternatą Laſki Stanu Rycerſkiego zawſze obſerwowana była, Prawem to opiſać domagał ſię. Reſpektem ſprowadzenia Ciał zmarłego Nayiaśnieyſzego Krola Auguſta III. y Małżonki Jego, ieżeliby Saxonia expens ten podiąć chciała, nic ſprawiedliwſzego, żeby y Polſka przez rekognicyą ku Panu ſwemu, też Ciała z znależytą okazałością *ad Sepuchrum Regum* przyięta, zdaniem ſwoim oſądził. Nie zaś żeby Skarb Rzeczypoſpolitey, w ktorym tylko Remanentu 19000. Złł. Polkich znayduie ſię, a oczywiſtego długu do zapłacenia (: iak na dniu zaonegdyſzym Kalkulacya czytana obiaśniła :) dwa Milliony kilka kroć ſto tyſięcy z tego Skarbu należy, miał na przywiezienie tychże Ciał więcey znowu długu zaciągać. Na wnieſione zaś prożby przez tegoż Xcia Biſkupa Krakowſkiego do Nayiaśnieyſzego Pana o Ewakuacyą Moſkwy, doniosł to Stanom Rzeczypoſpolitey że J. K. Mość iuż poprzedził takowe żądania, kiedy do Dworu Peterburſkiego o wyiście Woyſk Roſ-

fyiſkich

ſyiſkich z Polſki zaczął iuż intereſſowania ſię ſwoie. Widząc zaś tenże Imć Pan Tyzenhauz: że przez odpowiedania dalſze na każdy punkt Xciu Imći Biſkupowi Krakowſkiemu, bardzieyby ſię czas wycieńczał, reſerwuiąc ſobie obſzerniey potym odpowiedzieć, upraſzał aby *ad mentem* Prawa ſkarbowe Proiekta czytać y kończyć.

Zabrał znowu głos Imć Pan Małachowſki Stanu Rycerſkiego Marſzałek y iako Proiekt przeczytany *Approbationis Actorum Interregni* do początku Konſtytucyi teraźnieyſzey należał, pytał ſię po trzy razy, czyliby na podpis tego była zgoda? Na co gdy niemal wſzyſcy zgadzali ſię, Imć Pan Czapſki Woiewoda Malborſki cytuiąc rożne Konſtytucye, Ziemie Pruſkie od uſtanowienia w nich cła excypuiące, przywodził na reflexye ſąſiedzką Krola Imći Pruſkiego ścianę: ażeby od niey iakowe Cło na Polakow nie było uſtanowione, y upraſzał, aby też Ziemie od Cła generalnego uwolnione były.

A kiedy po ſkończonym Imći Pana Woiewody Malborſkiego dyſkurſie, iedni ogłoſy, a Imć Pan Kraiewſki Inſtygator Koronny Poſeł Płocki y bardzo wielu innych, o podpiſanie Proiektu *Approbationis Actorum Interregni* przeczytanego domagali ſię, y na żadne nie pozwalali głoſy przeto Imć Pan Małachowſki Marſzałek między takowemi ſprzeczkami *anceps & dubius* zoſtaiąc, do ktorego z tych żądań miałby ſię nakłonić! Oświadczył ſię na koniec przed przytomnym Nayiaśnieyſzym Panem y Stanami wſzyſtkiemi Rzeczypoſpolitey, upraſzać nayprzod Imći Pana Marſzałka W. K. aby reſpektem podpiſania tegoż Proiektu dawał głoſy Senatowi *per Turnum*, a potym ſam *propter expiſcandam eo nomine deciſionem*, Stanowi Rycerſkiemu czyli przez Generały, czyli przez Woiewodztwa dawſzy wprzod takie głoſy, do większości zdań przywięzywać ſię, oraz y pomieniony Proiekt y inne do ſkarbowych Intereſſow ściągaiące ſię podpiſywać; a natychmiaſt ieżeliby ſię ieſzcze bez tego obeyść można było, kazał tenże raz Proiekt Imći Panu Sekretarzowi przeczytać, y po przeczytaniu pytał ſię znowu ieżeliby zgoda była na podpis onego? Lecz gdy y *hoc loco* mimo ogolną prawie wſzyſtkich zgodę, Poſłowie niektorzy Woiewodztw Pruſkich: że podpiſanie tegoż Proiektu ſtwierdziłoby Prawo cła generalnego, przez Seym *Convocationis* poſtanowionego, ktorego oni *ex præmiſſis ſuperiùs rationibus* mieć nie chcieli, na podpiſanie tegoż Proiektu nie zgadzali ſię; Imć Pan Marſzałek Małachowſki medyacyą czyli umiarkowanie ſię reſpektem tegoż Cła z Stanami Rzeczypoſpolitey y domowienie ſię na dalſzy czas życząc odłożyć, obligował Ich: ażeby na podpis Projektu zezwolili, y o zgodę *eô nomine* pytał ſię.

Zabrał zaraz głos Imć Pan Czapſki Kaſztelan Chełmiński, y *præmiſſa recognitione* Nayiaśnieyſzemu Panu upraſzał: ażeby obowiązki poſtanowionego Cła generalnego z Woiewodztw Pruſkich zdięte były, ażeby nie nadwątlały przywileiu inkorporacyi tychże Woiewodztw do Korony Polſkiey.

Tandem Imć Pan Marſzałek Małachowſki widząc takowe Ichmościow

K

nie

niektorych Poſłow Pruſkich opieranie ſię, ponowił reſpektem dania głoſow *per Turnum* y przywiązania ſię do ich większości, ſwoie pierwſze oświadczenie, y natychmiaſt powtorzywſzy pytanie ſwoie względem podpiſu wyż wſpomnionego Proiektu, kiedy ieſzcze ciż Ichmość Panowie Pruſcy Poſłowie y Czerniechowſcy mieli ſwoie ſkrupuły, poſzedł do nich y perſwaduiąc Im wolne potym *in ſuis daſideriis* domowienia ſię, wyproſił to na nich: że na podpiſanie przerzeczonego Proiektu *Approbationis Actorum Interregni* wſzyſcy co do iednego zezwolili, y tenże Proiekt za ponowionym kilkakrotnym pytaniem, y oświadczonym od wſzyſtkich Stanow bez naymnieyſzey kontradykcyi zezwoleniem od tegoż Imći Pana Marſzałka y wyznaczonych do układania Konſtytucyi Senatorow y Poſłow został podpiſany.

Czytane były potym naſtępuiące Proiekta do Intereſſow Skarbowych ściągaiące ſię, to ieſt *Pierwſzy* reſpektem moſtu na Wiśle pod Warſzawą. *Drugi* wyznaczenia mieyſca Juryſdykcyom *ultimæ inſtantiæ* J. K. Mći y Rzeczypoſdolitey. *Trzeci* obiaśnienia władzy Kommiſſyi Skarbowey. *Czwarty* Oboſtrzenia Prawa o Dupli Kwarty, ktore wſzyſtkie (: lubo po przeczytanym dopiero namienionym *objaśnienia władzy Kommiſſyi Skarbowey* Projekcie Jchmość Panowie Skarbek Halicki, Kuczyński Bielſki, Pierwſzy wnoſząc uſtanowienie podatku *ultimæ conſumentiæ*, Drugi, oſtrzegaiąc ażeby uſtanowione na Seymie *Convocationis* podatki, ſłużyły na znieſienie Pogłownego, y żeby Kommiſſya Skarbowa *propria authoritate* expens nie robiła mowili; inni zaś iako to Ichmość Panowie Łoś Ruſki, Stadnicki Podolſki, Kicki Powiatu Gdańſkiego Poſłowie, *in ſuis deſideriis* głoſy zabierali :) za pozwoleniem wſzyſtkich Stanow ieden po drugim przez Imći Pana Marſzałka Małachowſkiego y wyznaczonych do Konſtytucyi układania Senatorow y Poſłow zoſtały podpiſane. A po tym od Tronu przez Imći Pana Kanclerza W, Koronnego Seſſya ieſt ſolwowana na dzień poniedziałkowy na godzinę dzieſiątą zrana.

SESSYA PIĄTA
Die 10. *Xbris.*

ZA przybyciem Nayiaśnieyſzego Pana na Tron do Izby Senatorſkiey o godzinie 10. zrana Imć Pan Małachowſki Marſzałek Poſelſki w tych ſłowach Seſſyą zagaił:

,, Krolu Nayiaśnieyszy. Nie mogę tylko żądać, aby każdy
,, głos, ktory porywczym ieſt wylotem, proſto pod Twoy ſię obija Tron,
,, rozlegał ſię na wynurzeniu iak naydokładnieyſzym czci Tobie przy-
,, wiązaney. Pełne zawſze ſą y nieuſtanne będą ſławienia Twych wſpa-
,, niałych dzielności przyczyny, ktore że wiekom całym zoſtawić do o-
,, świadczenia należy, dozwoliſz Krolu Nayiaśnieyſzy, bym wielbienie
,, Pana zaſadzał na ſtoſowaniu ſię do Jego Narodow życzliwych chęci. Y
,, w tey to żądzy ſpuſzczam tę bezdenną pracę na Naſtępcow Naſzych,
,, ktorzy ukrzywdzeni w biegu natury że uczuwać nie będą ſłodyczy Twe-
,, go Panowania, niech tę przynaymniey nioſą korzyść: iż Ciebie ſła-

,, wiąc, innym do naśladowania podawać będą Monarchom. Jako zaś wi-
,, dziemy że żądaſz by to tu Seymowanie Twey obecności Twą udoſtoio-
,, ne powagą poſtępowało na zaſadach Prawa, y oſzczędzeniu drogie-
,, go nam czaſu, tak gdy iuż niektore urezolwowane Proiekta Ekonomi-
,, czne, ieſzcze nowe czytane będą w upewnianiu, że zamowione w dniu o-
,, negdayſzym u Laſki głoſy, mianowicie Ichmość Panow Chełmińſkie-
,, go y Lwowſkiego Poſłow y inne po przeczytanym tym Approbacyi
,, Ordynacyi Kommiſſyi Skarbowey Proiekcie, nie wątpliwie iako mi
,, ſą w pamięci tak zaraz będą dane. ,,

Ktore to zagaienie iak tylko ſkończył Imći Pan Marſzałek Małachowſki tak zaraz Imć Xią z Sierakowſki Arcybiſkup Lwowſki zabrawſzy głos w tych go ſło ch wyraził.

,, BOG ktorego ſą wieczne przeyrzenia, niedościgłe Mądre y
,, Swięte roſporządzenia, Ktory *attingit a fine ad finem fortiter & diſpo-*
,, *nit omnia ſuaviter*, tak zwykł wſzyſtkie rzeczy podmieſięcznych *e-*
,, *venta*, y ich okoliczności ſprawować, kierować y rozrządzać; tak ſpra-
,, wami Państw, Monarchyi y Rzeczypoſpolitych Swiata tego, przedwie-
,, czney Mądrości Boſkiey niedościgłą rozumem ludzkim Opatrznością
,, rządzić, żeby ztąd On ſam ſobie winną miał chwałę; a Jego Stworze-
,, nie większego y potrzebnego dobra odbierało pożytek. Dzieło wy-
,, brania y wſadzenia W. K. Mći P. M. M. na Tron Kroleſtwa tego, dzi-
,, wnym y okropnym początkiem, ale pożądanym y ſzczęśliwym nad
,, wſzelkie dawnieyſze czaſy zakończeniem wykonane, ktoż iawnie nie wi-
,, dzi, nie uznaie y nie przyznaie? że ieſt dzieło Tego naymędr-
,, ſzego Swiętego, ſłodkiego, oraz y wſzechmocnego, Opatrzności Boſkiey
,, rządzenia: *a Domino factum eſt iſtud, & eſt mirabile oculis noſtris.* Dzi-
,, wić ſię nam temu godzi, ale bardziey chwalić, wielbić, y błogoſławić,
,, tak łaſkawą y miłoſierną dla nas Opatrzność Boſką, y iey pokorne y
,, nieſkończone oddawać dzięki należy; że raczyła rozrożnienia w ie-
,, dność, rozruchy w pokoy, boiaźnie y troſkliwości w dobre przemienić
,, otuchy y nadzieie. Mamy bowiem na Tronie Pana y Krola, z po-
,, środku rownych, doſKorony y Berła, za wyznaczeniem Boſkim powſze-
,, chną Narodu zgodą obranego, y ſzczęśliwie oſadzonego, dawnieyſzym
,, Przodkow naſzych wiekom pożądanego, nam na uſzczęśliwienie tey
,, miłey, ale upadłey y politowania godney Oyczyzny od Nieba uży-
,, czonego y pozwolonego: ktory ieſzcze pierwey zgodnemi do Panowa-
,, nia przymiotami, y potrzebnemi do tegoż ſkutku, natury y łaſki da-
,, rami, ieſt hoynie od Boga opatrzony y ozdobiony, niż powołany y
,, obrany. Wielbię tedy, chwalę y błogoſławię Nayiaśnieyſzy Miłościwy
,, Krolu, tak mądrą y łaſkawą, a oraz dzielną y ſkuteczną nad Państwem
,, Twoim, a naſzym Narodem Boſką Opatrzność; w hłębokim ſerca upoko-
,, rzeniu dziękuię ley, za to wiekami niewyſławione Boga godne dzieło Oyczy-
,, znie moiey ſzczęścia tak wielkiego y zaſczytu, że Pana z miedzy ſiebie
,, na Tronie ſwoim ogląda, od ktorego wſzyſtie dobre dla powſzechney
,, ſzczęśliwości czynić ſobie powinna nadzieie, winſzuię; a W. K. Mći P.

„ M. M. pomyślnego długoletniego Bogu y tey Oyczyźnie zawſze miłego Panowania, & *ut ponas inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum* życzę. O obronę y opiekę Praw, ſwobod, zaſzczytow y wolności Kościoła S. w tym Państwie W.K. Mći Oſob y Dobr Duchownych nie chciałbym proſić; bo mi ſię iey zupełne poznanie ſprawiedliwego pobożnego y łaſkawego ſerca W. K. Mći koniecznie ſpodziewać każe, proſić iednak ośmielam ſię, ile w tak krytycznym wieku zepſowanego czaſie; w ktorym choć wierni Synowie na Matkę po wielkiey części nie wzdrygaią powſtawać. Będzieſz Nayiaśnieyſzy Panie obroną y opiekunem Kościoła Bożego a y ſług Ołtarza Pańſkiego, ktorzy darami Niebieſkiemi w Kościele, ręką Namieſtniczy ſzafuią; Bog też będzie Twoim: błogosławić Koronie Twoiey, y błogosławieństwa na całe Państwo Twoie przymnoży. Nayiaśnieyſzy Krolu Panie Moy Miłościwy! wiele byłoby materyi Dobru poſpolitemu potrzebnych, o ktorychby w teraźnieyſzych Obradach radzić y ſtanowić należało, ale że dla nich czaſu dłuższego, do gruntownieyſzego rozważania y ſkutecznieyſzego ſtanowienia potrzeba, bo idzie o prawa y uſtawy, żeby ię naſtępcy naſi chwalili y niewzruſzenie trzymali; więc życzę naypierwey abyśmy czaſu z ſiebie krotkiego, bo dwuniedzielnego trudnego y nieſpoſobnego do rady, bo więcey godzin nocnych iak dziennych do Seymowania prawami dawnemi opiſanych y nakazanych, liczącego wielością uſtaw nie zatrudniali; ktore pewniey nie będą mogły bydź nadal ſkuteczne, pożyteczne y trwałe gdy będą nagłe, tym czaſem te, ktore ſą Seymem *Coronationis* zwyczayne ktore ſą dla dobra nie odwłocznego naypilnieyſze y naypotrzebnieyſze, ſtanowić y utwierdzić; drugie Kommiſsyom Seymem *Convocationis* poſtanowionym, y Ichmćiom Senatorom *ad latus Regium* maiącym ſię znaydować zoſtawić; y aby na nie proiekta do przyſzłego Seymu dłużſzego formowali y gotowali zalecić. A że Nayiaśnieyſzy Panie ſam Pan Bog iuż *firmavit Solium Tuum, nec eſt Satan in circuitu*, ktoryby śmiał y mogł ſprzeciwiać ſię, y walczyć przeciwko woli Bożey, y zgodney całego Narodu iednomyślności; wſzyſcy przekonali rozumy ſwoie, zagrzali Serca y y nakłonili wole, do wiernego, życzliwego y przywiązanego poddaństwa W. K. Mći P. N. M. & *facta eſt pax & tranquilitas magna*; więc czas iuż aby wyſłuchane były prozby pokorne Narodu, Wiernych y kochaiących Cię Nayiaśnieyſzy Panie poddanych, y ziściły ſię ſolenne przyrzeczenia Nayiaśnieyſzey Imperatorowey Roſsyiſkiey, względem wyprowadzenia zupełnego ewakuowania woyſk Jey z Kraiow wſzyſtkich Rzeczypoſpolitey, o ktorą wielowładną, uſilną y ſkuteczną pomoc z mieyſca mego śmiem W. K. Mći Panu M. M. ſupplikowac. Konfedecacya albo związek powſzechny przy wolnościach y Prawach Oyczyzny, przy doſtoieństwie Maieſtatu W. K. Mći ieſt mi bardzo miła y ſzacowna do niey chętnie przyſtąpiłem y przypiſałem ſię, trwać w niey y do życia byłoby mi ſłodko. Lecz gdy wſzelkie Konfederacye po doſtąpieniu ſkutku ſwego, kończyć

czyć

„ czyć ſię y rozwiązywać zwykły, y przywracać ſię Rzeczypoſpolitey ordynaryiny radzenia *in plena ſentiendi & conſulendi bono publico libertate* ſpoſob; y ta naſza ma ſkutek ſwoy, przez podpiſany na dniu onegdayſzym proiekt Dekreta iey dyſpozycye y uchwały potwierdzaiący; Tron zaś W. K. Mći ma twierdzą Boſką za ſobą, y ieſt otoczony dla obrony Maieſtatu ſamemi wiernych poddanych ſercami; ktore mocnieyſze zdadzą mi ſię bydź, iak *fortes armati* otaczaiący Tron Salomona; więc y o tę łaſkę naypokorniey y nayuſilniey ſupplikuię W. K. Mći Panu M. M. aby temu Seymowi *ſua legitima forma & plena conſulendi libertas*, iuż bez konfederacyi przywrocona była. O uſtawach Seymu *Convocationis ſub vinculo Confœderationis* czynionych, śmiele y beſpiecznie zdanie moie ſumienne otwieram; że ſą przezorne, ſprawiedliwe, roſtropne, mądre y Oyczyźnie zbawienne; ale pomimo nie wſzyſtkie a wſzyſtkie, ſą niektore, ktore potrzebuią obiaśnienia drugie, poprawy, odmiany, inne przyczynienia, na inne zaniosły niektore partykularne Oſoby na Seymie ſzczęśliwey Elekcyi W. K. Mći na Seſsyach *ad Pacta Conventa*, ſwoie użalenia: trzebaby ich poczekać ieżeli nie będą odnowione; y wyſłuchać *cum juſta ſatisfactione*. Czas teraźnieyſzy ile że ſię iuż do Konkluzyi Seymu nachyla, ieſt nieſpoſobny, aby takowe niektorych uſtaw okoliczności *Publico* przekładać, y o obiaśnienie, odmianę poprawę proſić; przeto *Salva per omnia dignitate, Authoritate, poteſtate, & efficacia* Seymu *Convocationis & Confœderationis, & Actorum Interregni*, dopraſzam ſię Nayiaśnieyſzy Krolu, aby był zoſtawiony y pozwolony wſzyſtkim warunek wolnego na teraźnieyſzym ieżeli czas znieſie y pozwoli Seymie lub na dalſzych domowienia ſię y dopraſzania, o takowe obiaśnienia odmiany lub poprawy y onych u Rzeczypoſpolitey otrzymania, *agnita juſtitia & æquitate*, dla czego podłożenie do dnia dzisieyſzego podpiſow na Projekt w tey kategoryi czytany, y o poprawę onego dopraſzałem ſię. Ze między temi uſtawami ieſt naypilniey potrzebuiąca exekucyi ſwoiey uſtawa, o rozporządzeniu Trybunałow Koronnych, y Ja lubo zaſzczytem Trybunału Małopolſkiego w Lwowie nie tak ozdobiony iako dla wielkiego przy doſtoieństwie Arcy-Biſkupim bez względu y kompaſsyi niedoſtatku, obciążony, chciałbym do tey exekucyi wſzyſtką możnością moią dopomoc: iednak bez dokładnieyſzey myśli y woli Rzeczypoſpolitey explikacyi nie potrafię, przeto odważam ſię W. K. Mći y Stanom Rzeczypoſpolitey ſupplikować o rezolucyą wyraźnieyſzą, czy moia Kapituła ma na ten Trybunał Małopolſki obierać Prezydenta y Wiceprezydenta, na wzor godney Kapituły Gnieznieńſkiey, a przytym że taż Kapituła moia nie mniey ieſt uboga iak iey Paſterz; bardzo y pokornie proſzę W. K. Mći, abyś łaſkawie y litościwie raczył weſprzeć iey uboſtwo przez przyłączenie ktorego Beneficium z lepſzych, na ſwoich Prezydentow, czyli Wiceprezydentow, rownym ſpoſobem, iak iuż pozyſkała tę łaſkę Godna Kapituła Gnieźnieńſka. Ażeby zaſzczyt Trybunału Małopolſkiego w Lwowie nie był obciążeniem Arcybiſkupow tego mieyſca, naywięcey y naycześciey

ściey

„ściey tam mieszkać potrzebnie zwykłych, za sobą nie naprzykrzam się bo podobno nie iestem godzien łaski; y Pan Bog podobno drogą ubostwa, y wzgardy na tym świecie, chce mie do siebie prowadzić, przynaymniey za moiemi Sukcessorami supplikuię, aby im dla potrzebney niezmyślenie podszewki, naypierwsze wakuiące Opactwo, przecie nie z ostatnich wdochodzie było prawem przyrzeczone, y raz na zawsze assekurowane. Ten wzgląd będzie miłosierdziem samemu Panu Bogu miłym. Neofici rzewliwie płaczą, do Boga wołaią, a do W. K. Mći y Stanow Rzeczypospolitey ręce wznoszą, na ucięmierzliwą na nich Seymu *Convocationis* Konstytucyą żeby tedy płacz ich Niebios nie przerażał, żeby krzywdaich y dolegliwość Kary na tę Oyczyznę od Boga nie ściągnęła, rekommenduię ich do sprawiedliwego W. K. Mći y Stanow Rzeczypospolitey względu y politowania. O ubespieczenie Alternaty na dalsze czasy, prawami dawniey warowney, pod teraźnieyszą porę odmienney, w rozdawaniu pieczęci Koronnych, dla Duchownego y Swieckiego Ministra pokornie y gorąco uprasazam; tym czasem za powierzenie onych y oddanie większey y mnieyszey w Koronie, także mnieyszey w Wielkim Xięstwie Litewskim w godne y znakomitemi zasługami zaszczycone ręce, nayuniżeniey W. K. Mći Panu Memu Miłościwemu dziękuię. Przywrocona łaskawie y sprawiedliwie Jurisdykcya Marszałkowska Imći Panu Marszałkowi W. Kor. za co także składam powinne u Maiestatu W. K. Mći dzięki, czyni mnie śmiałym y bespiecznym w doprasaniu się. o podobnąż dla Imći Pana Hetmana W. Kor. w przywroceniu mu Jego Hetmańskiey Władzy y Juryzdykcyi uczynność. Żaluię się y sprawiedliwie moim zdaniem Nayiaśnieyszy Panie Stan Duchowny na swoie w swoich na Trybunały Koronne Deputatach przez Konstytucyą Seymu tegoż *Convocationis* poniżenie; gdy im w sprawach Kapituł na ustęp wychodzić kazano, ktorego obowiązku na Imćiow Swieckich w sprawach Woiewodztw y Ziem niewłożono, więc supplikuię o sprawiedliwą tey konstytucyi modyfikacyą, y Duchownych z Swieckiemi kollegami, aby rowną wolnością zaszczyceni byli porownanie. Za Imćią Panem Rzewuskim Chorążym y Imćią Panem Pacem Podstolim W. X. Litt: aby od rygorow Konfederacyi tegoż Xięstwa mogli bydź relewowani, do wielkiey łaskawości wspaniałego serca W. K. Mći y względow Rzeczypospolitey niegodną moię zanoszę prozbę. Jest chwalebna y w Narodzie osobliwszą wzbudzaiąca wdzięczność. że W. K. Mći usilność myśli y starania swego Oycowskiego, przezornie y zbawiennie oświadczasz nam, aby młodź Szlachecka iak nayprzyzwoitszą stanowi swemu miała edukacyą, na ten koniec między rożnemi sposobami o ktorych w inszym czasie obszernie y pożytecznie mowić, y radzić by się mogło, znayduię ten aby Akademie zwane *Universitates Scientiarum & generalis studii*, były dobrze uregulowane poprawione wsparte y bez przeszkody y zazdrości naganney iedna drugiey ufundowane y pozwolone; Konwikty albo Alumnaty na ubogą Szlachtę, w ktorą nasza Oyczyzna bardzo obfituie, nie maiącą żadnego sposobu do ćwi-

czenia

„czenia się w naukach, żeby były nakazane y rozmnożone; *multiplicitas* drobnych Szkoł zbyt bliskich siebie y sobie wzaiemnie przeszkadzaiacych, z ktorych zwyczaynie *Scioli* tylko, ale nie *Scientifici & Docti Viri* wychodzą aby zniesiona była, a w Akademiach aby nie powierzchowna, ale właściwa y istotna *Universitas Scientiarum, & Generale* onych *Studium* żeby było wprowadzone, tym sposobem iako Xiąże Imć Biskup Krakowski zelował sprawiedliwie, za Akademią Krakowską iako Pasterz, mowić y zelować powinienbym y Ja za Lwowską: nie Imćiom Jezuitom faworyzuiąc, ani Akademii Krakowskiey, ktorey wszelką wdzięczność iako *meæ Magistræ* winienem, szkodząc; ale *utilitati boni publici melioris* pomagaiąc y miałbym wiele na popieranie, bronienie y zalecenie Lwowskiey Akademii dowodow przy ktorych utrzymywać podiąłbym się ale nie iest ten czas teraz tey kontrowersyi, ani iest sprawa między temi Akademiami Seymowa y teraźnieyszego Seymu; będąc z Sądow Assessorskich odesłana do Sądow Relacyinych W. K. Mći P. M. M. *tam partes experiantur* y *prosequantur* gdzie nic nie wątpie że W. K. Mość sprawiedliwie tę kontrowersyą roztrząśniesz y zważysz, y iako *Angelus Domini*, ktoremu osobliwszego Bog raczył udzielić światła rozsądzisz, osądzisz & *liti finem impones*. Miasto Krakow nayulubieńsza przedtym swoich Monarchow do rezydencyi Stolica, a zawsze prawami obwarowane do Koronowania Onych mieysce, zasmucone; że mu na ten raz uprzywileiowane szczęście odięte zostało: dla pocieszenia swoiego wsmutku, supplikuie do Maiestatu W. K. Mći Pana mego Miłościwego y do Stanow Rzeczypltey o skuteczny przez Konstytucyą Seymu teraźnieyszego warunek, że im iuż ten nigdy przedtym nie przerwany Koronowania Krolow zaszczyt odięty nie będzie. Podane także insze *desideria* swoie na przywileiach Krolow Panow swoich y Konstytucyach swoich ufundowane, sprawiedliwym y litościwym względom W. K. Mći y Rzeczypltey oddaię y ia za tym podupadłym a zawsze Panom swoim y Rzeczypltey wiernym Miastem niegodną moią prozbą przyczyniam się. Katolicy Miast trzynastu Spiskich uskarżaią się płaczliwie na ucięmiężenie tamże, przez ostatni Starościński rząd Religii Katolickiey, przeciwko wyraźnym tak Polskim iako Węgierskim Prawom; y pokorną prozbą aby te niegodziwe y bezprawne ucięmiężenia, mocą powagi y gorliwości W. K. Mci y Rzeczypltey zniesione były, do ktorey ich prozby iako w sprawie Boskiey y ia moię naygorętszą przyłączam. Czyniąc zaś koniec moiey mowie, skłaniam u Maiestatu W. K. Mći głowę, moię y naypokornieysze modły o szczęśliwe y naydłuższe W. K. Mći dla powszechnego Oyczyzny uszczęśliwienia Panowanie do Krola Krolow ponawiam.

Prosił potym o głos Imć Pan Granowski Woiewoda Rawski y swoy dyskurs *de tenore sequenti* wyraził:

„Nayiaśnieyszy Miłościwy Krolu Panie a Panie moy Miłościwy. Troskliwe bezkrolewie Stanom Rzeczypospolitey zamieszaniem, Boskim Swiątnicom zniewagą, Miastom wspaniałym Domom rozwa-

L2

liną,

,, liną, Kraiu y Ludu zniſzczeniem, krwi Braterſkiey wytoczeniem, Praw, Wolności nam groziło naruſzeniem; Lecz dzielna wſzech rządzącego ręka, też świątnice od trwogi, wolności od ſkazy, Lud od zguby, Kray od ſtraty, nie odmiennym wyrokow ſwoich W. K. Mći do rządu przeznaczeniem, taż wſzyſtko zdziełaiąca Naywyżſzego Ręka, wſtrzymać, ucalić, zachować potrafiła. Ale ktoż z nas kiedy Nayiaśnieyſzy Panie u Dzieiopiſow wyczytał; lub pamięcią zaſiągnął? aby wolne na Tron Krolow wybranie w podobney umyſłow ſpokoyności, w tak przykładney, a żadnym przeciwnym głoſem nie zatrwożoney, naſtąpiło iednomyślności: a co większa bez wewnętrznego Kraju, a w nim żądzą panowania zapalonych Duchow zamieſzania. Kto kiedy widział oſiągnione te nayvyżſze Stanow Rzeczypoſpolitey doſtoieńſtwo, bez walczących, odważnych Stron umyſłow a naypierwſzych w Europie Ludzi z wawey utarczki? Y coniegdyś Nayiaśnieyſzy Panie od momentu wybrania na Tron Krolow wzmagać ſię zaczynały burzliwe w Kraiu wſzyſtkich nieſzczęśliwości chwile, to dziś zamiaſt ſmutnego domowey woyny, Braterſkich roztterkow widowiſka, mile, wdzięcznie, patrzemy, na panuiącą między Obywatelami zgodę, iedność, a w tych pierwiaſtkach ſłodkiego rządu W. K. Mći ſame tylko nadzieie, pociech, Dobra powſzechnego, po całym Kraiu rozlegaią ſię Okrzyki, y z czyichże oczu, a gdyby można y z ſerca nie wyczytaſz, nie przenikneſz ieſzcze Nayiaśnieyſzy a Nayłaſkawſzy Panie wewnętrzney Ludu radości, gdy widzi z łona rowności ą na Tron przenieſionego ulubionego Ziomka, z krwi tyle wiekow nam władnącey godnego naſtępcę, y gdy widzi z Cudzoziemſkiego nierządu wydobytą Koroną W. K. Mći uwieńczone ſkronie. Na oſtatek gdy widzi podług Serca Boga do rządow wyznaczonego, mądrego, łaſkawego hoynego, przyſtępnego Pana y Krola; Y ktoż Nayiaiaśnieyſzy Panie z zbioru tak chwalebnych a Tron ſprawiedliwy nie odſtępnych Cnot y przymiotow, ſzczęścia, ſławy Narodu: ktoż ſobie wrożyć nie będzie? kto mocney nie utwierdzi wiary, nadziei? wſpomniawſzy na świątobliwe w obecności Boga ſamego, w zachowaniu Praw, ſwobod, krwią życiem Przodkow Naſzych zakupionych, W. K. Mći przyrzeczenie, nikt, inaczey pewnie nie pomyśli, tylko że pod ſłodkim Twoim Nayiaśnieyſzy Panie rządem, Wiara, ſprawiedliwość Swięta kwitnąć, wolność rządem umiarkowana rozkrzewiać ſię, Oycowſkie W. K. Mći około Ludu Twego prace y ſtarania, pewno ku ſławie Rządcy, ku hoyney zaſłużonym nadgrodzie, mile przyiemne wydawać będą pożytki owoce; żeby zaś Nayiaśnieyſzy Panie te wſpaniałe, zbawienne W. K. Mći dla Ludu powierzonego myśli, chęci y ochotę Bog zaſtępow przy naydłużſzym Panowaniu pomyślnym ſkutkow dopełniał uſzczęśliwieniem, a pomiędzy Nas wierną Radę w każdey publiczney potrzebie aby zſyłał Ducha oświecenia, Ducha prawdy, Ducha iednomyślney ku Panom wierności, z gruntu Duſzy y Serca do tegoż Pana Zaſtępow wołać, wzdychać nieprzeſtanę.

A teraz

,, A teraz kiedy krotkość podobno czaſu czyli naciſk publicznych trudności nie dozwolił, abyśmy chwalebnym wſzyſtkich Seymow przykładem z mieyſc kolei otwierali zdania naſze na ogłoſzone przez Ichmość Panow Pieczętarzow od Tronu W. K. Mći Propozycye, ſądzę przynaymniey za rzecz powinną poprzyſiężonych obowiązkow nie odſtępną, mowić, przeſtrzedz, cokolwiek przezierać mogę ku ſzkodzie, lub pożytkowi Pana y Oyczyzny, y kiedy Nayiaśnieyſzy Panie pracowite, chwalebne Kommiſſyi Skarbowey do przymnożenia dochodow, do ozdoby y zaſzczytu Kraiu zmierzaiące Proiekta y ſpoſoby W. K. Mći y Stanow Rzeczypoſpolitey ſą podane, y po większey części przyięte, podchlebną cieſzemy ſię nadzieią: że przy tych tak dyſtyngwowanych dobranych Mężow około wewnętrzney Ekonomii pracowitości y umiarkowaniu w dalſzym czaſie Stany Rzeczypoſpolitey nie będą miały przyczyny trwogi y zadumienia ſię nad tak znacznym nad zamiar percepty expens przewyżſzeniem.

,, Stawienie Pałacu lub kupienie dla Sądow *ultimæ inſtantiæ* Konſtytucyą Seymu *Convocationis* uſtanowionych, dla beſpieczeńſtwa konſerwacyi *Archivi*, ſądzę za rzecz przyzwoitą, ozdobną pożyteczną, y że Proiekt od Stanow Rzeczypoſpolitey ieſt przyięty za rzecz arcy ſprawiedliwą, ale Nayiaśnieyſzy Panie wynikaiące z uchwał nowych podatkow ſummy y Kapitały, zdałoby mi ſię wprzod łożyć, naznaczyć, y one determinować, podług opiſu Seymu *Convocationis*, na podwyżſzenie Woyſka Płacy, przyprowadzenie onego do liczby podług Konſtytucyi Roku 1717, oraz podług woli żądzy W. K. Mći erygować Szkołę Rycerſką do edukacyi Młodzieży Szlacheckiey arcy pożądaną, a kupno lub wyſtawienie Pałacu zoſtawić ieſzcze czaſowi, y większey iak teraz Skarbu Koronnego ſpoſobności.

,, Uchwalone podatki Cła generalnego, bez żadney excepcyi wodnego y Lądowego, ſprawiedliwe Kwart ułożenie y gminu Zydowſkiego ſpiſanie, papier ſtęplowany, ieżeli zdawać ſię będzie W. K. Mći y Stanom Rzeczypoſpolitey uſtanowić, a potym ieżeli przezacne Duchowieńſtwo wziąwſzy przykład z Stanu Swieckiego, ktory chętnie w pocie czoła z życia azardem zapracowanych, y wyſłużonych czwartą część intrat, teraz na potrzeby oddaie Rzeczypoſpolitey, nie będzie żałowało iuż nie czwartey części, tak znakomitych w Kraiu dochodow, ale umowioną ukoncertowaną między ſobą Ryczałtową ſummę, na wſpomożenie wſpolney Oyczyzny Matki, a ku zbogaceniu Stanu ſwego, nigdy nie ſkąpiącey, co rocznie wypłacać zechce, a Ichmość Xięża Opaci do odprawiania do poſtronnych Legacyi, do Edukacyi Młodzi Szlacheckiey nakładania na Szkoły Konſtytucyą Roku 1550. niegdyś obligowani, czemu gdy zadoſyć nie czynią, aby ninieyſzą Konſtytucyą za umowioną na Szkołę Rycerſką proporcyonalną od Ichmościow Summę od tych wzwyż wyrażonych obowiązkow byli uwolnieni, ſpodziewam ſię że te namienione *genera* podatkowania Woyſka, y

Rzeczy-

,, Rzeczypoſpolitey potrzebom będą doſtarczaiące. Co ſię zaś tycze
,, Haraczu Pogłownego, że *etiam* Krzeſła, Urzędy expens nie intratę
,, przymnażaiące, a w rekompenſę ſprawowanych w Oyczyźnie zaſług nam
,, dawane co rocznie pod wymuſzeniem Zolnierſkim opłacać muſiemy,
,, y ten tak przykry haracz miłością łagodząc Oyczyzny znośić do poty
,, nie odmawiamy, poki wyſtarczaiąca zapłacie Woyſka z Podatkow
,, do Skarbu nie wyniknie Percepta, ale co nas naybardziey boli, co do-
,, tyka, co ſprawiedliwego podatku ſprzeciwia ſię rozmiarkowaniu, aby
,, teraźnieyſzym Seymem było oſtrzeżono z mieyſca mego W. K. Mći y
,, Stanow Rzeczypoſpolitey dopraſzam, to ieſt Nayiaśnieyſzy Panie:
,, Taryffa Pogłownego Roku 1676. ieſt ułożona, iaka od tak długie-
,, go czaſu przeciągu, Miaſt, Wſiow nowych oſad odmiana komuż nie
,, wiadomo? Y ztąd ci Nayiaśnieyſzy Panie pochodzi: że ieden nad
,, proporcyą włości, drugi puſte pola y Dezerty opłaca, trzeci z ob-
,, ſzernych ſwych nowych oſad mało albo nic cale nie daie. Potym gdy
,, ten Podatek Pogłownego ſamym niewolniczym iarzmem uiętym Na-
,, rodom ieſt tylko przyzwoity, o znieſienie *lege præſenti* tegoż Pogło-
,, wnego, za włożeniem na Woiewodztwa Ziemie, y Powiaty, Summ ry-
,, czałtowych liczbę Pogłownego nie przenoſzących domawiam ſię, oraz
,, aby na Seymikach *Relationis* miały moc Woiewodztwa Ziemie y Po-
,, wiaty, uchwalić ſobie podług woli y ſpoſobności po latek na bonifika-
,, cyą Woyſku Pogłownego wyſtarczaiący, oraz abyśmy mieli moc o-
,, brania Kommiſſarzow, do rewizyi Dymow, Łanow, y uformowania Ta-
,, riff ſprawiedliwych. Zeby zaś woyſko w ſwym żołdzie nie miało
,, zakłocenia, y Zawodu, to aby dopoty trwało Pogłowne, poki Woie-
,, wodztwa Ziemie, y Powiaty nie odeſzlą *ad Archivum* Kommiſſyi Skar-
,, bowey Taryffy z Ryczałtową Summą zgadzaiącey ſię, y na ten czas
,, Skarbowa znioſłſzy ſię z Woyſkową Kommiſſyą Chorągwie y Regi-
,, menta, o uſtawie nowego po Woiewodztwach podatku obwieścić win-
,, ne będą, Lecz dla tak ſzczupłego Woyſka, ktore więcey exakcyi, Re-
,, tentow, Prawa, niżeli ſłużby Pańſkiey dotąd pilnować muſi, rzecz by by-
,, ła arcypożądana, żeby także *lege præſenti* byli *obſtricti*, wſzyſtkich
,, dobr Krolewſkich, Duchownych, Szlacheckich Poſſeſſorowie, odwozić co
,, rata przykładem Kwarty, a te wſzyſtkie podatki do Komor ſkarbowych
,, naybliżſzych y aby Kaſſa Skarbowa zwyczaiem po całym świecie pra-
,, ktykowanym *contingens* woyſku *rathatim* bez żadnego wypłacała za-
,, wodu; ſpodziewam ſię Nayiaśnieyſzy Panie, że tym prowincyi Wiel-
,, kopolſkiey y Mało Polſkiey przykładem y Prowincya Ruſka do płace-
,, nia Summ Ryczałtowych, iak ſię dotąd Stanom Rzeczypoſpolitey za-
,, wſze oświadczała, determinować ſię będzię. Ze zaś Nayiaśnieyſzy
,, Panie mocną mamy nadzieią, że pod mądrym przezornym Panowania
,, W. K. Mći rozporządzeniem, przy wprowadzonych w Kray Manu-
,, fakturach Pańſką Protekcyą zaſzczyconych handlach, pomnożonych
,, Rzeczypoſpolitey ſiłach Skarby oboyga Narodow w Millionowe wzma-

gać ſię

,, gać ſię będą Percepty, ktorych wraz z expenſą kalkulacya *ſtante pele*
,, w obecności Stanow Rzeczypoſpolitey czyniona gdy zamiaſt potrzebne-
,, go dowodow wyiſzczenia, expenſy z perceptą konfrontowania, ſa-
,, me tylko myśli y pamięci, czyniłyby nam zakłocenie; zdałoby mi ſię
,, Nayiaśnieyſzy Panie oſtrzedz Prawem, aby dawnym zwyczaiem Kom-
,, miſſarze *á Statibus* do Kalkulacyi na początku Seymu byli wyznaczeni
,, a dopiero wyexaminowane z podpiſem Kommiſſarſkim aby Kommiſ-
,, ſya Stanom Rzeczy Poſpolitey ſwoie produkowała Rachunki, zkąd
,, iak doſtateczne percept y expens, wynikać będzie obiaśnienie, każ-
,, dy ſnadno dociec może.

,, Ponieważ Nayiaśnieyſzy Panie kilkunaſtokrotne Prawa opi-
,, ſy a mianowicie Konſtytucya Roku 1607 *Tit:* o Mieſzkaniu Senato-
,, row nakazuie, iż na każdym Seymie zaraz po propozycyi Seymowey,
,, Rezydenci do Boku W. K. Mći maią bydź wyznaczeni, a iak wiele
,, na tey wierney Radzie, a przezorney między Seymem, a Seymem około
,, Praw ucaleniu pracy y ſtaraniu, iak wiele Stanom Rzeczypoſpolitey należy y
,, iakie ſą ściſłe powinności Obowiązki, wzmiankowanym odemnie y in-
,, nym tylokrotnym Prawem ieſt obiaśniono, a przenikaiącey przezor-
,, ści W. K. Mći wiadomo; więc ich nie cytuię, o wyznaczenie tylko tychże
,, Rezydentow z mieyſca mego W. K. Mći dopraſzam ſię; a przytym
,, zdałoby mi ſię Nayiaśnieyſzy Panie aby Ciż nieodſtępni Boku W. K.
,, Mći y Prawa ſtrożowie przez kwartał ſwych Rezydencyi, oprocz in-
,, nych do ktorych należą powinności, woli W. K. Mći wyrokiem, aby
,, do woyſkowey Skarbowey Kommiſſyi, tudzież Sądow Aſſeſſorſkich po-
,, iednemu byli podzieleni, a tam po wypełnioney oſtatnią Konſtytucyą
,, opiſaney przyſiędze, wraz z drugiemi każdy podług rangi na tychże
,, ſubſeliach ſwoie zaſiadali mieyſce. Niech wiekami oczekiwany Nay-
,, iaśnieyſzy Panie każdy z nas podług kolei ma okazyą dać dowod ſwey
,, do powſzechnego Intereſſu ſpoſobności, niech te pracowite uſługi pu-
,, bliczney Iarzmo zarowno ciągniemy, a chcąc do rozkazow W. K. Mći
,, y potrzeby Oyczyzny bydź zdolnieyſzemi, niech Ekonomicznych, wo-
,, iennych, Sądowych nabieramy wiadomości, niech ſię cieſzą nadzieią
,, Woiewodztwa, Ziemie y Powiaty, a pozoſtali w Domach Bra-
,, cia naſi, że ſię z kolei doczekać mogą widzieć na tych naywyżſzych
,, Subſeliach zaduſanych, nie odſtępnych, Praw wolności ſwych obroń-
,, cow, a z tey uſtawy wſzakże żadna Nayiaśnieyſzy Panie dla Rzeczy-
,, poſpolitey nie przymnoży ſię nowa Expenſa kiedy wakuiące dwa Se-
,, natorſkie Kommiſſarſkie mieyſca, temiż do Boku Pańſkiego wyzna-
,, czonemi Rezydentami łaſkawie oſadzić będzieſz raczył; y to zdanie
,, moie ieżeli znaydzie W. K. Mći y Stanow Rzeczypoſpolitey akcepta-
,, cyą, o ułożenie do tego Proiektu dopraſzać ſię będę.

,, Rozpatruiąc ſię Nayiaśnieyſzy Panie w przyſięgach Imći Pa-
,, na Marſzałka koła Rycerſkiego, tudzież Ichmość do Konſtytucyi od
,, Stanow Rzeczypoſpolitey wyznaczonych Deputatow, gdy *in co-*

Ma *dice*

,, *dice Legum* dla Imći Pana Sekretarza do konstytucyi, przysięgi nieznayduię y przysięgłego nie widzę, A kiedy Nayiaśnieyszy Panie godny Seymu Marszałek, treść Senatu, wybor Stanu Rycerskiego, do podpisow Konstytucyi wyznaczeni od przysięgi WMW. M. Panowie nieſą wolni, toć daleko bardziey za rzecz przyzwoitą; a dla oddalenia boiażliwych wolności, ustaw naszych skrupułow, sądziłbym za rzecz potrzebną zbawienną, a nader sprawiedliwą, aby Imć Pan Sekretarz był przysięgły na tę rotę: Jako po przeczytanych y podpisanych przez Marszałka y Deputatow Proiektach; żadney nawet litery słowa w nich nie przyda, ani odmieni, y żeby nic do podpisanych Proiektow nie było przydano ani odmieniono, przestrzegać będzie, a ta Przysięga Nayiaśnieyszy Panie z obowiązkiem oney wypełnienia zaraz po podniesieniu nowey Laski *præsenti lege* była ostrzeżona, nie tak z mieysca mego Nayiaśnieyszy Panie, iako z gruntu poprzysiężonego sumnienia *quidquid novivi scivero.* u W. K. Mci y Stanow Rzeczypospolitey domawiam się.

,, Do Alternaty między Krakowskim y Poznańskim Woiewodztwem, iako Poznańskiego od Nadziadow obywatel a Prowincyi Wielko Polskiey Senator, w krotkich przymawiam się słowach. Nie wchodzę Nayiaśnieyszy Panie w pierwiastkowe Woiewodztw naszych zaszczyty tam gdzie kożdemu wiadomo, zkąd tak obszerne Państwa Rzeczypospolitey swoy ciągną początek, gdzie pierwszy Kraiu, Miast, od Lecha założony fundament, w czyich ręku prerogatywie dopozyt nayszacownieyszego wolności kleynotu. na nominowaniu, koronowaniu, Krolow y Panow gruntuiący się od tyle wiekow, nie przerwanie iest złożony, ieżeli nie u Arcy-Biskupow Gnieznieńskich, a w Jch niebytności samym tylko ten zaszczyt Godnym Prowincyi Wielko Polskiey Biskupom iest powierzony, lecz Ja ztąd, y innych przyczyn, ktorych nie namieniam nie wnoszę, aby woiewodztwa nasze, iakie, nad Krakowskie uwłaszczały sobie Pierwszeństwa szczegulnie tylko wierności ku Panu, w istnych dowodach, miłości ku Oyczyźnie żadnemu w Kraiu Pierszeństwa nieodstąpi kroku, a tu w rowności też nasze Woiewodztwa domagaią się y domagać się nie przestaną prawem, zwyczaiem ostrzeżoney alternaty, ktora aby z satysfakcyą Prawności prerogatyw, wszystkich Prowincyi nie oddzielaiąc spoioney z nami ogniwem iedności Prowincyi Xięstwa Litewskiego nastąpiła, zdałby mi się Nayiaśnieyszy Panie dla dostatecznego tych sporkow ułatwienia, srzodek nayprzyzwoitszy, aby za alternatą Laski Pierszeństwo głosow, y wszelkich prerogatyw, iuż nie dla Woiewodztw, lecz dla całey Prowincyi, *Lege præsenti* było ostrzeżone, te wierności moiey są życzenia.

,, Kiedy Nayiaśnieyszy Panie namiestnicza Boga, rękom Krolow powierzona władza, w wyborze Ludu do rządu w hoynym łask Pańskich szafunku, oraz w nieodstępney Tronow łaskawości klemencyi, naywłaściwiey wydaie się, y zamyka, tak za dobranie do Senatorskich Krzeseł, a wszczegulności Imći Pana Woiewody Wileńskiego, tudzież do Pieczęci oboyga Narodow, zdolnych, cnotliwych Mężow, przytym gdy przez sprawiedliwe, łaskawe W. Kro. Mći Stanom Rzeczypospolitey wyroki Laska Wielka Koronna od lat tylu ozdobną Kraiowych pożytkow zaszczepiona pracowitością, wielkich zasług Pierwszego, Ministra okazałością zaszczycona, taż dystyngwowana Laska, wrociła się w ręce miłości y uszanowania od Nas zawsze godne, winne W. K. Mći y Stanom Rzeczypospolitey niosę podziękowanie.

,, A ten wzgląd W. K. Mći y Stanow Rzeczypospolitey, na zasłużonych sprawiedliwy z łaskawością politowaniem nigdy nierozdzielny, rozwięzuie mi usta do wspomnienia y wystawienia w Obecnośc zgromadzonych Narodow, względy, pamięć, na pierwszego w Stanie Swieckim Senatora J. O. Imć Pana Krakowskiego Hetmana Wielkiego Koronnego, ktorego nieskazitelna przez tyle wieku, ku Panom Wiara, obfite bez naymnieyszey noty w Oyczyźnie zasługi, ten naypierwszy w Senacie, w Woysku, ziednały mu honor y władzę, lecz z naywiększym dla Siebie gdy liczy zaszczytem tak bliskie z Krwią W. K. Mći złączenie się, więc aby ta niegdyś Braterska, teraz Oycowska, a zawsze dobrze czyniąca Pańska W. K. Mći ręka, honor wysłużonego w Oyczyźnie Męża, władzę między Maiestatem, y wolnością pośrzedniczą, tyle Konstytucyami utwierdzoną do powszechnego wykierowała uszczęśliwienia, pokorną do Nayiaśnieyszego Tronu W. K. Mći zanoszę prozbę, a tak znakomitego w Oyczyźnie Senatora y Wodza sprawiedliwym, przyzwoitym, Stanow Rzeczypospolitey poruczam y oddaię względom y pamięci. ,,

A kiedy takowych wniesieniem materyi czas się spozniał, odezwał się więc Imć Pan Hryniewiecki Poseł z korony Inflantski, y o kontynuacyą Interessow Skarbowych, a naypierwey o czytanie wspomnionego Proiektu approbacyi Ordynacyi Sądow Kommissyi Skarbowey dopominaiąc się, odtąd na żadne inne oświadczył się nie pozwalać głosy, pokiby tenże proiekt y dalsze po nim rownie do Skarbu należące nie były czytane y determinowane. Czytał więc Pomieniony Proiekt Sekretarz Seymowy; Po ktorego Przeczytaniu Imć Pan Sienicki Lowczy Ziemi Bielskiey, ażeby *Patrocinantes* w Kommissyi Szlachta tylko byli, w tęż Ordynacyą dołożyć dopominał się.

Zaś Imć P. Miszewski Poseł Wyszogrodzki ostrzegaiąc ażeby nie z iedney kondemnaty Sądow Kommissyi, ale iak dawne Prawo mieć chce ze trzech, pozwanego exekwować, tudzież o wypełnienie przez Imć Pana Sekretarza Seymowego na wierność przysięgi, oraz żeby wolne poyście *de vim Legis sapientia* w Sądach Kommissyi na raz pozwolone było, iako też o dystyngwowanie Spraw, ktore do Trybunału, a ktore do Kommissyi należyć powinny? przymowił się. Na co Imć Pan Piaskowski Poseł Wołyński odpowiedział: Iz iako płaca żołnierska zwłoki mieć nie powinna, tak y Process do iedney tylko kondemnaty skrocić należy. A Imć Pan Karczewski Poseł Liwski *motivô* wyrozumienia lepszego *Contentorum* wspomnioney Ordynacyi, Proiekt Iey na Prowincye radził kommunikować. Y kiedy takowym sposobem zszedł czas na kontrowersyach; aż za południe

do drugiey godziny; Sessya od Tronu przez Imći Pana Kanclerza W. Koronnego odłożona na czwartą godzinę.

Po ktorey Jego K. Mość zasiadł na Tronie a Imć Pan Zamoyski Kanclerz W. K. następujące słowa od Tronu powiedział:

,, Jego K. Mość Pan Moy Miłościwy zna dobrze: że ta iest
,, szczegulna Panuiących Krolow Satysfakcya, za nie ustaiące koło Do-
,, bra Publicznego prace, y bezsenne nocy, widzieć troskliwy Narod przy
,, Prawie y wolności na swoim spokoynie usypiaiący Łonie y publicznie o-
,, bowięzuiącemu do prawdy mowienia Panu, w tym mowieniu słyszeć po-
,, chwały swoie, a nie innym umysłem, tylko samą sprawiedliwie wyrażo-
,, ne wdzięcznością.

,, Ze zaś Rzeczpospolita osobnych wyznaczyła Posłow do re-
,, kognicyi Maiestatu Jego oświadczenia życzliwych chęci, w ktorych Po-
,, selstwach Panegirycznym mowom iest przyzwoite mieysce, tu zaś sa-
,, mey Rady żąda Oyczyzna nasza. Żąda y Krol Imć P. N. Miło-
,,ściwy by każdy w szczegulności formuiący Stany Rzeczypospolitey
,, wstrzymał życzliwych chęci swoich w słowach oświadczenia, a w istocie
,, samey radą zbawienną chciał bydź pożytecznym Panu y Oyczyźnie.

,, Natura Rządow Rzeczypospolitey wyciąga, że gdy każdy ra-
,, dzenia zaszczycony prawem, aby było wyznaczone mieysce y czas wy-
,, rażony, gdzie y kiedy radzić wolno, a gdyby y prawo zapomniało, to
,, zdrowy dyktuie umysł, nie rozpoczynać drugie Proiekta nie uspoko-
,, iwszy pierwsze. Będzie rzecz naymilsza Maiestatowi Pańskiemu sły-
,, szeć bez straty czasow porządnie, zbawienne z Konkluzyą Rady samą
,, tylko dyktowane miłością Oyczyzny, do ktorey uszczęśliwienia Oy-
,, cowskie I. K. Mći szczegulnie zamierzaią zamysły.

Zaczął zaraz mowić y Imć Pan Małachowski Marszałek, y wyznaiąc iako oszczędność czasu w Pańskim iest umiłowana sercu, skrocił słowa swoie y ieżeliby na podpis przeczytanego *Approbationis* Ordynacyi Kommissyi Skarbowey Proiektu, powszechna zachodziła zgoda? pytał się. Ale kiedy wniesione żądanie przez Imći Pana Sienickiego respektem *Patrocinantium* było od innych wielu popierane, także refleyxe Imći Pana Miszewskiego przez Imći Pana Skorzewskiego Posła Kaliskiego były ponowione. Zaś Imć Pan Łącki Poseł Brzeski Kujawski, ażeby Kommissarże nie byli Posłami, na Kondescensye nie iezdzili, y żeby Pisarz Kommissyi nie expedyował, tychże Kondescensyi, a Xiąże Imći Lubomirski Poseł Sandomirski dla czegoby się Imći Panu Brzeskiemu *pernitiosum* zdawało? Żeby Kommissarze Posłami nie byli, wyrażenia przyczyn domagał się, y żadnych na to konwinkuiących nie usłyszał tudzież Imć Pan Skarbek Poseł Halicki respektem przyłączenia dochodow Czopowego Ziemi Warszawskiey do intrat Skarbu Koronnego swoie wymieniał Reflexye; Pomieniony Imć Pan Marszałek Seymowy głos powtore zabrać był obligowany y o zgodę na podpisanie wspomnionego Proiektu pytać się.

Po ktorym odezwawszy się Xiąże Imć Czartoryiski Poseł Sanocki wyraził; że Powszechne Prawodactwa Prawo, na wszystkie Stany rozciągać się powinno; a przeto y do Patronizacyi w Komissyi Skarbowey, nie

tylko

tylko Stan Szlachecki, na ktory pierwszy wzgląd mieć należy, ale też y Stan niższy w ktorym rowne znayduią się talenta, powinien bydź umieszczony, a więc na Klauzulę przez Imći Pana Sienickiego wniesioną, nie pozwalał, y o podpisanie Proiektu iak iest w sobie dopominał się.

Zabrał po nim głos Xiąże Imć Czartoryski Kanclerz Wielki Litt: y zważaiąc w Nayiaśnieyszym Panie przymioty z ktorych powodu Rzeczpospolita z własnego Syna przybrała Go sobie za Oyca, nie mniey y tę wielką bydź sądził cnotę, że przez oświadczenia swoie dopiero Usty Kanclerza W. K. wyrażone nie chce bydź z swych talentow Chwalonym, lecz bardziey w rządach Krolestwa swego żąda bydź chwalebnym, spodziewał się że J. K. Mość iest w tym poczuwaniu, w ktorym niegdyś Wielki ow Monarcha, po utraconym dniu bez pożytku wołaiąc *Amici diem perdidimus* znaydował się; a przeto sam żałuiąc czasu lubo Minister Xięstwa Litewskiego, do Koronnego przymowił się proiektu, y explikuiąc że Ordynacya Sądow Kommissyi żadnego nie ma Prawodactwa, ale tylko porządek tychże Sądow w sobie zawiera; życzył więc *desideria* respekem *Patrocinantium* ułożonym osobno przez Proiekt Prawem potym uspokoić, a na podpisanie wspomnionego *Approbationis*, *Ordinationis* Sądow Kommissyi Proiektu radził zezwolić. Do ktorego Xcia Imći Kanclerza zdania (: podziękowawszy wprzod Nayiaśnieyszemu Panu za Konferowane sobie Pisarstwo Polne Litewskie Iegomość Pan Sosnowski Poseł Brzeski Litewski z swoim głosem przyłączył się, y oraz ażeby Instruktarz wybierania C a *ad mentem* Prawa Konwokacyi przez Kommissyą był ułożony przymawiaiąc się, o podpisanie Proiektu Ordynacyi dopominał się. Oco gdy innych bardzo wielu, a mianowicie Imć Pan Karczewski Poseł Liwski skłaniaiąc się do wyż wyrażonego Xcia Imć Czartoryskiego Posła Sanockiego zdania, y Imć Pan Borzęcki Poseł Lwowski żaląc się na tłumienie głosu Imći Pana Karczewskiego domawiali się; Zabrał głos Imć Pan Kuczyński Poseł Bielski, y przeczytawszy Punkt swoiey instrukcyi, ażeby *Patrocinantes* po subselliach *ultimæ instantiæ* Szlachta byli, oświadczył się iż ieżeli Seym ten *cum observantia Liberi Veto* odprawuie się potąd na podpis Proiektu nie pozwolić, pokądby ostrzeżenie *Patrocinantium* Szlachty w tymże Proiekcie dołożone nie było, alboliteż gdyby teraznieyszy Seym *sub vinculo Confederationis* agitował się, o rozdawanie głosow *eo nomine per Turnum* dopomina się.

Zaś Imć Pan Dobiecki Poseł z Korony Inflantski łącząc się z zdaniem Xcia Imći Kanclerza, o podpis *ante omnia* wspomnionego Proiektu nalegał. A Imć Pan Małachowski Poseł Łomżyński ieżeliby zgody nie było na podpis, o Turnum upraszał.

Zabra znowu głos Imć Pan Małachowski Marszałek Poselski y na fundamencie wymowionych przez usty Imć P. Kanclerza W. K. od Tronu słow, za Prawo prawie służących, bo na Prawie Konwokacyi, aby interessa Skarbowe kończyć naypierwey nakazuiącey zafundowanych, skłaniaiąc się do perswazyi przez tegoż Xcia Imći uczynioney obligował aby oszczędzać czasu, y pomieniony Proiekt podpisać pozwolić, a ostrzeżenie respektem *Patrocinantium* osobliwym potym obwarować Proiektem, y na-

Na tych-

tychmiaſt pytał ſię po trzy razy czyliby na podpiſanie przerzeczonego *Ordinationis* zgoda była Proiektu? Na co gdy niemal wſzyſcy zezwalali. Imć P. Zagurſki Poſeł Wołyńſki iakoby do tego miał ſię przymowić Proiektu głos ſobie uproſił, y cytuiąc w nim dawnieyſze y oſtatnią Konwokacyi o porządku Seymowania Konſtytucye, wyraził że iakoby nie *ad mentem* Ich teraźnieyſzego był Seymu poſtępek. Proſił więc Senatu, ażeby na właściwą Seymowania naprowadzali drogę, daiąc racyą iż ten Seym na ktorym iako Koronacyinym Konfederacya rozwiązywać ſię powinna, *cum obſervantia Liberi Veto*, odprawować należy. A ieżeliby pod Konfederacyą miał ſię agitować, to na nim Marſzałek Konfederacki prezydowaćby powinien, przez cytowane przez niego dawnieyſze Konfederackie Seymy podpiſem Marſzałka Konfederackiego y Sekretarza ſtwierdzone, dowodził.

Na co Xiążę Imć Czartoryſki Poſeł Sanocki odpowiedaiąc wyraził, iż na dawnieyſze *Coronationis* Seymy, dla tego że były razem y *Pacificationis*, Konfederacye rozwięzywały ſię, teraz zaś gdy Seym *Coronationis* nie ieſt *Pacificationis*, bo żadney Woyny nie było, a Konfederacya na utrzymanie Praw ieſt uczyniona, przeto tenże Seym, iako podczas teyże Konfederacyi Stanow generalney agituiący ſię *per pluralitatem votorum* expedyowany bydź może.

Jegomość Pan Tyzenhauz Poſeł Grodzieńſki ſtoſuiąc ſie wprzod do pierwſzego reſpektem *Patrocinantium* przez Xcia Imći Czartoryſkiego Poſła Sanockiego zdania, na oſtatek to w ſwoim wyraził Dyſkurſie, iż dodanie klauzuli reſpektem *Patrocinantium* należy odeſłać do oſobliwego Proiektu, ktorymby nie tylko do Kommiſſyi, ale y do innych *Subſelliow qualitatem* Patronow opiſać należało ſię. Al ubo do przywiedzionych racyi przez tegoż Xcia Imći Czartoryſkiego Poſła Sanockiego, wnieſienie Imći P. Zagurſkiego rezolwuiących, miałby ieſzcze na konwikcyą tegoż Imć P. Zagurſkiego co odpowiedzieć, iednakże ażeby odpowiedaniem ſwoim na takową *extra* Proiektu wſzczętą materyą nie zdał ſię przeciwko Prawu Konwokacyi (: ktore *ante omnia* Skarbowe intereſſa decydować nakazuie :) poſtępować, rezerwuiąc ſobie czas potym o tym mowienia, o podpiſanie Proiektu, *Approbationis Ordinationis* Kommiſſyi Skarbowey dopominał ſię, O co gdy Imć Pan Wilczewſki Poſeł Wiſki y Imć Pan Morſki Kaſztelan Przemyſki, dopraſzaiąc ſię iednak, aby *ex mente* Konſtytucyi 1726. *Anni*, Patronowie na Kommiſſyi y Trybunałach Szlachta byli, domawiali ſię, y Imć P. Łopuſki Poſeł Drohicki dotychczas kontradykuiący na napiſanie oſobnego Proiektu reſpektem *Patrocinantium* z Klauzulą *Salvis Poſſeſſoribus*, dla tych nie Szlacheckiey kondycyi Patronow, ktorzy iuż byli w kommiſſyi na Patronizacyą przyſięgli pozwoli; Imć P. Marſzałek Małachowſki tenże oſobny Proiekt *Sub Titulo* Paleſtra Kommiſſyi Skarbowey, kazał napiſać y napiſany Sekretarzowi Seymowemu przeczytać. Na ktory iako y na pierwſzy tudzieſz trzeci znieſienia *Foraliorum*, także przeczytany na podpiſanie ich, gdy naſtąpiła zgoda, też proiekta przez Imć P. Marſzałka Poſelſkiego y wyznaczonych do układania Konſtytucyi Senatorow y Poſłow ſą podpiſane a Seſſya przez Imć P. Kanclerza W. K. na dzień Jutrzeyſzy na godzinę dziewiątą z rana od Tronu ieſt Solwowana.

SESSYA SZOSTA

Die II. *Xbris.*

PO przybyciu NAYIASNIEYSZEGO PANA na Tron do Izby Senatorſkiey przed południem IMć Pan Małachowſki Marſzałek, upraſzaiąc aby delegowani przez Seym Konwokacyi Senatorowie y Poſłowie do wyſłuchania rachunkow zmarłych Podſkarbich Succeſſorow wyznaczeni, uczynili ſwoich kalkulacyi przed Stanami Rrzeczypoſpolitey Relacyą, zagaił Seſſyą.

Zabrał więc głos IMć Xiądz Baier Biſkup Chełmiński y namieniwſzy o expedyowanych przez ſiebie z drugiemi delegowanymi rarachunkach kalkulacyą ręką ſwoią, y innych ſwych kolegow podpiſaną do przeczytania podał, a te gdy IMć P. Sekretarz Seymowy przeczytał y z niey Stany Rzeczypoſpolitey były uwiadomione: że IMć Pan Grabowſki Podczaſzy Rzeczycki Sukceſſor niegdy IMć Pana Macieia Grabowſkiego Podſkarbiego Koronnego, tudzież IMć Pan Oſſoliński Staroſta Nurſki ſwoim, y IMć Pana Woiewody Wołyńſkiego Brata ſwego rodzonego, Imieniem, S. P. IMć Pana Maxymiliana Oſſolińſkiego Podſkarbiego W. K Syn. Regeſtra y wſzelkie dokumenta komportowali, oraz ſwoię komportacyą zaprzyſiągſzy y wyliczywſzy ſię, nic Skarbowi Rzeczypoſpolitey nie pozoſtali. Zaś Sukceſſorowie IMć P Moſzyńſkiego Podſkarbiego W. K. Odwołuiąc ſię że Ich Xięgi rachunkow u Sukceſſorow IMć Pana Anzgarego Czapſkiego Podſkarbiego także W, K. zoſtawały. A Sukceſſorowie tegoż IMc Pana Czapſkiego Podſkarbiego: że pomienione IMć Pana Moſzyńſkiego rachunki razem z Czapſkiego Regeſtrami w Skarbie Kor. u IMć Pana Zapolſkiego w ſkrzyni zapieczętowane znayduią ſię, powiedali. A przeto odeſſani o wydanie teyże ſkrzyni do Kommiſſyi ſkarbowey, za ktorey pozwoleniem, gdy tęż ſkrzynię od IMć Pana Zapolſkiego odebrali, y otworzyli oraz na komportacyą zaprzyſięgli; Pokazało ſię: że Sukceſſorowie Moſzyńſkiego 226318. złotych Polſkich groſzy 21. á Sukceſſorowie Czapſkiego 99444. zło: Pol: gro: 11. Pol: Skarbowi Rzeczypoſpolitey pozoſtali, ktore ażeby na pierwſzy dzień teraźnieyſzego Seymu de Skarbu Koronnego zapłácili, pomieniony IMć Xiądz Biſkup Chełmiński y inni z konwokacyi Seymu delegowani Senatorowie Poſłowie nakazali, Oraz ponieważ Sukceſſorowie IMć Pana Przebendowſkiego y Siedlnckiego Podſkarbich do uczynienia rachunkow nie ſtawili ſię, zapozwać Ich na Kommiſſyą Skarbową Koronną Ekonomiczną ſwoie wydali wyroki.

Zabrał przeto głos powtore IMć Xiądz Biſkup Chełmiński y *ad mentem* pomienionych przeczytanych rachunkow o kwity dla wyż wſpomnionych Sukceſſorow po zmarłych Podſkarbich dopraſzał ſię.

Dany był potym głos IMć Panu Oſſolińſkiemu Woiewodzie Wołyńſkiemu

łyńſkiemu, y ten przymówiwſzy ſię troche do uczynioney przez Brata ſwego kalkulacyi reſpektem decydowania na teraźnieyſzym Seymie Proiektow: ażeby nim też podpiſywane bydź maią, Senatorowie y wyznaczeni z Woiewodztw Poſłowie wprzod ie examinowali, zdanie ſwoie wyraził. A lubo *Acta Interregni* iuż approbowane mianowicie co do Elekcyi y Koronacyi należy, uznawał bydź dobre, z tym wſzyſtkim aby inne niektore, dawnieyſzym *non præjudicent* Prawom doprаſzał ſię, oraz żeby Symiki Woiewodztwa Wołyńſkiego Deputackie dawnieyſzym zwyczaiem były odprawione, Imieniem tegoż Woiewodztwa dopominał ſię. Dziękuiąc zaś Nayiaśnieyſzemu Panu za oddanie Pieczęci y Woiewodztwa Wileńſkiego zgodnym y zaſłużonym w Oyczyźnie Oſobom, także Stanom Rzeczypoſpolitey za przywrocenie IMć Pana Marſzałka W: K. do pierwſzey Iego Iuryſdykcyi za IMć Panem Hetmanem o przywrocenie mu dawnieyſzey władzy, tudzież o względy na Xiążąt Iabłonowſkich przez zaſługi niegdyś IMć Pana Iabłonowſkiego Kaſztelana Krakowſkiego do tychże Stanow Rzeczypoſpolitey wnoſił inſtancyą, a ſam żeby za pozwoleniem Iey mogł iechać za granice dla poratowania zdrowia ſwego o konſens ſupplikuiąc ſkończył mowę ſwoię.

Odezwał ſię IMć Pan Piaſkowſki Poſeł Wołyńſki y iako odprawowania dawnym zwyczaiem Seymikow Deputackich pomieniony IMć Pan Woiewoda Wołyńſki Imieniem Woiewodztwa nie miał ſię dopominać. wſpomniał na to ſwoią inſtrukcyą od Woiewodztwa Poſłom na Seymiku daną: że w niey bynaymniey o tym Woiewodztwo nie wzmiankowało, ani ſię dopominać kazało.

Zabrał Potym głos IMć Pan Moſzyńſki Staroſta Inowłodzki, Poſeł Lubelſki, y oświadczywſzy od IMć Pana Moſzyńſkiego Stolnika Koronnego niegdy IMć Pana Podſkarbiego W. K. Syna zupełne zapłacenie pozoſtałey do Skarbu Rzeczypoſpolitey ſummy, o kwit z tychże rachunkow od Stanow Rzeczypoſpolitey doprаſzał ſię. Czytano więc Proiekt kwitu *in rem* Sukceſſorow tegoż IMć P. Moſzyńſkiego Podſkarbiego Koronnego, na ktorego podpis gdy wſzyſtkie ſtany pozwoliły, Seſſya od Tronu ieſt odłożona na godzinę trzecią po południu, Po ktotey zgromadziwſzy ſię znowu ſtany.

IMć P. Małachowſki Marſzałek Poſelſki za przybyciem NAYIASNIEYSZEGO PANA na Tron *in ordine* dalſzéy explik acyi pozoſtałych Sukceſſorow po zmarłych Podſkarbich zagaił Seſſyą. Po ktorym zagaieniu gdy ſię wſzczęła zaraz kontrowerſya, czyliby ſubſtancya Siedlnicciana tylko, alboli też y razem Warſzycciána, ktorey Nieboſzczyk IMć Pan Podſkarbi Siedlnicki był *directus Succeſſor*, *Poſſeſſor*, y *ultimus Conſumens*, miała bydź w obowiązach dawania Rzeczypoſpolitey ſatysfakcyi, ieżeliby z rachunkow ſkarbowe u niego pokazały ſię długi; A kiedy na uſpokoienie tey kontrowerſyi IMć Pan Małachowſki Marſzałek Proiekt kwitu *in rem* Sukceſſorom Grabowſkiego y Czapſkiego Podſkarbich, w ktoym bez dyſtynkcyi ſubſtancyi Sukceſſorow IMć Pana Siedlnickiego na Kommiſſyą Skarbową zapozwać nakazano IMć Panu Sekretarzowi Seymowemu rozkazał przeczytać, wſzyſtkie Stany na podpiſanie tegoż Proiektu zezwoliły. Czytano potym inny proiekt kwitu *in rem* Ich Mciow Panow Oſſolińſkich, ktory także za pozwoleniem ſtanow ieſt podpiſany. A expoſt naſtąpiła relacya o kalkulacyi IMć Pana Weſſla Podſkarbiego teraźneyſzego W. K. przez IMci Xiędza Szeptyckiego Biſkupa Płockiego uczyniona, po ktorey czytany ieſt Proiekt kwitu z kwartału iednego *à Die 1. Aprilis* w Roku teraźnieyſzym *in Perſonam* tegoż IMci Pana Weſſla Podſkarbiego, ktory podobnie za pozwoleniem Stanow, iak inne wyż przed nim wyrażone przez IMci Pana Marſzałka Poſelſkiego y wyznaczonych do układania Konſtytucyi Senatorow y Poſłow zoſtał podpiſany, a natychmiaſt Seſſya od Tronu na dzień iutrzeyſzy na godzinę dzieſiątą ieſt ſolwowana.

SESSYA SIODMA
Die 12 Xbris.

ZA przybyciem NAYIASNIEYSZEGO PANA na Tron przed południem IMć Pan Małachowſki Marſzałek zagaił w naſtępuiące ſłowa Seſſyą:

„ Niech zagraniczne przeinaczaią ſię myśli, ktore twierdziły, „ że obrady naſze zawſze na ſwarach ſię kończą bez ſkutecznych; „ Niech raczey naſi Dzieiopiſy tę przywarę dawnieyſzym przypiſuią czaſom, a w dziś żyiącey Rzeczypoſpolitey, niech choć niechętnie ſzczerze iednak wyznaią: że obecność łaſkawego nam „ PANA przykładną ſwą cierpliwością wyſkoczne wolności wybiegi nawraca w tór użytecznych Oyczyźnie zyſkow. Po uſpokoionych od Stanow Rzeczypoſpolitey zaſzłych Podſkarbim kwitach „ zoſtaie mi ieſzcze oddany Proiekt *intuitu* znieſienia Pogłownego y „ Podymnego, ktory do przeczytania IMci Panu Sekretarzowi podaię. „

A ten Proiekt znieſienia Pogłownego y podymnego czyli *in toto* czyli *in parte* na przyſzłym Seymie, iak tylko IMć P. Sekretarz przeczytał, wzięli zaraz głoſy ieden po drugim, IchMć Panowie Skorzewſki Poznańſki, y Sienicki Mielnicki Poſłowie, y ażeby Kommiſſya Skarbowa wylikwidowawſzy proweniencyą poſtanowionych nowych podatkow, oneż na znieſienie Pogłownego obracała, y też Pogłowne albo ze wſzyſtkim albo po części zniosła, w ſwoich dopominali ſię głoſach.

Zabrał głos potym IMć Pan Suffczyńſki Kaſztelan Czerſki, ktory po złożoney powinney NAYIASNIEYSZEMU PANU rekognicyi, o Ewakuacyą Kraiow Polſkich z Moſkwy, o ſzkod przez nich

uczynionych nadgrodę dopraſzaiąc ſię, na promowowanie Proiektów od Akatalikow rozrzuconych *etiam cum ſacrificio* krwi ſwoiey na obronę wiary, niepozwalał. Dziękował za oddanie Pieczęci y Woiewodztwa Wileńſkiego zaſłużonym w Rzeczypoſpolitey Mężom, oraz y za przywrocenie Marſzałka W. K. do właſney iego Urzędowi Iuryſdykcyi, á za IchMć Panami Hetmanami Koronnemi, ażeby do pierwſzey władzy byli powroceni, tudzież IchMć Panowie Rzewuſki y Pac Chorąży y Podſtoli Litewſcy od rygoru dekretu Konfederacyi Litewſkiey zoſtali uwolnieni, wnioſł ſwe za niemi proźby, y o ſprowadzenie Ciał zmarłych Nayiaśnieyſzego Auguſta III. y Małzonki Iez Saxonii *ad Sepulchrum Regum* do Polſki, domowił ſię. A dziękuiąc Kommiſſarzom za pomnożenie prowentow Skarbowych, o znieſienie ze wſzyſtkim z Rzeczypoſpolitey długow, o przyięcie przez wſzyſtkie ogulnie Prowincye Cła generalnego. o zamienienie w inny podatek Pogłownego, y nieodwłoczne Inſtruktarza ułożenie, o uregulowanie kwarty z Krolewſzczyzn (*habitâ* iednak ratione pewney kwoty na utzymanie w nich dobrego porządku potrzebney) o odmienienie monety, otwarcie Mennic, o porownanie alternaty głoſow z alternatą Laſki Seymowey, o ułożenie Roty przyſięgi dla Sekretatzów Seymowych, o fundowanie Szkoły Rycerſkiey Stanow Rzeczypoſpolitey dopraſzał ſię, y reſpektem Seymikow Deputackich Wołyńſkich z żądaniem IMci Pana Woiewody Wołyńſkiego na dniu wczorayſzym wyrażonym zgodził ſię.

IMć Pan Kwilecki Poſeł Poznańſki cytuiąc ſłowa Konwokacyi, przez ktore Kommiſſyi Skarbowey, proweniencyą cła generalnego, Zydowſkiego Pogłownego y kwarty miarkować nakazano; wprzod podwyżſzenie płacy Woyſku y allewiacyą od Pogłownego, a dopiero potym moſtu budowanie &c: potrzebne bydź allegował. Imć Pan Miſzewſki Poſeł Wyſzogrodzki, zważaiąc iakoby przeczytany Proiekt, czaſu znieſienia Pogłownego niedeterminował, nań nie pozwalał, y żeby intraty z nowych podatkow na ſamą Woyſku płacę były obracane dopominał ſię. A IMć Pan Marſzałek Poſelſki dla lepſzego wyrozumienia tenże Proiekt znowu kazał przeczytać, Po ktorego przeczytaniu zabrał głos IMć Pan Gadomſki Poſeł Sochaczewſki, y twierdząc iż bez obmyślenia innego Podatku, Pogłownego (lubo ieſt cięſzkie y nie przyzwoite) znoſić nie można, proſił imieniem ſwego Woiewodztwa Rawſkiego, aby to *contingens* podatki Pogłownego pomienione Woiewodztwo *ad proportionem* Dymow mogło ſobie umiarkować y w inną nomenkláturę zamienić.

IMć Pan Wolſki Poſeł Inowrocławſki kweſtyą reſpektem Pogłownego czyliby przez Seym czyli przez Kommiſſyą miało bydź znieſione? rezolzolwuiąc, upraſzał aby (ieżeli przez naſtępuiący Seym miało bydź znoſzone Pógłowne) na teraźnieyſzym Seymie uſtanowić; żeby ta materya *per pluralitatem* na przyſzłym Seymie była decydowana, oraz Woiewodztwom wolność dana była, umiarkowania

wſpomnionego podatku Pogłownego, y w inne zamienienia nazwiſko. Naoſtatek *præcuſtodiebat* to w głoſie ſwoim: żeby Kommiſſya Skarbowa na iakiekolwiek *cujuſvis tituli* dobra. nic uciążliwego nie ſtanowiła, ani ſię *in materias Statûs* wdawała.

Zabrał głos Xiąże IMć Czartoryſki Kanclerz Litewſki y do przeczytanego Proiektu te uczynił wyrażenia: iako dawno Rzeczpoſpolita poznała: że niepłatne woyſko właſney krzywdę czyniło Oyczyźnie, o czym gdy obſzernie dawnieyſze obiaśniáią Hiſtorye, wſpomniał; iż za Auguſta II. kiedy owa nieſzczęſliwość kłotni z właſnym woyśkiem *Annô* 1716 ſkończyła ſię; Rzeczpoſpolitá chcąc ubeſpieczyé w Kraiu ſwoim ſpokoyność, nie maiąc innego w tenczas ſpoſobu, Taryffy Pogłownego w koronie á w Litwie podymnego chwycić ſię muſiała. W tamtym ſamym czaſie: że niektore dobrá bardzo ſpuſtoſzone były, przeto w tychże Taryffach Pogłownego y podymnego *ad proportionem* ich ſtanu uſtanowiony był tenże podatek, ktory teraz po zrekrutowanych włościach zdáie ſię bydź nie dobrze umiarkowany. A kiedy taż Rzeczpoſpolita na pomieniony podatek przez długi czas ſkarżyła ſię, y na Seymie Konwokacyi w Roku teraźnieyſzym na znieſienie onego cło generalne, kwartę, Pogłowne Zydowſkie poſtanowiła, ktore to podatki lubo (iak IchMć PP. Poznańſcy y Kaliſcy dopominaią ſię Poſłowie: na znieſienie tegoż Pogłownego bydź obrocone powinny; iednakże Kommiſſya Skarbowa będąca tylko ſługą Rzeczypoſpolitey czynić tego nie może. A przeto przeczytany Proiekt pomienione znieſienie na przyszły Seym obiecuiący, bo ledwo dopiero w ten czas, iakie będą proweniencye poznać będzie można, y na ktorym Rzeczpoſpolita właściwie o tym *per pluralitatem* decydować może, radził y upraſzał pozwolić podpiſać. A zatym po trzykrotnym ponowionym przez IMci P. Marſzałka Poſelſkiego o podpiſanie tegoż Proiektu pytaniu, zgoda ogulna od wſzyſtkich po tyleż razy naſtąpiła y pomieniony Proiekt ieſt podpiſany.

Zabrał potym głos od Tronu IMć Pan Zamoyſki Kanclerz W. Koronny, y oświadczywſzy: iż lubo I. K. MC przez *Pacta Conventa* miał ſobie oddane w zupełną moc cztery Regimenta Gwardyi Kor: y pieſzey, Koronney y Litewſkiey, przecież przez miłość ku ſwemu Narodowi, uprzątaiąc wſzelką wątpliwość, też Regimenta pod Iuryſdykcyą Kommiſſyi Woyſkowey, co do poſłuſzeńſtwá y dyſcypliny militarney należy poddaie, y Proiekt *eo Nomine* napiſany IMć P. Marſzałkowi Poſelſkiemu oddał, ktory przez IMci Pana Sekretarza Seymowego ieſt przeczytany.

A po przeczytaniu tego, odezwał ſię Imć Pan Morſki Kaſztelan Przemyſki, ktory buduiąc ſię z takowego I. K. Mci łaſkawego uczynku, a wraz przywodząc na pamięć dobrowolne Xcia Imci Czartoryſkiego Kanclerza W. Litewſkiego, władzy ſwoiey Miniſtrowſkiey (iak *eô nomine* Seymu Konwokacyi obiáśnia *Sancitum*) podzielenia

między wiele oſob pozwolenie, y oraz: że taż Konſtytucya *Convocationis* władzę także nad Woyſkiem Koronnym Kommiſſyi Woyſkowey poleciła, ſamych tylko Hetmanow Litewſkich *ob intaminatam* Ich *erga Rempublicam fidem in priſtino* zoſtawiła *Statu*, na fundamencie cytowanych przez niego Konſtytucyi o koekwacyi *Miniſteriorum* między Koroną y Litwą przepiſanych, proſił o poſtanowienie podobney woyſkowey w Litwie Kommiſiyi.

Na co Imć Pan Maſſalſki Kaſztelan Wileńſki Hetman W. Lit: zaſłaniaiąc ſię *beneficio* Prawa dla Buław Litewſkich ſłużącym odpowiedział.

A Xiąże Imc Lubomirſki Poſeł Sendomirſki z obowiązku Inſtrukcyi ſwoiey o udoſkonalenie Kommiſſyi woyſkowey dopraſzaiąc ſię, twierdził: iż od poiednania Xięſtwa Litewſkiego z Koroną, rowne zawſze na te oba Narody wypadały Prawa y porownania opiſy, a ztąd wziąwſzy miarę z iednakowego umiarkowania na przeſzłym Seymie Iuryſdykcyi Koronnych y Litewſkich. to ieſt Pieczętarſkich, y Urzędow Podſkarbich, o poſtanowienie Kommiſſyi w Lit woyſkowey, ażeby władza Hetmanow Litewſkich z władzą Buław Koronnych na Seymie *Convocationis* umniey ſzoną porownana była, z obligacyi wſpomnioney Woiewodztwa ſwego inſtrukcyi, u Stanow Rzeczypoſpelitey dopominał ſię.

Zaś Imć Pan Czacki Poſeł Czerniechowſki za IchMćPP. Hetmanami Koronnemi, aby do dáwnieyſzych prerogatyw powroceni byli przełożył żądania ſwoie.

Imć Pan Koſſowſki Poſeł Brzeſki Kuiawſki pokazuiąc w ſwoim Dyſkurſie iak władze Hetmańſkie były ſtraſzne, lubo IchMciow Panow Hetmanow Litewſkich teraźnieyſzych, w niczym niepoſlakowaną uznáwał ku Oyczyźnie wierność, iednak *ex mente* Inſtrukcyi Woiewodztwa ſwego o poſtanowienie Kommiſſyi w Litwie woyſkowey dopominał ſię.

Naco Imć Pan Kaſztelan Wileńſki odpowiedaiąc, pytał ſię *in qua forma* ten Seym odpráwuie ſię, czyli *in libertate*, czyli *in pluralitate*? ieżeli *in libertate* to *unius oppoſitionem valere*, ieżeli *in pluralitate*, to *ejuſdem Pluralitatis* publiczne oświadczenie: że w teraźnieyſzego Seymu powinno było bydź wyrażone propozycyach, w ſwoim domawiał ſię dyſkurſie.

A IMć Pan Sapieha Woiewoda Połocki Hetman Polny Litewſki manifeſtuiąc właſną y Kollegi ſwego ku Rzeczypoſpolitey wierność, wyraził ſwoie zadziwienie: iż taż Rzeczpoſpolita, ktora przed Niedziel dwunaſtu Buławy Litewſkie obwarowała, y na teraźnieyſzym Seymie *Acta Interregni* approbowała, teraz znowu tychże Buław władzę umnieyſzáć żąda.

Zaś Imć Pan Tyzenhauz Poſeł Grodzieńſki na wnieſione pytanie Imć Pana Kaſztelana Wileńſkiego odpowiedaiąc, oraz Imć Pana Zagorſkiego Poſła Wołyńſkiego na dniu onegdayſzym względem natury tego Seymu wątpliwość rezolwuiąc, w te ſłowa miał mowę ſwoię.

„ Wnieſiona na dniu za wczorayſzym o naturze Seymu teraźnieyſzego kweſtya, rozumiałem: że doſkonałą IO. Xcia Imci Czartoryſkiego Generała Podolſkiego á Póſła Sanockiego explikacyą umorzoną zoſtanie. Lecz gdy ſłyſzeć daią ſię wſkrzeſzaiące ſię podobnez kweſtye. iakom ſię na dniu onegdayſzym zadłużył w rezolucyi po Proiektach Ekonomicznych do odpowiedzi Imć Panu Wołyńſkiemu M. W. Mciom Panu zamowioney, tak zdanie moie do tey materyi ściągaiące ſię w teraźnieyſzym głoſie przełożyć umyſliłem, w ktorym, to ieſt mowienia moiego na troiakie reflexye rozdzielnego zakładem. *Nayprzod* dowodzić będę: że Stan teraźnieyſzey Rzeczypoſpolitey, a w nim tłumacząca ſię R: poſpolita, iako w ſwoiey iſtocie, pod Konfederacyą zoſtaie, tak zwyczaiem Rad Konfederackich obradować może. *Probować* takoż umyſliłem: że Rzeczpoſpolita ſeymuiąca tak pod poſtacią Cywilną iák pod Konfederacką, rownie ieſt praw ſtanowienia pełnomocną. *Obiaśnię* niemniey z teraźnieyſzey Konfederacyi, y pod Nią odprawuiących ſię, y gdyby też dalſzych nayſtępuiących Seymow pożytki dla Rzeczypoſpolitey.

„ Mowiąc o ſtanie teraźnieyſzym Rzeczypoſpolitey, y probuiąc go Konfederackim, chciałbym o tey iſtności przez *principia* probować *rationacinium*. y dla tego zaczynam od kweſtyi; Co to ieſt Konfederacya? moim zdaniem ieſt to Stan Rzeczypoſpolitey, w ktory przy káżdym zaſzłym Bezkrolewiu w naturę *Interregni* Konfederacya wſięka, y Rzeczpoſpolita wyzuwſzy ſię z Cywilney przyodziewa na ſię poſtać Konfederacką.

„ Tu zaraz ſtawię przeciw ſobie z kweſtyi zarzuconey wſpominany argument: dlaczegoż Seym teraźnieyſzy Koronacyiny, a pod Konfederacyą ma ſię odprawiać? y dlaczego pod roſkwitłym iuż panowaniem Kroluiącego teraz nad nami Pána, nie rozwięzuie ſię Konfederacya? Co do Seymu. odpowiadam: iż muſi bydź pod Konfederacyą gdy Konfederacya nie rozwiązana, owſzem mocą iſtoty ſwoiey przepiſuie Legalność temu Seymowi nie inſzą, iak Konfederácką. Dlaczego zaś po obranym Krolu nie rozwięzuie ſię taż Konfederacya? Zaczynam explikacyą.

„ Alboż Konfederacya Narodowa, w czaſie tylko bezkrolewia bydź może? a też Konfederacye przeſzłe, ile ich przypomnieć mogę, zą Auguſta wtorego w Koronie pod Leduchowſkiego, w Litwie pod Suliſtrowſkiego Marſzałkowſtwem przeciw Saſom? ba wyżſza daleko zá Henryka Wálezyuſza procz innych potocznych, ktore przy Krolach bywały, dlaczego ſwoię ſubſyſtencyą mały? Ze zaś iako Seym Koronacyiny nie powinienby ſię pod Konfederacyą odprawiać, proſzę o prawo naprzeciw Konfederacyi, za Konfederacyą zaś nie trzeba mi cytowac Prawa, ktora ſama z natury ſwoiey ieſt Prawem, y iſlotą pełnąmocną Praw ſtanowienia.

„ Ieśli przeſzłym Konfederacyom zdało ſię przy Koronacyi rozwiązywać

zwięzywać, nie może się przez to, że zwyczaiu tamtych Konfederacyi, dla teraźnieyszey w tey ważności przepisywać prawo, aby ona mocy nie miała, swoią rządzić się maxymą: boby dawnieysze Konfederacye prawem nie iakowegoś pierszeństwa, następnym władzę uwlekały, y teraźnieyszego wieku Rzeczpospolita wróżyłaby uięcie mocy przyszłey, gdyby samą iakowąś przeszłey powagą dzielność swą nadwerężoną mieć mogła. Co że przez racyą rostropności mowić się nie może, y negowanym więc bydź niemoże: Iż Każda Konfederacya to radzi y stanowi, co się iey podoba, a co się podoba stanowić y rządzić, iest pełnomocną.

„ Więcey o tym powiem: Iż każda Konfederacya miała insze przyczyny związku swego, może tamtych potrzeba, rowno z Koronacyami kończyła się; Teraznieysza zaś Konfederacya zważaiąc potrzebę utrzymywania tego uroczystego przymierza, iako *Ens absolutum & independens*, powagę swą y moc czynności *à se ipso derivans* nie na tym Seymie chce się rozwiązywać. Iakże przymusić do rozwiązku? gdy ten skład Konfederacyi w nierozerwanym chce zostać ziednoczeniu. Mowić można uczestnikom tego przymierza, sposobem reflexyi, ale mocą objekcyi teraz nie służącą, iako szczegulnością ogulności, przymuszać zkonfederowaney Rzeczypospolitey niepodobna.

„ Gdybym iednak mowiąc o Konfederacyi, nie zdał się iak o moralney iakowey mowić istocie, mowię do zasiadaiących w tey rad Swiątnicy: iż każdy z was iest cząstką tey Konfederacyi *activè* ią reprezentuiącey. Wszakże tey Konfederacyi Węzeł wszystkie Prowincye iednomyślnym związkiem skrępowały. y Seymikowemi instrukcyami na Seymie teraźnieyszym y w dalszą czasu następność ten związek utrzymywać zaleciły.

„ To tedy wyprobowawszy: że Seym teraźnieyszy z związku wszystkich Woiewodztw, Ziem y Powiatow, & *ex nexu* ktorym się Koronna z Litewską Konfederacyą w obfitych Marszałkow y Konsyliarzow Podpisach iak nayściśley spoiła, & *ex semine* Konfederackich przeszłych Posselskich Seymikow wzrost swoy biorący, iest Konfederackim, dalszy zakład mowienia moiego chcę probować: że iak Konfederacya iest wszystkowładną, tak Seym teraźnieyszy Konfederacki, albo raczey Seymuiąca teraz Konfederacya iest do stanowienia praw pełnomocną.

„ To dowodząc krotkiego wspomnienia wszystkich Konfederacyi przebieżeniem zdanie moie obiaśnię. Iak tylko *in V: Legum* zasięgnąć mogłem naypierwszą Konfederacyą, od tey wyliczać nie zaczynam, ktorych wspominanie z pilną bacznością uważać proszę, iak każda Konfederácya w inszey rad legalności postępowała, y że wszystkie Konfederackie ustawy; nie od approbaty po rozwiązaniu następuiącey, ale od stanowienia moc swą y ważność brały.

„ I. Konfederacya Korczyńska, Roku 1438. za Władysława Iagiełłowicza Polskiego y Węgierskiego Krola, przeciw nieposłusznym prawu. W ten czas ieszcze y ceremoniału Koronacyi nie było.

„ II. Konfederacya Generalna Warszawska po śmierci Zygmunta Augusta stanowiona 28. Stycznia Roku 1573. tey Konfederacyi nie znayduie się konfirmacya na Seymie Henryka Waleziusza.

„ III. Konfederacya po oddaleniu się Henryka Walezyusza do Francyi, z przyczyny śmierci Brata iego Karola Dziewiątego. Nastąpił potym ziazd Stężycki, gdzie deklarowany iest Tron Polski wakuiącym. Potym Konwokacya Warszawska we dwóch dniach odprawiona y ziazd zaszedł Andrzeiowski dla poparcia Elekcyi Krola Stefana, lecz był pod związkiem Konfederacyi. Approbacya *Sancitorum* nastąpiła *in literis confirmationis* przez Krola Stefana, *V. 2dô fol: 903.*

„ W powszechności wszystkie sprawy, Konfederacye przeszłych dwoch *Interregnorum* na Seymie Koronacyi są potwierdzone, Titulô: *Acta Interregni approbantur* Vol: 2do. fol: 909.

„ IV. Konfederacya Małopolanow po śmierci Krola Stefana w w Krakowie Dnia 29 Czerwca Roku 1588. *Vol: 2do fol:* 1046. ktorzy w uformowanym kapturze porządek uczynili. Potym nastąpiła Konfederacya Warszawska generalna na Seymie Konwokacyinym *Vol: 2do. fol:* 1054. y zaszedł ziazd Wiślicki po Seymie *Electionis* pod związkiem Konfederacyi na poparcie Elekcyi Zygmunta. III. dnia 8 Października Roku 1587. *Vol. 2 fol.* 1089, Te wszystkie Konfederacye y *Acta Interregnorum* na Seymie Koronacyi są zamilczone.

„ V. Konfederacya po śmierci Zygmunta III. Dnia 16 Lipca Roku 1632. Na Konwokacyi potym stanęła generalna Konfederacya, ktora konfirmowana iest na Seymie Koronacyi, Titulo: *Acta Interregni approbantur, Vol. 3. fol.* 784.

„ VI. Konfederacya Warszawska po śmierci Władysława Czwartego stanęła Roku 1648. *Vol. 4 fol.* 144. potym na Koronacyi wszystkie *Acta Interregnorum* konfirmowane *Vol. 4. fol.* 265.

VII. Konfederacya generalna po abdykacyi Iana Kazimierza Roku 1668. *Vol 4 fol.* 1025. ktora y *Acta Interregni* aż na trzecim po Koronacyi Michała Seymie są potwierdzone.

„ VIII. Konfederacya po śmierci Michała nastąpiła na Konwokacyi a na Koronacyi Iana III *Acta Interregni* approbowane.

„ IX. Konfederacya za Augusta Wtorego, y chociaż potym zászedł Seym *Coronationis Acta* iednak *Interregni* są zamilczane.

„ X. Konfederacya za Augusta III ktorą Prześwietne Stany Pamiętacie, y dlaczego na Seymie *Pacificationis* przeciwne Elekcyi punkta Konwokacyine skassowane? macie zupełną tych taiemnic wiadomość.

„ Dla tego wszystkiego *in Volumine Legum* znayduiące się wspomniałem Konfederacye, abym ztąd dowiodł, iak każda pod inszą formą odprawiała się, a przecie wszystkie pełnomocne stanowiły wyroki. Iedne z tych *Acta Interregni* są approbowane, na następuiących Seymach, Drugie po kilku odeszłych z przemilczeniem Seymach, aż w nawstępnym czasie stwierdzone. A wszystkie Konfederacyi na Seymach y ziazdach *Sancita* w zupełney były ważności.

„ Pokazuie się z wszystkich wyrokow: że one na istność rzeczy stanowionych nie na legalność stanowienia uważały, y od stanowienia nie od stwierdzienia mocy swey skutki dowodziły. Czytać przy tym wszystkie też Konfederacye, każda z nich w części podobne, a w części rożne między sobą miała pobudki, y iak z inszych przyczyn formowała się, tak każda Konfederacya osobliwszość stanowienia uradzała. Następce nasi gdy przyszłym związkiem sprzymierzeni będą, pewnie nie z przepisu y zwyczaiu naszey Konfederacyi iakoby Prawodawczyni, lecz z własnych uwag potrzeb y okoliczności mocą Konfederacką radzić y rządzić będą.

„ Z tego przełożenia rozumiem: iż się zupełnie dowiodło: że Konfederacye nie tylko co do legalności, ale y co do istności rzeczy pełnomocnie postępowały, a za tym y nasza o ktorey mowić mogę: że naysolennieysza Konfederacya, bo naypotrzebniey, nayregularniey uformowana, twierdzą wszystkich Woiewodztw, Ziem, y Powiatow, zmocniona pełnomocnie czynić y pożytecznie dla Oyczyzny radzić może, nikt iey legalności nie przypisze, ktora sama sobie daie prawo,

„ Ze zaś pożytecznieyszy teraz dla Rzeczypospolitey Stan Konfederacki, niżby po rozwiązaniu się cywilny, niechcę się iaszerzyć z obszernemi probacyami, to tylko namienię. Nie iestże to szacowniey kraiowi, gdy *activam & agentem Rempublicam* reprezentuiemy? Nie iestże to potrzebniey, gdy ustawy nasze iedne z z pożytkiem Rzeczypospolitey ustanowić, drugie ustanowione ztwierdzić możemy? Nie iest że to pożądaniey, gdy spokoyność w kraiu powagą Konfederacyi ubespieczamy? Nie iest że to pożyteczniey, gdy od dependencyi zagraniczney uwalniaiąc się, Seymować skutecznie możemy? Weyzrzyimy czystym bez uprzedzenia okiem w Stan przeszły Cywilny naszey Rzeczypospolitey powszechnym zdaniem iuż do Anarchii nachyloney. Skracam obsitą materyą tych pożytkow wywodu, przez ktore w rożne wpadaiąc okoliczności od założoney oddaliłbym się materyi. Dosyć mi to powtorzyć, iż ten węzeł Konfederacyi potrzebny iest naybardziey dla dochodzenia Seymow, o ktorych słyszym: kto pod Cywilną postacią oprawuiącym się bespieczeństwa dochodzenia onych nie pozwala. Więc myśl przeciw Konfederackiemu dla dochodzenia Seymów sposobowi, do zagraniczney rowna się intrygi, a iakże z Obywatelskim duchem może bydź zgodną.

„ Radbym wiedział co tracim przez postać Konfederacyi? ktora w tym ma swoią od Cywilney rożnicę: że w Konfederackim Stanie Rzeczpospolita spokoynością zmocniona nie zerwanie y skutecznie Seymować może; y nie czuiemysz, nie widzim, nie poznawamysz, ztąd zysku?

„ A wszakże iak tylko z Stanu Arystokratycznego w Demokratyczny odmieniła się Rzeczpospolita, puki pod większością głosow przez sześćdziesiąt lat kilka, potym pod mnieyszością przez sto kilkanaście lat Seymowała, pożytecznieysze skutki Oyczyźnie uradzała. Skoro zaś zrywanie Seymow, wszakże nie z przepisu prawa w modę tylko przez dyffidencyą Obywatelow weszło, mowmy, ba czyńmy teraz w tey rad Swiątnicy, co powszechnie mowim o nędznym dotąd Stanie Rzeczypospolitey, Szacuymysz teraz przżytki z Exwinkulacyi y z związku Konfederacyi.

„ Może mi kto powiedzieć, czemuż w tym Symie iako Konfederackim, nie Marszałek Konfederacki prezyduie? Łatwa odpowiedź, a czemu Konwokacyine Konfederackie Seymy z rowney kwestyi nie pod Marszałkami Konfederackiemi odprawlały się? Bo istota Konfederacyi przedziela się na dwie, raz na Seymuiącą Konfederacyą, ktora się z Posłow składa, a z tych obiera się Marszałek, drugi raz na opatrywanie bespieczeństwa Kraiu, czego dostrżegać po Woiewodztwach, Ziemiach, y Powiatach Marszałkowie w szczegulnościach, w generalnościach kraiowych Marszałkowie Korony Połskiey y W. X. Lit: strzedz y dozierać powinni.

„ Gdyby więc miał prawo do prezydowania na Seymie Koronny Marszałek Konfederacki, miałby rowne y Litewski, lecz przez uwagę rostropności, ta racya mieysca w umysłach mieć nie powinna. Ile łącząca się Konfederacya w swoim koniunkcyi opisie Seymować postanawia, y Marszałkom Konfederackim mocy prezydowania w Seymach nie przywłaszcza, a więc na utrzymanie nie na rozrywanie Seymow wyroki iey tłumaczyć trzeba. A do tego partykularnością zdania, niepodobna legalność przepisywać seymuiącey pod Konfederacyą Rzeczypospolitey, ktorą ona teraz przezornie ułożyła.

„ Może y to bydź wniesionym: Dlaczego Deputaci do Konstytucyi wyznaczeni zaprzysięgali Rotę? iż dostrzedz maią aby żadna Konstytucya *in Volumen Legum* nie wchodziła, na ktorąby *omnium Ordinum* nie zaszła zgoda; pamiętam y ia te słowa, bo niemi maiąc honor bydź Deputatem wyznaczonym Bogu y Oyczyźnie ślubowałem wiarę. Tey instynktem y naturalnym oświeceniem istność tey roty obiaśniam. Iak w Seymach cywilnych zgoda wszystkich pod iednomyślnością, tak w Seymie Konfederackim pod większością głosow wytłumacza się. Nie ma zaś w tey rocie słow, aby wszystkich zezwolenie, to iest każdego Posła potrzebowane było, wszystkich tylko Stanow Rzeczypospolitey wyciąga się zgoda.

„ Wszakże rowną y na Konwokacyi potrzebowaną tylko w Seymowaniu pod Konfederacyą przez większość głosow, a w cywilnym obradowaniu przez iednostayność głosow tłumaczy się.

„ A wszakże y Marszałek Seymowy w podobnych obowiązkach przysięga; iż żadney Konstytucyi, na ktorąby iaka zaszła Kontradykcya, o ktorą trzykroć spytáć się powinien będzie, *in Volumen Legum* nie poda y nie wpisze. Tu prawie *à fortiori* argument, a przecież y na Seymach Konwocacyinych, ktore wszyscy powszechcnie Konfederackiemi nazywamy, tęż rotę Marszałek wykonywa; Lecz ta zgoda w Seymach pod Stanem cywilnym przez iednomyślność, a w Seymach Konfederackich przez większość głosow wytłumacza się, y to iest właściwe przysiąg Deputackich, y Marszałka Seymowego obiaśnieł ie. Więceyby na te wszystkie Konfederackie czynności y zwyczaie zayść musiało prawa opisow, gdyby się moc Konfederacyi opisywać dała, lecz w naturalney rostropności poznać daie się: iż Konfederacya nad Prawami, nie pod prawami zostaie, a zawsze stanowić y tłumaczyć Prawa pełnomocna.

„ Wyprobowawszy tedy: że teraz iak Stan Rzeczypospolitey, tak w nim Seymuiąca Rzeczpospolita formą Konfederacką obradować może, wywiodłszy pełnomocność Konfederacyi, y z niey pożytki obiaśniwszy, obracam do Tronu Twego Nayiaśnieyszy Krolu myśli moich wyraźność. Przypominam iak od złączonych po Twey szczęśliwey Elekcyi Konfederacyi, miałem honor bydź wyznaczonym z Prowincyi Lit: wespoł z Korony Pol: Deputowanemi do oznaymienia Dostoieństwu Twemu dzieła naszego, usty Krolewskiemi ápprobuiąc tę czynność, w istocie ważność, w celu pożytek Oyczyzny maiącą, powagą swą utrzymywać obiecałeś. Niechże skutek twey dzielności, ktory dał iestestwu tey Konfederacyi, *esse* da & *perficere*. A iak pierwiastkowa Konfederacya za panuiącego Władysława Iagiełłowicza pożytecnym Oyczyźnie uformowała się sposobem, tak będąc Miłościwy Panie Krwie Iagiellońskiey Dzedzicem, utrzymuy tę istność, Tron Twoy, Rzeczpospolitą, y nas Obywatelow ubespieczaiącą, aż taż Konfederacya z wyklarowanych w Oyczyźnie pomyślności, iak cywilnemu Stanowi zabrała, tak iemuż służącą przywroci postać. „

A po nim Xiąże Imc Prymas *de tenore sequenti* zdanie swoie wyraził.

„ Pozwolisz mi W. K. Mść wynurzyć myśli moie w materyach z prawem y sprawiedliwością zgadzaiących się. To prawda że wielom zdaniom rzecz się dziwna widzi w czynach teraźnieyszych, y niby rozumieią: że w brew prawu Seym teraźnieyszy w iedności Stanow odpráwuięcy się, cytuią Konstytucyą *Anni* 1690 o porządku Seymowania, a niedodaią: że to na ow czas Rzeczpospolita była w głębokim pokoiu, kiedy to prawo stanowiła. Ale coż się działo po tey Konstytucyi? a to wkrotce zaszło bezkrolewie, od-

miana Krola są tego dokumentem Seymy w Sesyach, ktore Seym traktatowy *Anni* 1717 zakończył.

„ Weyrzyimy po Interegnum *Anni* 1733. iakie tam przez 31 lat Seymowania były, widzieliśmy y uznaliśmy: że tam żadney formy Rzeczpospolita nie widziała się mieć, bo zawsze rozłączona; Niedziw przeto: żeśmy przez kilkadziesiąt lat zapatrywali się tylko na ceremoniały Seymowania, ale skutku żadnego ich nicht niewyprobuie. Rzeczpospolita w trzech Stanach złączona zawsze iest prawodawczyną, y podług okoliczności może kássować, y odmieniać dawne prawa, a nowe stanowić, czemu nikt przeczyć niemoże. Bezkrolewie zeszłe miało wiele do czynienia po bezrządzie przeszłym, y z tey to przyczyny, tak znaczne *Volumen* Praw y Ustaw Seym Konwokacyi przeszłey postanowił, na ktorych przetrząsaniu iuż tyle dni utraciliśmy, a w iedney tylko materyi Skarbu. Czemu? bośmy przyuczyli się przez tyle lat tylko do sprzeciwiania się dobrym radom, a nigdy do rad skutecznych około dobra Oyczyzny. Seymu Konwokacyi ustawy są cale doskonałe y przyzwoite okoliczności czasow teraźnieyszych: żebyśmy z letargu nierządu wybrneli, każdy widzieć y miarkować powinien: że Duch Opatrzności Boskiey rządził tym bezkrolewiem, Seymowym radom, czynom, y skutkom Elekcyonalnym błogosławił, iednomyślnośc u nas związał, y dotąd w teyże iednomyślności nas zachowuie, Waszą K. Mość Pana nam Miłościwego na Tronie osadził, a nadewszystko pragnącego, y chcącego Dobro Oyczyzny ugruntować y sławą Staropolską uwieńczyć. Przeto ufundowani na tak stałych y mocnych twierdzach, czegoż więcey życzemy sobie? wspominamy ceremoniały dawnych praw, a nie zważamy okoliczności nowych ustaw, chcemy się rozłączyć niby pod pretextem aby *officina legum cudendarum* nieprożnowała, a nie zważamy czasu krotkiego, nie uważamy: że podług dawnych praw iesteśmy iuż aktualnie w pięciudniowey podług praw robocie złączoney w trzech Stanach Rzeczypospolitey. Chcemy aby węzeł iedności generalney był rozwiązany, a niemiarkuiemy, że nam radzić w iednomyślności potrzeba, abyśmy od obcych ocaleli y uwolnili się od postrachow.

„ Nayiaśnieyszy nasz Panie niechcę bawić dłuższemi lubo potrzebnemi reflexyami, upraszam tylko W. K. Mći abyś nas w iedności utrzymał, y tak serca nasze spoił miłością sobie wrodzoną, abyśmy iednomyślnie w radach postępowali, y do celu ubespieczenia Państw W. K. MCi zbliżali się. Wszak na tym zawisła całość Dobra Oyczyzny, Duch Boży był, iest, y będzie z nami, *ubi Spiritus Domini ibi libertas*. „

Zaś IMć Pan Massalski Kasztelan Wileński odpowiedaiąc IMCi Panu Tyzenhauzowi twierdził: iż Konfederacye nigdy niestanowiły prawa, ale ieżeli co uchwalliły, zawsze potrzebowały konfirmacyi

Seymu *in libertate* odprawianego, a niektorych z nich *Sancita in Volumen* nie ſą wprowadzone, y dziękuiąc za oddanie Woiewodztwa Wileńſkiego, tudzież Pieczęci godnym w Oyczyźnie Oſobom, iako też za przywrocenie do dawney Iuryſdykcyi IMCi Pana Bielińſkiego Marſzałka W. Koronnego, za IchMciami Panami Hetmanami Koronnemi, żeby także do ſwych dawnieyſzych prerogatyw byli *reſtituti*, oraz Ich Mć Panowie Rzewuſki y Pac Chorąży y Podſtoli Litewſcy od rygoru dekretu Konfederacyi zoſtali uwolnieni, Stanow Rzeczypoſpolitey dopraſzał ſię.

Imć Pan Poniatowſki Podkomorzy Koronny Poſeł Bełzki ſkłaniaiąc ſię do allegowanych przez Xcia Czartoryſkiego Poſła Sanockiego na dniu onegdayſzym, a na dniu dziſieyſzym przez IMCi Pana Tyzenhauza Poſła Grodzieńſkiego, praw y Konſtytucyi, o podpis Proiektow, iednego od Tronu względem podania czterech Regimentow Gwardyi pod Iuryſdykcyą Kommiſſyi Woyſkowey, a drugiego z inſtrukcyi Woiewodztw o uſtanowienie iak w Koronie, w Litwie Kommiſſyi Woyſkowey dopominaiących ſię wynikaiącego, na fundamencie ſwego Woiewodztwa żądania dopraſzał ſię. Oco y IMc Pan Mniſzek Poſeł Przemyſki, domawiaiąc ſię, koekwacyi Buław Litewſkich z Koronnemi y poſtanowienia woyſkowey Kommiſſyi u Stanow Rzeczypoſpolitey dopominał ſię.

IMć Pan Zagurſki Poſeł Wołyńſki oświadczył ſię: że *in virtute* wolnego domowienia ſię Poſłowi na Seymie, proſił znowu aby był obiaśniony, czy ten Seym *in libertate*, czyli pod Konfederacyą odprawuie ſię? a na koniec wyrażaiąc domyślać ſię: że Seym *Coronationis* teraźnieyſzy ieſt pod Konfederacyą, cytuiąc wprzod prawa o prerogatywach Hetmańſkich dawnieyſzemi przed Konwokacyą Konſtytucyami opiſane, allegował: iakoby Hetmani Koronni nic nie byli winni, y że przez to: że ruſzyli woyſka z ſwoich ſtanowiſk przeciwko wchodzącemu w kraie Polſkie exotycznemu żołnierzowi żadney nie zaciągnęli kary, a przeto *alloquendo* Nayiaśnieyſzego Pana, proſił ażeby przyiął ich do Łaſki, y żeby pierwſze pterogatywy y władza były im wrocone.

Na co Nayiaśnieyſzy Pan przez Xcia Sanguſzkę Marſzałka Nadwornego Litewſkiego oświadczywſzy chęć mowienia ſwego w te ſłowa odpowiedział.

„ Tak, iak wybranie wolnego Narodu przewyżſza *ſortem cœcam*,
„ ktora rodzić ſię na Tronie, dziedzicznym rozkazuie Krolom, tak
„ ia w tey, ktorą z rąk kochanych Ziomkow odebrałem Koronę, tę
„ naymilſzą upatruię ponętę: że byłem rownym każdemu w tey Izbie
„ zaſiadaiącemu: że rowni rownego y w pośrzod was żyiącego obra-
„ liście Krolem, znać żeście Go kochali.

„ Ta miła dla mnie pamięć przychyla tak mocno ucho y
„ ſerce moie do każdego tey Oyczyzny otobliwie tu na Seymie *a-*
„ *ctivè* czyniącego obywatela: że lubo Krol, lubo Ociec, czynić y mo-

„ wić z każdym iak Brat, iak rowny, pierwſza ieſt zawſze ſkłon-
„ ność moia, tak iak czyniłem w tey ſamey Izbie na niedawno ze-
„ ſzłym *Convocationis* Seymie; ktory co, y czemu ſtanowił? rozumia-
„ łem: że doſtatecznie ieſt wiadomo wſzyſtkim tu ſię teraz znaydu-
„ iącym.

„ Lecz z uſłyſzanego dopiero głoſu, urodzonego Poſła Wołyń-
„ ſkiego y obroconey do mnie od niego odezwy wnoſić muſzę: że al-
„ bo ſłowa *Convocationis* Seymu, albo okoliczności, ktore uſtaw one-
„ go były powodem, nie ſą mu doſyć pamiętne.

„ Bogdayby Oyczyzna mogła zapomnieć! bogdayby mogła by-
„ ła nigdy nie doznawać! tego wolności y praw ſwoich uciśnienia,
„ ktore na Seymikach *ante* Konwokacyinych uczuła tak cieſzko, wte-
„ dy gdzie ieſzcze ani wiadomości ani zamyſłu żadnego nie było
„ wkroczenia zagranicznego woyſka.

„ Tych ci Seymikow bezprawia pierwſzą były przyczyną ſpra-
„ wiedliwych y przeto potrzebnych śrzodkow, ktore przedſiewzię-
„ ła Rzeczpoſpolita: aby te woyſko, ktore podług iey uſtaw, granic
„ beſpieczeńſtwa ſtrożem bydź miało, przeſtało bydź wewnętrzną
„ iey dolegliwością. Bogdayby nam iuż nigdy tey nie przycho-
„ dziło odkrywać zaſłony! pod ktorą radbym na zawſze zagrzebał,
„ y przeſtępſtwa y ſkutki onychże.

„ Konkluzyą zaś wſzczętey materyi o porownaniu Litewſkich
„ Buław z Koronnemi do po obiedney odkładam Seſſyi, ktorą teraz
„ na godzinę czwartą ſolwuię. „

Po ktorey za przybyciem na Tron Nayiaśnieyſzego Pana IMć Pan Marſzałek Poſelſki dążąc do zakończenia rozpoczętych materyi zagaił Seſſyą, y pytał ſię czyliby na podpiſanie Proiektu reſpektem poſtanowienia Kommiſſyi Woyſkowey Litewſkiey, y umiarkowania Buław Litewſkich zarowno z Buławami Koronnemi przeczytanego była Stanow zgoda? Na co gdy ſam IMć Pan Maſſalſki Kaſztelan Wileńſki a Hetman W. Litewſki oświadczył ſię: że nie pozwala; Zabrał głos IMć Pan Rydzyńſki Poſeł Poznańſki, y *ex mente* inſtrukcyi Woiewodztwa ſwego upraſzał, aby władzę Litewſkich Buław rownie iak Koronne umnieyſzyć.

Do czego ſię IMć Pan Małachowſki Poſeł Łomżyńſki przymawiaiąc, w te ſłowa miał mowę ſwoię.

„ Walczące znayduię teraz w oſobie moiey inſtynkta, iedne kto-
„ re w przymłodſzych latach moich ſprzeciwia ſię niektorym
„ nieco wzbraniaią zdaniom, ile ludzi laty y zaſługami publicznemi
„ zadawnionych, drugie każe mowić na dowod że na ſzoſtey iuż mieſz-
„ cząc ſię Poſelſkiey funkcyi, *non vani mei fuere labores*. Przeto otwieram
„ tę myśl, ktora Patryotyczne wzbudziła we mnie zdanie. Nie
„ w chodzę w liczenie Konfederacyi tyle razy w Państwie naſzym pra-
„ ktykowanych, ale tych czynię rożnicę: Konfederacye, ktore pa-
„ nuiącym przeciwiły ſię Monarchom, te zaiſte uſtawać powinny z

„ z rekognicyą ukoronowanemu Panu, ta zaś ktora przy dosto-
„ ieństwie Krola iest teraz obwołaną, nie ma przyczyny ustawać.
„ Złączenie same oboyga Narodow Konfederacyi, konwinkuie prze-
„ ciwne zdania, gdy wyraźnie ostrzegło *Salvâ alternatâ Laski Seymo-*
„ *wey na Prowincyą Wielkopolską na Seymie Coronationis*, a zatym do-
„ zwoliło mieć inną w tey dostoyności Osobę nád Generalnego Mar-
„ szałka. Ale żebym nakoniec otworzył iaśniey mysl, zda mi się
„ cale ta tu nie potrzebna Kwestya, ktore prawo świeżo ukute re-
„ zolwuie: Ta materya względem posłuszeństwa woyska y iegoż
„ regularności wzniecona, choćby nie pod Konfederacyą, o ktorą
„ kwestya idzie, to iednak *formâ judiciariâ* sposobem y skutkiem In-
„ teressow Skarbowych opisanym że konkludować się ma, czytam
„ punkt dziś uchwalony w tych zawarty słowach: *Same nawet deside-*
„ *ria co do tey to zapłaty woyska, y onegoż regularności na każdym Seymie*
„ *sposobem y skutkiem w interessach Skarbowych w prawie Konwokacyi opi-*
„ *sanym nie odwłocznie rezolwowane y decydowane bydź maią.* Te przeto
„ nie oschłego ieszcze piora effata wiążą y mnie y każdemu Oyczy-
„ zny dobremu Synowi usta, a mnie kończyć że *Lex si ab authore non*
„ *veneranda, author ipse despiciendi famam luerat.* „

Po ktorym XŻe IMć Czartoryski Poseł Sanocki głos zabrawszy IMCi Panu Kasztelanowi Wileńskiemu odpowiedział: że dla tego *Sancita* dawnych niektorych Konfederacyi w *Volumen* nie weszły: że bywały dwie strony między sobą walczące, a teraźnieysza Konfederacya w ogulnym związku iest uczyniona. Rezelwuiąc zaś głosy za IchMć Panami Hetmanami do IK.Ci proszące: żeby byli do swoich dawnych przywroceni prerogatyw, obrocił dyskurs swoy do Nayiaśnieyszego Pana, że w tey mierze I. K. MCi przyznaią tę moc, ktorey sobie sam I. K. Mc nie przywłaszcza, ale spolnie z Stanami Rzeczypospolitey o tym decydować żąda, ktore to Stany że władzę Litewskich Buław chcą rownie iak Koronnych umnieyszyć, prosił więc aby *eo nomine* przystąpić do *Turnum*; O co y IMć Pan Bukowski Kollega Iego, radząc czasu nadaremnie nie tracić, dopominał się.

Zaś IMć Xiądz Massalski Biskup Wileński Syn IMCi Pana Kasztelana Wileńskiego Hetmana Wielkiego W. Xięstwa Litewskiego żaląc się: iz w tym czasie gdzie, się Hetmami Litewscy spodziewać mieli od Rzeczypospolitey wdzięczności, przeciwne Iey dla nich słyszeć przychodzi żądania, wyraził że ten zamach na Buławy Litewskie iak nie przyzwoity, tak iest dla Rzeczypospolitey y nie użyteczny, a wymieniaiąc Zołkiewskiego, Zamoyskiego, Chodkiewicza y innych Hetmanow woyskiem samowładnących czyny dla Rzeczypospolitey zysk sprawuiące, wnosił że iest dla Oyczyzny warowniey, kiedy władza Hetmanow nie iest podzielona; Naostatek zaszczycacaiąc *in publico* w niczym niepoślakowaną, y rzeczywiście wiadomą teraźnieyszych Hetmanew Litewskich ku Rzeczypospolicie wierność, obowięzywał prozbami wszystkie Stany, aby niewinnych pomienionych Litewskich

Hetmanow umnieyszeniem ich władzy nie krzywdzić, lecz przynaymniey w iaki czas to odwlec, a tantisper Woiewodztwa o tey okoliczności obiaśnić.

Po nim wziął głos IMć Pan Godzki Woiewoda Podlaski, y łącząc zdanie swoie z daniem Xcia IMci Czartoryskiego Posła Sanockiego o umnieyszenie teyże władzy Hetmańskiey Litewskiey y podpisanie proiektu dopominał się.

A IMć Pan Małachowski Marszałek Poselski dla lepszego wyrozumienia pomieniony proiekt o umnieyszeniu władzy Hetmanow Litewskich kazał przeczytać, y po przeczytaniu onego pytał się ieżeliby go podpisać? krzyknęli wszyscy *zgoda*, a IMć Pan Kasztelan Wileński cytuiąc Konstytucye o prerogatywach Buław licznie opisane, na podpisanie proiektu niepozwalał, Odpowiedział więc IMć Pan Wilczewski Poseł Wiski: iż iako te Konstytucye ktore IMć Pan Kasztelan Wileński cytował, są mu znaiąme, tak też y to nie mniey mu iest wiadomo; że Rzeczpospolita wolna iest prawa stanowić, poprawiać, stwierdzać, odmieniać y kassować; a więc kiedy się nikt więcey oprocz IMć Pana Kasztelana Wileńskiego podpisaniu Proiektu nie sprzeciwiał, prosił przeto ażeby nie odwłocznie był podpisany.

O co gdy wszyscy swoie ponowili żądania odezwał się IMć Pan Sosnowski Poseł Brzeski Litewski y żeby ta materya dla nakłonienia się IMć Pana Kasztelana Wileńskiego do żądzy wszystkich Stanow Rzeczypospolitey do dnia iutrzeyszego była odłożona upraszał. Ale kiedy wszyscy zuowu powtorzyli *desideria* swoie ażeby tenże Proiekt był zaraz podpisany, y IMć Pan Poniatowski Poseł Bełzki głos zabrawszy o toż samo dopominał się; przeto pozerzeczony Imć Pan Marszałek Posselski tenże Proiekt Kommissyą w Litwie woyskową rownie iak w Koronie iest postanowiona, y zmnieyszenie władzy Buław Litewskich opisuiący, znowu kazał przeczytać, y po przeczytaniu o podpis pytał się. Nikogo słychać nie było procz IMCi Pana Kasztelana Wileńskiego, zeby podpisaniu pomienionego sprzeciwiał się Proiektu, lecz wszystkie odpowiedzi były o podpis upraszaiące.

Zabrał expost głos Xiąże IMć Czartoryski Kanclerz Wielki Litewski y wyrażaiąc: że po przeczytaniu podanego od Tronu Proiektu Gwardye cztery do samowładności Nayiaśnieyszego Pana należące Iurysdykcyi Kommissyi woyskowey polecaiącego, wyniknął zaraz y drugi w Instrukcyach Woiewodztw zalecony: ażeby podobną y w Litwie ustanowić Kommissyą woyskową, y zwierzchność Hetmanow Litewskich z władzą opisaną na Seymie *Convocationis* Buław Koronnych porownać, oświadczył się *in facie* całey Rzeczypospolitey; że IMć Pana Kasztelana Wileńskiego Hetmana Wielkiego Litewskiego y Kollegi Iego, cnot, przymiotow, y wierności ich ku Oyczyźnie sam był y iest partykularnym czcicielem; Lecz kiedy władza Hetmanow, począwszy od Krola Zygmunta w czasiech po sobie idą-

cych tak wielka urosła: iż sama z siebie rzeczywiście straszną Rzeczypospolitey pokazywała się, y *abusus* Iey uciążaiące Oyczyznę często praktykowały się; opisać więc iey granice y Kommissyą woyskową postanowić nic sprawiedliwszego osądził. Przywiodł na to y innych kraiow podobną maxymę, y że każde Krolestwo (wyiąwszy Państwa wschodnie ktore się *despoticè* rządzą) niechciało y niechce mieć teraz woyska dożywotnich Władcow. Odpowiedaiąc zaś na wyrażone podziwienie, z usiłowania odmiany ustawy Konwokacyi, ktora Hetmanow Litewskich przy dawnych konserwowała prerogatywach pochodzące, dał racyą następuiącą: że lubo pod czas Konwokacyi Prowincye Koronne, maiąc wierności uspolonych w ten czas razem w radach Hetmanow Litewskich ku Oyczyźnie dowody, przy dawnych ich prawach zostawić pozwoliły; iednakże postrzegszy tego tak z samey istoty teyże władzy Rzeczypospolicie często grożącey y straszney, iako też należytego porownaniá prawa Prowincyi Litewskiey z Prowincyami Koronnemi nie odbitą potrzebę, zaleciły to wszystkie Woiewodztwa w swoich na teraźnieyszy Seym instrukcyach, ażeby też władzę Buław Litewskich rownie iak Koronną przez postanowienie Kommissyi woyskowey umiarkować. Co żeby w iednomyślności wszystkich mogło teraz nastąpić, upraszał Náyiaśnieyszego Pana, upraszał Senatu y Stanu Rycerskiego ażeby Nayiaśnieyszy Pan y pomienione Stany tychże IchMciow Panow Hetmanow Litewskich perswazyą y prozbami swemi do użytecznego żądzy całey Oyczyzny zadosyć uczynienia raczyli nakłonić.

Odezwali się zaraz wszyscy Posłowie, Senat y Ministrowie prosząc IchMć Panow Hetnanow Litewskich, azeby pomieniony Proiekt był podpisany. ale IMć Pan Kasztelan Wileński Hetman W. Litewski mowiąc: iż nie byli *de ullo crimine contra Rempublicam convicti*, niechciał na to zezwolić.

A Nayiaśnieyszy Pan przez Xcia IMCi Czartoryskiego Łowczego Koronnego tychże IchMciow Panow Hetmánow wokowawszy do Tronu ażeby się skłonić chcieli do żądania Rzeczypospolitey, Im perswadował.

A gdy pomieniony IMć Pan Hetman W. Litewski niechciał się nakłonić, zabrał więc głos Xże IMć Czartoryski Poseł Sanocki, y łącząc zdanie swoie z zdaniem IMci Pana Wilczewskiego, że Rzeczpospolita iest pełnomocną prawa stanowić, odmieniać, y znosić, cytowane przez IMCi Xiędza Biskupa Wileńskiego, Zołkiewskiego, Zamoyskiego y innych zmarłych Hetmanow czyny y zwycięstwa, twierdził iż te z własnych ich cnot y miłości ku Oyczyźnie pochodziły, nie z samey szczegulnie iedynowładney źwierzchności, ktorey się potym wielorakie pokazały *abusus*; á zatym o podpisanie Proiektu dopominał się, o co y wszystkie zaraz domawiały się Stány.

A IMć Pan Marszałek Poselski ponowił raz ieszcze imieniem Stanu Rycerskiego w teyże okoliczności do IchMciow Panow Hetmanow

tmanow Litewskich prozby, do ktorey się wszyscy IchMć Panowie Posłowie wołaiąc *prosiemy* przymowili.

Zabrał potym głos IMć Pan Sosnowski Poseł Brzeski Litewski, y lubo przy prerogatywach dawnych radby widział IchMć Panow Hetmanow Litewskich; ale kiedy nie tylko większość ale prawie zupełność Stanow Rzeczypospolitey o umnieyszenie ich władzy domaga się, prosił więc ażeby wyż wyrażony był podpisany Proiekt.

A Nayiaśnieyszy Pan perswazye swoie do IchMciow Panow Hetmanow Litewskich w następuiących wyraził słowach.

„ Ieżeli ta materya determinuie się pomyślnie, ktora iest do-
„ brze poznana po tylu słyszanych w tey Izbie dzisiay głosach do
„ zupełnego rezolwowania koekwacyi Buław interessu, nikomu po-
„ dobno wątpliwey wewnętrznie niezostaie myśli, tak dalece: że
„ mnie samego, mimo własny Interess, mimo własną skłonność, pra-
„ wdy przeświadczenie przez miłość Oyczyzny do publicznego zda-
„ nia przychyla.

„ Ktoż bowiem piastuie buławę Koronną? Brat moy prawie ro-
„ dzony; ktoż ią z czasem piastować może? rownie albo bliżey iesz-
„ cze do mnie należący. Kto iest Hetmanem W. Litewskim? ten,
„ ktoregom się z naymłodszych lat przyuczył znać, poważać y ko-
„ chać, iako ściśle zdawna do mnie y moich przywiązanego.
„ Mogłcibym podobno po takiey Kommendzie obiecywać sobie woy-
„ sko wierne, Wodzow powolnych. A gdyby strzeż Boże! mo-
„ żności zepsucia podległy ludzki moy umysł wystąpił kiedy z dro-
„ gi uszczęśliwienia publicznego na złe y na szkodliwe Oyczyznie
„ zamysły, dobrałcibym sobie y na to nawet innych aż nad to po-
„ wolnych Wodzow.

„ Tać to iest Krolow nieszczęśliwość! że do zepsucia podchlebnych
„ łatwiey zawsze, niż do naprawy pomocnych sobie wynayduią ludzi.

„ Gdzie iest człowiek żyiący? ktoryby mogł rzec bespiecznie:
„ będę żył iutro? Liczba dni moich w ręku Tego! ktoremu gdym
„ winien rachunek z każdey ktorą mi użycza godziny, dziś czy-
„ nić pragnę to, com powinien iak Krol, iak Obywatel: abym powo-
„ łany przed sąd naywyższy, iutro mogł stanąć ieźli trzeba, y tam się
„ sprawić: żem iuż był Oyczyźnie pożyteczny.

„ Niczym zaś bardziey moim mniemaniem, niczym trwaley ani
„ dokładniey uszczęśliwić Ią nie mogę, iako moc Krolewską tak o-
„ pisuiąc: aby bydź mogła na zawsze, y gdy mnie iuż nie stanie do do-
„ brzeczynienia iak naywiększą, a do szkodzenia ile to bydź może
„ wcale nie dołężną.

„ Iestem w przedświadczeniu, y wszystkim tutay zasiadaiącym
„ rozumiem iest iuż teraz wcale nie wątpliwym: że gdy sprawiedli-
„ wość, skarb, y władza Zołnierska, każda nie w iedney od Krola wybra-
„ ney ale w kilkunastu będą się zawierały osobach; Krol dobrze chcący
„ przez nie, lepiey iak przedtym będzie mogł uczynić, zle chcący od siłu
„ więcey iak od iednego dozna trudności.

„ Co gdy iest oczywistym, do was samych obracam mowę moią „ Wielmożni Hetmani Litewscy, wzywaiąc was do Naywyższey sławy ktora dobrych zdobić może Obywatelow, a to iest: gdy sami „ dobrowolnie to zdacie Oyczyźnie, co Ią w waszych władzach lubo „ nie w waszych osobach straszyć może.

„ Rzym takowe niegdyś tworzył przykłady, y cnotliwych Rzy- „ mian więcey iuż dwudziestu wiekow przetrwawszy, rowno podo- „ bno z świątem trwać będzie chwała. A gdy tey chwały taż „ właśnie cnota iest przyczyną, coś podobnego Polskie Imie sobie o- „ biecywać może.

„ Iedynym był w Polszcze wszelkiego sądowey powagi rodza- „ iu sprawcą niegdyś wielki on Kanclerz Ian Zamoyski, sam był au- „ torem erygowania Trybunałow Koronnych; to powtorzył świeżo „ Xże Kanclerz Wielki Wielkiego X. Litewskiego, gdy zostawioną „ sobie w sądach Assessorskich iedynowładność: że podzieliła Rzecz- „ pospolita, nie tylko iey doradził, ale prawie na niey wymogł. Niech „ to waszym będzie zaszczytem: że co przedtym ledwie raz w kilku „ wiekach zdarzało się, u nas w iednym Roku dwa razy stać „ się może.

„ Wdzięczność zaś publiczną widzicie nie omylną w samey „ prozbie tak generalney zgromadzonych Stanow, za ktorych idę o- „ dezwą Wielmożnych zachęcaiąc Hetmanow: *ut Patriæ consulendo* „ *sua bona velint suaq; nomina reddant immortalia.* „

A po skończoney tey mowie ruszyli się wszyscy z krzeseł swoich IchMć Panowie Senatorowie Ministrowie, y niektorzy Posłowie, y IchMć PP. Hetmanow Lit. upraszali ażeby podpisaniu Proiektu przeczyć niechcieli. A kiedy IMć Pan Hetman W. Litewski żądzy całey Rzeczypospolitey niechciał zadosyć uczynić, y IchMść Panowie Senatorowie, Ministrowie y Posłowie na swe wrocili się mieysca. Zabrał więc głos IMć Pan Kanclerz W: Koronny y wyraziwszy to w swoim dyskursie, iż kiedy I. K. Mść Senat, y Stan Rycerski, o to iednoczenia się z niemi pomienionych Ichmciow Panow Hetmanow obligowali uczynność, tudzież kiedy dawno zmarły Antecessor Iego Ian Zamoyski poddał niegdyś władzę Iurysdykcyi swoiey Trybunałom, oraz teraźnieyszy Xże IMć Kanclerz Litewski Zwierzchność swoię Sądow Assessorskich iedynowładną, przytym IchMć Panowie Podskarbiowie rządy swoie samotne ná więcey osob podzielić z miłości ku Oyczyźnie pozwolić raczyli, y moc Hetmanow Koronnych przez postanowienie Kommissyi woyskowey na przeszłym *Convocationis* Seymie iest ukrocona; a zacożby to *Ministerium Belli* Litewskie nie miało bydź z Koronnym y innemi Ministrowskiemi Urzędami porownane y umiarkowane? Zaczym żądał po IMć Panu Marszałku Poselskim, aby gdy ogolna Stanow następuie zgoda Proiekt Kommissyi woyskowey Litewskiey y Koekwacyi Hetmanow Litewskich z Koronnemi, był podpisany.

Pytał się

Pytał się przeto znowu po kilka razy pomieniony IMc P. Marszałek Poselski czyliby na podpis tegoż Proiektu była zgoda? a odebrawszy generalnie zgadzaiącą się na podpis, od wszystkich odpowiedź, kiedy iuż miał do podpisania ściągać swoię rękę, odezwał się IMć Pan Glinka Poseł Łomżyński, y ażeby wprzod Xiąże IMć Sangušzko Marszałek Nadw: Lit: na ten czas w niebytności innych Marszałkow, wprzod się o tęż zgodę spytał Senatu, domagał się. Zaczym tenże Xiąże IMć Marszałek *exquirebat eo nomine sensum Senatûs*, a przy odpowiedzi tegoż Senatu podpisania pomienionego Proiektu dopominaiącey się, gdy nikt więcey iak tylko IMć Pan Hetman Wielki Litewski kontradykcyą swoię opponował; Powtarzał przeto IMć Pan Marszałek Poselski więcey iak trzykrotnie pytania swoie do Stanu Rycerskiego, y gdy wszyscy Posłowie tłumem głosow, podpisania dopominali się, żądał ieszcze potym tenże IMć P. Marszałek Poselski po kilkakrotnie: aby ci ktorzy pozwalaią ucíszyli się, ci zaś ktorzyby mieli przeczyć, swoię oppozycyą ogłosili. Stało się generalne milczenie za pierwszym pytaniem, za drugim zaś IchMć Panowie Posłowie Nowogrodzcy y Rzeczyccy to tylko oświadczyli: że o utrzymanie prerogatyw Hetmańskich w swoich instrukcyach mieli zalecenia, ale widząc że postanowienia woyskowey w Litwie Kommissyi cała domaga się Rzeczpospolita, na podpisanie tegoż Proiektu y oni zezwolili, a za trzecim y czwartym IMć Pana Marszałka Poselskiego pytaniem podobne iak za pierwszym nastąpiło w ogulności milczenie. A takowym porządkiem gdy po ponowionym znowu kilkakrotnym przez IMCi Pana Marszałka Poselskiego pytaniu nikogo przeczącego niebyło; Proiekt ten Kommissyi woyskowey Litewskiey iako też y pierwszy podania czterech Regimentow Gwardyi pod Iurysdykcyą Kommissyi woyskowey od Tronu wprzod do przeczytania oddany, y przeczytany, przez IMci Pana Marszałka Poselskiego y wyznaczonych do układania Konstytucyi Senatorow, y Posłow iest podpisany, a Sessya od Tronu przez IMCi Pana Kanclerza W. Koronnego solwowana na dzień iutrzeyszy na godzinę dziesiątą zrana.

SESSYA OSMA
Die 13. *Xbris.*

ZA przybyciem NAYIASNIEYSZEGO PANA na Tron IMćPan Marszałek Poselski, zagaiwszy wprzod Sessyą w następuiące słowa:

„ Sławić czyny, nieść Narodom wielkość myśli, ogłaszać Są- „ siadom wspaniałość Duszy Pańskiey, radosne wynosić pod Niebiosy „ Ziemiańskie okrzyki z rządow naylepszego nam Pana, podawać „ następnym wzor Panowania, iest zaiste wielką wiernością Podda- „ nego częścią, ale aby ta wszystka należytość, tym iaśniey się wy-

Ff kazała,

„ kazała, prawdziwie przynależy tym Ustom to wynurzyć, ktore się „ posądzonemi czuć nie będa parcyalnością przez odebrane od sławionego łaski. Nigdy w prawdzie dość zgodnie, zawsze iednak „ chętny moy choć mniey dołężny iest język ku sławieniu tego, „ ktorego Narody kochaią Pana, dziś w chęciach nieustaie, ale świeżym obdarzony łask szafunkiem Urząd, zabiera niechwalącego ale „ bardziey milczeniem respektuiącym dodaiącego do wagi dostatecznych dzięków. Dozwalasz Nayiaśnieyszy Panie czerpać poddanym z tego strumienia, ktory, dozwolonym przystępem gromadząc narody, pozyska nie wątpliwie Imienia źrzodła; tym chyba „ smakowac nie mogącego, ktorzy go kosztować nie żądaią. Zasilony wytryskiem wylewu tego, milczeniem czczę Maiestat, Ustom „ wszelką zadaiąc niemoc, składam Ci tylko na dzięnki te serce ktore „ nie umieiąc się dzielić, mieszcząc się w kompucie Naywiernieyszych, „ w iedną upośledzione iest cnotę y przymiot, że te przwiązanie, tę „ wierność, te poddane ulubienie, z ktorym ostatnie żąda mieć tchnienia, wyrazić nie umie. „

Doniosł potym Stanom Rzepltey że ieszcze iedna materya Skarbowa zostaie się, to iest kalkulacya Generała Artyleryi Koronney.

Do wysłuchania ktorey za poprzedzaiącą zgodą wszech Stanow IMć Pan Kanclerz W. Koronny z Senatu z Prowincyi Polskich IchMciow PP: Sołtyka Łęczyck:, Ossolinskiego, Wołyń:, Woiewodow; a z Xięstwa Lit: Imć P. Przezdziecki Podkancl: Lit: Imć Pana Hilzena Kasztel: Inflantskiego, zaś Imć Pan Marszałek Małachowski z Stanu Rycerskiego *in æquali numero* z każdey Prowincyi wyznaczył Posłow.

Zabrał głos potym IMć Xiądz Wołłowicz Biskup Łucki, w ktorym po wyznaniu winnego Nayiaśnieyszemu Panu uszanowania, prosił o przemienienie Targow y Iarmarkow z dni Swiętych y Niedzielnych na dni powszedne, tudzież o sprowadzenie Ciał Nayiaśnieyszych Augusta III. Krola y Iego Małżonki. Czytał zatym IMć P. Sekretarz Seymowy Proiekt respektem zniesienia Iarmarkow y Targow z dni Swiętych na dni powszednie, po przeczytaniu ktorego w rożnych materyach nastąpiły głosy. Iako to IMć Pan Dłuski Poseł z Powiatu Toruńskiego domawiał się o wrocenie Xiążęciu IMCi Woiewodzie Ruskiemu erogowanych na expensa Orygentalne na IMć Pana Alexandrowicza do Porty na IMc Pana Sługockiego do Krymu y na sprowadzenie Tłumacza, względem ktorey rekompensy Proiekt ułożony iest do przeczytania podany, a ten za nastąpioną Stanow ogulną zgodą został podpisany.

Czytany był potym Proiekt, ażeby alternata głosow razem z alternatą Lasek między Prowincyami obserwowana była; na ktory IchMć Panowie Posłowie Prowincyi Małopolskiev głosy zabieraiąc, y prerogatywy pierwszeństwa Posłow Krakowskich utrzymuiąc niepozwalali, y ten Proiekt dla oppozycyi IchMciow Panow Posłow Małopolskich (lubo IchMć Panowie Wielkopolscy y Litewscy Senatorowie y Posłowie o podpisanie onego *urgebant*) na Sessyi przed połedniowey skutku wziąć nie mogł, y IMć Pan Kanclerz W. Koronny Sessyą na godzinę czwartą po południu odłożył.

Po ktorey zgromadziwszy się Stany gdy zagaiona była Sessya *in ordine* konkludowania rozpoczętego alternaty głosow Proiektu, zabierali głosy tak z Senatu iako *ex Equestri ordine*, y na kontrowersyach czas wycięczaiąc zabrał głos IMć Pan Łętowski Poseł Krakowski życząc tę materyą decyzyi Nayiaśnieyszego Pana polecić, a zatym IMć Pan Marszałek Koła Rycerskiego pytał się Stanow ieżeliby się na to zgodziły, na co gdy w ogulnośli odpowiedziano *zgoda*—. Zabrał przeto głos IMc Pan Kanclerz W. K. y że I. K. Mć widząc takową do siebie podufałość, gdy tę materyą ma sobie powierzoną ktora tak wiele przedtym zwykła trudnić Seymow, żąda áby wyrażony o alternatach głosow Proiekt został podpisany, odpowiedział.

A przeto IMć Pan Marszałek Poselski zleciwszy powtorzyć czytanie tegoż proiektu, y po przeczytaniu powtorzonym pytaiąc się Stanow po trzy razy czyliby na podpis onego była zgoda? odebrawszy tyle kroć żądaiącą podpisu w ogulności ogłoszoną odpowiedź, tenże proiekt z innymi Senatorami y Posłami do układania Konstytucyi wyznaczonemi podpisał.

Czytany potym był trzeci proiekt konserwacyi Papierow publicznych y sprowadzenia ich z Krakowa do Warszawy, do ktorego Proiektu to dołożono ażeby *Insignia* z Krakowa na Koronacyą do Warszawy sprowadzone nazad do Krakowa odwiezione były, y Series papierow spisana w Grodzie Krakowskim oblatowana została, y Proiekt ten za zezwoleniem trzykrotnie od Stanow w ogulności ogłoszonym iest podpisany, a Sessya nazaiutrz solwowana.

SESSYA DZIEWIĄTA
Die 14 *Xbris*. 1764.

JMC Pan Małachowski Marszałek *de tenore sequenti* Sessyą zagaił.

„ Ieżeli w wszelkich Poddanemu właściwych przymiotach „ celic się y inne przewyższac nie wątpliwie zdaię chętne y miłe „ Panuiącemu posłuszeństwo, skraca wszelkie ku wymowie myśli, samemu tępić każe ięzykowi, oczom nieiako samym dozierać zbrania nowych co raz do sławienia Maiestatu przyczyn wypadły od „ Tronu Twego wyrok żądaiący przymilać się Panu w szacunku y „ powazaniu poświęconego staraniu publicznemu czasu, przeto rozczynaiąc Sessyą wczoray zasolwowaną na konkluzyi Proiektu o „ alternacie Prowincyi krotkim słow zbiorem upewnia Ci Naydobrotliwszy Panie życzenia swe Stan Rycerski byś nieznaiąc w Fortunnych opływach alternaty, Panowaniem swym Narodom dodawał żywiołu, a tak dowiodł żeś *Rex Æque & Parens*. „

A po takowym zagaieniu Proiekt od IMci Pana Pauszy Posła

Ff2 Kiiowskie

Kiiowſkiego podany reſpektem odmienienia Luſtratorow do Woie-
wodztwa Kiiowſkiego Poſſeſſyi tamże niemaiących, na innych oſia-
dłych Obywatelow oddał IMci Panu Sekretarzowi Seymowemu,
czytał go więc Tenże IMć Pan Sekretarz Seymowy y po przeczy-
taniu onego, za zgodą wſzyſtkich tenże Proiekt ieſt podpiſany.
Zabrał głos potym Xże IMc Prymas, y w tych go ſłowach wyraził.
„ Iaśne, dowodne y nieuſtanne czyny W. K. MCi około ucalenia
„ Dobra Oyczyſtego wyciągaią po nas wszyſtkich wdzięczność ſzcze-
„ rą y nieſkończoną. Nieochraniaſz Miłościwy Panie zdrowia ſwego,
„ prace uſtawiczne, fatygi widoczne, uſta ſłodkie y wdzięcznie kon-
„ winkuiące wſzyſtkim nam ſą w podziwieniu. Bo kiedy na Tronie
„ nie widziane ani ſłyſzane? Ieſt to dzieło przedwieczney mądrości. Ta
„ nam W. K. Mość oſadziła na Maieſtacie, Ta nas wolnych y ſwobo-
„ dnych z klimakteru bezrządnego wyrwać, Ta z letargu powſtać nam
„ każe. Ta rady zaniedbane y zupełnie zagmawtane zamorzyć uſiłuie,
„ a ſwobodne czaſy ſławy y Rad Staropolſkich ugruntować pragnie, y
„ byleśmy z przyuczonych przeciwności zdań powſtali, pewna ſzczę-
„ ſliwość a bardziey Błogoſławieńſtwo Boſkie w czynach y Radach
„ naſz ubłogoſławi kray, wſławi Oyczyznę całą y w ſkutki obrad y w
„ ſiły y w Błogoſławieńſtwa. Aże ſama Opattzność Boſka rządziła
„ czynami tak zbawiennemi w bezkrolewiu Oyczyzny naſzey, mamy
„ za co dzięki Iey nieuſtanne. Przeto ſuplikowałbym W. K. Mci abyś
„ raczył powagą nam panuiącą zachęcić nas wſzyſtkich do uczynienia
„ zadoſyć prawu Boſkiemu, abyśmy ſakryfikowali BOGU Naywyżſze-
„ mu dzień Niedzielny znioſſzy z niego Iarmarki y Targi, bo upew-
„ nić mogę iako pierwſzy Xiądz Imieniem ſamego Pana BOGA że mu
„ wdzięczna będzie ta Swięta Ofiara, dotąd od nas powinna a zaniedba-
„ na, lubo w całym świecie Chrześciańſkim pod karą y rygorami pra-
„ ktykokowana, Swięta Matki Boſkiey, Swiętego Michała y Apoſtol-
„ ſkie teyże ſamey Ofiary naſzey godne.

„ O inne zaś Swięta, aby na Niedziele przenieſione były WKMc
„ raczyſz wſtawić ſię do Stolicy Apoſtolſkiey, o co y Collegium nas
„ Biſkupow piſać będzie. Raczyłeś Miłościwy Krolu nietylko Miło-
„ ścią y Dobrocią Serca y Uſt Twoich zagrzać nas do miłości, y iedno-
„ ści w zdaniach, ale y czynności kompaſſyą wzbudzić przykład zba-
„ wienny w oſłodzeniu Łaſkawością ſwoią upokorzonego IMć Pana
„ Brüchla zoſtawiwſzy go przy Generalſtwie Artyleryi Koronney, u-
„ praſzam pokornie abyś W. K. Mość raczył zaſzczytem Dobroci ſwo-
„ iey ubeſpieczyć tegoż IMć Pana Generała przy Urzędzie tym y do-
„ brach Iego. Znaiome dobrze to godne Imie w Saxonii, a złączone ściśle
„ z Prześwietnym Imieniem Potockich będzie zawſze wdzięczne Ła-
„ ſkawości Serca Monarchy upraſzam iako naypokorniey aby Ichmć
„ Panowie Fryderyk y Karol mogli bydź zaſzczyceni Indygenatem w
„ tym Kroleſtwie. Upraſzam oraz W. K. Mości za Imieniem dwoch de
„ Salmour, to ieſt za Stryiem y Synowcem Iego urodzonym z Matki

Imienia

„ Imienia mego, upewniam że będą umieli zaſłużyć ſię y W. K. Mości
„ y Całemu Narodowi, kiedy Indygenami kreowani będą. Baron Ry-
„ aucour wraz z Synem ſwoim ſupplikuie o tęż łaſkawość W. K. MCi
„ y Rzeczypoſpolitey, będzie z nich znaczny profit kraiowi, kiedy ſum-
„ my znaczne wprowadzą do Kroleſtwa. IchMć Panowie Hiżowie Offi-
„ cierowie Godni w Gwardyi, ImćPan Schmidt ſługa wierny W, K. M.
„ y Imć Pan Słomińſki y Nowicki od dawności zaſłużeni, godni y za-
„ cni Juryſkonſulowie y przy Metryce Koronney uſtawiczni pracownicy,
„ ſupplikuią W. K. Mci y Rzeczypoſpolitey o tęż ſamę łaſkawość y
„ dobroczynność. Suppliki podane od Neofitow względem Modyfi-
„ kacyi Konſtytucyi na Seymie *Convocationis* penetruią ſerca y ſumnie-
„ nia naſze, aby mogli bydź uwolnieni od rygoru Prawa, ſupplikuię o
„ to miłoſierdzie dla nich, ile że iuż od dawności zaſłużonych w woy-
„ ſku y zaślubionych krwi Szlacheckiey, wſzak można dołożyć. *Salvis*
„ *modernis Viventibus*. I. W. IMC Pana Marſzałka W. X. Litewſkiego
„ zaſługi dawne, a oſobliwie pod czas bezkrolewia z azardem zdrowia
„ fatygi y attencye Iego dla beſpieczeńſtwa publicznego łożone y po-
„ nieſione, łaſkawym względom W. K. MCi oddaię. Kiedy także Ichmc
„ Panowie Chorąży y Podſtoli Litewſcy przeciwnośc ſwoię z iedno-
„ myślnoscią złączyli y upokorzyli ſię do rozkazow W. K. MCi y R-
„ pltey, ſupplikuię pokornie abyś W. K. Mość przyiął ich do ſerca y
„ Łaſk ſwoich uwolnienieniem od Dekretu. Dziękuię pokornie W. K.
„ MCi za Pieczęci oddane wielkim, zacnym, y godnym Mężom, a zaś
„ wrocą ſię lata ſławy Staropolſkiey pod Takowym Monarchą, ktory
„ do Serca Swego dobiera Miniſtrow rownych Sławnemu Ianowi Za-
„ moyſkiemu. „

Za ktoremi to przez Xcia IMci Prymaſa do Indygenatu y Nobilitacyi Rekommendowanemi Imc Pan Bartoſzewicz Poſeł Orſzańſki wnoſząc także ſwoią inſtancyą, upraſzał, ażeby Litewſkie traktowane były materye, oraz Imć Pan Pac y Rzewuſki Podſtoli y Chorąży Litewſcy od rygoru dekretu Konfederacyi uwolnieni zoſtali. A IMć Pan Poniatowſki Podkomorzy Koronny Poſeł Bełzki wnoſząc za wſpomnionemi Panami Brüchlami inſtancye, obligował: ażeby Ich przez wzgląd na Familie Potockich, tudzież ich ſamych właſne zaſługi, ktoremi ſię teraz Ciż Ichmć Fryderyk y Karol Brüchlowie dydyſtyngwowali y 12 armat do Arſenału Rzeczypoſpolitey uſtępuią, do Indygenatu Polſkiego przypuścić y proiekt *eo nomine* napiſany do przeczytania podał.

Zaś Imć Pan Skarbek Poſeł Halicki na Proiekt o Ichmć Panach Brüchlach pozwalaiąc, proſił ażeby Biſkupi Ruſcy za uchwałą Seymu teraźnieyſzego *ad Collegium Senatu* byli przypuſzczeni. A Imć P. Iezierſki Poſeł Mirachowſki: ażeby Staroſtwa Grodowe od płacenia kwarty wolne były, y o odmienienie Luſtratorow nie Poſſeſſionatow dopraſzał ſię. Po ktorego ſkończonym głoſie czytano dwa Proiekta *pierwſzy* rekompenſy Urodzonemu Darowſkiemu Podſędkowi Podolſkiemu na

12000.

12000 złotych Polſkich za expedyowanie Kommiſſyi z Tatarami z Skarbu Koronnego maiących bydź zapłaconych *Drugi* Indygenatu Ichmć Panow Bruchlow z ktorych na pierwſzy gdy odpowiedziano *zgoda*, Co do drugiego Imć Pan Godzki Woiewoda Podlaſki przymawiaiąc ſię, o wymazanie z niego wzmianki 12 armat od Ichmciow Panow Brüchlow, do Arſenału darowanych domagał ſię, a to *ex ratione* ażeby *in poſterum* nie ſprawić przez to konſekwencyi, iakoby za 12 armat nie przez zaſługi do nieoſzacowanego tego przypuſzczeni byli Kleynotu. Zabrał potym głos Imć Pan Czoſnowſki Poſeł Bracławſki y wnoſząc Inſtancyą za Ichmć Panami Rzewuſkim y Pacem o znieſienie z nich rygoru Dekretu Konfederacyi Litewſkiey, oświadczył ſię: iż lubo *mens* inſtrukcyi Iego była na żadne Indygenaty ani Nobilitacye niepozwalać; Z tym wſzyſtkim *ratione* zaſług Ichmciow Panow Brüchlow, iako też przez wzgląd zkolligacenia ſię z Familią Ichmciow Panow Potockich, na przypuſzczenie ich do Indygenatu pozwolił. A Imć Pan Borzęcki Poſeł Ruſki czytaiąc Prawo iż ſtaraiący ſię o Indygenat powinni mieć rekommendacye przez Inſtrukcye od Woiewodztw, tudzież że ſą Szlachta, należy im produkować *coram Republica Atteſtatum à proprio Principe in ſcripto datum*, Proſił więc o zachowanie *eo nomine* prawa. tudzież pokazanie inſtrukcyi *ex quarum pluralitate* rekommendacyi, Indigenat Polſki może ſię pozwolic. A Imć Pan Kurdwanowſki Poſeł Bełzki o podpiſanie proiektu Indygenatu Ichmść Panow Brüchlow dopraſzał ſię. Xiąże zaś Imć Czartoryiſki Poſeł Sanocki Imieniem Oyca ſwego ſłabego Xcia Imci Woiewody Ruſkiego Regimentarza Generalnego Woyſk Koronnych Ichmciow Panow Hiżow, Manzetow, Tolchſdorffa, Cortycellego rożney rangi Officyerow do Indygenatow y Nobilitacyi rekommendował. Po ktorym odezwał ſię IMć Pan Kuczyńſki Poſeł Bielſki, y lubo pokazował w Inſtrukcyi ſwoiey że Woiewodztwo żadnych mieć niechciało Nobilitacyi, iednak że to niema *obeſſe* zaſługuiącym ſię, ſam w ſwoim przyznał dyſkurſie. A kiedy nie znayduie ſię teraz żadney zaſługowania ſię okoliczności, przeto żeby ciſnącym ſię do tego zaſzczytu Szlachectwa Ich mciom, iakowe przyſługi pnbliczney, iako to: wyſtawienia moſtu na Wiśle, wykupienia *Teritorii Elbingenſis* albo Staroſtwa Drahimſkiego, wyſtawienia Szkoły Rycerſkiey lub uſtąpienia Pałacu na Sądy *ultimæ inſtantiæ* podać ſpoſobności, ſwoie w tym zdanie wyraził, y żeby Ichmć Panowie Brüchlowie do uſtąpionych 12 armat do Arſenału, więcey ieſzcze co *pro commodo Reipublicæ* uczynili, domagał ſię. Zaś Imć Pan Skorzewſki Poſeł Kaliſki o wyznaczenie mieyſca na Seymikach Wſchowſkiemu y Kaliſkiemu Podkomorzym dopraſzaiąc ſię, dwa *eo Nomine* Imci Panu Marſzałkowi Poſelſkiemu podał Proiekta. A Xże Imć Lubomirſki Poſeł Sandomirſki probuiąc w ſwoiey mowie, iż pomnażać Obywatelow Kroleſtwa, ieſt wraz obſiciey powiękſzać Iego bogactwa, y czynić nadgrodzone przypuſzczeniem do rowności Slachectwa ſzacunku zaſługi, ieſt to pomnażać co raz więcey cnoty. Z tey więc

przy-

przyczyny ażeby zarekommendowane od Xcia Imci Czartoryiſkiego Woiewody Ruſkiego Regimentarza Generalnego Woyſk Koronnych przez Syna Iego Xcia Imci Poſła Sanockiego, iako tez od Xiążęcia Imci Prymaſa zaſłużone Oſoby, zyſkały zaſzczyt Indygenatu y Slachectwa Polſkiego I. K. MCi y Stanom Rzeczypoſpolitey one rekommendował, oraz Imci Pana Rzewuſkiego y Paca (za pierwſzym z nich iako *pro Domo ſua* oświadczaiąc ſię bydź mowiącym Oratorem) I. K. MCi y Stanom Rzeczypoſpolitey Łaſkawym polecił względom. Do czego Ichmć Panowie Sługocki Kaſztelan Lubelſki y Mło:ki Poſeł Zakroczymſki, reſpektem Indygenatu y Nobilitacyi, rownie przymowili ſię, z ktorych *pierwſzy* ażeby poſtanowione o Neofitach na Seymie *Convocationis* Prawo obſerwowane było, w ſzczegulności domawiał ſię. Zabrał po nich głos Imć Pan Kuczyńſki Poſeł Bielſki y ażeby pretenduiący Slachectwa Polſkiego zaſzczytu, byli prawowierni Katolicy oſtrzegał y o podpiſanie Proiektu pozwolenia Indygenatu Ichmciom Panom Brüchlom dopraſzał ſię. O co gdy wſzyſcy dopominali ſię, niektorzy zaś o włożenie na nich obowiązku *præſtandi ſuper Fidelitatem* Krolowi y *Reipublicæ Iuramenti*, oraz pokazania procedencyi ich zagraniczne Slachectwo probuiącey, domagali ſię, Proiekt tenże *cum additamentis prolatis* za oświadczonym nań po trzykrotnie zezwoleniem ieſt podpiſany.

Czytano expoſt Proiekt Nobilitacyi Ichmciow Panow Hizow, wſzyſtkich w tymże Proiekcie wyrażonych, po przeczytaniu ktorego y oraz przymowieniu ſię Ichmciow Panow Liwſkiego y Kiiowſkiego tudzież y innych Poſłow ażeby Indygenaty y Nobilitacye *mediante obſervantia Legis ſine admiſſione Diſſidentium* były dawane, Seſſya od Tronu przez Imć Pana Kanclerza W. K. *de tenore ſequenti* wprzod mowiącego

„ I. K. Mć P. N. Miłościwy oświadcza Stanom Rzeczypoſpoli-
„ tey wdzięczność, za dany Ichmciom Panom Brüchlom Indygenat,
„ daliście albowiem ſpoſob Nayiaśnieyſzemu Panu oświadczenia ca-
„ łemu Narodowi, że co przedtym urażać mogło Stolnika Litewſkie-
„ go, to teraz iako Krol chętnie zapomina wſzyſtkiego. „

Na godzinę czwartą po południu ieſt odłożona.

Po ktorey kiedy Nayiaśnieyſzy Pan zaſiadł na Tronie Imć Pan Małachowſki w naſtępuiące ſłowa reaſſummował Seſſyą.

„ Uznaie to cała iuż Polſka, obiiaią ſię rozległe po dalekich Eu-
„ ropy włościach te radoſne okrzyki, że wſzechmocne zrządzenia, po
„ kilko wiecznych Narodow ku Niebioſom wzdychaniach y iękach,
„ w nadgrodę czaſow tak długo wyglądanych, obdarzyły nas nayle-
„ pſzym z Krolow, iuz Tron ten daie poznać odmianę podobną, iak
„ kwitnąca po Zimie Wioſna. Iuż ta zagrzebiona wiekow przepędem
„ życia Rzeczypoſpolitey powracać ſię zdaie iſtność. Dawałeś Kro-
„ lu Nayiaśnieyſzy od obiętych dobrowolnie nad ſwobodnym Ludem
„ rządow poczuwać hoyność umieſzczonym w Stanie łaſki; dziś na

ranniey-

„ ranniey ſzym zgromadzeniu Stanow inny ſwey dobroci wykazałeś
„ ſpoſob, gdy raczyſz pragnących przypuſzczać do tegoż Stanu łaſki
„ ktorym umieściwſzy ſię zdolnieyſzym do uſług Maieſtatowi y ſpo-
„ ſobnym do uczeſtnictwa łaſki bydź można. Są to zaiſte wydatki
„ dzielności prawdziwie Krolewſkiey Namieśnictwo nioſącey Stwor-
„ cy ſamego gdy Mężow poważanych, poważnieyſzemi czyniſz. „

Po nim odezwali ſię IchMć Panowie Morſki Przemyſki, Mielżyńſki Poznańſki Kaſztelanowie, Xże Lubomirſki Sandomirſki, Staſkiewicz, Upitſki, Poſłowie; z ktorych pierwſzy oſtrzegaiąc aby do Nobilitacyi y Indygenatu nie byli przypuſzczeni. *Drugi* iak będący na przyſzły Piotrkowſki Trybunał Deputatem *ante omnia* o decydowanie w niektorych okolicznościach reſpektem tegoż Trybunału, dopominaiąc ſię y w ſzczegulności Imć P. Schmidta do Nobilitacyi rekommenduiąc. *Trzeci* Nalegaiąc ażeby przeczytany Proiekt naypierwſzy był decydowany, wſzyſcy iednak, tudzież Imć Pan Granowſki Woiewoda Rawſki z zanieſieniem za Imć Panem Tolchſdorffem Pułkownikiem inſtancyi, chcąc mieć Nobilitowane przez Xcia Imci Woiewodę Ruſkiego Rekommendowane Oſoby, o podpiſanie Proiektu Nobilitacyi Ichmć Panow Hiżow dopraſzali ſię, na co gdy ogulnie naſtąpiła zgoda, tenże Proiekt *Salvo Scartabellatûs jure* zoſtał podpiſany.

Czwarty był potym Proiekt Nobilitacyi Tolchſdorffa Pułkownika, po ktorym kiedy wielu razem o głoſy dopominali ſię, odezwał ſię od Tronu Imć Pan Kanclerz W. Koronny, ażeby nie razem ale porządną koleią ieden po drugim, iak ſobie kto głos zamowi, do wnieſionego przymawiali ſię Proiektu, perſwaduiąc; poſzedł od Tronu na ſwoie mieiſce y z tamtąd iako Miniſter głos ſwoy zabrawſzy, zgodził ſię z ranniey ſzym Xcia Imci Lubomirſkiego Poſła Sandomirſkiego, reſpektem przymnożenia Obywatelow przez Nobilitacyą, wyrażonym zdaniem; y do rekommendowanych przez Xcia Imci Woiewodę Ruſkiego *qua* Regimentarza w woyſku zaſłużonych Officierow, iako Miniſter *Pacis, Juris Prudentiâ & Togâ emeritos Viros* do Teyże Nobilitacyi Ichmć PP. Nowickiego, Słomińſkiego, Brzozowſkiego Kozłowſkiego y innych przez Xcia Imci Prymaſa wymienionych I. K. MCi y Stanom Rzeczypoſpolitey zalecił. Do czego ſię gdy Imć Pan Wilczewſki Wiſki, Podczaſki Goſtyńſki, Soſnowſki Brzeſki Lit: Poſłowie, głoſy zabieraiąc przymawiali, y gdy czas ſię ſpoźnił do dziewiątey godziny, przez Imci Pana Zamoyſkiego Kanclerza Wielkiego Koronnego Solwowana zoſtała na godzinę dzieſiątą zrana Seſſya.

SESSYA DZIESIĄTA
Die 15 *Xbris* 1764.

IMC Pan Marſzałek Małachowſki przepraſzaiąc Nayiaśnieyſzego Pana, że nieporządnym na dniu wczorayſzym przymawianiem

ſię czas ſtrawiwſzy bez użytku Pańſkiemu nie dogodzili żądaniu, obligował wſzyſtkich Ichmć Panow Poſłow ażeby dziſieyſze obrady ſkutecznieyſze uczynić raczyli.

Dane były potym głoſy iednemu po drugim Ichmć Panom Zbiiewſkiemu Kaſztelanowi Kaliſkiemu, Miączyńſkiemu Czerniechowſkiemu, Twardowſkiemu, Kaliſkiemu Woiewodom, Brzoſtowſkiemu Połockiemu Zboińſkiemu Płockiemu Kaſztelanom, ktorzy wſzyſcy Rekommendowane przez Xiążąt Ichmciow Prymaſa y Woiewodę Ruſkiego do Nobilitacyi y Indygenatu Oſoby rekommendowali, oſtatni zaś z nich mianowicie Imć Pana Schmidta Konſyliarza łaſkawym I. K. MCi y Stanom Rzeczypoſpolitey reſpektem Iego Indygenatu, iako godnego tego zaſzczytu męża zaleca ąc względom, zamianę pewney Krolewſzczyzny za wieś dziedziczną ſwoią promowował.

Zaś IMć Pan Woiewoda Malborſki intereſs Xiążąt Ichmciow Iabłonowſkich *ex re* zaſług Przodka Ich niegdyś Imć Pana Kaſztelana Krakowſkiego pochodzący Nayiaśnieyſzemu Panu y Rzpltey przypominaiąc, Proiekt reſpektem Cła generalnego w Pruſiech, żądał żeby był przeczytany. Lecz IMć Pan Kraiewſki Poſeł Płocki wymieniaiąc każdego z rekommendowanych zaſługi mianowicie Imć Pana Barona y Xiędza Biſkupa Riaukourow, iż ieden z nich *in Civilibus* drugi *in Spiritualibus* do iakowey przyłożą ſię ſtruktury, tudzież Imć Pana Schmidta wyliczaiac iego pilność w uſługách I. K. MCi y poznaną ku Polakom zdawna przychylność, iako też Imć Pana Fontannego ſławnego Budowniczego, z pięknego y do widzenia miłego y do zażycia wygodnego Izb Poſelſkiey y Senatorſkiey przyozdobienia, do Nobilitacyi y Indygenatu Nayiaśnieyſzemu Panu y Rzeczypoſpolitey rekommendował, y Proiekta tychże Indygenatu y Nobilitacyi Imć Panu Marſzałkowi Małachowſkiemu aby ie kazał przeczytać oddał. A po nim Xiąże Iegomość Szanguſzko Marſzałek Nadworny Litewſki za Imcią Panem Pyrhys o konferowanie mu Indygenatu przymowił ſię.

Zabrali potym głoſy Ichmć Panowie Oſſolińſki Woiewoda Wołyńſki, y Ponińſki Poſeł Kaliſki y do pomienionych Rekommendacyi z zezwoleniem ſwoim przyłożyli ſię.

A kiedy po nich Imć Pan Hryniewiecki Poſeł z Korony Inflantſki *pretiô* uchodzącego drogiego czaſu o czytanie tychże Proiektow y na ktoryby zgoda była o podpiſanie ich dopominał ſię, odezwał Imć Pan Sienicki Poſeł Bielſki y ſamych tylko rekommendowanych od Xcia Imci Woiewody Ruſkiego iako Regimentarza Woyk Koronnych approbował, na innych zaś czyli do Indygenatu czyli do Nobilitacyi rekommendowanych z obowiązku Inſtrukcyi ſwoiey niepozwalał.

Potym zaś kiedy Xiąże Imć Czartoryſki Poſeł Warſzawſki, Podolſki Woiewoda Płocki, Xże Lubomirſki Poſeł Sandomirſki, Xiąże Czetwertyńſki Poſeł Brąclawſki, Horain Poſeł Wileńſki znowu przerzeczone popierali Rekommendacye; do ktorych y Xiąże Czartoryſki Poſeł Sanocki przymowił ſię y o *Turnum* upraſzał, Imć Pan Bagniewſki

Poſeł Chełmińſki wmięſzał Praw Pruſkich materyą, y o przyſtąpienie do Proiektu reſpektem Cła generalnego, przez ktoryby Woiewodztwa Pruſkie od niego były excypowane, domawiał ſię.

Zabrał na oſtatek głos Imć Pan Marſzałek Małachowſki y zważaiąc takowę kontradykcye względem czytania pomienionych Nobilitacyi Proiektow, oświadczył ſię z obowiązku ſwego *ad Turnum* przyſtąpić, lecz Imć Pan Kanclerz W. K. odezwawſzy ſię od Tronu oświadczył żądanie I. K. Mci, że ponieważ przez pomienione kontradykcye czytanie proiektow naſtąpić nie może, więc tę materyą Nobilitacyi do Poniedziałku odłożyć, a teraz ſię do innych wziąć y konkludować radził, *in ordine* ktorych zaczęcia Seſſyą odłożył na godzinę czwartą po południu.

Po ktorey za przybyciem Nayiaśnieyſzego Pana na Tron ImćP. Małachowſki Marſzałek do Litewſkich przyſtępuiąc materyi Seſſyą reaſſumował y dał głos Imć Panu Soſnowſkiemu Poſłowi Brzeſkiemu Litewſkiemu, ktory mowiąc wprzod w naſtępuiące ſłowa.

„ Pozwoliſz mi Nayiaśnieyſzy Krolu Naſz Panie Miłościwy to
„ mowić co umyſł ku powſzechnemu pożytkowi wymierzony wyra-
„ zić uſiłuie. Piſzą Mędrcowie nauką wſławieni: że cnota nieznaioma
„ nie ieſt użyteczna. Mać ona wprawdzie ſwoie użyteczności ſama
„ przez ſię będąca dobrem nieſkazitelnym: czuie wewnętrzną prożbę
„ roſkoſzuie w ſobie. y pewną ieſt nadgrody w nieśmiertelnym żyeiu
„ zgotowaney, Cnota zaś znaioma nie kontententuie ſię dobrem w
„ ſobie ſamey zamkniętym, rodzi ona dalſze pożytki na innych roz-
„ ciągaiące ſię. Cnota znaioma na przykład naśladowania godny
„ przed oczy wyſtawiona, zachęca innych, zagrzewa, zapala ſerca Sla-
„ chetne y niby ſkrzydeł im dodaie do podobnegoż dobrzeczynienia
„ do podobnychże chwalebności.

„ Widzieliście Prześwietne Stany Rzeczypoſpolitey na Seym
„ *Convocationis* zgromadzone, uznaliście y przyznaliście należytą wdzię-
„ czność wielkim w Oyczyźnie czynom, I. O. Xcia Imci Kanclerza
„ W. Wielkiego X. Litewſkiego, ktory przez bezuſtanne około do-
„ bra powſzechnego ſtarania, przez chętne aż do wyniſzczenia ſiebie
„ ofiary dowodzi, iako ieſt nad przyrodzenie ludzkie dzielnieyſzym
„ uraczony darem. Poſpolicie albowiem ludzie ſkoro ſię rodziemy roz-
„ kwilonym płaczem zdamy ſię na niedoſtatek iakiś żalić ſię, czegoś
„ ſię napierać, ſkoro zaś dzień iaſny dalſzego życia uyrzemy, tą ſzczę-
„ ścia, to maiątku, to Honorow y doſtoieńſtw żądamy, otrzymane do-
„ ſtoieńſtwa do iak nayſzerſzey wielowładności rozprzeſtrzeniać
„ uſiłuiemy. Ten to zaś wielki Miniſter nie ſwoiego ale całego Naro-
„ du upatruie pożytki, ſiebie uſzczupla, Oyczyźnie przydaie, dzielni-
„ cą ſwoią Kanclerſką tyle prawami y Przywileiami umocowaną
„ dzieli ſię z Narodem kiedy na Seymie *Convocationis* ſam wſzakże do-
„ radzał y dopraſzał ſię o przydanie ſądom ſwoim Aſſeſſorow, ażeby
„ mimo iedność urzędowania Iego uwłaśnioną *concreta ex pluralitate* wy-

padała

„ padała ſentencya, nietylko mowię tę przykładną uczynił ofiarę, ale też
„ ofiarowane ſobie od Rzepltey 80000 Złot: Pol: dożywotnie w każdy
„ Rok płacić ſię maiące, odmowił wſpaniale y nie przyiął. „

„ Iego to rzadkiego wſpaniałego Duſzy Heroizmu, ſą te niewąt-
„ pię wyryte w ſercu każdego z Obywatelow charaktery, ale iakże
„ naſtępna po nas potomność będzie ie czytała, ieżeli Oycowie Sy-
„ nom z uſt do uſt przepowiedać będziemy, odleglegleyſze od nas
„ wieki za wątpliwą przyimować mogą tradycyą, ile w rzeczach do
„ wierzenia trudnych; oto ten ieſt iedyny ſpoſob ktorym wieki z
„ wiekami Narody z Narodami rozmawiaią, iaki ieſt niezmyślonym
„ przemiiaiących czaſow Rachmiſtrzem wiernym dzieiotworow świad-
„ kiem, nieśmiertelności pamiętnikiem: Przez taki ſpoſob niechay ten
„ wſpaniały Heroizm unieśmiertelnionym zoſtanie, to ieſt: niechay *Fa-*
„ *tis Fatorū* wpiſanym będzie y w tey mierze napiſany proiekt podaie. „

Proiekt *gratitudinis* Xciu Imci Michałowi Czartoryiſkiemu Kanclerzowi W. Wielkiego Xięſtwa Litewſkiego ażeby dla potomney w dalſze czaſy zaſług Iego w Oyczyźnie Pamięci Statuę iak nayprędzey na rynku Wileńſkim z wyrażeniem y wypiſaniem Cnot y dzielnych czynow, oraz *poſt ſera fata* tegoż Xcia Kanclerza *Mauzoleum* w Kościele Katedralnym Wileńſkim za expenſem Rzeczypoſpolitey wyſtawić, podał do przeczytania; na ktory gdy więcey iak potrzykrotnie na podpiſanie Iego w ogulności bez naymnieyſzey kontradykcyi zgoda naſtąpiła. Proiekt tenże zoſtał podpiſany. A ImćP. Soſnowſki w naſtępuiące ſłowa dyſkurs ſwoy kontynuował.

„ Te to ſłow moich wyrazy oſądziſz Nayiaśnieyſza Rzeczpoſpo-
„ lito, ieżeli nie ſą (o kim ſię rzecz toczy) oryginałowi ſwemu wła-
„ ściwe, przeto chyba mniey podobne im ſą mniey dokładne, ale nagą
„ bez odzieży prawdę ſą wyobrażaiące, ale z ſerca affektami, Łaſka-
„ mi y oſobliwemi względami napoionego pochodzące. Przeto da-
„ ley w wnętrznościach ſerca obowiązanego zatrzymać ſię niemogą.
„ *gravè animi tormentū eſt, debere & non expedire gratitudinē.* Niechże iak nay
„ uniżeniey upraſzam z tey powſzechney ktorą popieram prawdy y-
„ użytecności okroi ſię cożkolwiek na ſtronę właſney korzyści moiey.

„ Niech w oblicznośći tak wſpaniałego zgromadzenia wewnę-
„ trzną wdzięcność temuż to Xciu Imci Kancl: nayſzezegulniey ode-
„ mnie powinną, pokażę; w Tego albowiem Xcia Domu dla wſzyſt-
„ kich z ludzkością niewypowiedzianą zawſze otwartym maiąc Ho-
„ nor przemieſzkiwac, częściey niżeli w właſnym domu moim iako-
„ by w ſzkole ſprawom publicznym poświęconey Tego to wielkiego
„ Miniſtra ſtałem ſię uczniem, acz mniey poiętnym, wſzyſtką iednak
„ poięcia małego ſiłą też źrzodło z ktorego czerpałem y czerpam ia-
„ kożkolwiek rzeczy wiadomość, uwięczać winienem przez iak nay-
„ żywſzą wdzięczność y iak nayuroczyſtſze wyznanie. A to wyzna-
„ nie iako ieſt w przeczytanym proiekcie rzetelne y iſtotne, tak co-
„ bym miał o przyzwolenie Nayiaśnieyſzey Rzeczypoſpolitey upra-

ſzać

„ ſzać natychmiaſt prozbę w podziękowanie iak nayuniżeńſze zamieniam, kiedy iuż powſzechne na ten proiekt naſtąpiło zezwolenie. „

Po ktorym ſkończonym dyſkurſie Imć Pan Dziedoſzycki Poſeł Halicki o rowną wdzięczność y Xciu Imci Czartoryſkiemu Woiewodzie Ruſkiemu w Prowincyach Koronnych dopominał ſię. Na ktorą lubo iednomyślnie wſzyſcy zaraz odpowiedzieli *zgoda* z tym wſzyſtkim Proiektu *eo nomine* niepodano.

Zabrał potym głos Imć Pan Billewicz Poſeł Zmudzki, wyraziwſzy potrzebę ſupplikowania Ziemſtw y Grodow w Xięſtwie Zmudzkim, to ieſt: iednych w Roſieniach, drugich w Gorſach, tudzież obierania czterech na Seym Poſłow, y czterech na Trybunały Deputatow podał Imć P. Sekretarzowi Seymowemu Proiekt do przeczytania, a ten po naſtąpioney zgodzie zaſtał zaraz podpiſany. Odezwał ſię potym Imć Pan Wilczewſki Poſeł Wiſki y donoſząc Stanom Rzeczypoſpolitey o uczynioney przez delegowanych rachunkach Imć Pana Podſkarbiego W. L. omyłce, iż gdzie miało bydź napiſano że rachunki zrobione ſą *ad diem imam 7bris* tam ieſt wyrażone że *ad diem* 24 *Junii.* Przeto do poprawienia y explikowania tey omyłki proiekt ułożony podał do przeczytania, ktory po przeczytaniu za zgodą powſzechną Stanow ieſt podpiſany.

Dany był potym głos Imć Panu Piwnickiemu Poſłowi Chełmińſkiemu, ktory w naſtępuiących wyraził ſłowach.

„ Nayiaśnieyſzy Krolu Panie Nasz Miłościwy. Poſłuſzeńſtwo wyrokom Maieſtatu ieſt u mnie za naypierwſze Krolow uſzanowanie, zakazałeś Nayiaśnieyſzy Panie dawać ſobie przyzwoitych pochwał, abyś dał więcey czasu ſprawom Rzeczypoſpolitey, woliſz bydź Chwalebny niż chwalony; nie mogę lepiey wraz y Inſtrukcyi moiey, y rozkazowi Twemu zadoſyć uczynić, iak kiedy cześć, wierność y życzliwośc powinne Maieſtatowi Twemu w ſercu zachowam a uſty zamilczę.

„ Łączy ſię drugi raz iuż Koronie Polſkiey Prowincya Pruſka, raz przez dobrowolne przyſtąpienie, pod Panowaniem Krolow Domu IAGIELLONSKIEGO, teraz przez przyſtąpienie, pod Panowaniem ściągaiącey ſię na oſobę W. K. M. Krwi tegoż Domu do Generalney Stanow Rzeczypoſpolitey Konfederacyi, tam, aby zrzuciła niewolnicze iarzmo deſpotycznego panowania; tu: aby z Anarchicznego zle zażytey wolności wyſzła bezrządu. W obudwuch tych razach, czyni ſobie oſtrożne przeſtrzeżenia praw, ſwobod y wolności ſwoich.

„ Dwoiakie ztąd na nas Poſłow Pruſkich, tak według przyſtąpienia do Konfederacyi, iako y według inſtrukcyi od Generału naſzego, wynikaią obowiązki, pierwſzy; *abyśmy o powſzechnych Oyczyzny całey radzili potrzebach,* drugi; *abyśmy ſzczegulnych praw naſzych bronili, naruſzonych ocalenia, nienaruſzonych zachowania ſzukali.*

„ Co do pierwſzego punktu, ieſt nam od Stanow Prowincyi naſzey nietylko zupełna moc powierzona: bez uſzczerbku Praw na-

ſzych

ſzych zezwolić na wſzyſtko cokolwiek do uſzczęśliwienia całey Rzeczypoſpolitey dążyć może; ale też, y używać zdrowey rady na wſparcie upadaiącey Oyczyzny, ta ktora przyrodzona bydź ma, powinność ułożona.

„ Trzymam ia nie tylko o miłości Oyczyzny, ale y o przezorney roſtropności Kollegow moich, że beſpiecznie za nich zaręczyć mogę; iż tego węzła, ktory nas z Rzecząpoſpolitą łączy, tak ſię trzymać będziemy, aż w nim zupełnie uſzczęśliwioną Oyczyznę obaczemy.

„ Starać ſię o to Miłościwy Panie chęć ieſt naſza, abyśmy za przewodnictwem światła Twoiego, przez zezwolenia y uwagi naſze nie tylko poprawę Rządow, a z niey iak z zdrowego źrzodła wypływaiące ſkutki, ſławę Narodu, obfitość kraiu, moc y zaſłonę od nieprzyiacioł, beſpieczeńſtwo wewnętrzne fortun, y honorow wprowadzili; ale też y od ſzkodliwych rewolucyi, domowych woien y brzydkiego ſpuſtoſzenia, Oyczyznę naſzę raz na zawſze ubeſpieczyli.

„ Co do drugiego punktu obrony ſzczegulnych Praw Prowincyi naſzey; doſyć tu iuż od mowiących przedemną ſą wywiedzione. Ia tylko abym ſię nie zdawał, brać rzeczy iedney za drugą, bardziey upartym niż Patryotą, ale raczey każdemu prawu przyzwoitą znalazł obronę prawa te na trzy dzielę gatunki, z ktorych pierwſzy ieſt; prawa Kardynalne, to ieſt to przymierze Przodkow naſzych z Nayiaśnieyſzym Krolem Polſkim Kazimierzem IV zawarte, przez ktore naſze Krolowi poſłuſzeńſtwo z iedney, a zachowanie praw, ſwobod, y wolności naſzych z drugiey ſtrony, iako kondycye przymierza ſą oſtrzeżone, tego prawa nabywſzy Rzeczpoſpolita przez zlewek na ſiebie od Krolow, nabyła wraz y obowiązek do trzymania, co nam Krolowie obiecali, a to prawo znieſione y naruſzone bydź niemoże bez naruſzenia y znieſienia tego związku, ktory nas z Rzecząpoſpolitą łączy. Drugi gatunek praw Pruſkich nie mnieyſzych, ſą opiſania rządu wewnętrznego, Przywileie wolności, miaſtom, handlom, manufakturom y ich beſpieczeńſtwu ſłużące, a te bez naruſzenia prawdziwey ſocialney wolności, niemogą bydź naruſzone, ani też winy cieſzkiey, iakaby mogła bydź *crimen ſtatus* znieſione.

„ Idą w trzecim rzędzie praw Pruſkich, uſtawy z przyięcia wſpolnych z drugiemi Woiewodztwy obrządkow wynikaiące: a te wſpolnie zarzuceniu, wſkrzeſzeniu odmianie, trwałości według wyciągania czaſow y okoliczności podlegaią.

„ Wiem ia dobrze o tym; że całość pożytek Rzeczypoſpolitey nawyżſze prawo ieſt. Ta to maxyma Nayiaśnieyſzy Panie ieſt pobudką dzieł Twoich; ta ieſt kompaſem, według ktorego roſtropnie kieruieſz Rzeczypoſpolitey okręt do pożądanego brzegu; ta bydź powinna każdemu dobremu obywatelowi oſtrogą, aby ſię poczuwał

Li do

„ do Obywatelſkiey powinności, y przyſpieſzał na wſparcie wielkich zamyſłow Twoich.

„ Pozwoliſz y mnie Nayiaśnieyſzy Panie, tą miarą zmierzyć ſłuſzność dopominania ſię naſzego. Ieżeli ſię co znaydzie w prawach naſzych przeciwnego y ſzkodliwego rządom Rzeczypoſpolitey, ſtarać ſię będziemy Obywatele Pruſcy przyzwoitemi śrzodkami, aby ſię na potym niezoſtawały. Ieżeli zaś ſą nie z uſzczerbkiem, ale owſzem z pożytkiem Rzeczypoſpolitey, dla tych przynaymniey o łaſkę proſiemy; Pełni powziętych nadziei, że natężona myśl W. K. MCi na pomnożenie dobra publicznego, napełnione łaſkawością ſerce na uſzczęśliwienie wiernych poddanych, niedopuści upadku prawom naſzym, z tey tylko przyczyny: że ſą oſobliwe, ale zważywſzy że Oyczyźnie pożyteczne, przykładem Przodkow ſwoich Krolow Polſkich, weſprzeſz ich ſwoią Protekcyą.

„ Oſobliwość praw y y wyczaiow iedney Prowincyi względem drugiey, w iednymże Państwie, byleby od należytego poſłuſzeństwa y Obywatelſkich nie wymawiała ſię powinności, nie czyni prywaty w rządach.

„ Oſobliwość praw y zwyczaiow ledwie nie w każdey zkonfederowanych Prowincyi *in Belgio*, nic nieprzeſzkadzaią bydz mocną y bogatą Rzeezypoſpolitey Holenderſkiey. Rożność praw, zwyczaiow, Religii nawet kantonow Szwaycarſkich, nie umnieyſzaią, poſzanowania od ſąſiadow tamteyſzey, choć ubogiey Rzeczypoſpolitey, Inflanty rożnią ſię prawami y wolnościami od Monarchii Roſſyiſkiey, Brytania y inne Prowincye w Francyi, maią ſwoie w rządach oſobliwości, pod abſolutnym panowaniem Monarchy Pruſkiego, Oſtfryzya inſze, Kliwia inſze, Neufchatel inſze ma prawa: a przecię te Prowincye, od ſwoich rządzcow choć rożnemi ſprężynami rządzone nieczynią *Statum in Statu* w tych wielkich Monarchiach.

„ Ze Prowincya Pruſka oſobliwſze mieć powinna Prawa, tak to ieſt prawda, iak prawda ieſt; że każda prawſtanowicza władza przy uſtawach ſwoich na położenie mieyſcowe kraiu, Sąmſiadow iego, ludność, dowcip zabawe Religią nawet Obywatelow, ſpoſobność handlow y manufaktur iak na nieoddzielne od zamierzonego celu okoliczności wzgląd mieć powinna, aby ſzkodliwey Oyczyźnie nieuczyniła omyłki.

„ Stawiam teraz na widok Nayiaśnieyſzey Rzeczypoſpolitey, te ziemie Pruſkie, ſtawiam Prowincyą nadmorſką, miaſta iey portowe laſem maſztow y żaglow otoczone, od naiazdow nieprzyiacielſkich obronnie umocnione, budowne oſadne rządem y porządkiem naylepſzym w Europie rowniaiące ſię, ſtawiam Obywatelow iey ſtami tyſięcy liczonych, częścią handlami częścią dowcipnemi y obciążaiącemi rzemiosłami zabawnych, wſzyſtkich na pożytek publiczny pracuiących Obywatelow tych z rożnych kraiow, rożnych ięzykow

kow

kow, rożnych Religii zebranych. Miłe ſą to Nayiaśnieyſzy Panie Oczom W. K. MCi upatruiącym zawſze dobra publicznego widowiſka. Cożte Miaſta podnioſło? co tych obywatelow zgromadziło? ieżeli nię dobroć prawa; iezeli nie ułożenie wewnętrznego rządu?

„ Zdąd ſię pokazuie że prawa fundamentalne Pruſkie naywięcey ſą handlom y manufakturom *directè* albo *indirectè* ſłużące *directè* ſłużą; przywileie y warunki przez przymierza poczynione, *indirectè* prawa *formam regiminis* przepiſuiące, y dlatego to ſtan nas wewnętrzny tak ieſt złożony, że zarowno delegowani od miaſt z Stanem Slacheckim, do rady należą, aby iedni drugim w materyach *publicum* intereſſuiących potrzebne dawali oświecenia. Stan naſz Szlachecki do znakomitych dzieł przeznaczony, ale handel nie będąc celem zabaw, a przeto ta ſzacowna temi laty nauka *commercii* powołaniem iego, ſam ieden rządzący mogłby ſzkodliwe Oyczyźnie czynić omyłki.

„ Czy takieyby były te ſławne w Europie handlowney Rzeczypoſpolitey Angielſkiey rządy, gdyby miaſt delegaci, gdyby mowię Kupcy y żeglarze parlamentowe zaſiadaiący ławy, do naywyżſzey nienależeli rady. Daią tey potrzeby dowody rozni Europeyſcy Monarchowie, choć ſami przezorni, choc gronem doſkonałych Miniſtrow otoczeni: kiedy zakładaią *conſilia commercii*, w ktorych ieden tylko urodzeniem wraz y talentami znakomity prezyduie Miniſter, cała zaś rada z Kupcow, bankierow. żeglarzow y Iurzyſtow, rownym wymiarem każdego rodzaiu oſob oſadzona ſkłada ſię.

„ W coby ſię obrociły naſze porządne miaſta Pruſkie? w co handel w co manufaktury, w co nakoniec tak znaczny pożytek Rzeczypoſpolitey? gdyby prawa Pruſkie niebyły z rodzaiu fundamentalnych y niewzruſzonych, ale ſamowolnemu Rzeczypoſpolitey podlegały odmienianiu, gdyby mowię ta Slachetna Aryſtokracya nieokryśloną prawem moc miała naruſzania onych, y w tym nam potrzeba *reſpicere finem*.

„ Nie ieſtem ia tak przed rozſądkiem zaślepiony, abym niemiał poznawać, że y tę naſze prawa poprawy, y w niektorych punktach odmiany, do teraźnieyſzey Rzeczypoſpolitey rządow ſtoſuiące ſię potrzebuią. Zwyczaynie ſtary budynek powinen bydź reparowany, ale nie idzie za tym, żeby; kiedy tylko przykrycia poprawić trzeba, choć ſtałe choć mocne wzruſzać iego fundamenta.

„ Nie będą od tego Obywatele Pruſcy unikali, aby praw ſwoich do teraźnieyſzego Rzeczypoſpolitey Stanu przyſtoſować nie miele kiedy ſię to przyzwoitemi śrzodkami, z ich własnym zezwoleniem ſtanie, dogodzi ſię prawu Narodowemu, prawu Konwencyonalnemu y wolności, będzie znaczna ulga pracom y fatygom W. K. MCi. a my tym uſzczęśliwieni im mniey uſtawicznemi ſupplikami W. K. MCi naprzykrzeni, poki zaś tego czas wyſtarczaią-

„ cy wykonać niepozwoli, ſupplikuiemy N. P. aby pod Protekcyą
„ Maieſtatu Tego naſze dawne Prawa, naſze obowiązki nienaruſzo-
„ ne zoſtawały.

„ Z rodzaiu Praw tych, ieſt wymawianie ſię od cła Generalnego
„ ktore na nas Poſłow ſwo ch ſtany ziem Pruſkich przez Inſtrukcyą
„ włożyły, z obowiązkiem dopominania ſię aby Konſtytucya Seymu
„ Konwokacyi o poſtanowieniu cła tego, do nas ſię nierozciągała.
„ Nie ieſt to Nayiaśnieyſzy Panie wymawianie ſię od Obywatelſkich
„ powinności, przykładania ſię do potrzeb, wſpolney Oyczyzny, ale
„ Inſtrukcya nam dana, obowięzuie nas do utrzymania praw. Upra-
„ ſzamy tedy iako naypokorniey Maieſtatu W.K.MCi y Stanow Rze-
„ czypoſpolitey, abyśmy od cła tego wolni zoſtawali, bo inaczey przy-
„ muſzeni bylibyśmy w tym punkcie wykonać obowiązek Inſtru-
„ kcyi náſzey, abyśmy ſię przed Stanami y Obywatelami naſzemi
„ czyn złożyć mieli, żeśmy powinności naſzey zadość czynili y nie
„ pozwalali:

„ Do inſzych punktow Inſtrukcyi naſzey zamawiamy ſobie głos
„ do domowienia ſię„

Przymowili ſię do niego Imć Panowie Lniſki Człuchowſki y Mazowiecki Kowalewſki Poſłowie, z ktorych *Pierwſzy* wſpomniał reſkrypt od Nayiaśnieyſzego SP, AUGUSTA III. dany od płacenia cła generalnego uwalniaiący, *Drugi* zaś explikuiąc czas y okoliczność przyłączenia Woiewodztw Pruſkich do obrad Seymowych y Trybunałow cytował Konſtytucye całość ſwobod ich ocalaiące y Proiekt do uwolnienia od obowiązku Cła generalnego przez Konwokacyą ułożonego podawał do przeczytania; ale ten nie ieſt przyięty. A po nich odezwał ſię Imć P. Dąbrowſki Poſeł Wilkomirſki y rekommenduiąc Imć P. Koziełła Sukceſſorow, aby im ſumma od Rzepltey winna, była wrocona; oraz Imc Pana Brzoſtowſkiego Marſzałka Generalney Konfederacyi Litewſkiey za czynione uſługi Łaſce I. K. MCi, tudzież Ichmć Panow Rzewuſkiego y Paca o uwolnienie ich od rygoru Dekretu Konfederacyi Litewſkiey Stanom Rzeczypoſpolitey poleciwſzy, Proiekt względem Neofitow z uchyleniem Prawa Konwokacyi na tych ktorzy przed tąż Konſtytucyą weſzli *in activitatem* zaſzczytu Slacheckiego, podał do przeczytania. Po przeczytaniu ktorego Imć Pan Piaſkowſki Poſeł Wołyńſki niepozwalał na wſzyſtkich chociaż y dawnieyſzych *in Genere* Neofitow, ażeby Prawami zaſzczycali ſię Slacheckiemi, ale żeby ich *ſpecificè* wymienić dopominał ſię. Zaś Imć Xiądz Baier Biſkup Helmińſki wnoſząc wprzod *pro deſideriis* Woiewodztw Pruſkich prożby, reſpekten. dopiero przeczytanego Proiektu radził, aby dla pomnożenia Wiary Swiętey Neofitom Beneficium dawne było przywrocone. A Imć Pan Oſkierka Poſeł Mińſki o podpiſanie przeczytanego Proiektu o Neofitach dopominali ſię. Ktoremu Ichmć Panowie Rudomina Braſławſki Łoś y Borzęcki Ruſcy Poſłowie ſprzeciwiali ſię.

Zabrał po nich głos Imć Pan Koſſowſki Poſeł Łęczycki y roz-

prze-

rozprzeſtrzenienie Zamku Warſzawſkiego dla wygodnieyſzey Rezydencyi Krola IMCi ſądząc bydź koniecznie potrzebne za koſztem Skarbu Koronnego, podał Imci Panu Marſzałkowi Małachowſkiemu.

A tak tenże Imć Pan Małachowſki Marſzałek zważaiąc iż zupełney na Proiekt o Neofitach nie było zgody, oświadczył ſię iż *obſtante diſcordia* Proiekt ten muſiał poniechać a do innego przyſtąpić. Y kiedy *hoc loco* Proiekt od Woiewodztw Pruſkich podany Imć Pan Sekretarz Seymowy czytał, że ſię Iego Contenta Poſłom niepedobały, czytać go niepozolili do końca. Więc pomieniony Imć Pan Marſzałek Poſelſki Proiekt rozpreſtrzenienia Zamku Warſzáwſkiego Imć Panu Sekretarzowi Seymowemu czytać rozkazał, na ktoren gdy ſię wſzyſtkie Stany zgodziły, przeto go Imć Pan Marſzałek y wyznaczeni do układania Konſtytucyi Senatorowie y Poſłowie podpiſali.

Zabrał potym głos Imć Pan Hryniewiecki Poſeł z Korony Inflantſkiey y reprobuiąc zakweſtyowanie Cła przez Woiewodztwa Pruſkie uczynione, na cytowane Pakta Welawſkie odpowiedział: Iż kiedy mimo tychże Paktow Welawſkich wolno było Pruſkim miaſtom do Korony należącym ſwoie akcyzy uſtanawiać, Przeto y uchwalone przez Seym Konwokacyi, ſwoie ważność w Woiewodztwach Pruſkich zyſkiwać powinny. Ieżeliby zaś Woiewodztwa Pruſkie od obowiązku tegoż cła chciały ſię uwolnić, tedy azeby przez oſobliwą teraźnieyſzego Seymu Konſtytucyą obligowały ſię co rocznie ryczałtową ſummę 150000. Dobrey monety *in vim* tegoż cła płacić, podał im do wolnego z tych dwoch iednego ſobie obrania, y Proiekt reſpektem płacenia teyże ſummy podał do przeczytania, na ktory Ichmć Panowie Poſłowie Ziem Pruſkich niepozwolili, ale odwołuiąc ſię na przyſzły Generał: iż na nim iakową mnieyſzą kwotę ułożyć zechcą, obiecywali, Na co IMć Pan Tyzenhauz Poſeł Grodzieńſki reprobuiąc cytowane Prawa przez Poſłow Ziem Pruſkich, konkludował ażeby Woiewodztwa Pruſkie wyrokom Seymu Konwocacyi poſłuſzne były, y ieżeliby ſprzeciwiać im ſię chciały, tedy iako ta materya ieſt Ekonomiczna, ażeby *eo nomine ad Turnum* przyſtąpić, dopominał ſię; do czego y Imć Pan Małachowſki Poſeł Krakowſki przymawiaiąc ſię *ex ratione* że *in æquali Republica æqualia* wſzyſcy *ferre* powinni *Onera*, perſwadował Woiewodztwom Pruſkim ażeby *ex duobus propoſitis* iedno ſobie obierali, y albo w obowiązku cła Generalnego, albo w obligacyi płacenia 150000. złotych *bonæ monetæ* zoſtawali.

Gdy zaś na takowych kontrowerſyach czas aż ku 10 ſpoźnił ſię godzinie Imć Pan Kanclerz Wielki Koronny zabrawſzy głos od Tronu Seſſyą ſolwował na dzień Poniedziałkowy na godzinę dzieſiątą zrana.

SESSYA IEDYNASTA

Die 17 Xbris.

PO zagaieniu Seſſyi przez Imć Pana Małachowſkiego Marſzałka *de tenore ſequenti.*

Między

„ Między wieloliczňemi Narodow Uſtawami ſą iedne ktore
„ wśliżłym rzucaią tamę bezprawiom, inne przewidzianym zabiegaią
„ przemyſłom, drugie wyſtępnych karzą, ſą y te ktore wynikaiącym
„ *publico* ſnuią gościniec użytkom, ktore uśmierzaiąc iedne zatarczki,
„ tyſiącznego decyduią przypadki. Te wyliczone uſtaw rodzaie y ga-
„ tunki że wſzyſtkie w ſwych ſzczegulnościach nioſą Narodow użyt-
„ ki nie ieſt moia rzecz ani myśl ſprzeciwiać ſię temu, ale twierdzić,
„ ſłuſznie mogę że uſtawa ſławiąca wſzelkie żyiącego czyny zawiera
„ w ſobie *compagem* namienionych w ſzczegulnościach uſtaw pożyt-
„ kow. Uznaiąc bowiem wielkość dzieł ktorych; nietylko należytość
„ wdzięczności upewnia czyniącemu, zachęca dziś żyiących do ro-
„ wneyże dzielności, karze gnuſnych, wyſtępnym wſtręt czyni, Na-
„ rodowi nadzieie nieſie nie wątpliwe poprawy obyczaiow, ale poto-
„ mnym daie poznać wiekom iaka część należy dzielney duſzy; ſame
„ nawet młodociane zniewala karki do chwalebney Emulacyi, zgoła
„ mowiąc Prawo maiącemu korzyść. Prawo daiącemu wieczyſtą u-
„ pewnia ſławę. W takowey to myśli uknuta na dniu wczorayſzym
„ pod Twoią Krolu Nayiaśnieyſzy powagą uſtawa pełnemu ſławy
„ przymnaża Iey iednak Maieſtatowi, ktora czyich czynow wybor-
„ ność wſpomina, wiedzą Stany, iak wielką czynność niech to zgo-
„ dniey bo dłużey te ktorym to ieſt podane głoſzą wieki, bezuſtna
„ będzie po wieczne czaſy opowiadać Statua, y nieść wdzięcznym
„ otoczonego przymiotow Orſzakiem Tronu zaſzczytną ſławę.
„ *Optima & Heroum virtus virtuti præmia deferre.*

Imć Pan Zamoyſki Kanclerz Wielki Koronny od Tronu zabrał głos w te ſłowa:

„ Iego K'Mość Pan Naſz Miłościwy, wie dobrze, że dla zrywa-
„ iących ſię Seymow Intereſſa Rzeczypoſpolitey nietylko nieodbiera-
„ ły ſwoiey rezolucyi, ale też co raz więcey przybywać muſiało. tak
„ dalece że czas wyznaczony obradom cale wyſtarczaiącym nie ieſt,
„ a tym bardziey ieſzcze gdy ſpoſob obradowania y te reſztę czaſu
„ tak ſakryfikuie marnie. „

„ Im większą ieſt pobudką dla Pana miłość ſławy Narodu, tym
„ bardziey ubolewać muſi iako Krol nad nieporządnym Seymowa-
„ niem uwłaſzczaiącym Powagi tak Maieſtatu, iako też y Stanom
„ Rzeczypoſpolitey, a przecież zaſiadaiące tutay oſoby ſą to po mię-
„ dzy tyſiącem wybrane. Im większą czuie w ſobie miłość Oyczy-
„ zny Pan Naſz miłościwy, tym bardziey ubolewać muſi iako naſz
„ wſzyſtkich Ociec, widząc tak opieſzałe w obradach do uſzczęśliwie-
„ nia poſtępki, a przecież ſą to Iey właśni Synowie. „

Nie żałuie Naſz Pan pracy y ſtarania, nieżałuie y zdrowia ſwego tak potrzebnego dla nas, nie wątpi o doſkonałości zaſiadaiących, y gorliwości każdego około publicznego dobra, widzi iednak z żalem w Narodzie odzwyczaionym od obrad, że mowiąc w iednym głoſie o kilku materyach razem, nie konkluzyi ſzukamy intereſſu, Lecz nieiakieyś w ſłow wyborze oſtentacyi.

„ Ieſt oczywiſtym dowodem Cła Generalnego tak walna materya
„ na dniu onegdayſzym traktowana. Głos pierwſzy wyłuſzczył do-
„ kładnie wſzyſtkie Prawa Ziem Pruſkich. Głos drugi też ſame zbiiał
„ prawa, innych Prowincyi podobnež wyraził prerogatywy, Rzeczy-
„ poſpolitey władzę y potrzeby. Głos trzeci reaſſumował *pro & contra*
„ racye; y doſkonałą założył konkluzyą, tak dalece że zoſtaie tylko Sta-
„ nom Rzeczypoſpolitey iuż finalną dać rezolucyą, czyli przez Cła ge-
„ neralnego czyli przez ſummy ryczałtowey uſtanowienie. Byłoby
„ czego powinſzować Oyczyźnie, żeby wſzyſtkie materye tym ſpoſo-
„ bem y tak wielcy traktowali Ludzie.

„ Proiekt o Neofitach wbudza kompaſſyą w dobroczynnym ſercu
„ Nayiaśnieyſzego Pana, trudno nieprzyznać że Rzeczpoſpolita ieſt
„ przyczyną wyraźnego nieuſtanowiwſzy prawa, a teraz na prywatne
„ rygor rozciąga Oſoby, kiedy Stanowi Prawo, nietylko na przyſzłe
„ podług zwyczaiu, lecz y przeſzłe czaſy. Zdobi ſprawiedliwość złą-
„ czona z klemencyą Maieſtat Krolow, zdobic będzie y Stany Rzeczy-
„ poſpolitey, a iako ſam uſzczęśliwienia każdego pragnie, tak też ſame
„ ſentymenta Stanom Rzeczypoſpolitey inſpirować żąda.

„ Indygenaty y Nobilitacye ſą zawſze pożyteczne dla kraiu, bo ie-
„ żeli dla fortuny naſtępuią to bogacą Państwa, iezeli dla talentow y
„ zaſług to godnemi napełniaią ludźmi. Obawiać ſię zaś dla wakanſow
„ partycypacyi byłoby to z krzywdą dla Maieſtatu, byłoby to życzyć y
„ właſnych umnieyſzenia Obywatelow.

„ Zarekommendowany od Xcia Imci Prymaſa Imc Pan Graff Sal-
„ mours rodowitą Polkę a z Imienia tegoż Xcia Imci Prymaſa Łubińſką
„ maiąc za Matkę ma ztąd zaſzczyt należeć do Nayiaśnieyſzego P. przez
„ co pomyślne od Stanow Rzeczypoſpolitey na ſiebie ściągnąć powi-
„ nien względy. Niech w Oſobie Iego okazana będzie wdzięczność ta
„ ktora winna y pamiętna bydź zawſze powinna od zgromadzonych
„ Stanow Xciu Imci Prymaſowi za pracowite w tym bezkrolewiu pra-
„ ce y ſtarania.

„ Pan Baron Riaucour ten ofiaruie ſto tyſięcy Tynfow na wymu-
„ rowanie Domu, Czterech Iuryſdykcyi Rzeczypoſpolitey. Pan Schmidt
„ od dawnych czaſow pracuiący *in Œconomicis* Dobr ſtołu I. K. MCi
„ rownie y teraz prac y uſług ſwoich daie dowody.

„ Pan Fontanna pokazuie uſługę y applikacyą ſwoią w zawiado-
„ waniu wſzelkich Fabryk I. K. MCi y Rzeczypoſpolitey, a do dalſzych
„ iako to moſtu nieuchronnie ieſt potrzebnym. Pan Nowicki y Sło-
„ mińſki Metrykanci, Brzozoſki Piſarz Aſſeſſorſki, Kozłoſki Patron Ziem-
„ ſki y Grodzki biegłością w prawach uſługą y radą oczekuiącym ſpra-
„ wiedliwości, ſą to tutay znaiome wſzyſtkim Oſoby.

„ Ieſt rzecz Krolewſka zachęcać y dyſtyngwować z talentami lu-
„ dzi, będzie rzecz przyiemna Nayiaśnieyſzemu Panu też znaleść w
„ Stanach Rzeczypoſpolitey attencyą, ſą to ſpoſoby dalſzego uſzczęśli-
„ wienia Państwa, kiedy każdego uſługi przyiemne y nadgradzane będą.

„Gdy zaś krotkość czasu więcey mowic niepozwala I. K. Mość „Pan Moy Miłościwy przez miłość Oyczyzny, y przyzwoite dla Ma„ iestatu względy, każdego w szczegulności obowięzuie do akceleracyi „ y przystempowania tychże Proiektow decyzyi. „

Po ktorym skończonym głosie y wyrażeniu przez Imć Pana Łopuskiego Posła Drohickiego, oraz Imci Pana Ożarowskiego Posła Krakowskiego pierwszego rekommenduącego ustawę Rokow Ziemskich, Ziemi Drohickiey y Ichmciow Panow Kuczyńskiego Stolnika Mielnickiego y Kłopotowskiego Burgrabiego Drohickiego, aby ich Dworki w mieście Drohiczynie od Stacyi Zołnierskiey były libertowane, Drugiego dopraszaiącego się decydowania materyi, *ex contentis* Instrukcyi Woiewodztwa maiących bydź proponowanych, tudzież po powtornym odezwaniu się Imć Pana Marszałka Seymowego y zaleceniu, aby *ante omnia* czytany był Proiekt respektem Cła generalnego, ażeby Woiewodztwa Pruskie chcące się od obowiązku tegoż Cła exeypować Summę 150000 złotych dobrey monety ryczałtową corok do Skarbu wypłacały, Pomienione Woiewodztwa Pruskie po przeczytaniu tegoż Proiektu nań niepozwalały.

Dany był zatym głos Imci Panu Dziedoszyckiemu Posłowi Halickiemu, ktory stosuiąc się do rozporządzenia materyi od Tronu, co do cytowanego przez Woiewodztwa Pruskie *Incorporationis* Przywileiu należy, odpowiedział: Iż ten Przywiley *obstare* niemoże ażeby nam samym nie wolno było, na nas samych prawa stanowić, a iako Xięstwa Zatorskie y Oświecimskie z osobliwemi także w Ciało Rzeczypospolitey Prawami, rożne potym wyroki Rzeczypospolitey przyięły, tak y Woiewodztwa Pruskie w rzeczach tych ktore *tangunt* Generalną Krolestwa Ekonomikę uczynić powinny, że zaś y po Inkorporacyi wybieranie Cła u Nogatu pod głową było praktykowane. Cytował Konstytucyą 1588. ktora o wybieraniu tegoż Cła, iako też y celniczym Malborskim namienienia Urzędzie, a wspominaiąc wiele potym iedne po drugich następuiących Konstytucyi probował, niemi; że Woiewodztwa Pruskie rożne podatkowania na potrzeby Rzeczypospolitey przyimowały; naostatek na przywiedziony Traktat Welawski iż iako w Krolewskich Prusach Krolowi Pruskiemu wolne było, y iest Cła postanowienie, tak y w Prusach Polskich Koronnych Cła generalnego w Krolestwie na Seymie *Convocationis* uchwalonego ustawa rozciągać się powinna, Od ktorego płacenia Prusacy Krolewieccy excypowani bydź mogą.

Odezwał się po nim Imć Pan Marszałek Małachowski y prosząc ażeby ta materya długiego czasu niezabierała pytał się, ieżeliby ustawione Prawo Cła Generalnego w Prusiech Polskich rozciągać się powinno? na co kiedy Woiewodztwa Wielkopolskie y Małopolskie, tudzież y Prowincya Litewska zezwalały, same zaś Woiewodztwa Pruskie na to się niezgodziły, y przez usta Imci Pana Gorskiego Posła Kisporskiego na ucalenie ziem Pruskich do ustanowionego Cła Konstytucye cytuiącego iako też przez głos Imci Pana Czapskiego Kasztelana Chełmińskiego wołały raczey na przyszłym swym Generale iakową Summę *pro subsidio publico* obiecać y uchwalić. zabierali, więc głosy Ichmc Panowie Piaskowski Wołyński y Bartoszewicz Orszański Posłowie, z ktorych *Pierwszy* reprobuiąc inszemi Konstytucyami cytowane przez Woiewodztwa Pruskie Prawa, *Drugi* zaś wyrażaiąc: iż y Prowincyi Litewskiey dostarczałoby podobnie prawnego z obowiązku Cła generalnego wymowienia się, lecz kiedy widzi konieczną tego potrzebe chętnie na nię pozwala, obydwa do niesprzeciwiania się, lecz do ochoc nego zezwolenia na podięcie się corocznego płacenia Summy 150000 *Pruthenicæ monetæ* na dniu onegdayszym proponowaney Posłow Pruskich zachęcali.

Zaś Imć Pan Białobłocki Poseł Brodnicki dowodząc przywiązanie Woiewodztw Pruskich do Rzeczypospolitey, wymienił: że na potrzebę Iey *territorium* Elbląskie zostawić pozwoliły, od przyięcia obowiązku u płacenia pomienioney Summy na teraźnieyszym Seymie, to *ex ratione* obciążonego podatkami Stanu Slacheckiego. tudzież nastąpić maiącey kwarty regularney na dobra Krolewskie, to *ex motivo*: że Miast większych do tego Stan Slachecki przymusić niemoże, exkuzował się, y chęć tylko starania się na przyszłym Generale iakowey *propos-se in subsidium* Rzeczypospolitey uchwalenia kwoty obiecywał.

A kiedy y inni Ichmć Posłowie Pruscy zdaiąc się, iakoby niewiedzieli *in qua forma* Seym teraźnieyszy czyli *in pluralitate* czyli też *in libertate* odprawuie się, płacenia wspomnioney Summy niechcieli, y niepozwolili; Odezwał się Imć Pan Tyzenhauz Poseł Grodzieński y pytanie się czyli niewiadomość takową sądząc bydź niepotrzebną, twierdził: Iż takowa materya iako Ekonomiczna *pluralitate decidi* ma. A iako pokazane z pozwolenia zastawy *Territorii Elbingensis*, Woiewodztw Pruskich ku Rzeczypospolitey przywiązanie taż Rzeczpospolita wdzięcznym rekognoskowała sercem, tak przez wzaiemną swoię przychylność gdyby widziała od potrzeb silnieyszych z powiększonych przez Cło Generalne dochodow iakową zbywaiącą Summę, pewnieby obrociła *in ejusdem Territorii Elbingensis* wykupienie, w swoim to wyraził dyskursie.

Kontynuowały się dłużey ieszcze między Ichmć Panami Posłami Pruskiemi y Imcią Panem Tyzenhauzem y Hryniewickim, Grodzieńskim, y z Korony Inflantskim Posłami kontrowersye, aż naostatek Imć Pan Marszałek Małachowski, zabrał głos y zważaiąc, że Woiewodztwa Pruskie proponowaney Summy przyrzec niechcą, przeto, ieżeli te Cło, ktore na Konwokacyi Seymu iest uchwalone, ma się zostawać na Woiewodztwach Pruskich? pytał się Stanow Rzeczypospolitey.

A kiedy wszyscy *positivè* odpowiedzieli *zgoda*, więc tenże Imć Pan Marszałek reassumuiąc swoy dyskurs, powiedział; Iż kiedy Pruscy Posłowie na proponowaną summę zgodzić się y przyiąć iey niechcą, przeto tę materyą, iako tę na ktorą zgody niemasz według porządku

 Seymowa-

Seymowania poſtępuiąc odrzucić, a przy dawnym prawie Cła generalnego na Konwokacyi Seymu uchwalonego zoſtać należy,

Co gdy y ImćPan Zamoyſki Kanclerz W.Koronny od Tronu mowiąc: Iż ponieważ na Proiekt Summy zgody niemasz tedy *eo ipſo* materya tegoż Proiéktu upada, a Prawo Cła generalnego y na Woiewodztwach Pruſkich zoſtać ſię powinno, deklarował; Imć Pan Marſzałek Małachowſki iako po upadłey tey materyi do Proiektu o Neofitach ułożonego ſkłaniać ſię zaczął, ale pomienieni Ichmć Panowie Pruscy Poſłowie reſpektem teyże uſtawy Cła generalnego czyli ich wiązać lub ni powinna? o *Turnum* dopraszali ſię. Ktorych żądaniu Ichmć Panowie Ogińſki W. Litewſki y Małachowſki Stanu Rycerſkiego Marszałkowie dogadzaiąc, Pierwszy z nich Senatorow, Drugi zaś Poſłow. Ieżeli Woiewodztwa Pruſkie Cło generalne płacić powinno? porządkiem pytali ſię,

A potym kiedy Imć Xiądz Kierſki Sekretarz Koronny zdań Senatorſkich iako Woiewodztwa Pruſkie uſtawie Cła Generalnego podlegać powinne trzydzieści cztery przeciwko czterema przeciwnych znayduiących ſię, zaś Imć Pan Zawiſza Sekretarz Seymowy approbuiących Cło generalne ſto trzydzieści ſiedm kresek Poſelſkich przeciko dwudzieſtu piąciu reprobuiącym tudzież Czterema z Indyfferencyą będącym (niemieszcząc w to ſześciu kresek tych Poſłow ktorzy będąc Kommiſſarzami Kommiſſyi Skarbowey Ekonomiczney Koronney nic o tym decydować niemogli) danych bydź opowiedzieli; przeto Imć Pan Marszałek Małachowſki przywięzuiąc ſię do większości zdań, Proiekt Reaſſumuiący Konſtytucyą *Convocationis* o Cle generalnym uchwaloną; ażeby Woiewodztwa Pruſkie też Cło płaciły Imć Panu Sekretarzowi Zawiszy czytać go zalecił, po ktorego przeczytaniu tenże Imć Pan Marszałek iáko też wyznaczeni do układania Konſtytucyi Senatorowie y Poſłowie nań ſię podpisali. A natychmiaſt Seſſya od Tronu przez Imci Pana Kanclerza W. K. na godzinę piątą po południu ieſt odłożona.

Po ktorey zgromadziwszy ſię Stany do Izby Senatorſkiey gdy I. K. Mć zaſiadł na Tronie, ImćPan Marszałek Małachowſki Proiekt prolongacyi Seymu teraźnieyszego do Czwartku *incluſivè* podał do przeczytania, ktory po przymowieniu ſię do niego przez Ichmciow Panow Sosnowſkiego Brzeſkiego Litewſkiego, Hryniewickiego z Korony Inąantſkiego y Małachowſkiego Krakowſkiego Poſłow za zezwoleniem Stanow ogulnie ieſt podpisany.

Naſtąpiło potym czytanie Proiektow, to ieſt: *Pierwſzy* Indygenatu ImćPana Salmoura *cum capacitate honorum ſalvo præſtando juramento Reipublicæ ſuper fidelitatem. Drugi* ImćP. Tolchſdorffa. *Trzeci* zachowanie przy prerogatywach Slachectwa Imć Paná Tatarowicza. *Czwarty,* Ichmciow Panow Larzaka, Petersona Pułkownikow, Laſkaryſſa Obersztelieutenanta, Obera, y Deſkura Kapitanow. *Piąty*. Imć P. Bertránda. *Szoſty*. Ichmciow Panow Lindsayow Iana Maiora. Alexandra

Kapitana

Kapitana dwoch Braci. *Siodmy*. Indygenatu Imć Pana Pyrhysa. *Oſmy*. Imci Pana Kortycellego. *Dziewiąty* Panow Riaucoura y Schmidta- *Dzieſiąty*. Nobilitacyi Imciow Panow Brzozowſkiego Piſarza Aſſeſſorſkiego Nowickiego y Słomińſkiego Metrykantow Koronnych, Kozłowſkiego Sekretarza, y Fontannego Budowniczego I.KMci, tudzież Proiekt nadgrody 8000 złot: Pol: Imci P. Furnier Rotmiſtrzowi Chorągwi Węgierſkiey Koronney. Ktore wſzyſtkie za dozwoleniem Stanow ſą podpiſane y Seſſya od Tronu na dzień iutrzeyszy na godzinę 10. zrana ieſt ſolwawana.

SESSYA DWUNASTA
Die 15. *Xbris.*

ZA przybyciem Nayiaśnieyszego Pana na Tron Imć Pan Małachowſki Marszałek Rycerſki, wprzod *in ſequentem verborum ſeriem* Seſſyą zagaił.

„ Bym Krolu Nayiaśnieyszy nie zdał ſię uſzczerbiać w ſzacunku ſkroconego nader czasu, bym Naymiłościwszy Panie dał tym iawniey poznać, iako wyrok od Tronu pragnący oſzczędzania momentow Seymowaniu poświęconych ieſt mi na żywey pamięci, w zwięzłym wyrażeniu Krolu Nayiaśnieyszy Panie Nam Miłościwy umieſzczam Ci reſpekt przywiązany, ogłaszam oddany Maieſtatowi w Oſobie Pańſkiey luſtr y iaſność, upewniam chętne Panu poſłuszeńſtwo, zaręczam że nam będąc Miłościwym, ieſteś y będziesz zawsze ulubionym. „

A potym Proiekta naſtępuiące, *pierwſzy*, uſtawy Rokow Ziemſkich Ziemi Drohickiey w Woiewodztwie Podlaſkim. *Drugi* pozwolenia Sądow Grodzkich w Goniądzu z racyi odległości Grodu Brańſkiego, *Trzeci* Libertacyi placow w mieście Drohiczynie Ichmcow Panow Kuczyńſkiego Stolnika Mielnickiego y Kłopotowſkiego Burgrabiego Drohickiego, *Czwarty* Deklaracyi Ziemſtwa Woiewodztwa Sendomirſkiego Powiatow Radomſkich, *Piąty* pozwolenia rozrządzenia domowego, Woiewodztwom Kuiawſkiemu, Inowrocławſkiemu y Rawſkiemu względem ułożenia Taryfy Pogłownego, Imci Panu Sekretarzowi Seymowemu podawał ieden po drugim do przeczytania, y o każdego z nich z oſobna pytaiąc ſię o podpis, za dozwoleniem Stanow wraz z wyznaczonemi do układania Konſtytucyi Senatorami y Poſłami podpisywali. Potym zaś gdy Xże Imć Biſkup Krakowſki w głoſie ſwoim zabranym o approbacyą fundacyi Kościoła S. Staniſława Nacyonalnego Polſkiego y Alumnatow w Rzymie będących *circa alia deſideria* w mowie ſwoiey dawnieyſzey iako to reſpektem ſprowadzenia Ciał Nayiaćnieyſzego Krola IMCi Auguſta III y Małżonki Iego &c: *expreſſa*, u Stanow Rzeczypoſpolitey dopraſzał ſię; Proiekt więc od niego approbacyi fundacyi pomienionych podany, przeczytany y

za zezwoleniem ieſt podpiſany Stanow. Zabrał po Nim głos Imć Pan Sołtyk Woiewoda Łęczycki, y iako delegowany w przeſzłym tygodniu z innemi Senatorami y Posłami do ſłuchania rachunkow Imć Pana Brüchla Generała Artylleryi Koronney wyſłuchaney kalkulacyi uczynił przed Stanami Rzeczypoſpolitey relacyą y proſząc o zakwitowanie tegoż Imć Pana Generała, Proiekt Iego Imć Panu Małachowſkiemu oddał.

Natychmiaſt zaraz Imć Pan Łopaciński Poſeł Smoleński y wielu innych Posłow Xięſtwa Litewſkiego tudzież Xiąże Imć Czartoryſki Poſeł Sanocki przymowili ſię; ażeby Proiekta Xięſtwa Litewſkiego były czytane, ktore zaraz Imć Pan Tyzenhauz Poſeł Grodzieński oddał Imci Panu Marſzałkowi Małachowſkiemu, czytał więc Imć Pan Sekretarz Seymowy naypierwey Proiekt o Seymikach Elekcyinych, Deputackich y Ziemſkich Urzędow *ex pluralitate votorum* obierać ſię maiących porządek, y warunek Seymikow opiſuiący ktory za zgodą Stanow ieſt podpiſany.

Naſtąpiło czytanie potym wielu Proiektow korrekturę y porządek Prawa Xięſtwa Litewſkiego w ſobie zawieraiących, y za przymawianiem ſię Posłow Litewſkich zaraz poprawionych, a po nich Seſſya na godzinę piątą ieſt ſolwowana.

Po ktorym zgromadziwſzy ſię ſtany gdy Iego K. Mość zaſiadał na Tronie, Imć Pan Marſzałek Małachowſki że Proiekta Litewſkie Posłowie teyże Prowincyi na Prowincyonalney poprawuią y układaią w Seſſyi w zagaieniu ſwoim opowiedział. A przeto do czytania Intereſſow Koronych ſkłaniaiąc ſię, Proiekta naſtępuiące do czytania podał, to ieſt, *pierwſzy* pozwolenia dla poratowania zdrowia wyiazdu za Granicę Ichmciow Panow Xciu Imci Czartoryſkiemu Biſkupowi Poznańſkiemu, Imci Branickiemu Kaſztelanowi Krakowſkiemu, Oſſolińſkiemu Wołyńſkiemu, Czapſkiemu Malborſkiemu, Woiewodom, Mniſzchowi Sanoc: Oſſolinſkiemu Sandom: Staroſtom, y innym *Drugi* kwitu Imci PF. Brüchlowi Artyleryi Ko: Generałowi, *Trzeci* rozporządzeni a ortecy Częſtochowſkiey, *Czwarty* obiaśnienienia Prezydencyi Lwowſkiey (do ktorego Imć Pan Bukowſki Poſeł Sanocki przymawiaiąc ſię, oſobliwy *Incorporationis* Opactwa iednego, y Dwoch Proboſtw do Kapituły Lwowſkiey, ktoremiby Prowenta teyże Kapituły *pro erogandis* na Prezydentow *expenſis augeri* mogły, przydał Proiekt) *Piąty* approbacyi Sądow pogranicznych z Tatarami Woiewodztwa Bracławſkiego. *Szoſty*, Redintegracyi Dobr oderwanych od Stołu Krolewſkiego do Ekonomii Tegoż Stołu przez Imci Pana Podſkarbiego Poſła Łęczyckiego podany. *Siodmy* konſerwacyi Puſzczy Niepołomſkiey, *Oſmy* approbacyi ſzkoły Rzemieśniczey w Opolu Ichmciow Xięży Piiarow tudzież Ich fundacyi & *beneficii* inkorporacyi. *Dziewiąty*. Traktowania o Intereſſa z Dworem Saſkim y upominania ſię od tegoż Dworu o wrocenie Summ przez Nieboſzczyka Nayiaśnieyſzego Auguſta III. *Pactis Conventis* corocznie po 100000 złotych Polſkich na

Szkołę

Szkołę Rycerſką płacić obowiązanego przez nie zadoſyć uczynienie takowemu ſwemu obowiązkowi Rzeczypoſpolitey pozoſtałych y winnych, tudzież wybranych przez Saxonią po śmierci Tegoż Krola z Dobr ſtołowych Prowentow, iako też o uſpokoienie rożnych Obywatelow Polſkich, od ktorych tenże Dwor Saſki za panowania ſwego długi zaciągał, przez Imć Pana Bukowſkiego podany, do ktorego Imć Pan Stecki Poſeł Wołyńſki oſobny Proiekt wrocenia Czerwonych złotych 70000. od Opiekunow Xięcia Imci Lubomirſkiego Woiewodzica Krakowſkiego na Sztaier Saſki pożyczonych, y temuż Xciu Imci Lubomirſkiemu *cum proviſione circiter* za lat 20 należących oſobny chciał przyłączyć Proiekt. *Iedynaſty*. Receſſu: Szkoły Rycerſkiey przez Nayiaśnieyſzego Pana y Stany Rzeczypoſpolitey erygowaney bydź maiącey, ktore to wſzyſtkie Proiekta za dozwoleniem Stanow przeczytane y podpiſane.

Wnieſiony expoſt był Proiekt od Woiewodztwa Krakowſkiego: ażeby Podkomorzy Krakowſki przy Iuryſdykcyi ſwoiey y do Zupp Wielickich ściągaiącey ſię *non obſtantibus quibusvis reſcriptis plenariè* był zachowany; ktory po kontrowerſyach między tymże Woiewodztwem y innemi nie ieſt podpiſany. Naſtąpił potym *Dwunaſty* Proiekt, Receſſu korrektury Trybunału Koronnego do przyſzłego Seymu, na ktorym taż korrektura po intereſſach Skarbowych y woyſkowych forma *judiciariâ* ma bydź decydowana, y pomieniony Proiekt za zezwoleniem Stanow ieſt podpiſany. Po podpiſaniu ktorego od Pruſkich Woiewodztw podany był Proiekt, ażeby ſprawy Pruſkie nie na Trybunale Poznańſkim, lecz tylko na Trybunale Bydgoſkim ſądziły ſię, ale ten Proiekt po przeczytaniu onego, gdy nań niepozwolono ieſt odrzucony.

Po nim zaraz czytany był drugi Proiekt aby Piſarze przez alternatę z Woiewodztw zaſiadaiący dekreta *ad mentem Convocationis* Seymu na Trybunałach piſali, tudzież aby Dekreta od Woiewodztw w Trybunale Lwowſkim ſądzić ſię maiących należące *ex Actis Lublinenſibus ad Acta Leopolienſia* były tranſportowane. Na ktorego Proiektu punkt *pierwſzy* Imć Pan Dłuſki Poſeł Powiatu Toruńſkiego zgadzaiąc ſię na *drugi* że to bydź niemoże, ponieważ by z Dekretarzow trzeba chyba karty wyrzynać, odpowiedział. Zabrał potym głos Imć P. Gadomſki Poſeł Sochaczewſki y o ewakuacyą z kraiow Polſkich Moſkwy, tudzież o wyrobienie Kommiſſyi o krzywdy przez woyſka cudzoziemſkie poczynione, ażeby to ſwoią I. K. Mość ſprawił powagą, upraſzał. Zaś Imć Pan Soſnowſki Poſeł Brzeſki Litewſki o dołożenie ſię I. K. Mci y Stanow Rzeczypoſpolitey do Stolicy Apoſtolſkiey o Beatyfikacyą Staniſława Papczyńſkiego Zakonu Xięży Maryanitow *ſub Titulo Immaculatæ Conceptionis* Fundatora, tudzież o obiaśnienie Konſtytucyi dawnieyſzey reſpektem trwania Seſſyi Seymowych przy świecach dopominał ſię, y dwa Proiekta *eo nomine* napiſane podał do przeczytania.

Mm

Cytowane

Czytane były więc obadwa wspomnione w porządku *Trzynasty* y *Czternasty* Proiekta, y za zezwoleniem Stanow są podpisane.

Wszczęta potym była kwestya między Imć Panem Rogalińskim Posłem Poznańskim, y Borzęckim Posłem Ruskim y innemi *negativè* mowiącemi, czyli Podkoniuszy Koronny między Urzędnikami Koronnemi ma mieć mieysce swoie? Po ktorey Proiekt piętnasty względem pisania y wydawania Dekretow Trybunalskich wprzod przeczytany, potym za zezwoleniem Stanow iest podpisany.

Zabrał głos Imć P. Cetner Woiewoda Bełzki y doprasząiąc się o aukcyowanie *ad Collegium* Senatorow Buskiego y Łukowskiego Kasztelanow, wnosił na koniec Imieniem Woiewodztwa swego ażeby Bracia Nayiaśnieyszego Pana Rodzeni, Xiążęcym Tytułem przez ustawę teraźnieyszego Seymu nadanym, byli zaszczyceni, przez wzgląd Nayiaśnieyszego Pana, tudzież zasług ich samych, iako też sławney pamięci Oyca Ich Iaśnie Oświeconego IMCi Pana Kasztelana Krakowskiego domawiał się.

O co gdy wszystkie Stany Rzeczypospolitey tudzież Imć Pan Kurdwanowski Poseł Bełzki w głosie swoim zabranym dopominał się. Odezwał się Imć Pan Poniatowski Podkomorzy Koronny Poseł Bełzki y dziękuiąc za tę przychylność ku Domowi swemu Stanom Rzeczypospolitey, prosił ażeby ten zaszczyt w dalszy czas za poprzedzaiącemi większemi zasługami został odłożony. Lecz kiedy Ichmć Panowie Mir Bełzki, Skarbek Halicki, Dłuski Lubelski, Borzęcki Ruski, Niemierzyc Kiiowski w głosach swoich tudzież ogolnie wszyscy Senatorowie y Posłowie o czytanie względem tegoż Xiążęcego Tytułu y podpisanie *urgebant* Proiektu; Proiekt wiec ten od Sekretarza Seymowego przeczytany, został podpisany. A natychmiast ruszyli się wszyscy z mieysc swoich Senatorowie, y przy poszanowaniu należytym, prezentuiąc tę przychylności Serc Rzeczypospolitey Nayiaśnieyszemu Panu y Domowi Iego przysługę, konferowanego *ad praesens* Dostoieństwa Xiążęcego Iaśnie Oświeconemu Xięciu Imci Poniatowskiemu Podkomorzemu Koronnemu y Braci Iego powinszowali. Potym kiedy się na swoie wrocili mieysca, uderzyli Laskami Ichmć Panowie Ogiński y Xiąże Sanguszko Marszałkowie Litewscy, z ktorych pierwszy o maiącym mowić Nayiaśnieyszym Panie Stany Rzeczypospolitey obwieścił.

Zaś IKM. Dyskurs swoy w następuiącym podobnym wyraził sensie.

„ Ieżeli to naturze Ludzkiey iest przyzwoitym, ten za naymil-
„ szy upatrywać podarunek, ktory iest niespodziewany; prawdziwie
„ należy mi mieć wdzięczność takową, ktorą w iak naydowodniey-
„ szych pragnę pokazać wyrażeniach. Nieżądałem, anim się spodzie-
„ wał tego z przychylności serc Stanow Rzeczypospolitey, ktory
„ dziś spływa na moy Dom zaszczytu; o tym tylko szczegulnie my-
„ ślałem, iakbym przez prawdziwą gorliwość moią. wyniesiony z po-
„ śrzod rownych Ziomkow moich na Tron, Narod moy y własną u-

„ szczęśliwił Oyczyznę. Zna każdy tę krynicę, zkąd krew
„ moia wypływa, wiadomo też y to; że Oociec nasz, w tych nas nay-
„ bardziey wychował y edukował sentymentach, abyśmy Oyczyznę
„ kochali. A ieżeli w rowności zostaiąc ta moia z Bracią memi by-
„ ła usilność, w własney zasługiwać się Oyczyźnie, y o dobro iey pu-
„ bliczne starać się, miley mi nierownie będzie przez rekognicyą tak
„ szacownych dla mnie y Braci moich darow świadczonych, iak nay-
„ żywsze w czynach codziennych, o dostateczney serca me-
„ go wdzięczności w umysłach Obywatelow czynić przed-
„ świadczenia. „

Po ktorym skończonym Dyskursie czytany był Proiekt Inkorporacyi dwoch wsi Sołomki y Zurawki do Starostwa Lwowskiego, a to na bonifikacyą za skassowanie Foraliorum, ktory za zezwoleniem Stanow iest podpisany, y przez Imci Xiędza Młodzieiewskiego Podkanclerzego Koronnego Sessya solwowana na dzień iutrzeyszy z rana na godzinę Dziewiątą.

SESSYA TRZYNASTA

Die 19 Xbris.

RAdy dzisieysze za przybyciem Nayiaśnieyszego Pana na Tron Imć Pan Marszałek Małachowski od tych słow zagaił.

„ W zgromadzonych pod dostoieństwem naylepszego z
„ Krolow Narodach są zaiste części celnego w swym złączeniu cia-
„ ła, ktore częstokroć do wspomnożenia iedney wszystkie się dobie-
„ gaią. Niosły tę korzyść Prowincye Koronne że cało dwoniedziel-
„ nym czasu przepędem ku urządzeniu swych potrzeb starunki ło-
„ żyli. I owszem Prowincya Wielkiego Xięstwa Litewskiego zba-
„ wienemi tylko Radami zachodzące uśmierzała dysceptacye. Nale-
„ ży Iey wdzięczność a bardziey pociąga po nas tey, ktorey przy-
„ kładem sama była cierpliwość. Rozpoczęta materya biegu sprawie-
„ dliwości w tey Prowincyi; wszak publiczna, więc żąda konty-
„ nuacyi, gdyż *Regna sine Justitia nihil sunt nisi mera Latrocinia.*

Po ktorym I. O. Xiąże Prymas Konferencyi z Posłem Wielkim Rossyiskim Xciem Imcią Repninem mianey uczyniwszy relacyą, podał Proiekt rozgraniczenia Kraiu Rzeczypospolitey między Państwami Nayiaśnieyszey Imperatorowey Rossyiskiey, ustanowienia Sądow pogranicznych y odnowienia przyiazni sąsiedzkiey Traktatu Grzymułtowskiego *Anni* 1686*ti*.

Zabierali głosy przymawiaiąc się do tegoż interessu rożni Posłowie y Senatorowie, y kiedy *Iedni* uskarżaiąc się na Traktat Grzymułtowski że był uciążliwy, y żaląc się że Moskwa zabrała te Pola, ktorych się Iey niegodzi używać, Traktat Grymułtowski niechcieli mieć wspomniany. *Drudzy* ażeby się nie zdało że Kommissya rozgrani-

czenia odprawować się będzie *non tam libenter quam reverenter*, o ewo-
kuacyą kraiow Polskich z Moskwy wprzod dopominać się, a dopiero
potym Kommissyą wyznaczyć radżili. *Trzeci* zaś, że ciż sami wyzna-
czeni Kommissarze mogą się o Ewakuacyą Kraiow Polskich z Mo-
skwy wprzod dopomnieć; a dopiero przystąpić do expedyowania Kom-
missyi Stanom Rzeczypospolitey, przekładaiąc, o podpisanie tegoż po-
mienionego Proiektu dopominali się, *Inni* zaś o przeczytanie nay-
pierwey Traktatu Grymułtowskiego dopominali się. A *Drudzy* ażeby w
Aryndze tegoż Proiektu przeczytanego y Traktat Działyńskiego po-
źnieyszy był dotknięty, y żeby Traktatowi Karłowickiemu nic się
przeciwnego nie stało sobie ostzegali; Przeto Imć Pan Marszałek
Małachowski potwierdzenie Traktatu Grzymułtowskiego *in Anno* 1710
za Augusta drugiego Krola Polskiego nastąpione przeczytać rozka-
zał. A po nim kiedy sam Traktat Grzymułtowski czytać Imć Pan
Sekretarz Seymowy zaczął, wielu Ichmć Panow Posłow bez czyta-
nia tegoż Traktatu o podpisanie wyż wyrażonego Proiektu domawia-
li się, y Czas ku samey czwartey po południu zbliżał się godzinie;
Sessya od Tronu przez Imć Pana Kanclerza Wielkiego Koronnego
na godzinę Piątą wieczor iest odłożona,

Ktorą Imć Pan Małachowski Marszałek *de Tenore sequenti* re-
assummował.

„ Niech w podziwieniu niczyim to nie będzie że okoliczności
„ ile ważnieysze w pierwszym o myśl obiciu się znaleść czasem mo-
„ gąmniey spodziewaną w umysłach przeciwność, w samey upło-
„ dzona niewinności zbawienna porada podpadać może sprosnemu
„ podeyźrzeniu. Bez wątpienia że materya na ktorey porannieysza
„ zasolwowana Sessya trudnieyszym podlegaćby mogła tłumacze-
„ niom, gdyby w oczach niestawalo naymilsze w umysłach teraz O-
„ bywate lskich wspomnienie ulubionego Nam Pana, spuściły Narody
„ nasze wszystkie Narodowe myśli na zbawienne Krola starunki, u-
„ spokoi dostoieństwo Pana y Oyca wątpliwe Synow troski, ieszcze
„ czytany raz będzie ten Proiekt ku godnieyszemu wszystkich wy-
„ słuchaniu. „

Czytany był więc tenże rannieyszy Proiekt y za ogolnym ze-
zwoleniem iest podpisany.

Zabrał potym głos Imć Pan Sołtyk Woiewoda Łęczycki pro-
sząc Nayiaśnieyszego Pana y Stanow Rzeczypospolitey, ażeby Imć
PP. Brühlow Fryderyka y Karola *super Fidelitatem Regi & Reipu-
blicæ* przysięgi wysłuchali. O co gdy inni dopraszali się przystąpili
więc ciż Ichmć Panowie pomienieni Brühlowie przed Tron, y Ju-
rament za dyktowaniem Roty przez Imć Pana Zamoyskiego Kancle-
rza Wielkiego Koronnego przed Nayiaśnieyszym Panem wypełnili.

Dany był expost głos Imć Panu Mycielskiemu Posłowi Kaliskie-
mu, ktory uskarżaiąc się na krzywdy od ściany Pruskiey na pogra-
niczu Polskim zachodzące, też Pogranicza Protekcyi I. K. Mci y Sta-

nom Rzeczypospolitey polecił, y Proiekt *eo nomine* ułożony podał.
Czytano więc tenże Proiekt Kommissyi o krzywdy pograniczne od
ściany Pruskiey zachodzące oraz postanowienia Sądow Pogranicz-
nych, y onże za dozwoleniem Stanow iest podpisany,

Podane były potym takowe następuiące Preiekta to iest: *Pier-
wszy* naznaczenia pensyi Sędziom Pogranicznym Woiewodztwa
Podolskiego po dwa tysiące złotych Polskich, *Drugi* Kompozycyi *In-
ter Status Spiritualem & Sæcularem*, *Trzeci Subsidii* Miastu Elblągowi, y
inne w Konstytucyi Seymu teraźnieyszego tak Koronne iako też
Wielkiego Xięstwa Litewskiego respektem korrektury Praw y ube-
spieczenia sprawiedliwości pod rożnemi Tytułami znayduiące się Pro-
iekta, ktore wszystkie za ogulnym Stanow zezwoleniem są podpi-
sane,

Przed ktoremi to Litewskiemi Proiektami Imć Pan Ogiński Wo-
iewoda Wileński w następuiące słowa za Woiewodztwo dziękował.

„ Nayiaśnieyszy Krolu Panie Moy Miłościwy. Milczałbym w
„ posłuszeństwie woli Twoiey od Tronu słyszaney, gdyby mi przez
„ Charakter taić wolno było, co spokoyny y nierozdzielny z prawą
„ duszą sentyment wdzięczności naybardziey zawartym wyrywa U-
„ stom, Na ten czas nieszczęśliwą naturze każdego Charakter wdzie-
„ wa właściwość, kiedy napełnione sprawiedliwą wdzięcznością ser-
„ ce do milczenia przymusić potrafia. Naymniey albowiem ten z
„ siebie czyni, ktory przynaymniey zeznaie że był uszczęśliwionym.

„ Kiedy Cnotliwość wargi me roztwiera, uchyl Nayiaśniey-
„ szy Krolu ferowanego wyroku, wszakże można mowić, chociaż w
„ drogim czasie, kiedy o naydroższey całemu Narodowi mowi się
„ przyczynie. Przecież kiedykolwiek Oyczyzna w tym się widzi sta-
„ nie, w ktorym Ią istotna szczęśliwość, ubespieczona sława, cofnione
„ dotąd zakwitnienie, żądze Narodu skwapliwie z całey serca mo-
„ żności oglądać pragnęły.

„ Rzeczpospolita z niezliczonych spoiona części ten nad inne
„ Państwa przywłaszcza awantaż: że mnostwo sił y cnot, porządnie po-
„ trzebnie zebranych, mocniey nienaruszoną, nierowniey potężnieyszą
„ czynią. Ma ieszcze y tę czuyność w zysku: że kiedy iedna z tych części
„ pomyślnością lub krzywdą dotknioną zostaie, powszechność cała,
„ Iey istota cała, cieszy się raduie, lub też cierpi y ubolewa.

„ Doznaiesz tey prawdy Nayiaśnieyszy Krolu, kiedy Oyczyzna
„ wypielęgnowawszy pierwey według swoich myśli Obywatela,
„ przeyzrawszy swe przyszłe szczęśliwości, pożytki, bespieczeństwa,
„ rwąc teraz Łancuch nieodstępnie ścigaiących się tylo przeszłych nie-
„ szczęśliwości, dozwala Twym talentom Sobą rządzić, sobą władać
„ y wychowane między sobą Polskie skronie, kwitnąc iuż zaszczyca-
„ iącą uwieńcza Koroną.

„ Te Narodu złożone w Tobie ufności, ta każdego zosobna po-
„ wierzona Wiara, pewnie Twe Serce Nayiaśnieyszy Krolu taką na-

pełnią czuynością, że kazdym przypadkiem, każdą dolegliwością, powfzechną, y oczywiſtą dzielić mu ſię pozwolisz, Serce zaś ktore czuie dotknienia, ſzuka litości ſzuka poratowania, a tym ſentymentem Nayiaśnieyſzy Krolu podzwigniesz z upadku Oyczyznę y Obytelow. „

„ Nayſkrytſze z Serc wſzyſtkich wydobyłeś wynurzenia, kiedy w wolnym Narodzie zupełną wolność maiącym rządzenia zdaniem, obrociłeś na ſię względy Serca y wota.

„ Te tak dowodne Narodu czyny naywiękſzą ci będą pochwałą Nayiaśnieyſzy Krolu, gdyby Cię Charakter nie zrządził ulubionym, Rozum Roſtropność nie doſkonałym, Sentymenta Patryotyczne nie gorliwym, Miłość Oyczyzny nie przywiązanym, poſtrzegłbyś był łatwo też ſame życzenia na tyſiączne rozpierzchnione części.

„ Wypełniłeś Nayiaśnieyſzy Krolu troiakie poſłuſzeńſtwo. *Pierwſze* wyrokiem wyznaczone nabyciem przez prace tak wielu potrzebnych Oyczyźnie przymiotow, *drugie* miłością Narodu przepowiedziane, przyięciem Tronu ktory Ci Stany tak zgodnie y tak chętnie ofiarowały, *Trzecie* Serca Twego ſkłonnością do Dobrodzieyſtw wzbudzone, oddaniem w te Ręce Woiewodztwa Wileńſkiego, ktore ſię zawſze trwożyć będą, ażeby doſyć uſłużnie Prowincyi Litewſkiey, doſyć użytecznie Narodowi, doſyć potrzebnie tamecznym Obywatelom, ten tak wyſoki piaſtowały Urząd; chyba że Twa Roſtropność Twe światła Nayiaśnieyſzy Krolu wſpierać naprowadzać będą chęci Czyny, moie, w tey obietnicy maiący nadzieie w nayżywſzey wdzięczności ſzczere W. K. MCi ſkładam podziękowania, a na udoſkonalenie, zupełney łaſki niech tę rękę do Uſt przyciſnę, ktora ſzczęścia y Elewacyi moiey potomnym czaſom w świadectwo ryſowała Litery.

„ Muſi teraz Rządca powſzechny nad naturalny ieſzczę ſtopień Affektow ku Oyczyźnie ſtworzeniem wynaleść, ktoryby ſię w naſzym rozkrzewił Narodzie, kiedy taż ſama Oyczyzna ktorey winni Obywatele, tyle wdzięczności y przywiązania, wynayduie ſpoſob nowy do tych czas niewiadomy zawdzięczenia rekompenſowania prawych zaſług Ludziom Wielkim.

„ Nieśmiertelna Xcia ICi Kanclerza Wielkiego Xięſtwa Litewſkiego przez Iey wyrok, a światu wkrotce prezentować ſię maiąca dyſtyngwowana w Statui pamiątka, iak nieśmiertelną iak wielką iak wſpaniałą Europie uczyni o naszym Narodzie opinią, ktory realnych zaſług Mężow rozważaniem, ich znalezieniem y ich poznaniem, nieśmiertelności ie wyſtawia za model, y za życia ieſzcze tego Wielkiego Człeka światu wyiawia, iak był, iak ieſt, y iak będzie pomocnym Oyczyźnie.

„ Względy Twoie Nayiaśnieyſzy Krolu na doſkonałym iak we wſzyſtkim zawieſzone roztrząśnieniu, okazały moc kognicyi, byſtrość znaiomości, a przy nich oczywiſtość, iak Ci ieſt miłym czynić ſzczęśliwych.

„ Sam W. K. MC Pan naſz Miłościwy codziennym świadkiem bydź możeſz, iak wymierzenie y iak iſtotnie podkałeś żądze Narodu tak wybraną dyſtrybutą mieyſc Pieczętarſkich, Podziękowania ze wſzech ſtron Izby, głosy wynoſzące, wdzięczności oſiadłych mieyſca. Publiczne oſądzenia że ſą godni, okrzykuią doſkonałość tego wybioru, y obietnicę z uſług użytecznych Krolowi y Oyczyźnie tych wynieſionych Miniſtrow.

„ Urażę podobno Iaśnie Wielmożnych Kanclerza Koronnego y Podkanclerzego Litewſkiego nakazaniem Uſtom moim cichości co do wynieſienia pochwałami Ich cnot y talentow; tak bliſka moia z niemi krwi korrelacya, nieśmiałey wargom moim użycza Expreſſyi, ale niech ta reflexya medyatorem między nami będzie, że co powſzechność powie też ſame ſłowa moie będą.

„ Te pokrewieńſtwa naſzego ſpoienie, ten niech przekłada Krolowi y Oyczyźnie warunek że ia za Charakter Cnoty y doſkonałość Miniſtrow, IWW Miniſtrowie zaś za moie ſzczere ku W. K. MCi y Oyczyźnie przywiązanie wzaiemną poręką będziemy. „

Po Iego zaś ſkończonym głoſie gdy takoż y Imć Pan Moſzczeńſki Woiewoda Inowrocławſki za konferowane ſobie Woiewodztwo Inowrocławſkie, podziękował, y wyż wſpomnione Proiekta były podpiſane, Seſſya od Tronu przez Imć Pana Kanclerza W. Koronnego do dnia iutrzeyſzego zrana ieſt ſolwowana.

SESSYA CZTERNASTA
Die 20 Xbris.

IMć Pan Marſzałek Małachowſki Seſſyą dziſieyſzą w naſtępuiących ſłowach zagaił.

„ Im bliżſzy ku zachodowi czas obradom poświęcony, tym naytężeyſze Obywatelſkie widzieć ſię zdaią myśli, im krotſza ku dogodzeniu publicznym zaſiłkom chwila, tym liczneyſze Oyczyſtych namyśl przychodzą potrzeby. Niemożna tylko należyte przyznawać ſławy godne ubiegania ſię ku przyſpieſzeniu *ad ſatisfactionem deſideriorum* to w Inſtrukcyach to w ſercach *impreſſorum;* leczże te zdaią ſię bardziey czas ile ſkrocony truć niżli przyſpieſzać koniec niec dziełom naſzym; Przeto tylko ieſzcze dwa Proiekta publiczne Prowincyi Litewſkiey uſpokoione zoſtaną, przyſtąpić możemy, *ad expiſcanda veta* Przeświętnych Woiewodztw, Ziem y Powiatow *per Turnum.* „

Po zagaieniu takowym zabrał głos naypierwey od Tronu Imć P. Kanc: W. Koronny y o przyobiecaney od Nayiaśnieyſzey Imperatorowey Roſſyiſkiey Woyſka Moſkiewſkiego wyprowadzenia z Kraiow

Polſkich deklaracyi Stanom Rzeczypoſpolitey oznaymił.

A po nim Xiąże Imć Kanclerz W. Litewſki, po kilkudniowey ſłabości dziś przytomny, w głoſie ſwoim za przyrzeczone Iemu przez uſtawę Seymu teraźnieyſzego onegdayſzą, koloſsu Poſągowego wyſtáwienie, Nayiaśnieyszemu Panu y Stanom Rzeczypoſpolitey podziękował.

Po ktorego ſkończonym dyſkurſie naſtępuiące czytane były Proiekta to ieſt: *Pierwſzy Approbationis Actorum* y złączenia ſię Konfederacyi oboyga Narodow. *Drugi* o Exekucyach Kapturowych, *Trzeci* Nadgrody Marſzałkom Seymowym *Electionis* y teraźnieyſzego Seymu *Coronationis*, iako też Ich Sekretarzom. Za ktorą nadgrodę Imć Pan Małachowſki (lubo do przyięcia ley od Stanow koniecznie był a mianowicie przez Imci Pana Tyzenhauza Poſła Grodzieńſkiego obligowany) po wymowieniu ſię *interlocutoriè* kilkakrotnym, zabrawſzy nakoniec głos w te ſłowa podziękował.

„ Głos Imci Pana Grodzieńſkiego zawſze mi ſzacowny, ieſt mi
„ pobudką przerwania myśli ku przyſpieſzeniu wywiadywania ſię
„ *per Turnum* żądz w Inſtrukcyach wyrażonych, ieſt nie mniey przy-
„ czyną moiey do Was Prześwietne Stany mowy. Wyznaię Ia tę
„ prawdę że bywał ten wnieſiony zwyczay Rzeczypoſpolitey pra-
„ gnącey zawſze hoyną zaſłużonym nadgrodą, zachęcać mniey do tey
„ ſkorych pracy nioſącym *Directricem virgam* Seymow, wyznaczyć
„ Summy. Ale że y Poprzednik moy a Wielki w Oyczyźnie Mąż
„ y teraz wielką czynnością naſzych Pomocnik trudow Imć Pan
„ Brześciańſki, lubo dokończył dzieło Narodom oczekiwane w ſer-
„ cach zaządane, od wieku oczekiwane w wybraniu Nayłaſkawſzego
„ Nam Pana, dopiero na teraźnieyſzym Seymie doznaie hoyney Ma-
„ tki ręki, przeto y ia ieszcze wątpliwym do końca w uſkutecznie-
„ niu bezbłędnym podległy krokom śmiem ſię dopraſzać, bym przy-
„ ſzłym na ktore zaſługiwać będę pragnął, oddany był względom,
„ wiek moy y zaſługi mnieyſze niech nioſą rożnicę od tych, ktore
„ dawno ſłuchanym ſławi okrzykiem Polſka, przeto takowe moich
„ ſtarannych krokow względy do przyſzłych zoſtawuię Seymow. „

Czwarty nadgrody Summy 20000 złotych Polſkich Sukceſſorom Imci Pana Karwowſkiego Marſzałka Seymowego. *Piąty Aqprobationis* Religii Katolickiey & *Ritûs Græci Uniti* według dawnych Praw y Konſtytucyi w Xięſtwie Kurlandſkim ktore za zezwoleniem Stanow ſą podpiſane.

Po tych zbliżyli ſię do Tronu Ichmć Panowie Brzoſtowſki Marſzałek Konfederacyi Litewſkiey Horain y Dębiński z ktorych *pierwſzy* na Podſkarbſtwo W. Litewſkie a *drudzy* na Kaſztelanie Brzeſką Litewſką y Biecką wypełnili przyſięgi. A natychmiaſt Seſſya na południe na godzinę piątą ieſt odłożona.

Po ktorey zgromadziwſzy ſię Stany Rzeczypoſpolitey, gdy Imć P. Marſzałek zagaił Seſſyą y głosy *per Turnum* Woiewodztwom Ziemiom

miom, y Powiatom rozdawać, uſiłował, zabrał głos Imć Pan Koſſowſki Poſeł Brzeski Kuiawski, y ponieważ Xiąże Imć Prymas Konferencyi z Cudzoziemskiemi Miniſtrami mianych na dniu onegdayſzym całey ieſzcze nie uczynił relacyi; upraſzał więc ażeby o tychże Konferencyach doſtatecznieyſze pomieniony Xiąże Imć Prymas dał obiaśnienie. A takowym ſpoſobem rekwirowany Xiąże ImćPrymas donioſł Stanom Rzeczypoſpolitey iż Ichmć *in Religione Chriſtiana Diſſidentes urgent* koniecznie ażeby licznieyſzemi ſwobodami byli w Polſzce zaſzczyceni. Na ktorych to Dyſſydentow *deſideria* wſzyſcy ogulnie Poſłowie *zelum ſuum pro Religione dominanti* pokazuiąc niepozwolili.

Zaś Imć Pan Marſzałek Poſelski głosy *per Turnum* Woiewodztwom zaczął dawać od ktorych podawane Proiekta, zaraz przez Sekretarza Seymowego czytane, y na ktore naſtąpiła bez Kontradykcyi zgoda, zoſtały podpiſane. A takowym ſposobem gdy ſię wſzyſtkie zakończyły materye, Ichmć Panowie Kanclerz W. Koronny y Podkanclerzy Litewſki od Tronu, tudzież Imć Pan Marſzałek Małachowſki z mieyſca ſwego, do Kommiſſyi Woyſkowey iako, też *ad compoſitionem faciendam inter Status Spiritualem & Sæcularem, Pierwſi* Senatorow, a *oſtatni* Poſłow wyznaczyli a po nich Imć Pan Kraiewſki Inſtygator Koronny Regeſtr Rezydentow do boku I. K. Mości przeczytał.

Zabrał naoſtatek Imć Pan Zamoyſki, głos od Tronu w naſtępuiące ſłowa.

„ I. K. Mość Pan Moy Miłościwy przy ſzczęśliwey Seymu *Co-*
„ *ronationis* konkluzyi, żegna Was Prześwietne Stany Rzeczypoſpoli-
„ tey, a żegnaiąc każd mu właſne przekłada obowiązki. Kończy ſię
„ Seym, ale waſze koło dobra publicznego prace y ſtarania uſtawać
„ niepowinny. A nayprzod Prześwietny Senacie obowiązany przy-
„ ſięgą *quidquid novivi ſcivero*, mow, co widzisz a widzisz doſkonałego
„ na Tronie Pana przekładay Narodowi teraźnieyſzych uſtaw prze-
„ zorność, gdy przypuszczony Senat y Stan Rycerſki do Aſſeſſor-
„ ſkich Sądow ubeſpiecza dla ſiebie ſprawiedliwość, przypuszczony
„ do Woyſkowey Kommiſſyi uſtanawia dla ſiebie beſpieczeńſtwo,
„ przypuszczony do Skarbowey Kommiſſyi, Bogactwo y uſzczęśliwie-
„ nie opatruie ſobie, w tych zaś Subſeliach co raz doſkonalszym czyni
„ ſiebie do obrad publicznych, czyni y Rzeczpoſpolitą uwiadomioną,
„ to o zdolności to o charakterze każdego. Siła na tym w Rządach
„ zawiſło, żeby widzieć komu czego, y iak powierzyć można. Roz-
„ ważay, formuy, y podaway Proiekta do co raz większego uſzczęśli-
„ wienia kraiu, uſtanow ufność między Maieſtatem a wolnością. Te
„ ſą waſze obowiązki, tego Nayiaśnieyſzy Pan, tego y Oyczyzna po
„ was wyciąga.

„ Mowię do was Prześwietny Stanie Rycerſki dyſtyngwuiący ſię
„ zawsze miłością Oyczyzny, miłością ſławy Narodu. To ieſt mnieyſza
„ że wielkością rozumu doſkonałego mamy Krola, ta albowiem doſko-
„ nałość w tak licznym Narodzie podzielona na wielu wynaleść ſię

„ może, ta doſkonałość iako y na Tronie od Człowieka, to na złe, to
„ na dobre bydźby mogła użyta, lub zaniedbana wcale. Miłość Oy-
„ czyzny, miłość ſławy Narodu, ktora ieszcze nad panuiącym nam
„ ſzczęśliwie nam panuie Panem, ta ieſt fundamentem, ta ieſt beſ-
„ pieczeńſtwem Praw y wolności naszey. Były zapalone ſerca wąſze
„ widząc y ſłyſząc mowiącego Nayiaśnieyſzego Pana, zapalayciesz
„ tym ogniem w domach pozoſtałych Braci, przymnażaycie miłość
„ między Maieſtatem a wolnością, Tego Nayiaśnieyſzy Pan, y Oy-
„ czyzna po Was wyciąga.

„ Bierze was za świadkow I. K. Mość Pan Moy Miłościwy Prze-
„ świetny Senacie, y Stanie Rycerſki do Braci waszych pozoſtałych
„ w Domu, ieżeli co mogł więcey, a nieuczynił, y czynić niepragnął
„ dla uszczęśliwienia Narodu tego, w ktorym urodzony, od ktore-
„ go obrany, y ktoremu pomyślnie panować zaczyna. Bierze mo-
„ wię was za śwadkow ſzczerych intencyi y ſtarania do Tego, z Kto-
„ rego Przedwiecznych wyrokow obiął Krolewſkie Rządy, Ktoremu
„ za ſzczęśliwą Seymu *Coronationis* konkluzyą winniśmy teraz dzię-
„ ki, przed Ktorym ieszcze bez zadnego na Oſoby względu odpo-
„ wiedź czeka. „

A po Nim Imć Pan Małachowſki dyſkurs swoy *de tenore ſequenti* powiedział.

„ Ieżeli ſkutek pracy każdey przynasza radoſną Pracownikowi ko-
„ rzyść, ieżeli dogorywaiąca godzina tęſkliwe przynoſi oczekiwa-
„ nia momenta, ieżeli na dokończeniu chwalebnym ſława zawiſła
„ czynow, ieżeli pracowite myśli dopiero po udziałaney rzeczy do
„ ſpoczynku ſię zabieraią, ieżeli nakoniec widzialna Niebios Opatrz-
„ ność ziszczone ſwe dobroci wymiary, dopiero w uſkutecznieniu
„ ſamym wylewać ſię zdaie. Te wſzyſtkie dziś czuieſz W. K. Mość P.
„ Moy Miłościwy w Pańſkim ſwym Sercu radości, nieſiesz prac
„ ſwych korzyść, uśmierzasz tęſknicę zażądanych kraiowi uſtaw,
„ dzielnych Twych czynności ſława w wiekopomne zaſadza ſię cza-
„ ſy; Czuią dziś ulgę nieiaką Krolewſkie Twe myśli, dozieraſz nako-
„ niec Krolu nam Miłościwy czyli bardziey zgromadzone Narody
„ iawnie oglądaią Wſzechmocney dzielność ręki, ktora na Tron Cię
„ wſkazawszy chciała pod rządem Naylepſzego Pana uſzczęśliwie-
„ nie widzieć naſze. Gdyby mogły zakośniałe śmiertelnym cioſem
„ roztworzyć uſta, Co to Przodkowie naſi, ktorzy licząc dni ſzczę-
„ śliwe Panowania niegdyś Zygmunta III. między okazałemi rzą-
„ dow tych ozdobami kładli Poczet trzydzieſtu y ieden doszłych pod
„ tym to Panowaniem Seymow, muſieli by tę nie zbitą nam wyznać
„ prawdę, że tych doyście nagliły woyny zagraniczne, wymuſzał żoł-
„ nierz, tylko na dwie iecie płatny, widzieć nakoniec można. iako te
„ wſzyſtkie uſtawy ſam tylko prawie ſpoſob obmyślania Poborow,
„ y innych podatkow w ſobie zawieraią. Same zaś pierwiaſtkowe
„ Krolu Nayłaſkawſzy Panowania Twego dni nioſą iuż żyźnieyſza Na-

„ rodom korzyść, gdy nie tylko oddalone ſą od cienia zagranicznych
„ zaczepek, lecz ieſzcze uſłany od Niebios prawie ſamych maią go-
„ ściniec do przywrocenia kraiowi tey to ſławy, ktorę nam zepſute
„ odebrałe wieki. Ktoż nieprzyzna że ſłodkie Twe Panowanie zasz-
„ czepia kraiowi naſzemu te buyne zyſki, ktore pod przepędem dni
„ Twoich będzie mogł każdy ſmakować byle żądał bydź onych ucze-
„ ſtnikiem. Przyszła prawie godzina, w ktorey Stanowi naſzemu
„ Rycerſkiemu przychodzi z Ławic radnych ruszać ſię, y rzucać Po-
„ wagę Prawodawczyną; przychodzi te nam opuſzczać mieysca, kto-
„ re nas powazniły Doſtoieńſtwem. y bliżſzemi nieiako Maieſtatu
„ czyniły. Ale gdy rozległość Domow naszych oddala od Oblicza
„ Pańſkiego, ma tę nadzieię Stan nasz Rycerſki. że na tym, mieści
„ ſię torze, ktory zaſłużonym nioſąc nadgrodę, daie poznać: iż Pan
„ Narodowi całemu panuiąc, żąda korzyść ſwoich nieść rządow, na
„ tym gdy dobroć Tronu łączy ſię z dobrocią ludu, pragnąc nako-
„ niec wyrazić przywiązane do Oyca Synow ſerca, wynurzyć tę
„ Nayłaſkawſzemu Monarsze chętne życzenia, końcabym nigdy o-
„ glądać niemogł, ale że wymiar myśli Pańſkich na ſkuteczność czy-
„ now ſię zapatruie bardziey, iak na ſławną oſnowę; Polſką myślą,
„ Rzymſkiemi zawieram ſłowy *Publicæ curæ dent Tibi vitam, velis inſimul*
„ *optimè Princeps carum nobis Nomen ſoboli reddere Patriæ.* Należy mi
„ ieſzcze do moiey właſney Oſoby te wſzem Stanom nieść głębokie
„ z proźbą dzięki, by niedość zdolna zdatność wypełnienia obowiązkow
„ Urzędowych, nieobwiniała grzechami przewiniaiącemi. Znam nay-
„ przod w Oſobie nam miłey W. K. MCi tę Powagę, ktorą ſzanować,
„ czcić wielbić, przy ktorey obſtawać ieſt chwałą czyniącemu. Wy-
„ znawam niemniey należyte poſzanowanie Prześwietnemu Sena-
„ towi, ktorego pośrzednictwo utrzymuie Tronu zaſzczyt, Narodow
„ ſwobody, ktoż nakoniec wątpić może? bym nie pragnął wſzelkim
„ możnym ſposobem dopełniać myśli zgromadzonego Stanu Rycer-
„ ſkiego, tego ktory nadaiąc mi Prawo Sternictwa, nadał oraz y
„ prawo obowiązkow. Ale gdy chęci za czynow iſtność, myśli nie-
„ ſkazitelność za widzialną wyſtawuię dzielność, dozwolicie bym na
„ koniec odwołał ſię do tey, na ktorą od czaſu u ſtworzonych Na-
„ rodow żyiący odwołuią ſię, do tey mowię kondycyi, ktora ludzkim
„ czynom doſkonałych zabrania czynić dzieł.

„ Do Was nakoniec przyſłuchuiących ſię y przytomnych ſtaran-
„ nym moim krokom obracam mowę moią, z tą żywą expreſſyą. *De-*
„ *vium rejicite, ſi quid ſalubre haurite, laborem noſcite humanum.* „

I obydwa wwyż wyrażonym mow ſwoich ułożeniu Stany Rzeczypoſpolitey pożegnali.

A po pożegnaniu takowym Ichmć Panowie Poſłowie porządkiem Woiewodztw Ziem, y Powiatow przyſtępuiąc do Tronu, Rękę Nayiaśnieyſzego Pana całowali.

Po ktorey Ceremonii ſkończeniu, ruſzył ſię Nayiaśnieyſzy Pan

z Tronu, y do swoich poszedł pokoiow, a Ichmć Panowie Senatorowie y Posłowie do siebie się roziechali, a to aż o godzinie drugiey po pułnocy.

Nazaiutrz zaś Nayiaśnieyszy Pan z zgromadzonemi Senatorami y Woiewodztw Posłami poszedł do Kościoła Święgego Iana na Nabożeństwo, pod czas ktorego śpiewano *Te DEUM Laudamus* na podziękowanie BOGU za pomyślne Seymu teraźnieyszego doyście y takowym porządkiem Seym teraźnieyszy *Coronationis* nazwany zakończył się.

POSŁOWIE

Z Korony y W. Xięstwa Litewskiego na Seym Koronacyi w Warszawie R.1764.

1. WOIEWODZTWO KRAKOWSKIE. Małachowski, Starosta Sandecki. Łętowski, Łowczy Krakowski. Kotkowski, Miecznik Krakowski. Dembinski, Starosta Olbromski. Morsztyn, Starosta Skotnicki. Siemiński, Starosta Trzcinicki. Ożarowski, Oboznic Koronny. Wiktor, Pułkownik Woyskowy Koronny.

Xięstwo Zatorskie, y Oświecimskie. Przebendowski, Starosta Mirachowski. Dunin, Starosta Zatorski.

2. WOIEWODZTWO POZNANSKIE. Raczyński, Marszałek Konfederacyi. Kwilecki, Starosta Wschowski. Poniński, Starosta Kopanicki. Rydzyński, Stolnik Poznański. Skorzewski, Generał. Radoliński, Podkomorzyc Wschowski.

3. WOIEWODZTWO WILENSKIE. Chodkiewicz, Starosta Wieloński. Horain Horodniczy Wileński.

Powiat Oszmiański. Olkierka, Starosta Miadziolski. Kocieł, Starościć Markowski.

Powiat Lidzki. Iodko Podkomorzy Lidzki, Narbut, Koniuszy Lidzki.

Powiat Wilkomirski. Dąbrowski. Chorąży Wilkomirski. Billewicz, Starosta Łoyciewski.

Powiat Brasławski, Rudomina, Cześnik Brasławski. Strutyński, Starościc Szakinowski.

4. WOIEWODZTWO SANDOMIRSKIE. Xiąże Lubomirski, Strażnik W. K. Kalinowski, Pułkownik Woysk Koronnych. Romer, Starosta Tyrawski. Kietliński, Starościc Nieehorow; Ciecíszewski, Stolnik Smoleński. Karwicki, Regent Kanc: Kor: Załuski Starosta Chęciński.

5. WOIEWODZTWO KALISKIE. Skorzewski, Podkomorzy Poznański. Rogaliński Starosta Nakielski. Mielżyński, Starosta Radziejowki. Mycielski Starosta Osiński. Garczyński, Generał. Bniński, Kasztelanic Sr...

6. WOIEWODZTWO TROCKIE. Ważyński, Skarbny W.X. Litewskiego. Romer. Sędzia Ziemski Trocki.

Powiat Grodzieński. Tyzenhauz Pisarz W. X. Litewskiego. Wołkowicki, Stolnik Grodzki. *Powiat*

Powiat Kowieński. Prozor, Starosta Kowieński. Zabiełło Łowczyc W. X. Litewskiego.

Powiat Upitski. Leparski, Podstoli Upitski. Staszkiewicz, Skarbnik Inflantski.

7. WOIEWODZTWO SIERADZKIE. Kossowski, Starosta Sieradzkii. Radoszewski, Starosta Szatkowski. Małachowski, Starosta Piotrk: Seymu teraźnieyszego Marszałek-Walewski, Stol: Sierad.

ZIEMIA WILENSKA Taczanowski, Łowczy Sieradzki. Męciński, Starosta Wieluński.

8. WOIEWODZTWO ŁĘCZYCKIE. Kossowski, Podskarbi Nadworny Koronny. Brochocki, Stolnik Brzeziński. Walewski, Kasztelanic Łęczycki. Dunin, Podczaszyc Inowłodzki.

9. *Xięstwo Zmudzkie.* Billewicz, Starosta Woyniow. Giełgud, Ciwun Twerski.

10. WOIEWODZTWO BRZESKIE KUIAWSKIE. Kossowski, Generał Woysk Koronnych. Łącki, Podkomorzy Brzeski Kuiaw.

ZIEMIA DOBRZYNSKA. Sumiński, Woyski Brzeski Kuiawski. Osmiałowski.

11. WOIEWODZTWO KIIOWSKIE. Iliński, Starosta Zytomirski. Pausza Stolnik Kiiowski. Czaplic, Podczaszy Kiiowski. Iliński, Woyski Kiiowski. Niemierzycz, Podkomorzy Smoleński. Stecki, Pisarz Owrucki.

12. WOIEWODZTWO INOWROCŁAWSKIE. Wolski, Podkomorzy Inowrocławski. Modliński, Zupnik Kuiawski.

13. WOIEWODZTWO RUSKIE, *Ziemia Lwowska.* Borzęcki, Starosta Dolhański. Zielonka, Stolnik Lwowski.

Powiat Zydaczewski. Łoś, Starosta Wyszyński.

Ziemia Przemyska. Mniszek, Chorąży Nadworny Koronny. Siedliski Podsędek Przemyski.

Ziemia Sanocka Xiąże Czartoryski. Generał Podolski. Bukowski, Stolnik Sanocki.

Ziemia Halicka. Dziedoszycki, Podkomorzy Halicki. Skarbek, Chorąży Kołomyiski. Szumlański Miecznik Kołomyiski. Worcell, Woyski Kołomyiski, Koziobrodzki, Sędzia Grodzki Halicki. Kurdwanowski. Starosta Baranowski.

Ziemia Chełmska. Komorowski, Starosta Ochoski. Węgliński, Podstoli Buski.

14. WOIEWODZTWO WOŁYNSKIE. Piaskoski, Woyski Włodzimirski. Zagurski, Miecznik Wołyński. Stecki, Miecznik Kiiowski Pisarz Grodzki Łucki. Olizar, Starosta Sinicki. Xiąże Lubomirski, Woiewodzic Krakowski Leduchowski, Chorąży.

15. WOIEWODZTWO PODOLSKIE. Stadnicki, Chorąży Podolski. Boreyko, Podczaszy Podolski. Lipiński Pisarz Grodzki Kamieniecki. Kicki, Starosta Okniński. Starzyński, Generał Woysk Koronnych. Szumlański, Starosta Rakowiecki.

Pp 16.

16. WOIEWODZTWO SMOLENSKIE. Łopacińſki, Staroſta Mściſławſki. Wyſogierd, Podſtoli Smoleńſki.

Powiat Starodubowſki. Strawińſki, Woyſki Starodubowſki. Chrapowicki, Podſtaroſci Starodubowſki.

17. WOIEWODZTWO LUBELSKIE. Moſzyńſki, Staroſta Inowłocki. Trębińſki, Chorąży Urzędowſki. Dłuſki Kapitan.

18. WOIEWODZTWO POŁOCKIE. Zienowicz, Woyſki Połocki. Korſak, Staroſta Kuſzlicki.

19. WOIEWODZTWO BEŁZKIE. Poniatowſki, Podkomorzy Wielki Korony. Granowſki, Staroſta Tarnogurski. Kurdwanowski Stolnik Lubaczewski. Mier, Staroſta Wilkowski.

20. WOIEWODZTWO NOWOGRODZKIE. Chreptowicz, Stolnik Nowogrodzki. Nieſiołowski, Staroſta Cyryński.

Powiat Słonimſki. Slizien, Podkomorzy Słonimski. Szukiewicz, Strażnik Słonimski.

Powiat Wołkowyſki. Kaczanowski, Woyski Wołkowyski. Tyszkiewicz. Staroſta Strzałkowski.

21. WOIEWODZTWO PŁOCKIE. Kraiewski, Inſtygator Koronny. Szydłowski. Sędzia Ziemski Zawskrzyński. Strzembosz, Stolnik Zawskrzyński. Niſzczycki, Kasztelanic Płocki.

22. WOIEWODZTWO WITEBSKIE. Łuskina, Podſtoli Witebski. Hurko, Oboźny y Piſarz Grodzki Witebski.

Pouiat Orſzański. Bartoszewicz, Łowczy Orſzański, Galimski, Woyskowicz Orszański.

23. WOIEWODZTWO MAZOWIECKIE. *Ziemia Czerska.* Bieliński Staroſta Czerski. Staniſzewski, Sędzia Ziemski Warſzawski.

Ziemia Warſzawska. Xiąże Czartoryiski Łowczyc Koronny Sobolewski; Podkomorzy I. K. MCi.

Ziemia Wiska. Wilczewski, Podkomorzy Wiski. Roſtkowski Staroſta Wiski.

Ziemia Wyſzogrodzka. Miſzewski, Cześnik y Sędzia Grodzki Wyſzogrodzki. Nowowieyski Łowczy Wyſzogrodzki.

Ziemia Zakroczymska. Branicki, Staroſta Halicki. Młocki Staroſta Zakroczymski.

Ziemia Ciechanowska. Narzymski Podkomorzy Ciechanowski. Nosarzewski Sędzia Ziemski Ciechanowski.

Ziemia Łomżyńska. Glinka, Podkomorzy Łomżyński. Małachowski Staroſta Oſtrołęcki.

Ziemia Rożańska. Karniewski, Piſarz Ziemski y Grodzki Rożański. Zieliński, Miecznik Łomżyński.

Ziemia Liwska. Karczewski, Staroſta Liwski. Grzybowski, Podczaszy Liwski.

Ziemia Nurska. Chądzyński, Woyski Rożański. Slaski, Sędzia Ziemski Nurski.

24. WOIEWODZTWO PODLASKIE. *Ziemia Drohicka.* Kuczyński. Podſtoli Drohicki. Łopuſki, Łowczy Drohicki.

Ziemia Bielſka. Kuczyńſki, Stolnik Mielnicki. Sienicki, Łowczy Bielſki.

Ziemia Mielnicka, Sienicki, Podczaſzy Mielnicki. Turſki, Podſtoli Mielnicki.

25. WOIEWODZTWO RAWSKIE. *Ziemia Rawſka.* Lanckorońſki, Staroſta Rawſki. Swidzińſki, Staroſta Radomſki.

Ziemia Sochaczewſka. Gadomſki. Podkomorzy Sochaczewſki. Ogińſki, Miecznik W. X. Litewſkiego.

Ziemia Goſtyńſka. Laſſocki, Staroſta Goſtyńſki. Podczaſki. Sędzia Ziemſki Goſtyńſki.

26. WOIEWODZTWO BRZESKIE LITEWSKIE. Soſnowſki, Piſarz W. Xięſtwa Litewſkiego. Buchowiecki. Koniuſzy Brzeſki Litewſki.

Powiat Pińſki, Xiąże Radziwił. Ordynat Klecki. Orzeſzko, Stolnik Pińſki.

27. WOIEWODZTWO CHEŁMINSKIE. *Z Powiatu Chełmińſkiego.* Piwnicki, Chorąży Malborski. Łagniewſki, Sędzia Ziem: Chełmiń:

Z Powiatu Toruńſkiego. Rutkowſki, Sędzia Ziemſki Dobrzyńſki. Dłuſki Łowczy Lubelſki.

Z Powiatu Grudządziego. Działowſki, Piſarz Ziemſki Chełmińſki. Browińſki, Sądowy Ziemſki Chełmińſki.

Z Powiatu Radzyńſkiego. Korytowſki, Staroſta Grabowſki. Trzcińſki, Kaſztelanic Dobrzyńſki.

Z Powiatu Kowalewſkiego. Dąbſki, Staroſta Kłodawſki. Mazowiecki, Regent Ziemſki Dobrzyńſki.

Z Powiatu Brodnickiego. Działowski Piſarzewicz Ziemſki Chełmińſki. Bielogłowſki, Sądowicź Ziemſki Chełmińſki.

Z Powiatu Nowomieyſkiego. Tokarſki, Regent Ziemſki Chełmińſki. Białobłocki, Podczaszy Łukowſki.

28. WOIEWODZTWO MSCISŁAWSKIE. Ciechanowiecki, Staroſta Choſławſki. Poniatowſki, Staroſta Uſzpolſki.

29. WOIEWODZTWO MaLBORSKIE. *Z Powiatu Sztumſkiego.* Kalkſzteyn, Chorążyć Chełmiń. Piwnicki, Sądowicz Ziemſki Chełmiń:

Z Powiatu Kiſzporſkiego. Woyciechowſki, Sądowicz Chełmińſki. Lewald Gorſki, Chorąży Rzeczycki.

Z Powiatu Elbląſkiego. Konarſki Kaſztelanic Chełmińſki. Kczewſki Staroſta Straſzewſki.

Z Powiatu Malborſkiego. Wybicki, Piſarz Grodzki Kiſzporſki. Kleſzczyńſki, Sądowicz Ziemſki Chełmińſki.

30. WOIEWODZTWO BRACŁAWSKIE. Xiąże Czetwertyńſki. Podſędek Ziemſki Bracławſki. Czoſnoſki, Staroſta Ułanowſki. Swieykowſki, Stolnik Winnicki. Poniatowſki, Rotmiſtrz. Xiąże Czetwertyńſki, Staroſcic Dańczewſki, Hrabia Kraſicki, Chorążyc Nadworny Litewſki.

31. WOIEWODZTWO POMORSKIE. *Z Powiatu Tczewskiego.* Czapski, Generał Maior Woysk Koronnych. Iasiński, Sędzia Ziemski Tczewski.

Z Powiatu Gdańskiego. Trębecki, Sądowy Ziemski Tczewski. Kicki, Ttarosta Sobowicki.

Z Powiatu Nowskiego. Przebendowski, Chor: Pomor:. Nowowieyski, Starosta Kościerzyński.

Z Powiatu Swieckiego. Cielewski, Sądowy Swiecki. Tuchołka, Starosta Iasiniecki.

Z Powiatu Tucholskiego. Iezierski Łowczy Wendeński. Lasocki, Stolnik Sochaczewski,

Z Powiatu Człuchowskiego. Lniski, Sądowy Ziemski Kczewski. De *Sterlin* Czarliński, Sądowy Swiecki.

Z Powiatu Mirachowskiego. Iezierski, Sądowy Ziemski Mirachowski. Prądzyński, Sądowy Ziemski Tucholski.

Z Powiatu Puckiego. Zawadzki, Sądowicz Ziemski Tucholski. Sarnacki, Skarbnik Ziemi Bielskiey.

32. WOIEWODZTWO MINSKIE. Chmara. Vice Instygator Wielk: X. Litewskiego.
Kłokocki, Starosta.

Powiat Możyrski. Oskierka, Marszałek Mozyrski. Lenkiewicz, Podstoli Możyr:

Powiat Rzeczycki. Pruszanowski, Woyski Rzeczycki. Chalecki, Podkomorzyc Rzeczycki.

33. WOIEWODZTWO INFLANTSKIE. *Z Korony.* Hryniewicki, Podczaszy Latyczowski. Dobiecki, Cześnik Chęciński.

Z Litwy. Oskierka, Cześnik W. X. Litewskiego. Przezdziecki, Starosta Dębmski.

Z samych Inflant. Borch, Podkomorzy Inflanski. Zyberg. Starosta Rakaciński.

34. WOIEWODZTWO CZERNIECHOWSKIE. Czacki, Starosta Nowogrodzki. Xiąże Woroniecki, Podkomorzy I. K. Mci. Mycielski, Starosta Lubiatowski. Cieszkowski Kasztelonic Liwski.

CEREMONIAL
INWESTYTURY I. O. PIOTRA de BIRON
Dziedzicznego Xiążęcia Kurlandskiego y Semigalskiego I. O. ERNESTA IANA Syna, swoim y Oyca swoiego Imieniem odbieraney. Roku 1764. Dnia 31. Grudnia.

PO doszłym szczęśliwie *Coronationis* Seymie, y przepędzonych chwalebnie Bożego Narodzenia Swiętach, I. K. MC P. N. M. stosuiąc się tak *ad m..tem* Konstytucyi Seymu *Convocationis Anni* 1764 *Titulo Xięstwo Kurlandskie*, iako też do dawnieyszych *eo nomine* postanowionych Praw y zwyczaiow, do odebrania Inwestytury I. O. Piotrowi de Biron dziedzicznemu Xięciu Kurlandskiemu y Semigalskiemu Dnia 31. Grudnia przystąpić pozwolił, ra w następuiącym odprawiła się porządku.

W dzień pomieniony 31. Grudnia do Inwestytury naznaczony, I. O. Piotr de Biron Xiąże Kurlandski z swoim Dworem y Ekwipażem do iechania na Inwestyturę przygotowanym o godzinie dziewiątey zrana wyiechał od siebie do Pałacu Ichmciow Panow Brüchlow y tam do Imci Pana Graffa Keyzerlinga wysiadł.

I. WW. Ichmć Panowie Stanisław Ankwicz Biecki y Rafał Gurowski Przemętski Kasztelanowie mnieysi dway, od Nayiaśnieyszego Pana *præventivè* naznaczeni, na tę godzinę do Zamku swoiemi poiazdami do Stancyi Imci Pana Kazimierza Karasia Kasztelana Wiskiego Marszałka Dworu Krolewskiego przyiechali, y ztamtąd w Karecie Krolewskiey poradney Liberyą Dworską otoczoney ruszyli, y o puł do iedynastey godziny ziechali do rzeczonego Pałacu Ichmć Panow Brüchlow, gdzie przywitali się z Xięciem Imcią y na Akt Inwestytury do Krola Imci zapraszali.

I. W. Imć Pan Franciszek Bieliński Marszałek Wielki Koronny wcześniey u przytomnych Panow w Warszawie zamowiwszy Karety y Dworzan, iako też u Xcia Imci Regimentarza Generalnego kilkudziesiąt żołnierzy konnych do assystencyi Xciu Imci Kurlandskiemu, tudzież obwieściwszy Magistrat starey Warszawy, żeby kompanie, ktore na dzień Koronacyi Krolewskiey poradę czyniły, na tenże czas na mieyscu Im wyznaczonym znaydowały się, dwoch Koniuszych przydał do tey kalwakaty, ktora się o godzinie dziewiątey znaydowała w Dziedzińcu Pałacu Saskiego, ażeby ieden porządku Karet, a drugi iazdy pilnował, z dyspozycyą, żeby o godzinie iedynastey z Dziedzińca taż kalwakata wychodzić zaczęła; y iakoż tak się stało, y naypzod Officyer z kilkudziesiąt Zołnierzy, za niemi Karety Starostow bez Iurysdykcyi, po nim Starostow Grodowych, Podkomorzych Woiewodzkich y Ziemskich, oboyga Narodow U-

rzędnikow, Senatorow Swieckich, Senatorow Duchownych y Miniſtrow, iedna za drugą iechały, a przy każdey Karecie Liberya Pana (Ktorego była Kareta) znaydowała ſię. Gdy Karety iedna za drugą wyciągneły ſię linią, Xiąże Imć Kurlandſki wſiadł do wyż wſpomnioney Krolewſkiey Karety w ośm koni zaprzężoney z Ich Mość Panami Kaſztelanami po niego przyſłanemi, y ci na przodzie przed Xciem Imcią uſiedli. W tym Jazda na konie ſiadła, y przepuściwſzy naprzod Maſztalerzow o krokow kilkanaście, Ichmć Kawalerya przed Karetą porządnie bogatą y paradnie iechali. Naoſtatek za wſzyſtkiemi iechał Kawaler Kurlandſki Imć Pan Baron de Knigge Marſzałek Dworu Xcia, do odebrania w Senacie Chorągwi Feudi od tegoż Xcia Imci naznaczony, za niemi zaraz ruſzał w Karecie Krolewſkiey Xiąże, a za nią ſzwadron Kawaleryi, za ktoremi właſne Xcia Karety z Ichmć Kurlandczykami poſzły, na końcu zaś Dradonia Iego Nadworna.

Poiechał Xiąże Imć z Pałacu Panow Brüchlow przez dziedziniec Pałacu Saſkiego na Krakowſkie Przedmieście, y tym Przedmieściem mimo Pałacu Xiążęcia Lubomirſkiego pod Blachą do pierwſzey Bramy Zamkowey, y w tey Bramie ſtanęła Kareta Krolewſka z Xciem Kurlandſkim gdzie do Zamku Xiąże wyſiadał. Ggy w pomienioną Bramę Zamkową Xiąże Imć wieżdżał, Gwardya w Dziedzieńcu Zamkowym wartę trzymaiąca, Chorągiew, Broń, przy biciu w bębny prezentowała.

Krol Imć za daniem ſobie znać o zbliżeniu ſię Xcia Imci do Zamku ubrany w Paludament (zgoła iak był w dzień Koronacyi) z Pokoiow ſwoich przenioſł ſię do Senatorſkiey Izby; przed Nim I. WW. Bielińſki Koronny, Ogińſki Litewſki, Wielcy, y Xiąże Sangụſzko Nadworny Litewſki Marſzałkowie z podnieſionemi Laſkami pośli; Przed Marſzałkami na wezgłowiach Koronę, Berło, y Iabłko ponieśli Senatorowie Pierwſi, razem wſzyſcy trzey idąc, y ieden z nich w środku Koronę, drugi Berło prawą ręką, a trzeci Iabłką lewą ręką trzymaiąc. Przed temi Senatorami *Inſignia* nioſącemi, nieśli miecze Xiąże Imć Franciſzek Lubomirſki y Antoni Oogińſki Koronny y Litewſki Miecznikowie, a przed Miecznikami (w niebytności Ichmć Panow Chorążych Wielkich y Nadwornych tak Koronnych iako y Litewſkich) nieśli Chorągwie Koronną Imć Pan Szydłowſki Chorąży Ziemi Warſzawſkiey a Litewſką Imć Pan Iozefowicz Staroſta Orſzańſki, przed niemi zaś poſzli Ich Mość Panowie Senatorowie Miniſtrowie *Status*, a za Krolem Imcią Imć Pan Szydłowſki Chorąży Zakroczymſki Chorągiew Feudalną Kurlandſką nioſący, y Ichmć Panowie Urzędnicy oboyga Narodow y Poſłowie Cudzoziemſcy w ten czas znayduiący ſię.

Gdy Krol Imć do Senatu przyſzedł y zaſiadł w Krześle ſwoim pod Baldachimem po prawey ręce przy Krześle Iego ſtał Imć Pan Andrzey Zamoyſki Kanclerz Wielki Koronny od Tronu mo-

wić

wić maiący, a obok z nim ſtanął Senator, ktory nioſł Koronę, za niemi zaś obiema Ichmć Panowie Chorążowie, ktorzy nieśli Chorągwie. Po lewey ręce Krolewſkiego Krzesła ſtali Ichmć Panowie Marſzałkowie y naybliżey pierwſzy, iako maiący głoſy dawać, przy nich zaraz ſtali Ichmć Panowie Senatorowie trzymaiący Berło y Iabłko y Ichmć Panowie Miecznikowie, a po obudwoch ſtronach za Miecznikami y Chorążemi ſtali inni Ichmść Urzędnicy oboyga Narodow.

Na graduſie naywyżſzym gdzie Krzesło Krolewſkie pod Baldachimem było, z obudwuch ſtron Krzesła, były po niżey I. WW. Miniſtrow ſtoliki przyſtroione do garnituru z Baldachimem y Tronem, na ktorych Ichmć Senatorowie *Inſignia* trzymaiący ręce oprzeć mogli, Po lewey ręce Krzesła Krolewſkiego w tyle na krok ieden daleko, był przygotowany Taboret przyſtoyny do garnituru *cum praemiſſo apparatu* około Baldachimu y Tronu, na ktorym w czaſie ſwoim Xiąże Kurlandſki ſiedział.

Ichmć Panowie Miniſtrowie Cudzoziemſcy mieyſca mieli z Damami w oknach na przeciwko Tronu Krolewſkiego. Kalwakata cała z Dziedzińca Zamkowego Bramą Grodzką wychodziła ku Krakowſkiemu Przedmieściu, y wyciągała ſię *in ordine* do odprowadzenia Xięcia Imci nazad do Pałacu Brüchlowſkiego. W tey zaś Bramie gdzie wyſiadał Xiąże zaſtał przyimuiących ſiebię Dworzan I. K. Mci; na gorze zaś przy ſchodach, zaſtał czekaiących na ſiebie Ichmciow Panow Chambelanow, przed ktoremi Ichmc Panowie Dworanie poſzli: y na ſamym oſtatku przed Xiążęciem Senatorowie Ci ktorzy z nim przyiechali; Na początku Galeryi ku Izbie Senatorſkiey przyimowali Xcia Ichmć Panowie Kaſztelanowie mnieyſi czterech; na puł Galeryi Ichmć Panow Kaſztelanow dwoch więkſzych, ktorym prym przed Xciem Imcią Ichmć Panowie Kaſztelanowie mnieyſi dali; Bliſko drzwi do Senatu *occurrebat* Xciu Imci Xiąże Iozef Sanguſzko Marſzałek Nadworny Litewſki (*ex quo* Koronnego nie było) a za drzwiami temi iuż przed ſamym Senatem I. WW. Ichmć Panowie Bielińſki Koronny y Ignacy Ogińſki Litewſki Marſzałkowie Wielcy z Laſkami przyimuiąc Xcia Imci, y naybliżey niego idąc ſrzodkiem Go przez Senat prowadzili. ktoremu Xiąże Imć na obiedwie ſtrony ukłony przyzwoite czynił.

Przybliżaiąc ſię zaś do Tronu po trzy razy niſkie pokłony Maieſtatowi Krolewſkiemu uczynił, a Krol Imć za każdym razem uchylił Kapeluſza, Ci co mu aſſyſtowali na ſwoie pośli mieyſca, a Xiąże Imć przyſzedłszy do naypierwſzego gradusu Tronu na wezgłowiu przygotowanym za daniem znaku przez I. W. Imci Pana Marſzałka Wielkiego Koronnego klęknął; ktoremu dał zaraz głos Imć Pan Marſzałek W. Koronny temi ſłowy: *Celſiſſimus Princeps de Biron, inveſtiendus Dux Curlandiae & Semigalliae alloquatur Sacram Regiam Majeſtatem D. M. C.* A Xiąże klęcząc komplement do Kro-

la

la Imci, proźbę o Inwestyturę, wdzięczność, y wierność tak dla Krola iako y dla Rzeczypospolitey wyrażaiący, uczynił takowy.

„ Serenissime ac Potentissime Rex Domine Clementissime.
„ Quæ Sors Celsissimo Parenti meo mihiq; ante hac paravit infor-
„ tunia; quæque illa fausta nos experiri permisit, nunquam ea ani-
„ mi sensa excitare valuerunt, quæ jam sentio dum Throno Sacræ
„ Regiæ Majestatis Vestræ Regis sub ipso Regni initio celeberrimi
„ adstare hac occasione homagiali mihi licet, Utinam hoc & Cel-
„ sissimo Parenti meo licitum fuisset! Humillimas suo jussu Sacræ
„ Regiæ Majestati Vestræ, præsolvo gratias, quod habita ratione æ-
„ tatis à personali comparitione Eum eliberare Clementissimè di-
„ gnata fuerit; maximum illud oblectamentum quod præsens cæ-
„ pisset ægrè perdidit, debitæ tamen venerationi & pietati erga Sa-
„ cram Regiam Majestatem Vestram (qua à nullo superatur) absentia
„ nihil demere potest. Adimplendo igitur Constitutionem Comiti-
„ orum Convocationis Anni præsentis Sacram Regiam Majesta-
„ tem Vestram Patris mei nomine, & pro me ipso imploro, digne-
„ tur etiam gratiosissimè concedere, ut homagium à Parente meo
„ Annô 1739 præstitum, in quibus illud à lege quamvis non sua
„ culpâ declinavit, per me presentem supleatur, & Sacræ Regiæ
„ Majestati Vestræ Patris mei Nomine simul & à me Ipso præstetur,
„ hoc facto autem Investituram à prædecessore Serenissimæ Sacræ
„ Regiæ Majestatis Vestræ Rege Augusto III Parenti meo colla-
„ tam renovare, & vigore istius Investituræ tam Illum quam &
„ me de Ducatibus Curlandiæ & Semigaliæ juxta præmemoratam
„ non minus ac anteriores à Serenissimis Regibus Poloniæ Ducibus
„ Curlandiæ concessas Investituras & Privilegia, clementissimè in-
„ vestire. Fidem & obedientiam Sacræ Regiæ Majestati Vestræ
„ ac Serenissime Reipublicæ debitam jusjurandi Religione appro-
„ mittere æq; parati sumus, ac promissam tali ratione omni tempo-
„ re servare. „

Po tym komplemencie I. W. Imć Pan Marszałek dał głos I. W. Imci Panu Zamoyskiemu Kanclerzowi Koronemu, a Ten od Tronu te powiedział słowa.

„ Quam retroactis ætatibus Divus Sigismundus Augustus è
„ Stirpe Iagiellonica Rex ultimus in miserrimam conditionem ad-
„ ductis Curlandiæ & Semigalliæ Provinciis benevolentiam studiis
„ auxilioq; subnixam commonstravit, quamq; omnes, qui Illum
„ subsecuti sunt Sacræ Regiæ Majestatis D. M. C. Prædecessores
„ Reges Poloniæ & M. D. Læ Eidem Regioni in Ducatum eve-
„ ctæ, & Stirpi Ketlerianæ fiduciario Jure concessæ, Ipsisq; Ejus
„ masculis succedaneis ad Ferdinandum inclusivè Ducibus studio-
„ sam voluntatem. factis, præsidioq, contestatam reliquerunt; Ean-
„ dem Serenissimus & Potentissimus, Rex STANISLAUS AU-
„ GUSTUS D. M. Cl., in quem cum Sangvine virtus etiam &

gloria

„ gloria Iagiellonum dimmmanavit, Eandem in quam Tuo Dignis-
„ simo Parenti Illustrissimo Duci Ernesto Joanni, Tibiq; Illustrissime
„ Princeps hæredetarie se se declaraturum pollicetur. Quanta
„ Illustrissimi Parentis Tui in Divum Augustum Tertium Sacræ Re-
„ giæ Majestatis Prædecessorem, quanta pariter in Rempublicam
„ fuerint, sintq; adhuc merita, nemo est, qui ignoret. Hæc præ
„ aliis Sacra Regia Majestas explorata habet, gaudetq; horum me-
„ ritorum loculentam mercedem, ab ipsa Sepublica concessam fuisse
„ se cum Anni 1736*ti* Lege Idem Dignissimus Parens Tuus Cur-
„ landiæ & Semigalliæ Ducis Titulo augeretur. Successere dein-
„ ceps illa calamitatis suæ refertissima tempora, quibus non modo
„ retinendæ. sed & recuperandæ aliquando ditionis spes omnis in-
„ terciderat, quorum vel ipsa recordatio quantum merorem animo
„ Sacræ Regiæ Majestatis asperserat, conjicere Illustrissime Prin-
„ ceps potes ex illa Serenissimi Regis lætitia, quam expertus est,
„ quando veteribus illis procellis conquiescentibus Vestra Vobis
„ per Comitia Convocationis dignitas est asserta. Hæc igitur U-
„ niversis jam adsentientibus, voluntatisq; inclinatione propendentibus
„ Ordinibus, ut felix securusq; perfruatur Illustrissimus Dux Cur-
„ landiæ & Semigalliæ laudatus Parens Tuus, Legi & consvetudi-
„ ni obtemperandum est, cumq; Illum per exactam ætatem præ-
„ sentem adesse non liceat, Tu Illustrissime Princeps Illius, Tuamq;
„ jure jurandi Religione fidem, ut obstringas, peramanter à Sacra
„ Regia Majestate invitaris,

Po tey odpowiedzi Imć Pan Marszałek W. K. dał Znak Xciu Imci, ażeby na naywyższy Stopień Tronu wstąpił y zbliżył się do Tronu Krzesła Krolewskiego, gdzie gdy stanął, Krol Imć wziął Chorągiew Feudi z rąk wyż wspomnionego Imci Pana Chorążego Zakroczymskiego y oddał ią w ręce Xcia Imci, a w tym pomieniony Imć Pan Marszałek W. Koronny dał głos Imci Panu Zamoyskiemu Kanclerzowi W. Koronnemu ktory stoiącemu z Chorągwią w ręku Xciu Imci na tymże samym mieyscu *Nomine Regio* Inwestytury danie *de tenore sequenti protulit.*

„ Sacra Regia Majestas STANISLAUS AUGUSTUS Dei
„ Gratia Rex Poloniæ Magnus Dux Lithvaniæ Dominus Noster
„ Clementissimus tanquam Naturalis, & Supremus Dominus totius
„ Livoniæ Ducatuumq; Curlandiæ & Semigalliæ, Tibi Illustrissime
„ Princeps Hæreditarie, Illustrissimi Ducis Curlandiæ & Semigal-
„ liæ Parentis Tui, & proprio Nomine agenti tradit & concedit in
„ Feudum Terras Civitates Oppida & Arces, commemoratorum in
„ Livonia Ducatuum Curlandiæ & Semigalliæ, nihil excipiendo sed
„ prout Illustrissimus olim Gothardus de Ketler cum descendenti-
„ bus ex lumbis masculis, usque ad ultimum olim Ferdinandum Du-
„ cem de Linea recta, tenuit & possedit, & ad eosdem Ducatus per
„ hujus Vexilli traditionem, investit & instituit, gratia & benigni-
„ tate Suæ Regiæ Majestatis accedente. „

Rr Po

Po Inweſtyturze, za daniem znaku przez Imć Pana Marſzał-
ka W. Koronnego był na pogotowiu *Liber Evangeliorum*, a Xiąże Imć
przyſtąpił y klęknął z Chorągwią w lewey ręce, a prawą na Ewan-
gelią położywſzy przyſięgę wierności Krolowi y Rzeczypoſpolitey
za dyktowaniem przez Imci Pana Kanclerza W. Koronnego wy-
konał w te ſłowa:

„ Ego Petrus de Biron S. R. J. Comes Illuſtriſſimi Principis
„ Erneſti Joannis de Biron S. R. J. Comitis Curlandiæ & Semigal-
„ liæ in Livonia Ducis Filius & Hæres, in ſatisfactionem novollæ
„ Conſtitutionis Comitiorum Convocationis Anni currentis 1764ti
„ de repetendo Homagio & Fidei ac Fidelitatis Juramento Dele-
„ gatus Mandatarius & Plenipotentiarius, ex mandato & in animam
„ ejuſdem Illuſtriſſimi Ducis Parentis, necnon nomine propriô ju-
„ ro ſuper hæc Sancta Dei Evangelia, quod ab hac hora deinceps
„ ad ultimos dies vitæ noſtræ erimus fideles & obedientes Tibi Se-
„ reniſſimo STANISLAO AUGUSTO Regi Poloniæ & Magno Du-
„ ci Lithvaniæ Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ Samogitiæ Kiioviæ, Vol-
„ hyniæ, Podoliæ, Podlahiæ Livoniæ Smolenſciæ Severiæ, Czer-
„ niechoviæq; Sicuti noſtro naturali Hæreditario, directo Supremo
„ & immediato Domino ac Succeſſoribus Tuis legitimis Regibus
„ Poloniæ Dominis noſtris & Reipublicæ contra omnem hominem
„ nemine prorſûs excepto, & quod nunquàm ſcienter erimus in
„ conſilio vel auxilio, vel in facto, ex quo (quo abſit) amittas vi-
„ tam vel membrum aliquod, vel per quod accipias in Perſona ali-
„ quam læſionem aut injuriam vel contumeliam, vel per quod amit-
„ tas aliquem honorem quem nunc habes vel poſt habebis, & ſi ſci-
„ verimus vel audiverimus de aliquo, qui velit aliquod iſtorum con-
„ tra Te facere, pro poſſe noſtro, ut non fiat, impedimentum præ-
„ ſtabimus, & ſi impedimentum præſtare nequiverimus, quam citò
„ poterimus, Tibi nuntiabimus, & ſi contigerit Te rem aliquam
„ quam habes, vel poſt habebis caſu aliquo amittere, eam recuperare
„ curabimus, in recuperataq; retinenda Te omni tempore juvabi-
„ mus, & ſi ſciverimus, Te velle contra aliquem publico conſilio
„ arma ſumere, & de eo generaliter vel ſpecialiter fuerimus requi-
„ ſiti, noſtrum Tibi ſecundum Pacta præſtabimus auxilium, & ſi a-
„ liquod nobis de ſecreto manifeſtaveris, illud ſine Tua licentia
„ nemini pandemus, neque quidquam per quod pandatur faciemus,
„ & ſi conſilum à nobis ſuper aliquo facto poſtulaveris, illud Tibi
„ dabimus conſilum, quod Tibi Dominiiſq; Tuis judicaverimus ma-
„ gis expedire, & nunquam ex Perſonis noſtris aliquod ſcientèr
„ quod pertineat ad Tuam vel Regni Dominiorumq; Tuorum Re-
„ gno adjunctorum, vel in poſterum adjungendorum injuriam vel
„ contumeliam faciemus, imò honorem Dignitatem, commoda Tua,
„ Regni Dominiorumq; Tuorum, tuebimur & conſervabimus,
„ & quam maximè poterimus fideliter augebimns. Denique
„ etiam Pacta priora antiqua omnia & ſingula quocunque
tempore

„ tempore à Prædeceſſoribus Noſtris Curlandiæ & Semigalliæ
„ Ducibus cum inclyto hoc Poloniæ Regno & magno Ducatu Li-
„ thvaniæ conventa tum & Formulam Regiminis & præteritas ac
„ præſentes Tranſactiones, conditiones ſponſiones, & Pacta cum
„ Sereniſſimis Divæ memoriæ Regibus Poloniæ & magnis Duci-
„ bus Lithvaniæ, quam Tua cum Regia Majeſtate facta adimplebi-
„ mus, & nihil incontrarium præmiſſis faciemus ac præterea omni-
„ um & ſingulorum Equeſtris Ordinis ac privatorum Ducatus Cur-
„ landiæ & Semigalliæ Incolarum Jura Privilegia libertates immuni-
„ tates & Pacta ſarta tecta integerrimè, conſervabimus, nec quid-
„ quam incontrarium earundem præjudicii & derogationis faciemus
„ aut fieri permittemus, quodq; Pacta per Sereniſſimos Prædeceſ-
„ ſores Serenitatis Tuæ & antecedaneos Duces ac Illuſtriſſimum
„ Dominum Parentem meum Ducem modernum obſervata & ob-
„ ſervanda erant, tum contenta in Diplomate Inveſtituræ Illuſtriſ-
„ ſimi Ducis Parentis Noſtri ac Literas Reverſales Petroburgi Die
„ 16 Decembris, 1737 Anno ab eodem datas. manu ſua ſubſcriptas,
„ Sigilloq; munitas, & quidquid Ipſemet ſive per ſupradatum Pleni-
„ potentiarium ſuum tempore & occaſione ſuæ Inveſtituræ pro-
„ miſerit ſanctè ac religioſè ſervare & adimplere promittimus ſic
„ me & Illuſtriſſimum Ducem Parentem meum Deus adjuvet & hæc
„ Sancta Dei Evangelia. „

Pod czas Przyſięgi wſzyſcy Senatorowie z odkrytemi głowa-
mi powſtaii. Po przyſiędze Xiąże Imć za znakiem od Imc. Pa-
na Marſzałka W. Koronnego wſtał y na drugi ſtopień od Tronu
zſtąpił, a oddawſzy Chorągiew Imć Panu Baronowi Knigge Kawa-
lerowi Kurlandſkiemu do nieſienia iey wyznaczonemu; obrocił ſię
znowu do Krola Imci y za znakiem Imci Pana Marſzałka W. Ko-
ronnego [illegible] za Inweſtyturę w naſtępuiące ſłowa:

„ Sereniſſime ac Potentiſſime Rex [illegible] Clementiſſime.
„ Jam Sereniſſime Rex peractis feliciſſimô auſpicio voce Regiâ iîs,
„ quæ Sacra Regia Majeſtas Veſtra conjunctim antea cum Sere-
„ niſſima Reipublica ſtatuerat, quæq; juſtitiæ ac clementiæ Regiæ
„ convenire eadem viſa fuere, nihil votis noſtris relictum, niſi ut
„ tantam gratiam condigna animorum noſtrorum proſequamur gra-
„ titudine. Hoc vero jam verbis præſtare non ſufficit, per totum
„ vitæ noſtræ tractum id nobis curæ cordiq; erit. Vera & non fu-
„ cata jam ante hac Parentis mei erga Regnum Poloniæ fuit pie-
„ tas ac fides, hac ipſa tot collatis beneficiis magis incitata grati-
„ am Sacræ Regiæ Majeſtatis Veſtræ demerereri conjunctim ſtu-
„ debimus, ulterioremq; Patri meo, mihi & Ducatibus Regiam Cle-
„ mentiam ac Protectionem conciliare & ſperamus, & Sacram Re-
„ giam Majeſtatem Veſtram hanc ſpem integram nobis relinquere ac
„ Regiis & Paternis affectibûs in æternum venerandis nos Vaſallos
„ ſuos fideliſſimos decorare enixé, ac humillime oramus.

Na te podziękowanie za danym głoſem Imć Pan Kanclerz W.
Noronny w te ſłowa odpowiedział. Rr2 „ Æqui-

„ Æquitatis ac Justitiæ Studiosissimam se se Sacræ Regiæ Ma-
„ jestas D. M. C. vel hoc uno facto apertissimè demonstravit quod
„ concessam dari labantem, tum eversam atq; iterum erectam Digni-
„ tatem Vestram Duces Illustrissimi, in integrum restituerit, atque
„ in perpetuum firmaverit. Ipsa certè Beneficii hujus recordatio
„ efficiet in Vobis ut nunquam non animo revolvatis, quanta Regi
„ benevolentissimo, quanta universæ Reipublicæ, quæ Vos tanto
„ complexa est amore debeatis. „

Po odpowiedzi takowey Imci Pana Kanclerza Imć Pan Marszałek Wielki Koronny zaprosił Xcia Imci do siedzenia na Taborecie przygotowanym. Poszedł zatym Xiąże Imć do Taboretu, usiadł y głowę nakrył, co wraz y Ichmć Senatorowie, ktorzy *Insignia Regni* na wezgłowiach trzymali, iako też Ministrowie przy Tronie stoiący uczynili. Posiedziawszy Xiąże Imć z głową nakrytą *ob reverentiam Majestatis* z odkrytą tyleż czasu siedział, Senatorowie y Ministrowie wspomnieni także głowy odkryli. Potym Xiąże Imć wstał y skłoniwszy głowę nisko przed Krolem Imcią znioszedł z gradusow dla respektu *Majestatis* tyłem odchodząc y tak po trzykroć się nisko pokłonił iak się kłaniał wchodząc. Potym zwyczaynie z Senatu wyszedł kłaniaiąc się na obydwie strony Senatorom y Ministrom; a ci Ichmć ktorzy mu assystowali przychodzącemu, wychodzącego iak kiedy przychodził do karety odprowadzali. Xiąże Imć pożegnawszy się z Ichmć odprowadzaiącemi, wsiadł do Karety Krolewskiey. Warta wszystkie Mu iak przedtym czyniła honory. Przed nim Ichmość Kasztelanowie, ktorzy z nim przyiechali siedzieli a Karetę *immediatè* Imć Pan Knigge Kawaler Kurlandski z Chorągwią Feudi tak rozwinioną, iak była z Rąk Krolewskich Xiążeciu oddana *præcedebat;* y kalwakata tak iak wprzod do Zamku rozporządzona przed Nim postępowała, ktora Go przez Dziedziniec Saski do Pałacu Brüchlowskiego zaprowadziła; Zkąd każdy w swoią stronę poiechał, a Ichmć Senatorowie odprowadziwszy Xcia Imci na Pokoie y pożegnawszy się z nim, w Krolewskiey Karecie otoczeni Liberyą Krolewską do Zamku na to mieysce z ktorego ruszyli wrocili, y ztamtąd swoiemi Karetami do Stancyi swoich odiechali.

Za powrotem I. WW. Marszałkow y wiadomością, że Xiąże Kurlandski iuż z Zamku wyiechał, Krol Imć wstał z Krzesła, y tym porządkiem y z tą assystencyą iak przyszedł wrocił na Pokoie wyiąwszy że iuż Chorąży z Chorągwią Feudalną za Nim nieszedł. Przyszedłszy na Pokoie, tam w Pokoiu Audyencyonalnym na przygotowanym stoliku *Insignia Regni* deponowane, & *facta* Krolowi Imci *reverentiâ* przez Ichmciow, ktorzy ie *deposuerunt*, Ciż z Pokoiu Audyencyonalnego wyśli, a Odzwierni za znakiem Imci P. Marszałka W. K. zaraz go zamknęli.

Tego Dnia Xże Imć Kurland: obiad iadł u Xcia Imci Prymasa, a na wieczor Im Pan Marszałek Honor Mu uczynić raczył.